

ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 871
Παρασκευή
16 Ιουνίου 2006
Τιμή: 4 ευρώ

Ο ρατσισμός στα όρια

Ο νέος εκλογικός νόμος και το τέλος της αυτοδυναμίας

Καλά για την Ελλάδα;
Καλά για την Τουρκία;
Καλά για την Κύπρο;

Το νέο φοιτητικό κίνημα

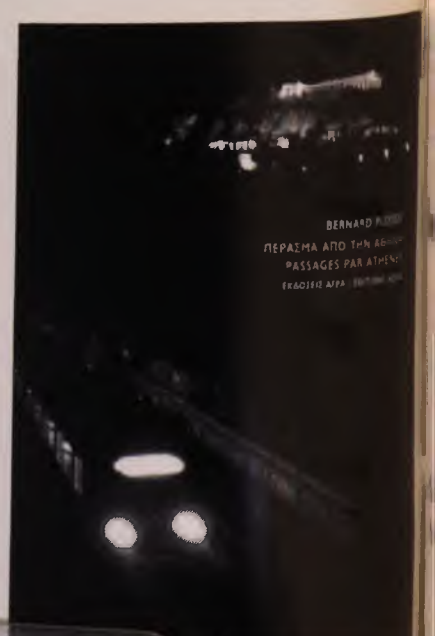
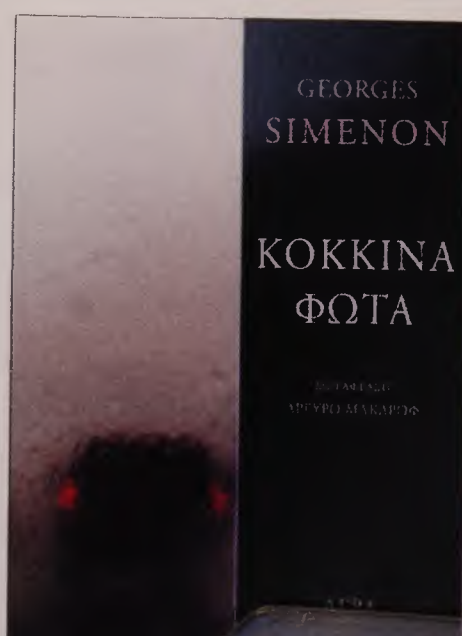
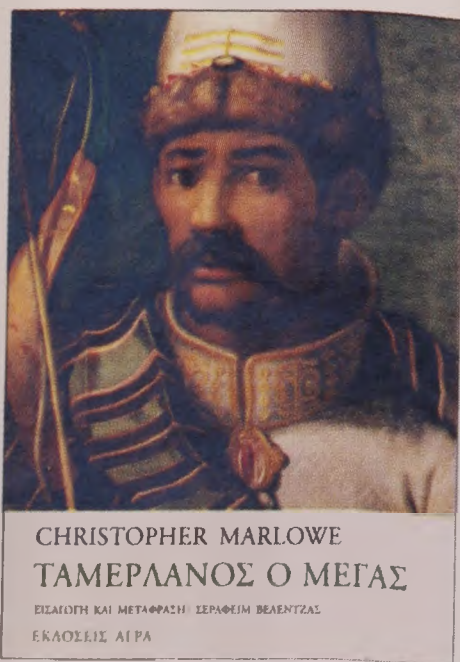
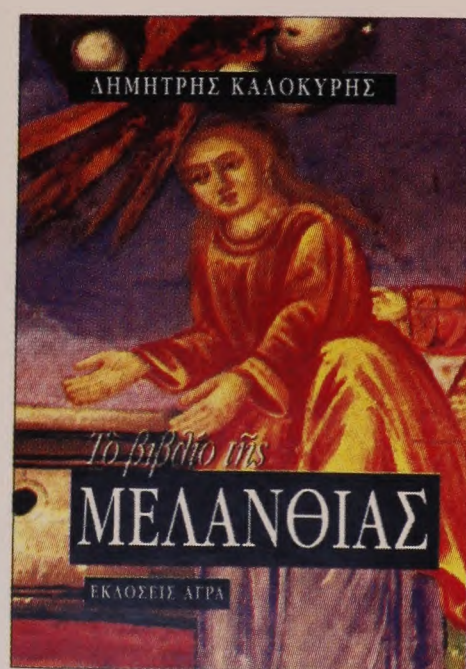
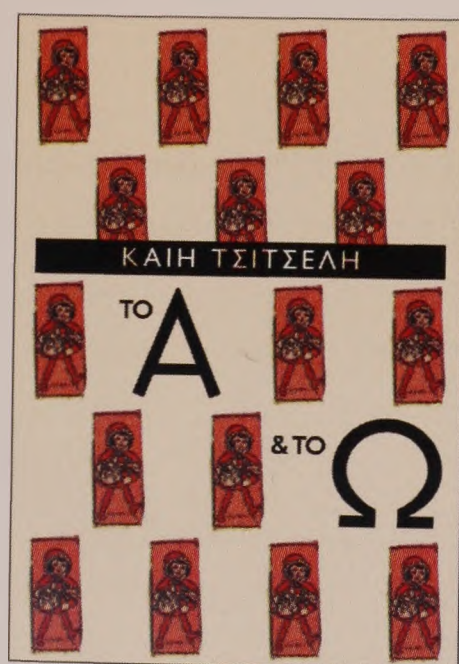
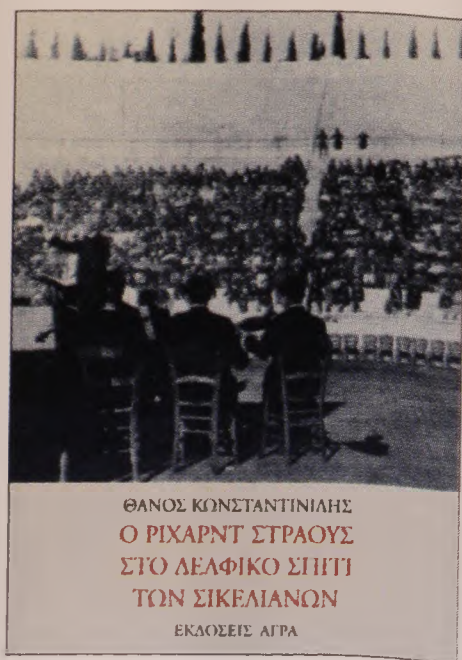
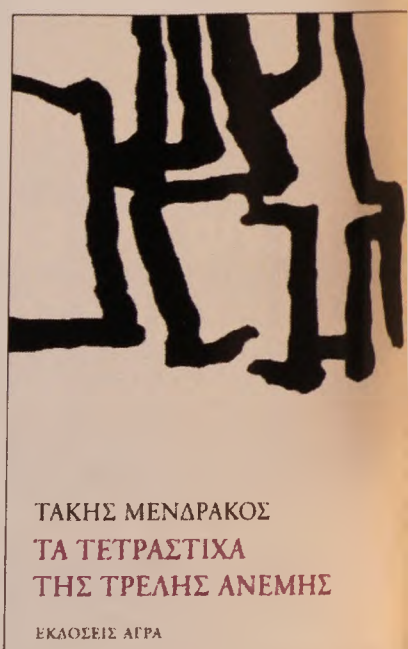
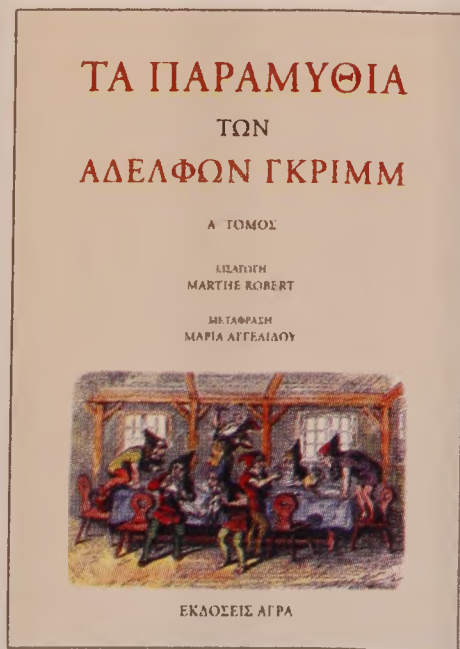
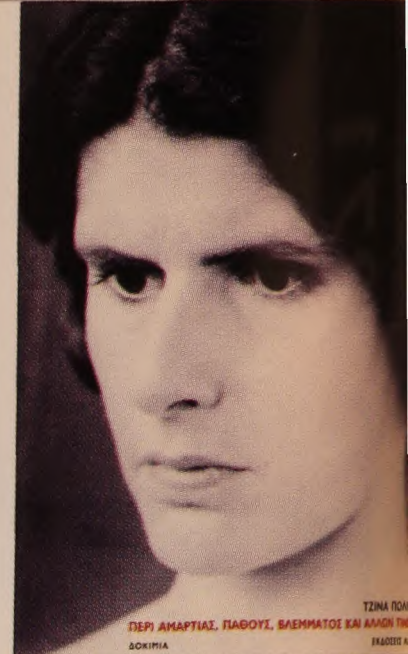
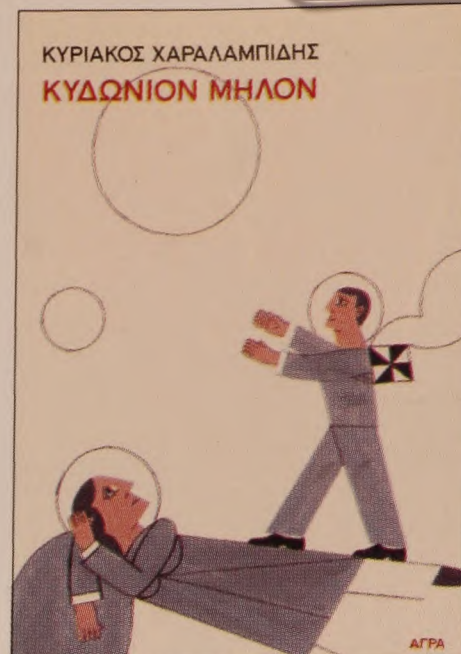
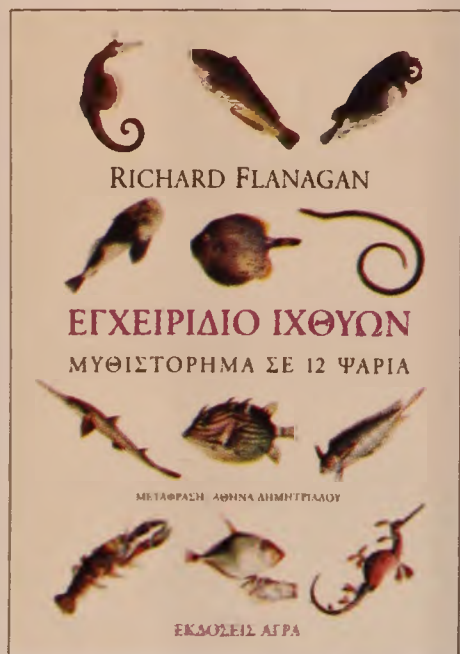
Γιώργος Παπανδρέου:
18 χρόνια πριν

Ο κ. Ρόντος
και η πολιτική μας
στα Βαλκάνια

Αλληλογραφία

Δ. Χατζή - Τάσου Λειβαδίτη

Περίοδος Β' • Έτος 33ο • Τεύχος 871

Παρασκευή 16 Ιουνίου 2006

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Είμαστε ρατσιστές	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΙΑΝΟΣ: Μας βρήκαν «μπόσικους», μας ζητάνε και τα ρέστα	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή	13
• Ημεροδότης	14
• Γ. Ανδρουλιδάκης: Από το πολιτισμικό στον οικονομικό ρατσισμό...	16
• Δημ. Παρσάνογλου: Άλεξ Μεσχεσβίλι: Ο μακάβριος δρόμος της ενσωμάτωσης	18
• Παντελής Μπουκάλας: «Δός μοι τούτον τον ξένον»...	20
• Θωμάς Στεργιόπουλος: Η Φωτεινή	21
• Β. Εκλογικός: Προς κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ!	23
• —: Πώς ένα «απολιτικό» κίνημα οδήγησε σε αναδίπλωση την κυβέρνηση	26
• Π. Λάμπρου: Περί πανεπιστημίων και άλλων δεινών...	28
• Περιβαλλοντικός: Η μεταλλαγμένη συνέπεια των «φίλων» του περιβάλλοντος	30
• Β. Γιαλαμάς: Και αίφνης προέκυψεν ημίν Γεώργιος...	32
• Π. Διπλωματικός: Ο Ρόντος, τα Δ. Βαλκάνια και η κακή, ψυχρή ώρα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής	36
• Τάκης Διαμαντής: Ελλάδα - Τουρκία - Κύπρος: Όλοι «κερδισμένοι»	38
• Μαρία Α.: Τα παιδιά της Παλαιστίνης θύματα μιας κρίσης χωρίς τέλος	41
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	42
• Αντώνης Ν. Βενέτης: Ιστορικά περί Τσάμηδων	44
• —: Το Αντί εκτός από έγκυρο είναι και γρήγορο	48
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	49
• Νίκος Γουλανδρής: Ενμέρει ανεπίδοτη αλληλογραφία Δ. Χατζή-Τ. Λειβαδίτη	50
• Κ.Θ. Καλφόπουλος: Το χρονικό μιας προαναγγελθείσας θύελλας	53
• Δημήτρης Φιλίππιδης: Για μια φανταστική πόλη	54
• Δημήτρης Χαρίτος: Άμεσες και παράπλευρες απώλειες	55
• Χρήστος Γιαννακός: Κρυμμένοι	56
• Δημήτρης Χαρίτος: Άνθη, τρίβολοι των αισθήσεων και των συμβολισμών	58
• —: <i>Αίμος. Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης</i> (μια βιβλιοπαρουσίαση στα Τίρανα)	59
• Αθηνά Κακολύρη: Στη μνήμη των καιρών δοσμένο	60
• Συλλογή	62
• ΒΙΒΛΙΟ	63
• Σημειωματάριο	66

ΕΙΜΑΣΤΕ ΡΑΤΣΙΣΤΕΣ

ΗΤΑΝ επιμελής μαθητής. Είχε επίδοση στη ζωγραφική. Μάθαινε πιάνο. Έπαιζε όμως και μπάσκετ. Παλληκαράκι όμορφο. Αλλά ήταν ξενάκι ο Άλεξ. Συγκέντρωνε τη ζήλεια των ομηλίκων του που εύκολα με τα ρατσιστικά κίνητρα μετατρέπεται σε μίσος, μίσος το οποίο μπορεί να οδηγήσει παντού.

ΤΑ ΤΡΑΓΙΚΑ περιστατικά στη Βέροια θα μπορούσαν να μας προσγειώσουν στη χώρα όπου διαβιούμε. Όχι σε μια φαντασιακή «ισχυρή Ελλάδα», «φάρο πολιτισμού», νικήτρια σε διεθνείς αθλητικές συναντήσεις, φωτοδότη στα Βαλκάνια κ.λπ., κ.λπ.

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια ακούστηκε μετ' επιτάσεως ότι «εμείς οι Έλληνες δεν είμαστε ρατσιστές». Σε τηλεοπτικά παράθυρα οι περιφερόμενοι φωστήρες κατέδειχναν τα κακά παραδείγματα Άγγλων, Γάλλων, Πορτογάλων και πάει λέγοντας. «Αυτοί όλοι δεν έχουν το DNA του Ρωμιού το οποίο στη ρίζα του είναι ποτισμένο με τον πολιτισμό»· έτσι μας έλεγαν.

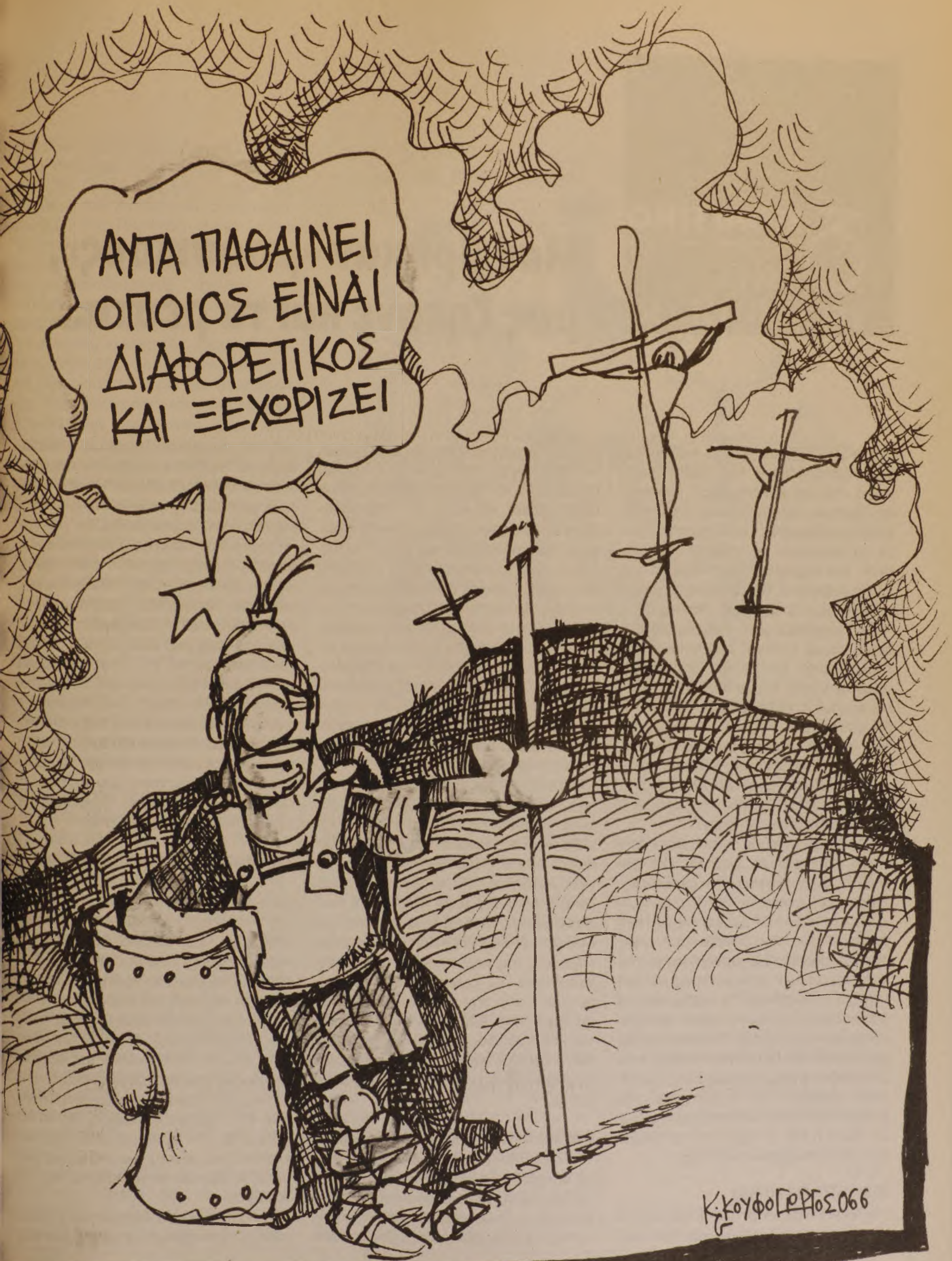
ΒΕΒΑΙΑ αυτό το πολιτισμένο DNA δεν ανέστειλε τη χουλιγκανική συμπεριφορά λ.χ. των φίλων του ποδοσφαίρου· εδώ είδαμε έως και φωτισμένους τηλεπαρουσιαστές όπως ο κ. Πρετεντέρης, ο οποίος μάς νουθετεί από το γυαλί περί των πολιτικών και λοιπών ζητημάτων, να εκσφενδονίζουν μπουκάλια σε γήπεδο.

Η ΑΝΤΙΚΟΙΝΩΝΙΚΗ συμπεριφορά παίρνει όμως τα τελευταία χρόνια ένα ιδιαίτερο χρώμα. Το χρώμα του ρατσισμού. Ο ρατσισμός δεν μπορεί να υποφέρει το διαφορετικό, το άλλο. Η κοινωνία μας κλεισμένη στον εαυτό της μηρυκάζει τα ίδια και τα ίδια. Αυτοθαυμάζεται· και εάν κάποιος την αμφισβητούν, τότε σηκώνεται θύελλα διαμαρτυριών από κάθε φάσμα της κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Καλά οι πολιτικοί, δεν εννοείται να θίξουν τους ψηφοφόρους. Οι κοινωνικοί παράγοντες, η Εκκλησία είναι περισσότερο επιθετικοί. Η τελευταία μάς θυμίζει κουραστικά την ευγενή ελληνορθόδοξη καταγωγή μας. Οι απλοί πολίτες έχουν καθιερώσει έναν σύγχρονο νεολογισμό. Λέγουν: «το αλβανό» και με περιφρονητικό τρόπο αναφέρονται σε κάθε αλλοδαπό. Κυρίως σε αυτούς που έρχονται ως οικονομικοί μετανάστες από τις χώρες του πρώην «σοσιαλιστικού στρατοπέδου». Ενώ για τους δυτικούς που έτυχε να εγκατασταθούν εδώ είναι περισσότερο φιλόφρονες. Οι Γάλλοι, οι Άγγλοι, οι Ισπανοί και οι Ιταλοί είναι «δικοί μας», είναι Ευρωπαίοι. Αυτή η διαφοροποίηση του αισθήματος και της συμπεριφοράς προς τους επήλυδες από τη Δυτική Ευρώπη δείχνει γραικυλισμό, γιατί στο βάθος γνωρίζουμε ότι εμείς είμαστε πολύ πίσω σαν χώρα και πολιτισμός από τις δικές τους χώρες. Είμαστε φιλικοί γιατί εξομοιούμενοι με αυτούς «ανεβαίνουμε» λιγάκι στην κλίμακα του πολιτιστικού χρηματιστηρίου.

ΕΙΝΑΙ τόσο πολλά τα παραδείγματα που θα μπορούσαμε να αραδιάσουμε προκειμένου να αποδείξουμε του λόγου το αληθές για όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως. Επιμένουμε σε φυλετική υπεροχή κι ας είναι επιστημονικά ανόητη η θεωρία. Ένα πλεονέκτημα έχουμε ενδεχομένως αλλά το εγκαταλείψαμε γιατί απαιτεί προσπάθεια: τη γλώσσα μας, μέσω της οποίας μπορούμε να επικοινωνήσουμε με θαυμαστά κείμενα. Και τότε, αναπτύσσοντας την παιδεία μας, ίσως να εξημερώναμε και τα ήθη μας... Όλοι όμως οι «κοινωνικοί και πολιτικοί καθοδηγητές» επιδιώκουν να κρύψουν τα οικεία κακά.

ΥΓ. Αξίζει να σημειώσουμε ότι η κρατική τηλεόραση τις τελευταίες ημέρες έδειξε δύο αναλυτικά «ρεπορτάζ»: το πρώτο μάς πληροφορούσε ότι δραπετεύσεις με ελικόπτερο έχουν γίνει και σε άλλες χώρες και το δεύτερο ότι η παιδική παραβατικότητα είναι διεθνές φαινόμενο. Όταν πρέπει να κρύψουμε τις οικείες «πομπές» χωνόμαστε πίσω από τις κουρτίνες «ενός διεθνούς φαινομένου»!

ΑΥΤΑ ΠΑΘΑΙΝΕΙ
ΟΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ
ΚΑΙ ΞΕΧΟΡΙΖΕΙ

Μας βρήκαν «μπόσικους», μας ζητάνε και τα ρέστα...

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ και μαζί οι καθηγητές των πανεπιστημίων, που έχουν ξεσηκωθεί εδώ και αρκετό καιρό, φαίνεται ότι κέρδισαν τελικά, αφού η υπουργός Παιδείας Μαριέτα Γιαννάκου αποφάσισε να αποσύρει, προσωρινά τουλάχιστον, τον περίφημο νόμο-πλαίσιο για τα πανεπιστήμια, που επρόκειτο να καταθέσει προς ψήφιση στη Βουλή.

Η κ. Γιαννάκου, μετά από μια επεισοδική, όπως λέγεται, συνεδρίαση της κυβερνητικής επιτροπής, αποφάσισε να αναδιπλωθεί και να ανακοινώσει ότι την ερχόμενη εβδομάδα θα δώσει στη δημοσιότητα το κείμενο του επίμαχου νομοσχεδίου, προκειμένου αυτό να τύχει ευρείας συζήτησης, ώστε να κατατεθεί στη Βουλή στον «κατάλληλο χρόνο» και πάντως όχι στο θερινό τμήμα της Βουλής, όπως λεγόταν.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ, τώρα, η απόφαση της υπουργού Παιδείας; Σημαίνει, κατ' αρχάς, ότι οι πλατιές και δυναμικές κινητοποιήσεις φοιτητών και καθηγητών «έπιασαν τόπο»: Η μαζική συμμετοχή των φοιτητών στις συνελεύσεις τους, στις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας και στις καταλήψεις των σχολών τους σε όλη τη χώρα, θορύβησε την κυβέρνηση, η οποία, ενόψει και των εκλογών του φθινοπώρου για την τοπική αυτοδιοίκηση, χωρίστηκε σε δυο στρατόπεδα, που ζητούσαν το ένα να κατατεθεί, για λόγους γοήτρου, το νομοσχέδιο στη Βουλή και το άλλο να αποσυρθεί για να μη χάσει η ΝΔ «τ' αβγά και τα πασχάλια» στις επικείμενες εκλογές.

ΕΠΙΜΕΝΟΥΝ ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

ΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ, παρ' όλα αυτά, θέλουν να φτάσουν μέχρι τέλους και στο πλαί-

σιο αυτό αποφάσισαν να συνεχίσουν τις καταλήψεις των σχολών τους και παράλληλα να διοργανωθούν μεγάλες διαδηλώσεις, σε όλες τις πανεπιστημιακές πόλεις της χώρας, που επρόκειτο να πραγματοποιηθούν χτες Πέμπτη.

Από αυτό συνάγεται ότι οι φοιτητές δεν εμπιστεύονται την κυβέρνηση και για τον λόγο αυτό θα συνεχίσουν τις κινητοποιήσεις τους, μέχρι να σιγουρευτούν, όπως λένε, ότι δεν πρόκειται να προχωρήσουν τα σχέδια για την άλωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από ιδιώτες επιχειρηματίες, αν και έχουν αρχίσει να μεριμνούν ώστε να μη χαθεί αυτή η εξεταστική περίοδος, τουλάχιστον για τους τελειόφοιτους.

Το τι θα κάνουν πάντως η κ. Γιαννάκου και συνολικά η κυβέρνηση, σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις θα εξαρτηθεί από την πορεία και τα αποτελέσματα των επικείμενων τοπικών εκλογών. Αν δηλαδή η ΝΔ διατηρηθεί σε υψηλά ποσοστά στην προτίμηση των ψηφοφόρων, θα θεωρήσει ότι δεν κινδυνεύει και θα συνεχίσει τη διαδικασία κύρωσης του νομοσχεδίου για τα πανεπιστήμια. Αν όμως φανεί ότι χάνει ποσοστά από την εκλογική της δύναμη, τότε είναι βέβαιο ότι η κατάθεση του επίμαχου νομοσχεδίου θα αναβληθεί – μάλλον για μετά τις επόμενες βουλευτικές εκλογές, οπότε γίνουν αυτές.

Η ΑΘΗΝΑ ΜΕΤΑΞΥ ΑΓΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ όμως δεν είναι το μοναδικό ζήτημα που αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή η ελληνική κυβέρνηση. Ένα άλλο ζήτημα, ίσως μεγαλύτερο, είναι αυτό που δημιουργεί για τη χώρα η πολι-

τική της γειτονικής Τουρκίας, η οποία, παρά τα τεράστια εσωτερικά προβλήματα που την ταλανίζουν και την απειλούν με σοβαρή κοινωνική αναταραχή, επιμένει να συμπεριφέρεται με τον «τσαμπουκά» που της υπαγορεύουν η γνωστή αυτοκρατορικού τύπου τακτική της, αλλά και η υποστήριξη που της παρέχουν ορισμένες ισχυρές χώρες και κυρίως οι ΗΠΑ και η Βρετανία.

Και το θέμα δεν είναι μόνο η μόνιμα επιθετική τακτική της Τουρκίας, αλλά και τα διάφορα σύνδρομα που κατατρύχουν τους δικούς μας πολιτικούς ηγέτες, ανεξάρτητα από κόμματα και παρατάξεις, όπως το είδαμε αυτές τις ημέρες τόσο από την τακτική που ακολούθησε η κυβέρνηση όσο και από τις ανούσιες αντιδράσεις κυρίως της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

ΕΙΔΥΛΛΙΑΚΗ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΣΤΟ ΒΟΣΠΟΡΟ

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ Εξωτερικών κ. Ντόρα Μπακογιάννη έσπευσε να επισκεφθεί την Κωνσταντινούπολη και να συναντηθεί με τον τούρκο ομόλογό της Αμπντουλλάχ Γκιουλ, σχεδόν δυο εβδομάδες μετά το τραγικό δυστύχημα στην περιοχή της Καρπάθου, όπου έχασε την ζωή του ένας έλληνας πιλότος, στη διάρκεια επικίνδυνων ελιγμών, ενώ στο ίδιο δυστύχημα κατέπεσε και ένα τουρκικό αεροσκάφος, ο πιλότος του οποίου ωστόσο διασώθηκε από ξένο εμπορικό σκάφος, για να παραληφθεί στη συνέχεια από τουρκικό ελικόπτερο μετά τα γνωστά τηλεφωνήματα ανάμεσα στην Αθήνα και την Άγκυρα.

Η επίσκεψη της κ. Μπακογιάννη όμως πραγματοποιήθηκε και μόλις δυο ημέ-

ρες πριν από την σύνοδο του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο, ακριβώς για το θέμα των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, οπότε λογικά θα έπρεπε να συζητήσει με τον ομόλογό της πιο ουσιαστικά πράγματα για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, με αντάλλαγμα την ελληνική υποστήριξη στην ευρωπαϊκή της πορεία.

Αντ' αυτού, η ελληνίδα υπουργός περιορίστηκε σε μια ειδυλλιακή συνάντηση πάνω από τα νερά του Βοσπόρου και στην υπογραφή κάποιων προσυνεννοημένων συμφωνιών, στρατιωτικού κυρίως περιεχομένου, οι οποίες, χωρίς να είναι βεβαίως ασήμαντες, δεν ικανοποιούν απόλυτα τις ελληνικές θέσεις και κυρίως δεν ανατρέπουν την επιθετική στάση της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας. Και όχι μόνο αυτό, στη συνέχεια η κ. Μπακογιάννη πρωτοστάτησε, κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Υπουργών της Ένωσης, στην εξεύρεση μιας «συμβιβαστικής» λύσης για την άρση του αδιεξόδου που είχε δημιουργήσει ένα απροειδοποίητο «βέτο» της Λευκωσίας, που ζητούσε να μην προχωρήσει η διαπραγματευτική διαδικασία της Τουρκίας αν προηγουμένως η Άγκυρα δεν αναγνώριζε επίσημα την Τουρκική Δημοκρατία.

ΜΑΣ ΖΗΤΟΥΝ ΚΑΙ ΤΑ ΡΕΣΤΑ

Η... ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ όμως της Αθήνας υπέρ της Τουρκίας, είχε και δυο παραμέτρους που προκαλούν πολλά ερωτήματα για το «πού βαδίζει» η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή: Το ένα ήταν η δήλωση εκπροσώπου του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών ότι η Άγκυρα έχει το δικαίωμα να ζητήσει αποζημίωση για το μαχητικό αεροσκάφος που έχασε στο δυστύχημα της Καρπάθου. Την ίδια στιγμή στην Ελλάδα βρισκόταν ο επικεφαλής της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Ένταξη της Τουρκίας, πρώην υπουργός Εξωτερικών Γιάσάρ Γιακίς, ο οποίος μάλιστα επισκέφθηκε και τις περιοχές της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη.

Χαρακτηριστικό είναι ότι η επίσκεψη Γιακίς στην Θράκη, όσο και αν έγινε προσπάθεια να υποβαθμισθεί από την ελληνική κυβέρνηση, πραγματοποιή-

θηκε σε μια περίοδο που η Ανώτατη Μειονοτική Συμβουλευτική Επιτροπή, ένα άτυπο όργανο που έμενε ανενεργό εδώ και αρκετά χρόνια, επαναδραστηριοποιείται, παίρνοντας στα χέρια της τα πράγματα, εμφανιζόμενη ως ο μόνος διαπραγματευτής για λογαριασμό της μειονότητας και ζητώντας οι όποιες αποφάσεις της να καθίστανται εφαρμόσιμες από όλα τα μέλη της μειονότητας.

ΚΑΙ Η ΚΥΠΡΟΣ;

Η ΙΣΤΟΡΙΑ της πρόσφατης συνόδου του Συμβουλίου των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της «ανταρσίας» εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας άφησε ωστόσο μια πικρή αίσθηση ότι οι σχέσεις της Αθήνας με τη Λευκωσία βρίσκονται ήδη σε ένα πολύ κακό σημείο. Αυτό προσπάθησαν φυσικά να το διαψεύσουν με κάθε τρόπο και οι δυο πλευρές, η αίσθηση όμως παραμένει.

Είναι γνωστό άλλωστε ότι ο πρόε-

δρος Παπαδόπουλος δεν τρέφει τα καλύτερα αισθήματα για την υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας, την οποία και πολλοί άλλοι εξάλλου θεωρούν ως τουλάχιστον ακατάλληλη γι' αυτή την ευαίσθητη θέση.

Στο πλαίσιο αυτό, η Λευκωσία επιχείρησε να ξεπεράσει την φανερή αδράνεια της ελληνικής κυβέρνησης σε ό,τι αφορά το Κυπριακό, και να αναλάβει την πρωτοβουλία ενός βέτο, για το οποίο κανένας Κύπριος δεν πίστευε βεβαίως ότι θα γινόταν αποδεκτό, ήταν σίγουρο όμως ότι θα δημιουργούσε κάποιον προβληματισμό τόσο στους ευρωπαϊκούς κύκλους όσο κυρίως στην ίδια την Τουρκία, στέλνοντάς της ένα μήνυμα, ότι, δηλαδή, σε κάθε βήμα θα είχε μπροστά της την Κυπριακή Δημοκρατία.

ΙΑΝΟΣ

Ο ΑΝΤΗΝΩΡ οικουρεί. Του ευχόμαστε ολοψύχως: Περαιστικά!

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Ο Giorgos πήρε τ' όπλο του.
- Ζήτησε τα δώδεκα μιλια.
- Καλά, τόσα χρόνια Υπουργός Εξωτερικών γιατί δεν έκανε κάποια νύξη έστω, παρά επιδιόταν σε φιγούρες ζειμπέκικου;
- Δεν πρόλαβε να θέσει το ζήτημα κι έπεσε από το ποδήλατό του...
- Κι όπως είπε σατιρικός συγγραφέας, «καλά, ούτε ένα ποδήλατο δεν μπορεί να οδηγήσει, το κουμάντο της χώρας θέλει να αναλάβει;».
- Τι να πούμε κι εμείς;
- Όσο για τον Πάγκαλο, άλλος επαναστάτης κι αυτός, δήλωσε ότι η Τουρκία δεν μπορεί να κάνει τίποτα, γιατί σε αντίθετη περίπτωση θα αναλάβει δράση ο έκτος στόλος.
- Το σλόγκαν «κορίτσια ο στόλος» σε σοσιαλιστική βερσιόν.
- Δηλητηριώδες το σχόλιο του ΣΥΝ Θεσσαλονίκης για τα δημοτικά:
- Το ΠΑΣΟΚ κατεβαίνει με δύο συνδυασμούς. Υπονοείται ότι εκτός της κυρίας Αράπογλου κι ο Γ. Μπουτάρης κινείται στη σφαίρα του «Κινήματος».
- Βέβαια ο συμπαθής βιομήχανος ποτέ δεν το έκρυψε ότι ανήκει στη μεγάλη οικογένεια της «δημοκρατικής» παράταξης.
- Όλα δείχνουν ότι ο Παπαγεωργόπουλος θα ξανακάνει περίπατο.
- Και αμέσως μετά ο ένας θα ρίχνει τις ευθύνες στον άλλον.

ΠΡΑΙΤΩΡΕΣ ΑΝΕΓΚΕΦΑΛΟΙ

Σκηνές πρωτοφανούς βιαιότητας έζησαν την προηγούμενη Πέμπτη όσοι συμμετείχαν στην πανσπουδαστική πορεία αλλά και όσοι βρέθηκαν στο κέντρο της Αθήνας. Τέτοια ωμή βία από τις δυνάμεις των ΜΑΤ είχαν χρόνια να γευθούν πάνω τους όσοι συμμετέχουν σε πορείες. Και να ήταν μόνον η περιποίηση από τις αστυνομικές ράβδους! Οι γύρω από το κέντρο δρόμοι πνίγηκαν από την εκτεταμένη ρίψη δακρυγόνων τα οποία εκτοξεύθηκαν αδιακρίτως μέσα στον κύριο όγκο των διαδηλωτών. (Άραγε και αυτά τα δακρυγόνα προέρχονται από την παρτίδα με τα ληγμένα;)

Εάν όλα τούτα αποτελούσαν μέρος του επιτυχούς σχεδιασμού έτσι όπως τον εκπόνησαν οι επιτελείς του υπουργείου Δημόσιας Τάξης, τότε ασφαλώς οι «πραιτώρες» της Κατεχάκη στερούνται οργανωτικού πνεύματος προσαρμοσμένου στις απαιτήσεις της σύγχρονης αστυνόμευσης. Οι αστυνομικοί έκαναν επίδειξη ενός νέου αυταρχικού «δόγματος» περί αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων καταχερίζοντας τόσο εκείνους που βιαιοπραγούσαν όσο και τους αμέτοχους διαδηλωτές.

Οι σκηνές αυτές θύμισαν την αιματηρή επέμβαση των ΜΑΤ στην πορεία για το Πολυτεχνείο το Νοέμβριο του 1980, που είχε ως απο-

τέλεσμα τον θάνατο του Κουμή και της Κανελλοπούλου. Σ' εκείνες τις μέρες θέλουν να μας γυρίσουν; Η τυφλή επίθεση εναντίον όσων συμμετείχαν ειρηνικά στο σώμα της πορείας αποσκοπεί στο να δημιουργήσει ένα σύνδρομο φόβου σε όσους θελήσουν να ξανακατέβουν σε πορείες διαμαρτυρίας; Το γεγονός ότι τραυματίστηκαν και δημοσιογράφοι αποτελεί σαφή προειδοποίηση ότι αρκετά ανεχτήκαμε την κριτική των ΜΜΕ και την «εχθρική» προς εμάς στάση.

Η ουσία είναι δε ότι για άλλη μια φορά οι γνωστοί «ταραξίες» έδρασαν ανενόχλητοι και η αστυνομία δεν φρόντισε εγκαίρως να τους απομονώσει. Αλλά και ανέχτηκε τους γνωστής προέλευσης «αγανακτισμένους πολίτες» που αναμείχθηκαν στα επεισόδια έξω από το Πολυτεχνείο. Μετά τα γεγονότα του Κορυδαλλού το γόητρο της αστυνομίας έχει κλονιστεί. Η αποκατάστασή του δεν θα προέλθει βέβαια από ξεσπάσματα ενός άσκοπου δυναμισμού τα οποία προκαλούν την κοινωνική αποδοκιμασία. Εκτός από την αποδοκιμασία του κόσμου ακολουθεί και η αντίδραση μιας μειοψηφίας θερμοκέφαλων από την άλλη πλευρά. Το να τροφοδοτείται το σύνθημα «βία στη βία» είναι ίσως το σοβαρότερο λάθος αυτή τη στιγμή.

Σ. Λέτσιος

ΜΠΛΑ, ΜΠΛΑ, ΜΠΛΑ...

Εναντία στη στατιστική θα τερματίσουμε πρώτοι, για τη μεγάλη ανατροπή που θα φέρει την εξέγερση, την προοπτική και τη νίκη που θα φέρει η πραγματική δημοκρατική ανατροπή, δήλωσε ο υποψήφιος δήμαρχος Αθήνας Κ. Σκανδαλίδης μόλις ανακοινώθηκε η υποψήφιοτήτά του από τον πρόεδρο του κόμματος κ. Παπανδρέου – και ο θεός του ΠΑΣΟΚας με συχωρέσει αν κατάλαβα κάτι λάθος.

Θα είχαν μέχρι και πλάκα αυτά τα κορακίστικα που διαχρονικά μιλάνε στη Χαριλάου Τρικούπη αν η ιστορία δεν μας είχε διδάξει ότι το να μιλάς και να μιλάς και να μιλάς χωρίς ποτέ να λες τίποτα, μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να γίνει πολύ επικίνδυνο.

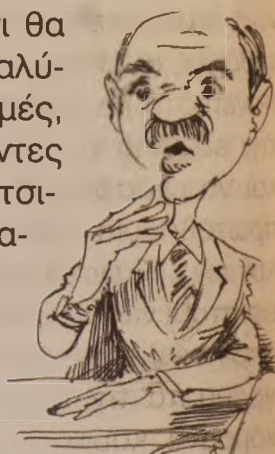
Γ.Α.

...ΚΑΙ ΧΑΣΜΟΥΡΗΤΟ

Να χαλάς τον κόσμο ότι θα τα αλλάξεις όλα, να διαλύεις οργανώσεις και δομές, να ανακατεύεις τους πάντες άνευ λόγου και αιτίας με τσιχλόφουσκες τύπου Καραχασάν κι όλα ετούτα για να καταλήξεις να προτείνεις για δήμαρχο στη μεγαλύτερη πόλη της χώρας τον Σκανδαλίδη, θέλει πραγματικά μεγάλη φαντασία: από εκείνη που ο Γιώργος Παπανδρέου φαίνεται ότι διαθέτει αφθονη – σαν όλα τα παιδιά.

Πνιγήκαμε στο χασμουρητό πάλι...

Γ.Α.

Η ΓΕΛΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΦΡΙΚΗΣ

Έχει, φευ, και η φρίκη τη γελοιότητά της. Με αφορμή τα τραγικά γεγονότα της Βέροιας την περασμένη Τρίτη η κ. Όλγα Τρέμη έβγαλε στο δελτίο του Mega τέσσερις «διάσημες» μαμάδες για να πουν λόγο παρηγορίας προς την σκληρά δοκιμαζόμενη αλλά και άκρως αξιοπρεπή μητέρα του Άλεξ. Ήσαν κατά σειράν «διαφημιστικής» εμφανίσεως οι εξής διάσημες, τρομάρα τους, μητέρες-εμπυχώτριες,

οι οποίες πάντως δεν χάνουν ευκαιρία αυτοπροβολής έστω κι αν η φρίκη (της ευκαιρίας) δεν έχει όρια: Μιλένα Αποστολάκη (όπως λέμε Με λεν Σούργελο), Μαρία Δαμανάκη (η μητέρα τ. πρόεδρος, μέλλουσα υπουργός), Φώφη Γεννηματά (μέσα στην επικαιρότητα αυτό το κορίτσι μετά τις εκλογές συνήθως εξαφανίζεται) και Ζέτα Μακρή (διάσημη μαμά στη μείζονα περιοχή Βόλου).

Τζιμ Μπούκης

ΠΑΙΔΕΙΑ ΧΑΡΙΝ ΠΑΙΔΙΑΣ;

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση βουλιάζει στο τέλμα και την οπισθοδρόμηση. Ο παπανδρεϊκός νόμος-πλαίσιο δημιούργησε, όπως παραδέχονται όλοι οι νηφάλιοι γνώστες των ακαδημαϊκών προβλημάτων, αλλεπάλληλα καρκινώματα και αδιέξοδα, με νεποτισμούς, αναξιοκρατία, συντεχνιακό πνεύμα, ανελευθερία ακόμη και μαφιόζικες συμπεριφορές. Θα 'λεγε κανείς ότι τα πανεπιστήμια στην Ελλάδα έγιναν για ν' ασκούν την εξουσία τους ακωλύτως και χωρίς έλεγχο και να εξασφαλίζουν τη σταδιοδρομία τους οι πρωτοβάθμιοι καθηγητές έναντι όλων των υπολοίπων. Κλειστά φέουδα, εκμετάλλευση των υφισταμένων τους, ανεξέλεγκτες ροές εσόδων από ποικίλες πηγές με πρώτα τα περίφημα προγράμματα της ΕΕ. Από δίπλα και τ' αριστερά κόμματα κουρελοποιούν συνθήματα ψαρεύοντας εύκολα ψάρια σε θολά νερά. Χρόνια τώρα έχουν βάλει κι αυτά τη βούλα τους στην πανεπιστημιακή κατάντια. Αποτέλεσμα; Ελάχιστο έργο, τεράστια η φασαρία. Οι εξαιρέσεις υπάρχουν, είναι σεβαστές, δεν αλλάζουν όμως τον κανόνα.

Άρα, όταν δήλωσε η κ. Γιαννάκου ότι θα «τ' αλλάξει όλα» μόνον οι ένοχοι δεν πρέπει να ανακουφίστηκαν. Όμως πόσες αψυχολόγητες μεθοδεύσεις και οποία έλλειψη πρακτικού, πολιτικού, νου! Κυρίως γιατί ξεσήκωσε η ίδια τους πάντες για ένα νομοσχέδιο που ακόμη δεν έχει παρουσιάσει. Κάτι ο Χριστόδουλος, κάτι η αλλαγή του Συντάγματος για τα ιδιωτικά -μη κερδοσκοπικά, τι πατέντα!- πανεπιστήμια, κάτι τα αλαμπουρνέζικα περί ασύλου και κάτι οι κρίσεις των διδασκόντων -το μεγάλο ατού του υπουργείου- και φτάσαμε εκεί που φτάσαμε. Ποιος περίμενε ότι θα ξαναβλέπαμε στην Αθήνα ΜΑΤ εναντίον φοιτητών; Η κ. Γιαννάκου μοιάζει να χάνει τον πόλεμο προτού καν δώσει την πρώτη μάχη. Κι αυτό δεν μπορεί να ευχαριστήσει παρά μόνον όσους βολεύονται από το τέλμα. Ή φοβούνται τις συγκρίσεις, τον ανταγωνισμό και την άμιλλα. Θετική εξέλιξη: Η συζήτηση του νομοσχεδίου στην ολομέλεια της Βουλής. Ως τότε πολλά μπορούν ν' αλλάξουν, πολλά πρέπει να προληφθούν.

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΑΣΙΝΟ(:) ΓΗΠΕΔΟ

Με πηχυαίους τίτλους υποδέχτηκε ο τύπος -ιδιαίτερα ο αθλητικός και ο παναθηναϊκών «φρονημάτων»- τη συμφωνία που υπέγραψε ο ΥΠΕΧΩΔΕ Γ. Σουφλιάς με τον υιό Βαρδινογιάννη, προκειμένου από τις 4 του προσεχή Ιούλη να κατατεθεί τροπολογία για το χτίσιμο γηπέδου του ιστορικότατου κατά τα άλλα συλλόγου στην περιοχή του Βοτανικού. Τροπολογία που θα «διεμβολίσει» μάλιστα το νόμο για την ανάπτυξη της περιοχής. Φυσικά, κατά το παράδειγμα του Σταδίου Καραϊσκάκη, δίπλα στο γήπεδο θα φτιαχτούν χώροι εμπορικής εκμετάλλευσης, αθλητικές μπουτίκ, καφετέριες κ.ο.κ.

Έτσι, άλλη μια ελπίδα για λίγο οξυγόνο στο πολεοδομικό έκτρωμα του Λεκανοπεδίου φαίνεται να χάνεται. Και όταν οι Αθηναίοι θα επιθυμούν να δουν λίγο πράσινο, δεν θα έχουν παρά να παρακολουθούν τους αγώνες του Παναθηναϊκού.

Γ.Α.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Τα βοθροκάναλα βρήκαν φαί με το έμπα του καλοκαιριού.
- Η υπόθεση του μικρού παιδιού από τη Βέροια που μάλλον δολοφονήθηκε έδωσε την ευκαιρία να παρελάσουν δεκάδες νούμερα από το γυαλί και να εκτεθούν, στην απίστευτη αθλιότητά τους, άτομα που έχουν δημοσιογραφικές ταυτότητες.
- Έλεος!
- Α! και μίνι κρίση στο συνδικάτο μας.
- 2,5 χρόνια εκτός η Τατιάνα Στεφανίδου είναι μεγάλη απώλεια.
- Ξανασκεφτείτε το, συνάδελφοι.
- Κινδυνεύει το κύρος μας.
- Ευτυχώς που ο της Ανατροπής Ντερμπεντέρης την περίοδο που γίνεται χαμός στην παιδεία επέλεξε να συζητήσει με τον «οργανικό διανοούμενο» Γρηγόρη Αρναούτογλου.
- Δε γνωρίζουμε αν στην εκπομπή του θα κάνουν παρεμβάσεις κτηνίατροι ειδικοί στις αγελάδες.
- Το δίδυμο Στεφανόπουλου-Σημίτη, και άλλες δημοκρατικές δυνάμεις, ζήτησαν να παραπεμφθούν όλες οι ελληνοτουρκικές διαφορές στη Χάγη.
- Απ' ό,τι φαίνεται, πρόθυμη σε μια τέτοια προοπτική είναι και η οικογένεια Μητσοτάκη;
- Για τις παλιές αγάπες μη μιλάς...
- Μητρόπουλος, Στάη, Άντζελα, Καρτάλης, Δημαράς.
- Τα πρόσωπα που συζητούσαν στη Χ. Τρικούπη για να εξασφαλίσουν μια αξιοπρεπή ήττα στο δήμο της Αθήνας.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Μετά από πολύ σκέψη η αγία οικογένεια αποφάσισε τον ποιητή Κ. Σκανδαλίδη για το Δήμο της Αθήνας.
- Έχουν πέραση οι ποιητές και στο νέο συμμετοχικοδημοκρατικό ΠΑΣΟΚ.
- Χυτήρης, Πατρίκιος, Παπαδόπουλος...
- Να γιατί η Εταιρεία Συγγραφέων πασοκοκρατείται!
- Ελικόπτερο προσγειώθηκε στον Κορυδαλλό κι έφυγαν σαν κύριοι δύο κρατούμενοι.
- Η ανικανότητα τώρα δικαιώνεται.
- Το τι είπε ο Πολύδωρας για τα μέτρα ασφαλείας, κανείς δεν κατάλαβε.
- Όπως λέγεται, χρησιμοποίησε τα αρχαία ελληνικά.
- Ίσως γι' αυτό παρανόησαν τα ΜΑΤ τις εντολές του και αιματοκύλισαν την πορεία των φοιτητών την περασμένη Πέμπτη.
- Αλλά το αμίμητο ακούστηκε από τον κ. Αντώνιο:
- Τα ΜΑΤ ήταν ακίνητα και δέχτηκαν επίθεση με πρωτοφανή αγριότητα από τους φοιτητές...
- Πόσα θες να μας τρελάνεις, τρισμέγιστε;
- Η μαντάμ Μαριέτα, με αναπαραστάσεις από τη σχολική της περίοδο με τις κουκουβάγιες και τις ποδιές, δεν καταλαβαίνει τίποτα.
- Μιλά για υποκινητές (τους πανεπιστημιακούς) και για αιώνιους φοιτητές!
- Καλά, δεν ξυπνούν να δουν τι γίνεται στα αμφιθέατρα;
- Μέχρι και την ΕΦΕΕ μπορούν να αφυπνίσουν με τους χειρισμούς τους.

ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ

Ο Βύρωνας θυμίζει με τις αγορεύσεις του εκείνο το απαράμιλλο ύφος και την προσήλωση στους τύπους που είχαν οι ρήτορες στη ρωμαϊκή σύγκλητο. Ασφαλώς και δεν πρέπει να διαφεύγει ότι στις αποστροφές του λόγου του ανιχνεύεται και ένα παιδαγωγικού ύφους χιούμορ. Σε δηλώσεις του σχετικά με την απόδραση Παλαιοκώστα από τον Κορυδαλλό έδειξε τις αρετές του στους ελιγμούς. Παρότρυνε τους αδελφούς Παλαιοκώστα να παραδοθούν υποσχόμενος ότι θα τύχουν καλής μεταχείρισης από τη στιγμή που δεν τους βαραίνει φόνος. «Τα ισόβια γίνονται μόνο 18 χρόνια» τους διεμήνυσε. Άσε που άμα βρεις έναν καλό δικηγόρο μπορείς και να αποφυλακιστείς πιο γρήγορα. Στην περίπτωση όμως που δεν το πετύχεις, υπάρχει πάντα και η προοπτική μιας νέας απόδρασης. Το σωφρονιστικό μας σύστημα συνεχίζει να εγγυάται γι' αυτό.

Σως

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΤΟΡΑΣ

Από τότε που η Ντόρα Μπακογιάννη εγκαταστάθηκε στη Βασιλίσσης Σοφίας, δεν ήταν λίγοι εκείνοι που υποστήριζαν ότι «θα δώσει νέο αέρα στην εξωτερική πολιτική». Πράγματι, η διετία της ακινησίας τελείωσε μαζί με την υπουργική θητεία του Πέτρου Μολυβιάτη. Ανάμεσα στις επιτυχίες της Ντόρας ήταν και η προχθεσινή «παράκαμψη» της Λευκωσίας, όταν συναντήθηκε με τον τούρκο υπουργό Εξωτερικών Αμπντουλλάχ Γκιουλ και συμφώνησαν στο μορατόριουμ. Όμως τα δύσκολα δεν τελείωσαν. Την Τετάρτη ο εκπρόσωπος του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών δήλωσε πως αν η έκθεση για τη σύγκρουση των δύο αεροσκαφών στην Κάρπαθο δείξει ότι έφταιγε το ελληνικό, η Τουρκία θα διεκδικήσει αποζημίωση.

Η Ντόρα δεν είπε τίποτε... Μια ανακοίνωση μόνον ανέφερε ότι περιμένουμε το πόρισμα...

Μ.Γ.

ΦΥΛΑΚΕΣ

Αμέσως μετά την απόδραση Παλαιοκώστα από τις φυλακές Κορυδαλλού ο κ. Παπαληγούρας έσπευσε να ανακοινώσει τον σχεδιασμό μέτρων που αφορούν στο σύστημα ασφαλείας των φυλακών, ώστε να αντιμετωπίζονται οι επιθέσεις από αέρος. Να ήταν αυτό μόνον το πρόβλημα! Οι φυλακές της χώρας έχουν φρακάρει λόγω των υπεράριθμων κρατουμένων, οι συνθήκες διαβίωσης χειροτερεύουν, τα ναρκωτικά κυκλοφορούν ελεύθερα. Το ότι ο υπουργός Δικαιοσύνης ανακοινώνει πειθαρχικά μέτρα για όσους ευθύνονται για την από αέρος απόδραση, ελάχιστους ικανοποιεί στη χώρα αυτή. Ούτε βέβαια ικανοποιεί ότι ανακοίνωσε την πρόσληψη νέου προσωπικού. Φυλακές με ανθρώπινο πρόσωπο, βελτίωση των συνθηκών υγιεινής στα νοσοκομεία των φυλακών και ταχύτερη και δικαιότερη απονομή δικαιοσύνης χρειάζονται, εάν θέλουμε να ισχυριζόμαστε ότι είμαστε κράτος δικαίου.

Σως

ΕΠΙΔΗΜΙΑ

Η δεξαμενή της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ έχει στερέψει για τα καλά. Προκειμένου να ανέβουν οι εκλογικές επιδόσεις και να γίνει πιο προσιτό το προϊόν, σπεύδουν να ζητήσουν τη συνδρομή δημοσιογράφων και αθλητών. Τη δεινότητα του Φασούλα στο σκοράρισμα κάτω από τα καλάθια και την ταχύτητα της Βούλας Πατουλίδου ζήλεψαν στο ΠΑΣΟΚ και σκέφθηκαν να αξιοποιήσουν τα προσόντα τους στον στίβο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η δε ΝΔ επιστράτευσε στελέχη από το δημοσιογραφικό μετερίζι.

Ποιες, άραγε, υπερφυσικές ιδιότητες έχουν όλοι οι παραπάνω που θα συντελέσουν στο να αποκτήσει η τοπική αυτοδιοίκηση τους πόρους και τις αρμοδιότητες που στερείται ως θεσμός; Όλα γίνονται για το θεαθήναι. Ούτε συζήτηση για ζητήματα όπως η μετάβαση από τον νομαρχιακό, δεύτερο βαθμό σε περιφερειακό, η διεκδίκηση φορολογικής αυτονομίας και η καθιέρωση υποχρεωτικής διαβούλευσης για τα νομοσχέδια που αφορούν την περιφέρεια. Άλλα λόγια ν' αγαπιόμαστε...

Σως

ΑΪ ΜΟΥΣΤΑΦΑ!

Διαβάσαμε στο Άρδην την εξής πληροφορία και σας τη μεταφέρουμε προς γνώσιν και ενημέρωση: Στην μειονότητα μαίνεται πάλι η προπαγάνδα του τουρκισμού, προπαγάνδα που θέριψε η ελληνική μικρονοϊκή πολιτική των διακρίσεων, αποκλεισμών κ.λπ. Έτσι, είτε το θέλουν είτε δεν το θέλουν κάποιοι εγκέφαλοι της Αθήνας, στη μειονότητα υπάρχει και φόβος και καταπίεση εκ μέρους των παραγόντων του τουρκικού προξενείου εναντίον όσων ζητούν ελληνικά σχολεία, διεκδικούν την πο-

μάκιχη τους –δηλαδή μη τουρκική– καταγωγή και εν γένει εναντιώνονται στην αλυτρωτική πολιτική της Άγκυρας. Αρκεί να πούμε ότι οι μουσουλμάνοι που έχουν ελληνική συνείδηση και μιλάνε πομάκιχα υφίστανται μια πολιτική απομόνωσης εκ μέρους των τουρκογενών. Κυκλοφορεί λοιπόν προς επίρρωσιν όλων των ανωτέρω ένα κείμενο διαμαρτυρίας με 606 υπογραφές στο οποίο «καταγγέλλεται η προσπάθεια διάσπασης του τουρκικού χαρακτήρα της μειονότητας με όχημα την ανάδειξη των Πο-

μάκων ως διακριτού στοιχείου της (sic)!» Μεταξύ δε των άλλων υπογραφών θαυμάσαμε κι εκείνη του σύντροφου Μουσταφά Μουσταφά, πρώην βουλευτή του ΣΥΝ. Και ο αυτοπροσδιορισμός σύντροφε; Εσύ δικαιούσαι να αυτοπροσδιορίζεσαι ως έλληνας πολίτης τουρκικής καταγωγής. Εκείνος όμως που ΔΕΝ θέλει να δηλώνεται ως Τούρκος; Ποιο φιρμάνι μπορεί να τον υποχρεώσει; Πόσο μακριά είναι ακόμη η αληθινή ελευθερία για τους κατοίκους της, θρησκευτικής, μειονότητας; **Μ.Σ.**

Ε ΡΕ ΨΥΧΗ ΜΟΥ ΓΕΛΙΑ!

Οκ. Ψυχάρης μάς εκδικήθηκε για όσα του 'χουμε κάνει όλα αυτά τα χρόνια. Έδιωξε τον Λάλα (γέλια) κακήν κακώς για να τον προσλάβει ο κ. Ρουσόπουλος στην ΝΕΤ μετά του υποδιοικητού του Ταγματάρχη (γέλια έως δακρύων), και να μας τυραννάει νυχθημερόν ως ειδήμων στα αστεία και τη μπάλα. Και γιατί δεν γινόταν αστεινόμος σε γήπεδο αλλά έγινε Καρπετόπουλος στην τιβί; Ο Χατζηχρήστος το 'λεγε αλλιώς: «Θέλετε να σας πω ποδοσφαιρικά με πολέμους;» Άγνωσται λοιπόν αι βουλαί της νέας διακυβέρνησης. Πάντως δεν προλαβαίνουμε ν' ανοίξουμε την τηλεόραση και κατουριόμαστε από τα χάχανα, με το συμπάθιο.

Απ' τη μια ο Θέμος, παλαιός αστέρας του ΔΟΛ, απ' την άλλη ο Λάλας, ευειδής οπληρχηγός του Συγκροτήματος, σκάνε μύτη πότε-πό-

τε κι ο Πετράν ο Ευθυμίου ή ο Λαλιώτης ο λαλίστατος και ευθυμούμε συνεχώς. Αυτή δεν είναι τηλεόραση, είναι βαριετέ βαρέων βαρών. Έσκασε και η είδηση ότι ο Λαλιώτης πρέπει να πληρώσει 100.000 ευρώ στον Μητσοτάκη για ψευδή καταμήνυση και συκοφαντία και κρατάμε την κοιλιά μας από τα γέλια. Νάστε καλά κ. Ρουσόπουλε! Μπορεί να μην μας ενημερώνετε, αλλά τουλάχιστον μας διασκεδάσετε αρκούντως εν όψει του θερινού καύσωνα!

Άσχετο: Μερικές μάπες είναι εντελώς μα εντελώς αντιτηλεοπτικές. Και δεν εννοώ βεβαίως την καλλιπυγον, που θα 'λεγε και ο συνάδελφος διευθυντής δημοσιογράφος Ζουράρις, κυρία Δρούζα. Το πιάσατε το υπονοούμενο κυρ Σταύρο μου;

Τζιμ Μπούκης

ΕΠΕΤΡΕΨΕ ΜΟΥ κ. ΧΑΤΖΗΣΑΡΙΠΟΛΕ!

Οκαθηγητής Γιάννης Παπακώστας, μέλος του ΕΣΡ, σε επιστολή του προς τον πρόεδρο του θεσμού, αφού διεκτραγωδεί την άθλια χρήση της ελληνικής γλώσσας από το σύνολο σχεδόν των ΜΜΕ και αφού ζητεί την οργάνωση συνεδρίου με θέμα «Ελληνική γλώσσα και ΜΜΕ», καταλήγει:

«Ο δημοσιογραφικός λόγος άλλωστε είναι δημόσιος λόγος, και άρα επιδεκτικός κριτικής, γιατί η εν γένει πολυπλοκότητα δημιουργεί τα γνωστά παθολογικά φαινόμενα. Μια παθογένεια που έχει πολλά επίπεδα. Είναι καιρός ο καθένας να αναλάβει τις ευθύνες του. Και μόνον μερικά –και συχνά επαναλαμβανόμενα– γλωσσικά φαινόμενα, είναι αρκετά για να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη. Έτσι ακούμε:

των υπαρχόντων προβλέψεων,
των αναληφθέντων πρωτοβουλιών,
πιθανά αντί πιθανόν

εκ των ουκ άνευ αντί εκ των ων ουκ άνευ
ενδεχόμενα αντί ενδεχομένως
προηγούμενα αντί προηγουμένως
παρήγγειλε αντί παράγγειλε (προστακτική)
εξήτασε αντί εξέτασε
ασκώ αντί εξασκώ

πραγματεύομαι αντί διαπραγματεύομαι
μετοικίζω αντί μετοικώ
πλησίασε στο σω(ο)ρό (του νεκρού) αντί στη σορό
η πληροφορία διαρρέει και δεν τη διαρρέουν
Αλλά αυτά είναι ελάχιστα. Κι εδώ έχει τη θέση του ο στίχος του Καβάφη:

Μιλάει με βαρβαρισμούς δεινούς τα ελληνικά»

ΥΓ.: Πρόσφατα άκουσα δις τον Χατζησαρίπολο να λέει: Τα του Καίσαρος τον Καίσαρη (sic). Ε βέβαια ποιος είναι ο Καίσαρας; Ενώ ο Καίσαρης είναι και κοσμηματοπώλης και κοσμικός.

Για την αντιγραφή Μ.Σ.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

• Μιλάμε ότι η στάση και η συμπεριφορά της Μαριέτας έπαιξε σημαντικότερο ρόλο από το ΠΑΜΕ, την ΚΝΕ, το ΝΑΡ και τις Συσπειρώσεις.

• Θερμές ευχαριστίες από τους απανταχού κινηματικούς, κυρία υπουργέ!

• Και κάτι ακόμα.

• Αυτόν το «σοφό» –του ΕΛΙΑΜΕΠ, για να μην ξεχνιόμαστε– που βγάζετε στο γυαλί, πού τον βρήκατε;

• Έφτασε στο σημείο να αποκαλεί τους συνδικαλιστές της ΠΟΣΔΕΠ αγράμματους και ασήμαντους.

• Και μιλάμε για επιστήμονες του Πολυτεχνείου που τα βιογραφικά τους δεν τα 'χει δει στον ύπνο του.

• Πρόβλεψη.

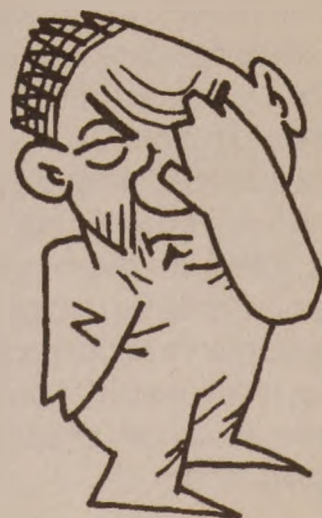
• Το καλοκαίρι στο χώρο των ΑΕΙ μόνο ήρεμο δεν θα είναι.

• Εκτός κι αν κατανοήσουν ότι άλλο μεταρρύθμιση κι άλλο διάλυση.

• Πράγμα δύσκολο για άτομα που τα διαβάσματά τους εξαντλούνται στο Κλικ, τα κόμικς και τα εποχιακά Best Sellers.

• Ο καθένας στο είδος του, που έλεγε και η παλιά διαφήμιση του Λουμίδη.

Ν. Μολ.

TITAN

Το θέμα της έκρηξης στη βιομηχανική μονάδα TITAN έφερε στη Βουλή με αφορμή επίκαιρη ερώτησή του για την υγιεινή και την ασφάλεια στη Δυτική Αττική ο βουλευτής του Συνασπισμού Θανάσης Λεβέντης. Ο κ. Λεβέντης επισήμανε ότι από τις 51 θέσεις επιθεωρητών εργασίας στη Δυτική Αττική είναι καλυμμένες μόνον οι 17. Χαρακτήρισε τη Δυτική Αττική βασίλειο της αсуδοσίας και εξέφρασε την αμφιβολία του για το κατά πόσο θα τιμωρηθούν κάποιοι για τους νεκρούς και τους τραυματίες στον «Τιτάνα», στο χώρο του οποίου η Επιθεώρηση Εργασίας είχε πραγματοποιήσει έλεγχο μόλις την προηγούμενη ημέρα!

Σως

ΑΣΤΕΙΟ-NOMIA

Από επιτυχίας εις επιτυχίαν βαδίζει πλέον η αστυνομία μας –από τούδε «αστεινομία»– με τον κύριον Μπάιρον επικεφαλής και τους ανθούς του στο πέτο του εκάστοτε κυρίου Αρχηγού. Βλέπετε, η παλιά καλή αστυνομία –σήμερα «αστεινομία»– μια δουλειά ήξερε και σ' αυτή διέπρεπε. Να κυνηγάει κομμουνιστάς και να φακελώνει συνοδοιπόρους. Προς τούτο είχε συμπήξει ολάκερο δίκτυο χαφιέδων, περιπτεράδων, θυρωρών, πρεζονιών κ.λπ. το οποίο και της προμήθευε τις απαραίτητες πληροφορίες διά την επίτευξιν του εθνικού της έργου.

Σήμερα όμως λόγω της επαράτου Μεταπολιτεύσεως που ηκολούθησεν την εθνοσωτήρια Επανάστασιν, το δίκτυο αυτό διερράγη. Εισελθόντων δε και διαπρεπών παρανόμων εις την χώραν εκπροσωπούντων την αλβανικήν, ρουμανικήν, ρωσικήν και λοιπάς μαφίας και της εντόπιας στερρώς ενισχυθείσης, τα μπατσάκια είναι αποτελεσματικά μόνο σε περιπτώσεις νερόβραστων φοιτητών.

Δημοσιούπαλληλοποιηθέντων δε πλήρως –και γαμώ τις γενικές απόλυτες!– και συνδικαλισθέντων αγρίως των οργάνων η χώρα πλέον και οι πο-

λίται αυτής οφείλουσιν να αυτοπροστατεύονται ή να καταφεύγουν στις εταιρείες σεκιούριτι. Διότι οι ανθοί και οι βολβοί του ποιητού-υπουργού Πολύδωρα επιδίδονται μάλλον εις την κολτσίνα και το πλακωτό παρά εις το συλλαμβάνειν τους διαρρήκτας. Αν πάλι είναι να πλακώσουν κανά μετανάστη ή κανά φρικιό, ο.κ. Απ' την άλλη οι παράνομοι έχουν γίνει αληθινοί καλλιτέχνες –πρβλ. το αριστουργηματικό ριφιφί του Κορυδαλλού–, οπότε τι να σου κάνουν και τα μπατσάκια. Δεν είναι δα και Μιχαηλάγγελοι!

Τζιμ Μπούκης

ΒΕΡΟΙΑ

Σήμερα είναι η Βέροια, αύριο θα είναι κάποια άλλη πόλη ξεχασμένη από τα εγχειρίδια της ελληνικής ανθρωπογεωγραφίας. Οι προβολείς της δημοσιότητας είναι στραμμένοι εδώ και μέρες σ' αυτή τη μακεδονική πόλη, με τους ηρωικούς ρεπόρτερ των καναλιών να αφηγούνται με περισσή λαγνεία την έκβαση των γεγονότων. Το αίνιγμα όλο και περιπλέκεται παρ' όλες τις «φιλότιμες προσπάθειες» των εξειδικευμένων κυνηγών της αλήθειας. Ούτε ο «Κώδικας Ντα Βίντσι» δεν είχε τέτοια πλοκή. Να πιστέψουμε την αστυνομία ή τα καθημερινά ανακοινωθέντα στα δελτία των 8; Το κουβάρι υποτίθεται ότι ξετυλίγεται αλλά η ανασφάλεια όλων όσων παρακολουθούν την υπόθεση αυξάνεται. Στην ελεύθερη αγορά οι ιδιωτικοί ντετέκτιβς και τα μέντιουμ νιώθουν απειλητική την ανάσα από τις ομάδες των δημοσιογράφων που επελαύνουν για να σαρώσουν τα νούμερα της τηλεθέασης. Ποια άλλη πόλη, ποιοι άλλοι άνθρωποι έχουν σειρά για να μπουν στο χορό μιας ολιγόλεπτης δυσφήμισης;

Σως

ΥΠΕΞ ΚΑΙ ΞΕΡΟΣ

Τώρα που κλείνουν τα σχολεία οι τρέχοντες πολιτικοί υπηρεσίας δίνουν, κι αυτοί, εξετάσεις στην εξωτερική πολιτική και παίρνουν άριστα δέκα με τόνο. Στο αλαλούμ βέβαια και την επιπολαιότητα. Και μιλάμε για τα εθνικά θέματα περί των οποίων, λέει, όλοι κόπτονται (ξαναλέει).

Θα μπορούσε βέβαια να υποθέσει κανείς πως οι κόντρες, η ασυνεννοησία και τα μπουρδοπυροτεχνήματα είναι προσυμπεφωνημένα ώστε να δημιουργούνται αβάντες στην κυβέρνηση. Τους έχετε όμως άξιους για τέτοιες ταλευράνδειες κινήσεις; Τέτοιες μετερνίχειες μύχιες σκέψεις;

Έτσι, ο Καραμανλής ορκίζει υπουργό Εξωτερικών την Ντόρα και εξοργίζει την Λευκωσία η οποία αφίσταται του εθνικού

κέντρου και ακολουθεί πλέον δική της πολιτική.

Η Ντόρα πηγαίνει στον Γκιουλ ενώ ο Γκιουλ της κατέρριψε ένα πολεμικό σε κανονική αερομαχία και ο Γιωργάκης ξεκάρφωτα προτείνει επέκταση των χωρικών μας υδάτων πριν την Χάγη ενώ συγχρόνως απειλεί τους τούρκους στρατηγούς να μην ανατρέψουν τον Ερντογάν γιατί θα τους ερντογαν...μήσει. Να μα το Θεό! Απ' την άλλη ο Καραμανλής στέλνει πάντα κολαούζο στη Ντόρα τον Βαληνάκη και συσκέπτεται μυστικά με τον Μολυβιάτη. Στην Ευρώπη γελάνε και καθησυχάζουν την Άγκυρα, στις ΗΠΑ θυμώνουν και απειλούν την Κύπρο και στη γείτονα περιμένουν το επόμενο μας σφάλμα.

Στέφανος Προτεστάκις

ΠΟΛΕΜΟΣ

Καλημέρα σας. Τι κάνετε; Έχουμε συνταρακτικά γεγονότα. Ο Γιώργος κήρυξε τον πόλεμο στην Τουρκία επεκτείνοντας τα χωρικά του ύδατα στα 12 μίλια. Ταυτόχρονα είπε στους τούρκους στρατηγούς «να μην τολμήσουν να κάνουν πραξικόπημα»! Έτσι και ανοίξει κι άλλο η ψαλίδα με την ΝΔ, τον βλέπω να κηρύσσει τον πόλεμο σε όλες τις γύρω χώρες. Κάποιος φαίνεται του είπε ότι αυτό το κόλπο κλείνει την ψαλίδα. Πάλι λάθος του τα είπανε του ανθρώπου.

ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ

Τι να κάνει κι αυτός ο έρμος. Κάθεται στο γραφείο του και παίρνει τα γκάλοπ. Και βλέπει ότι όλο χάνει. Φωνάζει τον Γερουλάνο και τον ρωτάει. Αλήθεια, τι είναι αυτός ο Γερουλά-

νος; Άνθρωπος ή πουλί; Τέλος πάντων. Τον φωνάζει λοιπόν. Τώρα εσείς τι θέλετε να του απαντήσει ο Γερουλάνος; Καμιά σοφία; Ό,τι ξέρει το παιδί. Του λέει, πρόεδρε πόσα μίλια έχουμε; —6, του απαντάει ο Γιώργος. Σκέφτεται μια δυο μέρες ο Γερουλάνος και μετά του λέει: Δεν τα κάνουμε πρόεδρε 12, μήπως και γοητεύσουμε το κοινό; Και μ' αυτόν τον τρόπο προχωρούνε τα μίλια.

ΦΟΒΟΣ

Πάλι καλά που δεν του είπε να τα κάνει 24 και μετά άντε να ξεμπλέξεις με την Ιαπωνία.

ΟΝΕΙΡΑ

Τι όνειρο βλέπει κάθε βράδυ αυτό το παιδί, δεν μπορώ να καταλάβω. Τη μία βλέπει ότι είναι μοντέρνος και βάζει την Καραχασάν και λέει ότι δεν πρέπει να μπούμε σε περιπέτειες με τους Τούρκους. Την άλλη βλέπει ότι είναι χενεράλ και αρπάζει τα όπλα. Είναι πολύ ευαίσθητος στα όνειρα. Αλαφροϊσκιωτος που λέμε.

ΠΙΣΩ

Βέβαια, είναι γεγονός ότι αν πας στον πόλεμο με τους Τούρκους έχοντας επικεφαλής τον Γιώργο, οι πιθανότητες νίκης είναι πολύ μικρές. Αντιθέτως, οι πιθανότητες ήττας φαίνονται μεγαλύτερες. Συγκρίνεις λοιπόν

και αποφασίζεις. 6 μίλια και ξερό ψωμί.

ΧΑΡΤΙ

Εγώ έχω άλλη πρόταση. Λαμβάνοντας υπόψιν την συγκεκριμένη πολιτική ηγεσία που έχουμε και αφού τελικώς πάντα υποχωρούμε τα τελευταία 30 χρόνια, γιατί δεν κάνουμε άλλη δουλειά; Να ζητήσουμε από τον Γκιουλ να μας γράψει σε ένα χαρτί τι ακριβώς ζητάει από Αιγαίο και Θράκη. Να του τα δώσουμε να τελειώνουμε. Και να υπογράψει ότι για τα επόμενα 100 χρόνια δεν θα ξαναζητήσσει. Και έτσι θα ησυχάσουμε όλοι. Αυτό είναι σωστό νηλ.

ΓΙΟΥΡΟΒΙΖΙΟΝ

Ε, ας πάρουμε κι εμείς κάτι για αντάλλαγμα. Ας συμφωνήσουμε να μας δίνει η Τουρκία μονίμως 12αρι στη Γιουροβίζιον. Και όταν περάσουνε τα 100 χρόνια βλέπουμε πάλι. Τους δίνουμε κάτι ακόμα και το βουλώνουν. Κανένα άχρηστο νησί, χωρίς παραλίες ας πούμε.

ΝΤΟΡΑ

Πήγε και η Ντόρα όλο ύφος στην Τουρκία και ο Τάσος τής έκανε το ταξίδι χάλια. Αλλά οι Κύπριοι έχουνε άλλη μέθοδο. Δεν ανταλλάσσουν την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας με μορατόριουμ 2 μηνών. Διότι άντε και δεν σου ρίξουνε αεροπλάνο μέχρι τις 12 Σεπτεμβρίου. Στις 13 όμως; Στις 14;

ΤΑΣΣΟΣ

Όπως βλέπετε, η πολιτική της Ντόρας δεν συμφέρει. Διότι η Τουρκία παίρνει είσοδο στην ΕΕ και εμείς τι λαμβάνουμε; Τίποτα. Και τότε έρχεται ο Τάσος, ο οποίος δεν είναι Ντόρα. Ούτε και χαμογελάει συνεχώς. Και λέει στην Τουρκία ότι δεν μπαίνεις στην ΕΕ, εάν δεν υπογράψεις πρώτα. Σωστό τον βρίσκω. Αυτό το προφανές που έκανε ο Τάσος, δεν έπρεπε να κάνει η Ελλάδα; Είναι δυνατόν να μην βάζει βέτο η Ελλάδα όταν η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την Κύπρο;

ΕΦΤΑ

Δεν ξέρω, φίλοι μου, αλλά έχω την εντύπωση ότι η ελληνική πολιτική ηγεσία των τελευταίων χρόνων είναι επικίνδυνη. Από την εποχή του Σημίτη και μετά η Ελλάδα πάει κυριολεκτικά στην τύχη. Τα ζητήματά μας τα λύνουν τα ευρωπαϊκά κράτη. Περισσότερο υπερασπίζονται τα ελληνικά συμφέροντα ο Σιράκ και η Μέρκελ παρά οι δικές μας ηγεσίες. Αυτές ασχολούνται με το πώς θα μαζέψουν λεφτά, να κάνουνε κανένα ρουσφέτι στα κανάλια και στους δημοσιογράφους, ώστε να ξαναβγούνε. Αυτή είναι η μαύρη αλήθεια. Ποιο Αιγαίο και ποια Θράκη και ποια Κύπρος. Αυτά είναι για τους αφελείς.

ΠΕΜΠΤΗ 1.6.2006 - ΤΕΤΑΡΤΗ 14.6.2006

ΠΕΜΠΤΗ 1.6.2006

- Καλό μήνα και καλό καλοκαίρι. Δεν αρχίσαμε καλά όμως με τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, που υποστήριξε ότι φταίνει τα ΜΜΕ που κάνουν κριτική για το ότι στοχοποιήθηκε ο κ. Βουλγαράκης, ο οποίος, ας το υπενθυμίσουμε, παραμένει στην κυβέρνηση Καραμανλή. Ο κατήφορος που έχει πάρει η κυβέρνηση δεν θα της βγει σε καλό!
- Στο μηδέν βέβαια παραμένουν οι έρευνες για την ανεύρεση της Αντιτρομοκρατικής Πάλης. Δεν πιστεύω να περιμένατε κάτι διαφορετικό;
- Στον Ελαιώνα αποφάσισε η κυβέρνηση να ανεγερθεί το τζαμί. Μήπως είναι ευκαιρία να μετακομίσει και η Μητρόπολη εκεί; Έτσι για έναν γόνιμο θρησκευτικό διάλογο!
- Περίεργη στροφή των ΗΠΑ. Ανακοίνωσαν διπλωματική λύση στο θέμα του Ιράν αλλά με... προϋποθέσεις.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 2.6.2006

- Συνεχίζει ο ακόμα υπουργός κ. Βουλγαράκης την επιεικώς άθλια συλλογιστική, ότι δηλαδή η κριτική τον έκανε στόχο των βομβών. Αν δει σε βίντεο την περίφημη συνέντευξη που έδωσαν σχετικά με τις υποκλοπές θα συνειδητοποιήσει ότι τα ΜΜΕ τού φέρονται με το γάντι!
- Λάδι στη φωτιά των καταλήψεων στα πανεπιστήμια ρίχνει η επί της Παιδείας υπουργός. Διαλαλεί σε όλους τους τόνους ότι ο διάλογος έγινε και θα καταθέσει στη Βουλή τον

νέο νόμο-πλαίσιο.

- Τα αστέρια της Δημοτικής Αστυνομίας άρχισαν το κυνηγητό κατά των παρκαρισμένων αυτοκινήτων: από πού νομίζετε; Από τα Εξάρχεια. Αυτό που ακολούθησε μπορείτε εύκολα να το καταλάβετε!
- Επιλογή «νίκης» για τον Δή-

Το απόλυτο όνειρο του νεοέλληνα: να βλέπει ποδόσφαιρο και να παίζει τάβλι, απαλλαγμένος από οποιαδήποτε έγνοια.

μο Αθηναίων έκανε το ΠΑΣΟΚ. Επέλεξε τον κ. Κ. Σκανδαλίδη για αντίπαλο του κ. Ν. Κακλαμάνη, με στόχο να υπάρξει και δεύτερη Κυριακή. Με τη λογική αυτή των φαεινών εκλογικών εγκεφάλων, ούτε σε δικόσια χρόνια δεν θα δει εξουσία!

• Αγριεύει η κατάσταση στη γειτόνα. Ομάδα συνωμοτών ετοιμάζε μακελειό κατά του πρωθυπουργού Ερντογάν. Το δυστύχημα είναι ότι το κοσμικό κράτος εκπροσωπούν οι στρατηγοί.

ΣΑΒΒΑΤΟ 3.6.2006

• Η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή κρατάει τις προεκλογικές υποσχέσεις της ΝΔ στο έπακρο. Με απόφασή του το Ελεγκτικό Συνέδριο θεωρεί ανίσχυρες ακόμα και τις θετικές για τους εργαζομένους αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων σχετικά με τους συμβασιούχους οι οποίες έχουν ήδη τελεσιδικήσει. Μείον τριακόσιες χιλιάδες ψήφοι.

ΚΥΡΙΑΚΗ 4.6.2006

• Πάγωσε η Ελλάδα με την ιστορία του μικρού Άλεξ στη Βέροια. Η ελληνική κοινωνία, αναθρεμμένη με τα «υψηλά ιδανικά» της τελευταίας εικοσιπενταετίας, βρίσκεται σε ελεύθερη πτώση και το έδαφος δεν διακρίνεται ακόμα!

ΔΕΥΤΕΡΑ 5.6.2006

• Ε ρε πλάκες με τον κ. Πολύδωρα. Μετά τον απίθανο ισχυρισμό του ότι οι Πακιστανοί απαγούν ο έναν τον άλλο, τώρα ζήτησε από τους αδελφούς Παλαιοκώστα να παραδοθούν γιατί κάποτε θα συλληφθούν. Πρέπει να παραδεχθούμε πάντως ότι σε όλες τις κυβερνήσεις, όλων των εποχών σε όλες τις χώρες υπήρξε ένας παρόμοιος υπουργός. Δεν θα μπορούσε η σημερινή να αποτελεί εξαίρεση!

• Ολομέτωπη σύγκρουση πανεπιστημιακής κοινότητας και υπουργείου Παιδείας. 240 σχολές τελούν υπό κατάληψη και έπεται συνέχεια. Ας θυμίσουμε στην υπουργό το νούμερο 815. Αν δεν της λείει κάτι ας ανατρέξει στις εφημερίδες του 1979 και θα καταλάβει.

• Δημοσκόπηση της GPO δείχνει ότι ανοίγει στις δύο ποσοστιαίες μονάδες η ψαλίδα μεταξύ ΝΔ και ΠΑΣΟΚ προκαλώντας ταραχή στα στελέχη του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

• Η Σοφοκλέους έχει πάρει την κατηφόρα, καθώς οι ξένοι κερδοσκόποι την εγκαταλείπουν για άλλες αγορές!

ΤΡΙΤΗ 6.6.2006

• Το θράσος ορισμένων υπουργών δεν έχει όρια. Αντί να παραιτηθούν για το φιάσκο του Κορυδαλλού ξήλωσαν τον διευθυντή ο οποίος είχε ζητήσει τη μεταγωγή του Β. Παλαιοκώστα.

• Σε ένδειξη καλής θέλησης λόγω της επικείμενης επίσκεψης της Ντόρας στην Τουρκία, οι στρατηγοί αναστέλλουν την άσκηση των ενόπλων δυνάμεών τους στο Αιγαίο. Γιατί κάτι δεν μου πάει;

• Κτυπάει πάτο το ελληνικό χρηματιστήριο πλησιάζοντας επικίνδυνα τις 2.500 μονάδες. Σαν τα ποντίκια εγκαταλείπουν οι «επενδυτές» το βυθιζόμενο για ακόμα μία φορά καράβι!

ΤΕΤΑΡΤΗ 7.6.2006

• Διευθυντήριο δίπλα στον

Γιωργάκη προτείνει ο κ. Παπαντωνίου. Άρχισαν τα όργανα στο «σοσιαλιστικό» στρατόπεδο.

- Ειρήσθω εν παρόδω, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ με θεαματική στροφή 180 μοιρών αλλάζει θέση σε όλα τα μεγάλα ζητήματα της χώρας. Ακόμα και για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Για να μην πούμε για την πρότασή του πριν συναντηθεί με τον πρωθυπουργό, να επεκτείνουμε τα χωρικά μας ύδατα στα 12 μίλια. Του στοίχισε λέτε τόσο πολύ η τελευταία δημοσκόπηση;

- Ο κ. Πολύδωρας προχώρησε ακόμα πιο μακριά την πρωτοποριακή θέση του περί απαγωγών. Δήλωσε ότι οι Πακιστανοί απήγαγαν τους ομοεθνείς τους υποδουόμενοι τους αστυνομικούς για να εκθέσουν την ελληνική Πολιτεία. Έλεος. Μέχρι και ο Καραμανλής γελάει με τα λεγόμενα του υπουργού του.

ΠΕΜΠΤΗ 8.6.2006

- Μεγάλο συλλαλητήριο της πανεπιστημιακής κοινότητας κατά του νόμου-πλαισίου για την Παιδεία. Τα ΜΑΤ κτυπούν χωρίς λόγο με αγριότητα τη διαδήλωση. Οι γνωστοί-άγνωστοι για ακόμα μία φορά με τις πράξεις τους δίνουν το άλλοθι που ζητά η αστυνομία.

- Ο Επαναστατικός Αγώνας αναλαμβάνει την ευθύνη για τη βόμβα κατά Βουλγαράκη με μία πολύ σκληρή προκήρυξη που δημοσιεύεται στο *Ποντίκι* και στην οποία υπεραμύνεται των βομβών σε Μαδρίτη και Λονδίνο. Σε πολύ επικίνδυνους δρόμους φαίνεται ότι έχει μπει και η εγχώρια τρομοκρατία!

- Κόλαφος η έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης για 14 ευρωπαϊκά κράτη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, σχετικά με την παράνομη μεταφορά κρατουμένων από αεροπλάνα της CIA.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9.6.2006

- Το Ελληνικό δεν γλύτωσε το τσιμέντο. Ένα φιλέτο 1.000

στρεμμάτων θα οικοπεδοποιηθεί, ενώ τα υπόλοιπα 4.000 θα γίνουν πάρκο έως το 2013. Αν δεν ανοίξει η όρεξη του επόμενου υπουργού....

- Οι ΗΠΑ δολοφονούν τον αλ-Ζαρκάουι με δύο βόμβες 230 κιλών η κάθε μία. Νέος κύκλος αίματος φαίνεται να ξεκινάει στο πολύπαθο Ιράκ.

- Αρχίζει το Μουντιάλ της Γερμανίας. Οι νεοέλληνες βρίσκουν νέο τομέα συζήτησης και αντιπαράθεσης.

- Αν και είχε βίζα, οι αρχές των ΗΠΑ ανέκριναν για τις πολιτικές και θρησκευτικές του πεποιθήσεις και στη συνέχεια απέλασαν τον καθηγητή του ΕΜΠ κ. Γ. Μηλιό.

ΣΑΒΒΑΤΟ 10.6.2006

- Στην Τουρκία μεταβαίνει η κ. Μπακογιάννη για συνομιλίες με τον τούρκο ομόλογό της. Η Λευκωσία αντιτίθεται στο εξπρές κλείσιμο του πρώτου κεφαλαίου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της γείτονος με την ΕΕ και απειλεί με βέτο αν δεν αναγνωριστεί από την Άγκυρα η Κυπριακή Δημοκρατία.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11.6.2006

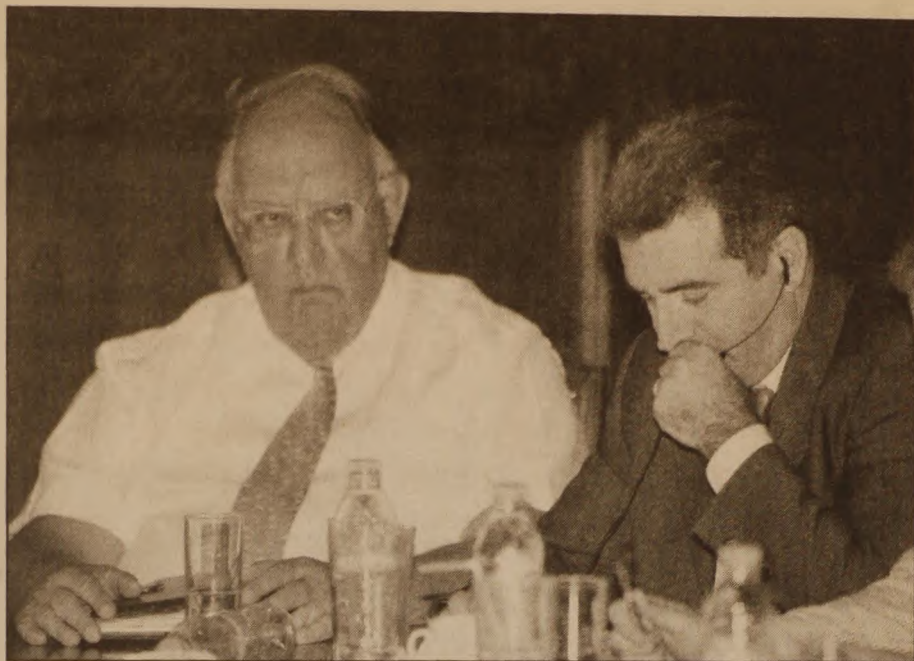
- Το φθινόπωρο ελπίζει ότι θα έρθουν τα καλά νέα για το κόμμα του ο Γιωργάκης. Η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία, πρόεδρε!

- Ναυαγεί απ' ό,τι φαίνεται η λύση για την Ολυμπιακή με τη δημιουργία νέας εταιρείας. Η κυβέρνηση προσπαθεί να κερδίσει χρόνο μπροστά στις εκλογικές αναμετρήσεις που έρχονται.

ΔΕΥΤΕΡΑ 12.6.2006

- Του Αγίου Πνεύματος σήμερα. Ποιος το έχασε για να το βρούμε στην Ελλάδα;

- Η ένταση στο χώρο της Παιδείας αυξάνει συνεχώς. Υπό κατάληψη τελούν πλέον 392 από τις 457 σχολές σε όλη τη χώρα. Δημοσιεύματα αναφέρουν ότι η κυβέρνηση σκέπτεται να αναβάλει την κατάθεση του νόμου για μετά τις εκλο-

Όταν τα λεγόμενα του αρχηγού προκαλούν τέτοιου είδους αντιδράσεις σε δύο από τα σημαντικότερα στελέχη του «κινήματος», τα πράγματα σίγουρα δεν είναι και τόσο ευοίωνα.

γές. Το ερώτημα είναι ποιες εκλογές;

- Οι υπουργοί Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρήκαν τελικά συμβιβαστική φόρμουλα με την Κύπρο, ώστε η Λευκωσία να μην μπλοκάρει το άνοιγμα του πρώτου κεφαλαίου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας με την ΕΕ. Μετά την εξέλιξη αυτή, ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών Γκιουλ θα αναχωρήσει σύντομα από την Άγκυρα για το Λουξεμβούργο, για να συμμετάσχει στο συμβούλιο σύνδεσης ΕΕ-Τουρκίας.

ΤΡΙΤΗ 13.6.2006

- Τα δημοσιεύματα για το θέμα της Παιδείας επαληθεύονται. Η κυβέρνηση αναβάλλει την κατάθεση του νόμου επ' αόριστον. Βλέπετε, δεν έχει ξανασυμβεί τέτοιου μεγέθους αντίδραση στα χρόνια που κυβερνάει και μάλλον πανικοβλήθηκε, καθώς πλησιάζουν επικίνδυνα και οι δημοτικές.

- Στην αυτοκτονία φαίνεται ότι καταλήγει για την υπόθεση Τσαλικίδη ο κ. Διώτης. Προς τι όλη η φασαρία τόσων μηνών;

- Στο άθλημα της ελεύθερης πτώσης επιδίδεται το Χρηματιστήριο της Αθήνας. Βλέπει τον τοίχο των 2.300 μονάδων να πλησιάζει επικίνδυνα.

- Πρόταση για την εξαγορά του 100% της Εμπορικής Τράπεζας κατέθεσε αιφνιδιαστικά, όχι για όλους βέβαια, η Credit Agricole. Η προσφορά είναι 23,5 ευρώ ανά μετοχή και η Εμπορική αποτιμάται στα 3,1 δισ. ευρώ. Όλοι λοιπόν το βράδυ στο πάρτυ του Αλογοσκούφη!

ΤΕΤΑΡΤΗ 14.6.2006

- Τα περίεργα συμβάντα στον ΟΣΕ συνεχίζονται. Χιλιάδες εργαζόμενοι περιμένουν τα τρένα στους σταθμούς της Αττικής, αλλά τα κομμένα καλώδια κρατούν τους συρμούς στα αμαξοστάσια.

- Σίγησε η ελληνική φωνή του BBC στα χρόνια της δικτατορίας. Έφυγε έπειτα από μακρά ασθένεια η δημοσιογράφος και συγγραφέας Γιολάντα Τερέντσιο.

- Η μία μετά την άλλη πολλές ισλαμικές χώρες απαγορεύουν την κυκλοφορία του βιβλίου και την προβολή της ταινίας *Κώδικας Ντα Βίντσι*. Λέτε, παραμύθι-παραμύθι να πλησιάζει κάπου την αλήθεια, γι' αυτό και αυτή η μανιασμένη αντίδραση των μονοθεϊστικών θρησκειών;

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ' Ο ΦΟΙΤΗΤΗΣ

Από τον πολιτισμικό στον οικονομικό ρατσισμό της νεοελληνικής πολιτείας

Έλληνες είναι όσοι αυτόχθονες της
ελληνικής επικράτειας πιστεύουσιν εις
Χριστόν.

Πολιτικό σύνταγμα της Ελλάδας, της
Γ' Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας,
κεφ. γ', εδάφιο 6

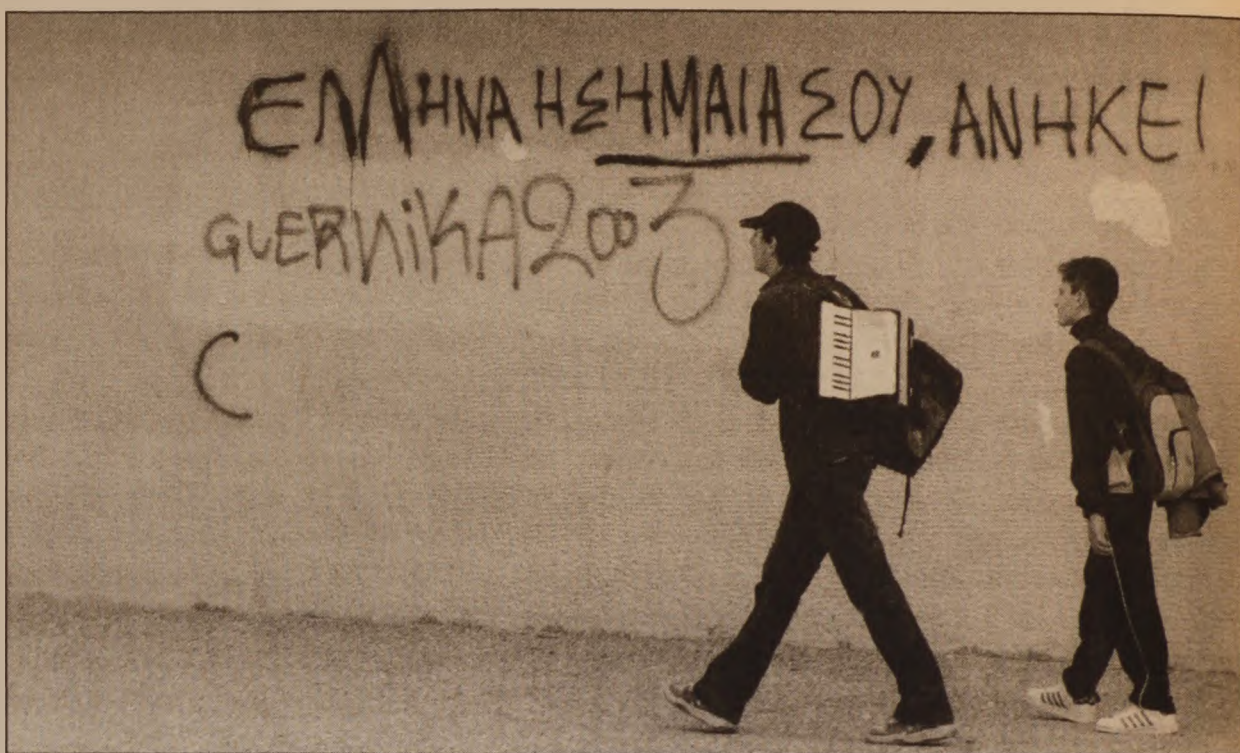
Οι Έλληνες είμεθα έθνος ανάδελφο.
Χρήστος Σαρτζετάκης, πρώην
Πρόεδρος της Ελληνικής
Δημοκρατίας

Ποια Σκόπια; Αυτά τα κατακτάμε με
τρία σούπερ μάρκετ.
Διονύσης Σαββόπουλος, αριστερίζων
τραγουδοποιός της σύγχρονης
Ελλάδας

Από τα συντρίμια του αυτοκινήτου
εξήλθαν νεκροί δύο άνθρωποι –
ευτυχώς όχι Έλληνες.
Εκφωνητής δελτίου ειδήσεων
ιδιωτικού καναλιού

Δεν θα γίνεις Έλληνας ποτέ/
Αλβανέ, Αλβανέεε.
Σύνθημα ελλήνων φιλάθλων τη βραδιά
της κατάκτησης του ευρωπαϊκού
πρωταθλήματος ποδοσφαίρου
από την Εθνική Ελλάδα

Ο ρατσισμός αντιμετωπίζεται κα-
τά κανόνα ως φαινόμενο ψυχο-
λογικό. Σε περιπτώσεις γενίκευ-
σης αντιμετωπίζεται ως φαινό-
μενο πολιτισμικό. Είναι γεγονός
αναμφισβήτητο ότι ψυχολογικές και
πολιτισμικές παράμετροι παίζουν ρόλο
στην ανάπτυξη ή τη συγκράτηση των
ρατσιστικών πεποιθήσεων ή συμπερι-
φορών. Όπως είναι επίσης αναμφισβή-
τητο ότι η συνεχής επανάληψη αυτού
του σχεδόν ταυτολογικού συμπερά-
σματος, μες στον απέραντο ιδεολογι-
κό χυλό της μεταμοντέρνας επανάστα-

σης, οδηγεί συχνά στη λήθη την πιο
βασική παράμετρο: ότι ο ρατσισμός εί-
ναι ένα φαινόμενο που σχετίζεται με
την σπάνη των αγαθών και την εξ αυ-
τής προκύπτουσα ανασφάλεια των αν-
θρώπων για τη διανομή τους.

Καμία φυλή δεν ασχολήθηκε με την
«ανωτερότητα» ή την «κατωτερότητά»
της επειδή της το παρήγγειλε κάποια
ανώτερη δύναμη. Η κινητήρια δύναμη
του ρατσισμού –και σε τελική ανάλυση
κάθε διαχωρισμού σε εκλεκτούς και
μη– είναι η επιθυμία αποκλεισμού ενός
κομματιού της κοινωνίας (ή εναλλακτι-
κά της κοινότητας ή της ανθρωπότη-
τας) από τη διανομή των αγαθών, έτσι
ώστε αυτά να είναι αρκετά για όσους
απομείνουν. Τούτο πρέπει να υπενθυ-
μίζεται και να γίνεται αντιληπτό, όσο
υπάρχουν ακόμα διανοούμενοι που
επιμένουν π.χ. ότι κοινωνιολογικά πει-
ράματα ανέδειξαν ως αίτιο του ρατσι-
σμού τις ενοχλητικές μυρωδιές των
φαγητών στις πολυεθνικές πολυκατοι-
κίες.

Εάν όμως η ανασφάλεια για τη διανο-

μή των αγαθών είναι μια αναγκαία συν-
θήκη για την ανάπτυξη του ρατσιστι-
κού φαινομένου, υπάρχουν επίκτητα
χαρακτηριστικά των κοινωνιών που θα
μπορούσαν υπό προϋποθέσεις να χα-
ρακτηριστούν ικανές συνθήκες. Έχει
λοιπόν σημασία να αναζητηθούν και να
μελετηθούν στο εσωτερικό μιας κοινω-
νίας, έστω και δίχως να παραγνωρίζε-
ται ο συμπληρωματικός τους χαρακτή-
ρας.

Ο ρατσισμός προϋποθέτει αυτό που
οι φιλελεύθεροι ονόμασαν –έστω
υπερτιμώντας το– ανοικτή κοινωνία.
Προϋποθέτει επίσης ένα είδος αυτι-
σμού, που να παρεμποδίζει την κατα-
νόηση της ετερότητας και να μην αφή-
νει χώρο σε δεύτερες σκέψεις. Είναι,
κατά κανόνα, ευθέως ανάλογος του
μυστικισμού που υπάρχει σε μια κοινω-
νία, δεδομένου ότι αναζητεί εκ των
πραγμάτων ανορθολογικά στηρίγματα
για να εντυπωθεί ως αντίληψη. Ακο-
λουθεί την αλαζονεία και την οίηση
που χρειάζεται κανείς για να θεωρήσει
κατ' αρχήν το «είδος» του ανώτερο

από κάποιο άλλο, αν όχι μοναδικό. Τέλος, όχι ανεξάρτητα από τους παραπάνω λόγους, είναι ίδιο των αγραμμάτων.

ΕΝΑΝ ΜΥΘΟ ΘΑ ΣΑΣ ΠΩ...

Στην Ελλάδα ζήσαμε χρόνια πολλά με το μύθο ότι είμαστε ένας φιλόξενος λαός (μύθος που εμπεριέχει ήδη το ρατσιστικό σπέρμα μέσα του, καθώς

σωμάτωση κάθε ξεχωριστής βιοποικιλίας και κοινωνικής οργάνωσης που άνθισε στον ελλαδικό χώρο κατά τους χρόνους της κλασικής αρχαιότητας, έμπαινε σε μια διαδικασία συρρίκνωσης της νεοελληνικής βιοποικιλίας, με κριτήρια πεποιθήσεων. Η αναφορά των πρώτων ελληνικών συνταγμάτων στη χριστιανική πίστη ως κατ' αποκλειστικότητα ένδειξη ελληνισμού (αλλά

στους διαφορετικής εθνικότητας κατοίκους αυτής της χώρας, θύματα ρατσιστικής αντιμετώπισης (άμεσης, γραφειοκρατικής ή υποδόριας) γίνονται καθημερινά όλοι οι δυνάμει φορείς της διαφορετικότητας: γυναίκες, ομοφυλόφιλοι, άθρησκοι, άθεοι και «περίεργοι» εξακολουθούν να ζουν στην Ελλάδα ως ένα ιδιότυπο είδος φιλοξενουμένων, ανεξήγητα απρόθυμο να ενσωματωθεί στη νεοελληνική μοναδικότητα.

ΟΙ ΚΟΥΤΟΦΡΑΓΚΟΙ

Ο πολιτισμικός ρατσισμός στην Ελλάδα δεν βασίζεται –όπως λαθεμένα πιστεύεται– στην έντονη κοινωνική ή εθνική συνοχή των Ελλήνων. Στην Ελλάδα δεν κατακτήθηκε ποτέ η κοινωνική συνοχή, όπως άλλωστε δεν αναπτύχθηκε ποτέ η κοινωνία των πολιτών. Όσο δε για την εθνική συνοχή, είναι τέτοια ώστε η χώρα μας να κατέχει ένα ανεπανάληπτο παγκόσμιο ρεκόρ στη λειτουργία «τοπικών συλλόγων», αλλά και στην αντοχή της αίσθησης της τοπικής καταγωγής διαμέσου των γενεών (χωρίς βέβαια αυτό να είναι κατ' ανάγκη μεμπτό). Αντίθετα, αυτό που μπορούμε με ευκολία να διακρίνουμε είναι η αδυναμία και η απροθυμία της ελληνικής κοινωνίας να κατανοήσει ή να παρακολουθήσει οτιδήποτε υπάρχει έξω από αυτήν. Εκτός από τον μετα-αποικιοκρατικό νεοελληνικό ρατσισμό προς τους οικονομικούς μετανάστες, η νεοελληνική κοινωνία συνεχίζει να υποτιμά βαθιά και τις δυτικές κοινωνίες – αποτελούμενες στο σύνολό τους από «κουτόφραγκους». Από την παράνοια αυτή δε, ουδέποτε ξέφυγε και η ελληνική αριστερά, για λόγους που σχετίζονται με τον σταθερό ανατολικό γεωπολιτικό προσανατολισμό της.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Τούτα είναι τα χαρακτηριστικά που γεννούν τη ρατσιστική συνείδηση στο πλαίσιο του νεοελληνικού κρατικού σχηματισμού. Όμως ας μη γελιόμαστε: το σημερινό ρατσιστικό αλαλούμ της Ελλάδας δεν το προκαλεί ούτε η νεοελληνική ιδεολογία ούτε η Ιστορία του Παπαρρηγόπουλου που τίθεται εσχάτως στο στόχαστρο των αντιεθνι-

υπονοεί ότι οι λαοί διακρίνονται εξ αρχής σε «φιλόξενους» και «αφιλόξενους»), που δεν τον αγγίζει ο ρατσισμός. Καθώς ο μύθος αυτός κατέρρευσε σαν πύργος από τραπουλόχαρτα με την έλευση των πρώτων οργανωμένων οικονομικών μεταναστών στη χώρα, είναι χρήσιμο να αναρωτηθούμε: πώς θα ήταν ποτέ δυνατό να μην αναπτυχθούν έντονα φαινόμενα ρατσιστικής συμπεριφοράς στην ελληνική κοινωνία όταν η ίδια πληροί σε βαθμό εκρηκτικό όλες τις κοινωνιολογικές προϋποθέσεις, και μάλιστα με τη διαχρονική ευχή της πολιτικής και πνευματικής της ελίτ;

Η ίδια η συγκρότηση του ελληνικού κράτους και συνακόλουθα η διαμόρφωση της εθνικής του ιδεολογίας υπήρξαν μία συρραφή μυστικιστικών μπαλωμάτων στον καμβά των αποκλεισμών. Το «ξεσκαρτάρισμα» του νεοελληνικού έθνους είχε κάτι από τις προγραφές του Σύλλα ή ίσως το κρεβάτι του Προκρούστη: την ίδια στιγμή που διεκδικούσε με πάθος την ιστορική εν-

και η μέχρι σήμερα ύπαρξη του ελληνικού συντάγματος στο όνομα της αγίας και αδιαίρετου Τριάδας) δεν ήταν παρά η απόπειρα αποκλεισμού από την ελληνική πολιτεία των ισχυρότατων μουσουλμανικών (ελληνόφωνων ή μη) κοινοτήτων που δραστηριοποιούνταν στην επικράτειά της. Η ίδια επίθεση εξαπολύθηκε κατά τα επόμενα χρόνια τόσο στα αρβανίτικα φύλα (με όρους βιολογικούς), όσο τελικά και στους εγγράμματους Έλληνες της διασποράς.

Η διαδικασία αυτή, ρατσιστική έως το βάθος της, δεν ολοκληρώθηκε με την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους. Συνεχίστηκε και συνεχίζεται ως τις μέρες μας: πριν από τους Αλβανούς και τους υπόλοιπους οικονομικούς μετανάστες, θύματά της υπήρξαν οι Μικρασιάτες, οι κομμουνιστές και τόσοι άλλοι, που με εντυπωσιακή για τα νεοελληνικά μέτρα επιμέλεια αποκλείστηκαν απ' όσα αγαθά παρήγαγε ή κατανάλωνε αυτή η πολιτεία, καθώς και από τα εργαλεία οργάνωσης και αναπαραγωγής της. Ας μη λησμονούμε ότι σήμερα, πλάι

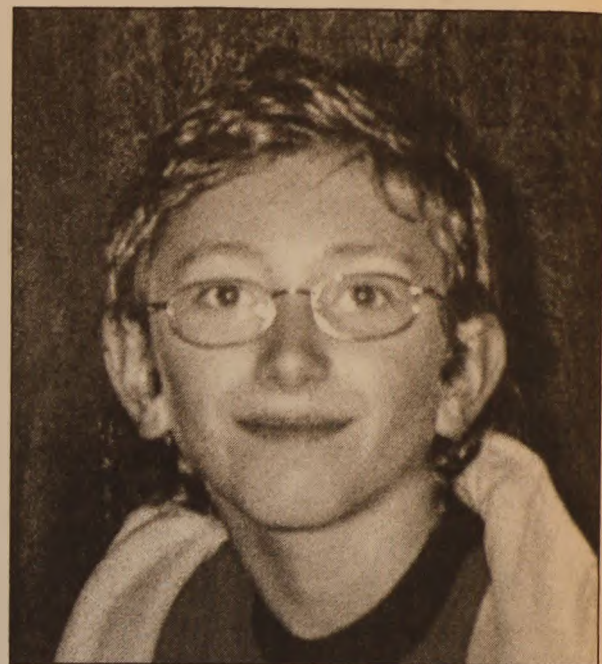
κιστικών κύκλων διανοομένων. Η σημερινή έκφραση του νεοελληνικού ρατσισμού προσομοιάζει μ' εκείνη της Ευρώπης: είναι ο μετα-αποικιακός σαδιστικός ρατσισμός του πλούσιου προς τον φτωχό, που υπάρχει προκειμένου να εμποδιστεί η ανέλιξη του τελευταίου. Ο καθημερινός ρατσισμός που συναντάμε στο δρόμο απέναντι στους μετανάστες, αποτελεί μια συλλογική απόπειρα τρομοκράτησής τους, προκειμένου να συνεχίσουν αδιαμαρτύρητα να συμμετέχουν στο μέγαλωμα της νεοελληνικής πίτας χωρίς να συμμετέχουν αντίστοιχα στη διαδικασία διανομής της. Η περίπτωση των εφτά παλληκαράδων από το Ρέθυμνο που έσφαξαν για ασήμαντη αφορμή έναν νεαρό Αλβανό μπροστά στα μάτια του άρρωστου πατέρα του, η θλιβερή εικόνα των συγγενών του δολοφονημένου συμπατριώτη του στη Ζάκυνθο μετά τη νίκη της Εθνικής Αλβανίας επί της Εθνικής Ελλάδας, να προσέρχονται, προφανώς δωροδοκούμενοι, ως μάρτυρες υπεράσπισης του φονιά (αλαζονική επίδειξη ότι από τους φτωχούς τα πάντα, ακόμα και η ζωή, αγοράζονται), η εικόνα των αστυνομικών που στο κέντρο της Αθήνας βάζουν αλυσοδεμένους μετανάστες να σέρνονται στο πεζοδρόμιο για να σηκώσουν με το στόμα τους τις γόπες από τα τσιγάρα, λίγο πιο πέρα η εικόνα των ελλήνων μπιζνεσμαν που «επενδύουν» στα Βαλκάνια, δεν είναι μόνον τα σημάδια μιας «κλειστής κοινωνίας». Είναι οι πινελιές στον πίνακα της ύβρης του ισχυρού απέναντι στον αδύναμο. Είναι η εικόνα μιας Ελλάδας που έχασε οριστικά το άλλοθι της «μικρής και ανίσχυρης» και ενσωμάτωσε στα μυριάδες στραβά της την κυνική έπαρση του οικονομικά ισχυρού.

Μ' όλη την αναστάτωση που μπορεί να φέρει αυτό στο ιδεολογικό οπλοστάσιο της ελληνικής αριστεράς, ας αρχίσουμε λοιπόν να αντιλαμβανόμαστε τους Έλληνες ως θύτες και όχι ως θύματα. Ίσως έτσι κάνουμε ένα βήμα στο να κατανοήσουμε τη φονική ισχύ που έχει αποκτήσει τα τελευταία χρόνια ο ρατσισμός στο νοτιότερο άκρο της βαλκανικής χερσονήσου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΟΥΛΙΔΑΚΗΣ

Άλεξ Μεσχεσβίλι: Ο μακάβριος δρόμος της ενσωμάτωσης

Το πανελλήνιο συγκλονίστηκε, για μια ακόμη φορά, με αφορμή τα γεγονότα στη Βέροια. Το σοκ μάλιστα ήταν τόσο μεγάλο που ένα μεταναστόπαιδο αποχωρίστηκε την εθνικότητά του και απέκτησε το δικαίωμα το όνομά του να συνοδεύεται απλώς από την ένδειξη της ηλικίας του. Οι ιδιότητες που ακούστηκαν και ακούγονται κατά κόρον έχουν να κάνουν με τα ταλέντα και τα χαρίσματά του.

Στην αντίπερα όχθη, οι «αληταράδες», όπως τους αποκάλεσε ο ρέκτης ταλιμπάν της νομιμότητας Γ. Πρετεντέρης διά του εγκρίτου *Βήματός* του, αποτελούν κατά το ήμισυ, αφού υπήρχαν και ελληνόπουλα στη «συμμορία», την άλλη όψη του νομίσματος. Το αυταπόδεικτο απόφθεγμα «υπάρχουν και καλοί και κακοί» θα αρκούσε ως συμπέρασμα αν δεν υπήρχε στην περίπτωση των μεταναστών και των παιδιών τους μια σημαντικότερη ιδιαιτερότητα.

ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΔΕΙΞΗΣ

Η ζωή του μετανάστη από τη στιγμή που εισέρχεται στη χώρα μας, όπως και σε κάθε άλλη αξιοζήλευτη δημοκρατία του ευημερούντος κόσμου, υπόκειται σε μια συνεχή δοκιμασία, σε ένα συνεχές τεστ. Ο μετανάστης οφείλει πρωτίστως να αποδεικνύει στη διοίκηση ότι δικαιούται παραμονή στη χώρα. Τα αποδεικτικά που καλείται να προσκομίσει αγγίζουν πάμπολλες πτυχές, όπως η ικανότητά του για ανεύρεση εργασίας (βλ. ένσημα), η καλή κατάσταση της υγείας του (βλ. πιστοποιητικά υγείας), ο πρότερος

έντιμος βίος (βλ. ποινικό μητρώο), η οικονομική του επιφάνεια σε περίπτωση που θέλει να φέρει τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του (βλ. όρους για οικογενειακή συνένωση) κ.ο.κ. Εάν, από την άλλη, θέλει να διαμείνει επί μακρόν στην Ελλάδα οφείλει να αποδείξει τις γνώσεις του στην ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό.

Στη συνέχεια ή και παράλληλα οφείλει να αποδεικνύει στον εργοδότη του (τυπικά, βάσει του νόμου) ή τους εργοδότες του (στην πραγματικότητα) ότι πληροί τις προϋποθέσεις που έθεσαν οι φωστήρες του νεοφιλελευθερισμού, της παράδοσης του Hayek και του Friedman, ότι είναι δηλαδή «πειθήνιος, πειθαρχημένος και εργατικός», καθώς και φτηνός, θα προσθέταμε. Στη σύνολη κοινωνία, από την άλλη, οφείλει να αποδεικνύει ότι είναι οικονομικά χρήσιμος, είτε αυτό αφορά στην αύξηση του υπεραγίου και υπέρ ημών Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος είτε στην ενίσχυση και διάσωση του ασφαλιστικού μας συστήματος.

Στο επίπεδο της γειτονιάς του, οφείλει να αποδεικνύει ότι είναι έντιμος οι-

κογενειάρχης, ικανός να προσαρμοστεί στους ρυθμούς και πάνω απ' όλα στις αρχές της καλής, δηλαδή της σιωπηρής, γειτονίας. Για παράδειγμα, σε περίπτωση νίκης της εθνικής του ομάδας οφείλει να αποδεικνύει ότι δεν πάτησε κόρνα ή ότι δεν φόραγε φανέλα με τη σημαία της χώρας του. Στο δρόμο, τέλος, οφείλει να αποδεικνύει στους φύλακες των απανταχού συνόρων –για όσους δεν το γνώριζαν, η πλατεία Συντάγματος είναι παραμεθόριος– ότι είναι καθόλα νόμιμος, αν και σκούρος.

Το βάρος της απόδειξης συντροφεύει τον μετανάστη σε όλα τα βήματα και τα στάδια της ζωής του στη φιλόξενη πατρίδα μας. Το ίδιο ισχύει, φευ, και για το παιδί του μετανάστη, το οποίο πολλές φορές δεν γνώρισε άλλη πατρίδα από τη δική μας. Έτσι, οφείλει να αποδεικνύει στο σχολείο ότι είναι καλός και επιμελής μαθητής που διψά για μάθηση. Μετά το σχολείο οφείλει, αν δεν θέλει να ταξιδέψει στη χώρα καταγωγής του με έξοδα του ελληνικού κράτους, να αποδεικνύει ότι εργάζεται· εξάλλου όλοι γνωρίζουν ότι για έναν νέο η ανεύρεση «λευκής» και μετ' ενσήμων εργασίας είναι ό,τι πιο απλό. Και πάνω απ' όλα οφείλει να αποδεικνύει ότι μπορεί να ξεπεράσει τα κατάλοιπα των γονιών, ότι είναι δηλαδή αφομοιώσιμος, εντάξιμος ή ενσωματώσιμος.

ΠΟΛΙΤΕΣ ΕΝΟΣ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΘΕΟΥ

Η όλη συζήτηση που άνοιξε –και δεν μιλώ για τους ανίκανους να εκφραστούν τηλεκανίβαλους της ιδιωτικής τηλεόρασης– (επανα)φέρει στο προσκήνιο εκτός όλων των άλλων και το ζήτημα του ρατσισμού στην Ελλάδα. Μέσα από το ηδονοβλεπτικό πρίσμα μιας τοπικής κοινωνίας αναρωτιόμαστε όλοι για την ανοχή και την δεκτικότητά μας. Υπό αυτή την οπτική ωστόσο, το πρόβλημα, ή καλύτερα η προβληματική, μάλλον συρρικνώνεται και σχετικοποιείται.

Η όλη διαδικασία ενασχόλησης με την τραγική αυτή υπόθεση είχε και ένα ακόμη αποτέλεσμα: τον πολιτικό εξαγνισμό της ελληνικής κοινωνίας. Ένα κατεξοχήν συλλογικό, κοινωνικό πρόβλημα, εν προκειμένω η διαβίωση εκα-

Το πανό που κρέμασαν ακτιβιστές σε πολυκατοικία της Βέροιας και το οποίο προκάλεσε τις έντονες αντιδράσεις της τοπικής κοινωνίας.

τοντάδων χιλιάδων ανθρώπων χωρίς ελληνική ιθαγένεια αλλά με το συνθλιπτικό βάρος της απόδειξης στην πλάτη, προσωποποιήθηκε, με δραματουργικούς όρους, σε μια διελκυστίνδα ακραίων περιπτώσεων καθιστώντας την όποια προσέγγιση «ειδική» και μερική. Έτσι, ασχοληθήκαμε όλοι με τα συμπτώματα κοινωνικών φαινομένων, προσωποποιώντας την ευθύνη (γονείς, δάσκαλοι, γειτονιά) και «ψυχολογικοποιώντας» τα αίτια (φθόνος απέναντι στον χαρισματικό συμμαθητή, ψυχολογία της ομάδας, φόβος των περιοίκων κ.λπ.).

Δεν στοχεύουμε εδώ να συμβάλουμε στην ομαδική ψυχοθεραπεία περί του αν είμαστε ρατσιστές ή όχι, αν είμαστε ανεκτικοί και ανοιχτοί ή όχι, αν είμαστε ελέφαντες ή όχι ή, εν πάση περιπτώσει, περί του τι είμαστε τελικά. Το ζήτημα δεν είναι τι είμαστε αλλά τι κάνουμε. Τι κάνουμε ως πολίτες ενός ανώτερου (ελληνικού) θεού απέναντι στη νομικά και θεσμικά κατοχυρωμένη περιστολή και καταστολή των δικαιωμάτων ενός σημαντικού αριθμού συμπολιτών μας.

Γιατί όσο δεκτικοί και αν είμαστε στη διαφορά και την πολυπολιτισμικότητα, δεν παύουμε να είμαστε προνομιούχοι· δεν παύουμε να ζούμε σε ένα καθεστώς πολλαπλών ανισοτήτων και ιεραρχιών, όπου κάπου, κάπως, πάντοτε ανακαλύπτεται ένας τελευταίος τρο-

χός της αμάξης.

Δεν χρειάζεται λοιπόν να περιμένουμε να χτυπήσει η καμπάνα πάνω και μέσα στο κεφάλι μας για να θορυβηθούμε για την de jure επιβολή άνισων σχέσεων. Τα προβλήματα των μεταναστών είναι κοινωνικά προβλήματα, δηλαδή προβλήματα όλων μας. Το βάρος της απόδειξης που φέρει ο μετανάστης σε κάθε βήμα, δεν θέλει πολύ για να επεκταθεί και σε άλλες μερίδες του πληθυσμού, αν δεν έχει ήδη επεκταθεί. Όχι αναγκαστικά υπό τη μορφή της νομιμότητας και ενταξιμότητας, αλλά υπό τη μορφή της απασχολησιμότητας και εν τέλει της ίδιας της χρησιμότητας, στο στίβο της οποίας τρέχει ήδη σύσσωμη η εργαζόμενη νεολαία.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ...

Εύλογα θα αναρωτηθεί κανείς τι σχέση έχουν όλα τα παραπάνω με την τραγική ιστορία του μικρού Άλεξ. Η σχέση που μπορεί να διακρίνει κανείς έγκειται στο εξής: το παιδί αυτό στη σύντομη ζωή του είχε καταφέρει να περάσει με επιτυχία τα τεστ στα οποία υποβλήθηκε λόγω της εθνικότητας της μητέρας του. Έλαβε έτσι, και δυστυχώς υπό τον εκκωφαντικό θόρυβο των γεγονότων, από τη μεγαλόψυχη πλην αυστηρή ελληνική κοινωνία το διαβατήριο της κοινωνικής ενσωμάτωσης.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΡΣΑΝΟΓΛΟΥ

«Δός μοι τούτον τον ξένον»...

του Παντελή Μπουκάλα

«Κι αλίμονο σ' εκείνον
που πατρίδα τώρα δεν έχει
και περιφέρεται σε στερεότυπα και
ξένους ουρανούς».

Χρίστος Ρουμελιωτάκης,
Ξένος ειμί και άλλα ποιήματα

«Όλοι είμαστε ξένοι και παρεπίδημοι στη γη» δοκίμασε να πει στη Βέροια τον παρηγορητικό του λόγο ο μητροπολίτης της περιοχής, στο μνημόσυνο του ανεύρετου δολοφονημένου, του μικρού Άλεξ από τη Γεωργία. Πόσο παραμυθητικά μπορεί να λειτουργήσουν διαβεβαιώσεις όπως αυτή, είναι υπό έλεγχο· μόνο ο ενικός Θάνατος ανακουφίζει από τους θανάτους που μας φαρμακώνουν όσο υπάρχουμε, κι ένα παιδί που χάνεται, είτε ενήλικοι είναι οι δολοφόνοι του είτε ανήλικοι, μας αφήνει όλους ορφανούς – όλους πλην των τηλεκανιβάλων, που συνέχισαν αμέριμνοι το τυμβωρυχικό τους έργο. Πιθανότατα ο δεσπότης είχε κατά νουν το ασματικόν εκείνο που ψάλλουν οι χοροί σε ήχο πλάγιο πρώτο, «κύκλω του ναού», κατά την έξοδο του Επιταφίου, και το οποίο, όπως όλος ο ευαγγελικός λόγος, σβήνει άσημο μόλις λίγο πριν ακουστεί στ' αλήθεια και εγγραφεί στη συνείδηση έστω όσων τον κηρύσσουν με τη γνωστή υποκρινόμενη μελιχλιότητα. Θυμίζω ορισμένα χωρία, με τον ευσχήμονα Ιωσήφ να καθικετεύει τον Πόντιο Πιλάτο:

«Δός μοι τούτον τον ξένον, τον εκ βρέφους ως ξένον ξενωθέντα εν κόσμω· δός μοι τούτον τον ξένον, ον ομόφυλοι μισούντες θανατούσιν ως ξένον· δός μοι τούτον τον ξένον, ον ξενίζομαι βλέπειν του θανάτου το ξένον· δός μοι τούτον τον ξένον, όστις οίδε ξενίζειν τους πτωχούς τε και ξένους· δός μοι τούτον τον ξένον, ον Εβραίω τω φθόνω αποξένωσαν κόσμω· δός

μοι τούτον τον ξένον, ίνα κρύψω εν τάφω, ος ως ξένος ουκ έχει την κεφαλήν πού κλίνη».

Ακριβώς η τελευταία φράση της περικοπής, «δός μοι τούτον τον ξένον, ίνα κρύψω εν τάφω, ος ως ξένος ουκ έχει την κεφαλήν πού κλίνη», θα μπορούσε να γραφτεί, σαν επιτύμβιο επίγραμμα, στο κενοτάφιο του Άλεξ, μαζί με ένα θραύσμα του Ανδρέα Κάλβου ίσως («Ας μη μου δώση η μοίρα μου / εις ξένην γην τον τάφον· / είναι γλυκύς ο θάνατος / μόνον όταν κοιμώμεθα / εις την πατρίδα») ή και του Κ.Γ. Καρυωτάκη («Θα μας δοθεί το χάρισμα κι η μοίρα / να πάμε να πεθάνουμε μια νύχτα / στο πράσινο ακρογιάλι της πατρίδας;»). Κι όλες οι πατρίδες, το ξέρουμε, το νιώ-

θουμε, έχουν τα πράσινα ακρογιάλια τους, κι ας είναι και βουνίσσιες απ' άκρη σ' άκρη.

Αν δεχτούμε ότι η σφηνωμένη στο ασματικόν απαξίωση των Εβραίων (τόσο έκδηλη άλλωστε στην εκκλησιαστική υμνογραφία, και ιδιαίτερα στα εγκώμια της Μεγάλης Παρασκευής) δεν πληγώνει βαρύτατα το όλο νόημα, αν δεχτούμε δηλαδή ότι η υπέρ του ξένου εκλιπάρηση δεν αυτοϋπονομεύεται, θα προσέξουμε τη μέριμνα της ποίησης να ενισχύσει το αίτημά της με τη μέθοδο των αλλεπάλληλων επαναλήψεων· σε άλλη περίπτωση, θα μπορούσε και να κριθεί πληθωριστική και μονότονη μια τέτοια ρητορική, εδώ ωστόσο συγκρατεί ακέραιη την ποιητι-

κότητά της (και την πολιτική της ποιητική κότητάς της) χάρη στη στρατηγική που επιχειρεί να μετατρέψει την –ούτως ειπείν– επωδό (ξένον/ξένον/ξένον...) σε επωδή, σε φράση μαγικά αποτελεσματική.

Κατά τας Γραφάς, στην περίπτωση του Ιησού, η παράκληση του Ιωσήφ εισακούστηκε, και ο ξένος (το πρωτότυπο της ξενότητας, το πρότυπό της) ενταφιάστηκε. Ιωσήφ έχουμε και στην Ελλάδα βέβαια – ανθρώπους που νοιάζονται τους ξένους, όλους τους ξένους (κι όχι, ας πούμε, εκείνους και μόνο που η παροδική «υιοθέτησή» τους, όπως στην περίπτωση των Κούρδων προσφύγων, είναι για πολλούς πολιτική και υπολογιστική). Νόμος γενικής ισχύος που να μας επιτρέπει να πούμε ότι τους κινεί σε μια τέτοια στάση αναδοχής των ξένων η πολιτική ιδεολογία τους ή η θρησκευτική πίστη τους δεν υπάρχει, το βέβαιο πάντως είναι ότι δεν τους οδηγούν τα γονίδια τους, τα θρυλικά «ελληνικά γονίδια» που φυλάσσουν τάχα άφθιτη την κληρονομιά του Ξένιου Δία, ενισχυμένη μάλιστα με τη χριστιανική ρητορική της φιλαλληλίας.

Το πόσο αυτοαναιρούμενη είναι η συγκεκριμένη ρητορική, μας το φανερώνει το εξής μάλλον απλό: όταν, διά των θορυβοποιών αρχιεπισκοπικών χειλέων, ο ελληνικός λαός ορίζεται ως «αγαπημένος του Κυρίου λαός», ο Θεός ορίζεται, πάραυτα και αναπόφευκτα, ως μεροληπτικότερος, ως φυλετιστής, όχι ως οικουμενικός αλλά ως εθνικιστής. Κι αυτό διευκολύνει τα τέκνα του να δρουν αναλόγως στον καθημερινό τους βίο.

Υπάρχουν βέβαια και Πόντιοι Πιλάτοι στη χώρα μας, πολλοί, οπωσδήποτε περισσότεροι από τους Ιωσήφ. Δεν έχουν όλοι τους την ίδια συμπεριφορά. Οι πιο πολλοί εξ αυτών πάντως αποκρίνονται μονότονα «δεν γνωρίζω», «δεν απαντώ» στο ερώτημα αν υπάρχει μισαλλοδοξία και ξενοφοβία στην Ελλάδα, και σπεύδουν πάντοτε να χαρακτηρίσουν «μεμονωμένο περιστατικό μάλλον ψυχιατρικής φύσεως» οποιοδήποτε επεισόδιο βίας εις βάρος ξένων. Μεμονωμένη λοιπόν η μαζική δολοφονία ξένων στα περίξ της Ομόνοιας, από τον Καζάκο, μεμονωμένη η εν ψυχρώ

δολοφονία Αλβανού στη Ζάκυνθο, όταν το εθνικό μας φρόνημα ένωσε βαρύτατα προσβεβλημένο επειδή μας νίκησαν στο γήπεδο οι «δούλοι μας», μεμονωμένη η πρωτοχρονιάτικη δολοφονία πιτσιρικά Αλβανού στο Ρέθυμνο «δι' ασήμαντον αφορμήν», μεμονωμένη, παλαιότερα, η αφαίρεση ζωής, διά καραμπίνας, για ένα ποδήλατο ή για ένα καρπούζι...

Άραγε, πόσα «μεμονωμένα» απαιτούνται, στην αριθμητική του ποντοπυλατισμού, ώστε να καταδεχτούμε να πούμε ότι τα αντιξενικά αισθήματά μας έχουν πλέον οργανωθεί και έχουν παγιωθεί και ότι είναι προδήλως μαζικότερα απ' όσο προτιθέμεθα να αποδεχτούμε, για να μη σπάσει ο νάρκισσος καθρέφτης μας; Σε διάφορες πανεπιστημιακές έρευνες πάντως, σε δημοσκοπήσεις και σε αλληπάλληλα Ευρωβαρόμετρα, τα ποσοστά της δυσανεξίας των Ελλήνων απέναντι στους ξένους μάς έδιναν από νωρίς τα αλγεινά πρωτεία της μη ανεκτικότητας, πρωτεία που μεταφράζονται και σε πρόθεση ψήφου υπέρ του εκλεκτού όλων των ιδιωτικών καναλιών κ. Γ. Καρατζαφέρη. Αλλά όλα τούτα τα δυσοίωνα (την αλήθεια των οποίων άλλωστε τη διαπίστωνε κανείς στον μικρό ή τον μεγάλο του περίγυρο, στην πόλη ή στο χωριό, πρωτίστως δε την εντόπιζε κατάφωρη στην τηλεοπτική επικράτεια) δεν λειτούργησαν σαν σήμα προειδοποιητικό. Δεν μας απέσπασαν έγκαιρα από τη νάρκη της απόλυτης βεβαιότητας ότι εμάς μας προστατεύουν τα ευγενή μας γονίδια, στα οποία υποτίθεται πως είναι εγγεγραμμένη η εντολή της αντιρατσιστικής συμπεριφοράς, άρα περιττεύει η παιδεία και η αυτοκριτική, καθώς και οι νόμοι που θα πρόσφεραν μια μικρή έστω ασπίδα στους μετανάστες έναντι της εκμεταλλευτικής ασυδοσίας.

Αλλά πώς αλλιώς θα μπορούσαμε να φερθούμε στους ξένους-ξένους όταν αντιμετωπίζουμε με βάνανυση προκατάληψη και επιθετικότητα τους δικούς-μας-ξένους, τους έλληνες υπήκοους δηλαδή που τυχαίνουν διαφορετικοί, στο θρήσκευμα λόγου χάρη, όπως απέδειξε για πολλοστή φορά το «επεισόδιο» με την κ. Γκιουλ Καραχασάν;

Η Φωτεινή

του Θωμά Στεργιόπουλου

Την πρώτη φορά που βρέθηκα στη Βολισσό, με υποδέχτηκε ένα μουτράκι τόσο δα, που 'ταν μόνο χαμόγελο. Ήταν η Φωτεινή, δέκα χρονών κοριτσάκι, ένα αγριολούλουδο μέσ' τα χαλάσματα της χιώτικης κωμόπολης.

— Πού 'ναι η μαμά σου;

— Στην ταβέρνα, κάτω στα Λιμνιά.

— Κι ο μπαμπάς σου;

— Χτίζει σπίτια, είπε και τα μάγουλά της ρόδισαν, λες και ντράπηκε για τους ραγισμένους τοίχους και τις τρύπες που έχασκαν πίσω της.

Σταθήκαμε για λίγο στην αυλή. Έριξα ένα βλέμμα τριγύρω. Χαλάσματα, γκρεμισμένα σπίτια, και μια θλίψη που σου πλάκωνε την ψυχή. Μέσα σ' αυτό τον ερειπιώνα, με μοναδική συντροφιά το τετράχρονο αδερφάκι της, η Φωτεινή.

Το βλέμμα της καρφώνεται πάνω μου σα να φοβάται μην την αφήσω μόνη.

— Θείε, έχεις κορίτσι εσύ;

— Ναι, και τη λένε Αριάδνη.

— Θα τη φέρεις να μείνει σπίτι μου, να παίζουμε μαζί;

Γυρίζω το πρόσωπό μου απ' την άλλη, για να μη δει τα μάτια μου που βούρκωσαν.

Κατεβαίνω στην παραθαλάσσια ταβέρνα, ν' ανταμώσω τη Ρίτα, την ξαδέρφη μου. Είναι ένα λιγνό κορίτσι, με κάτι μάτια γαλάζια, αποκαμωμένα απ' την κούραση. Συναντιόμαστε σαν άνθρωποι που λάχτισαν μέσα σε χαλασμό. Απ' το '90 είχα να τη δω.

— Βρήκα τη Φωτεινή...

— Αυτό το παιδί μένει ολημερίς μόνο, το λυπάμαι. Ο Γιάννης νύχτα φεύγει, νύχτα γυρίζει. Εγώ είμαι δεμένη, λέει και τα μάτια της τρέχουν από τραπέζι σε τραπέζι.

— Δύο μέτρα πίσω μας, ένα βλογιοκομμένο πρόσωπο, φανερά ενοχλημέ-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:
Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Η. ΗΛΙΟΥ
Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
Σ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντόγιωργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Πανταζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

νο απ' την κουβέντα μας. Το αφεντικό! Όλη η χαρά της Ρίτας γίνεται ένας λυγμός που πάει να την πνίξει.

— Καθίστε να σας κάνω το τραπέζι!

Δεν πέρασαν δέκα λεπτά και να τη η Φωτεινή με το αδερφάκι της!

Τραβάει αμήχανη το φουστανάκι της, το ξέρει πως δεν πρέπει να κατέβει στο λιμάνι την ώρα που η μητέρα της εργάζεται.

— Θείε, θα τη φέρεις την Αριάδνη;

Η Ρίτα χαμογελάει.

— Του 'πες του θείου που βγήκες πρώτη στο σχολειό;

— Μπράβο Φωτεινή!

Απλώνω το χέρι και της χαϊδεύω τα μαλλιά. Χαμηλώνει τα μάτια, το μούτράκι της δεν φανερώνει χαρά, κουνάει νευρικά το κεφάλι.

— Τι το θέλεις, η Φωτεινή μάς λέει να φύγομε, δεν της αρέσει εδώ...

— Ίσως επειδή είναι μόνη της, τα παιδιά αισθάνονται περισσότερη μοναξιά από μας Ρίτα...

— Δεν είναι απ' τη μοναξιά, έχει θυμώσει. Δεν της δώσανε τη σημαία... Την πήρα και πήγαμε στο σχολειό. Οι βαθμοί της άριστοι. Τους ρώτησα, και ξέρεις τι μου απάντησαν; Είναι αλλοδαπή. Έλα να εξηγήσεις στο παιδί. Μας είπαν πως αντί για τη σημαία θα της δώσουν εκατόν δέκα χιλιάδες... Δυο μέρες έκλαιγε. Δεν ήθελε με τίποτα να ξαναπάει στο σχολειό. Να φύγομε στο χωριό, μας παρακαλούσε, σου λέω! Γιατί να κάνουν διακρίσεις; Δεν είναι κρίμα; Εμείς γι' αυτά τα παιδιά πήραμε τους δρόμους...

Βλέπω τη Ρίτα και στη μνήμη μου ήρθε ο Βαγγέλης, ο πατέρας της. Χρυσόχερης, ότι έπιανε το μάτι του, το 'κανε... Έπαιζε φυσαρμόνικα, μπόλιαζε δέντρα, μελισσοκόμος με όνομα στα χωριά μας, χτίστης, είχε φτιάξει πάνω σε μια ξερολιθιά, σε κείνα τα δίσεκτα χρόνια, παλάτι. Άκουγα τις κουβέντες του, κοίταζα τα δέντρα και τα μελίσσια και χαιρόμουν σα να 'ταν δικά μου.

Εφτά παιδιά είχε ο Βαγγέλης. Τα χέρια του δε σιγούσαν. Μα πάνω απ' όλα ήξερε το μυστικό να ξεγελάει τη φτώχεια και να ομορφαίνει την παλιοζωή. Τα λόγια του, σοφά, πονετικά. Τον άκουγαν στο χωριό, τον ρωτούσαν.

Κι ένα βράδυ, σ' ένα μονοπάτι, του 'φραξε το πέρασμα ο άνθρωπος της νύχτας με την κλειδωμένη τσάντα, που τριγυρνούσε τα χωριά και χάναν τη φωνή τους.

— Το ξέρομε, είσαι έξυπνος, έχεις κύρος στο χωριό, μπαίνεις στα σπίτια, σου ανοίγονται... Θέλομε να μας βοηθήσεις να...

— Λάθος πόρτα χτυπήσατε! Εγώ δεν είμαι από κείνους που θρέφουν τη φιλία τους με δάκρια!

— Έχεις εφτά παιδιά, θα τους δώσωμε υποτροφίες, να σπουδάσουν... Δεν τα λυπάσαι...

— Δεν πειράζει, τουλάχιστον θα μπορούν να κοιμούνται ήσυχα...

Και τότε ο άνθρωπος με την τσάντα, που είχε για επάγγελμα να κλείνει σπίτια, τον προειδοποίησε:

— Το ξέρεις πως ο πατέρας σου καταδικάστηκε σε θάνατο! Τι νομίζεις εσύ, μήπως το 'χομε ξεχάσει; Είναι ευκαιρία να...

Ο Βαγγέλης έχασε τη φωνή του. Όχι, δεν τόχε ξεχάσει. Μια ζωή τον χτυπούσαν με τον πατέρα του. Όπου και αν πήγαινε μπροστά τον έβρισκε.

Ο μπάρμπα Λάμπης, ο χαμάλης, όπως τον αποκαλούσαν στο χωριό. Ο άνθρωπος με τα χοντροπέτσικα χέρια σα φλούδα βαλανιδιάς! Καταδικασμένος σε θάνατο στη δεκαετία του '50, ένας σκλάβος μαζί με εκατοντάδες άλλους, στην αποξήρανση του έλους στο Μαλίκ! Με το νερό ως το λαιμό και τον πλεβίτη που τον κουβαλούσε μαζί του όλη του τη ζωή. Αν μπορείς να το πεις ζωή εκείνο το μαρτύριο μετά την «χάρη» που του δώσανε αφού έκαμε δεκαπέντε χρόνια φυλακή...

Μέρες τώρα, είχε πιάσει το στρώμα, έφτυνε αίμα. Κι ο Βαγγέλης το 'ξερε πως δεν θα ξανασηκώνονταν πια, γιατί ήταν πρώτη φορά που τον έβλεπε χάμω...

Γύρισε την πλάτη στον άνθρωπο της νύχτας κι έφυγε.

Και τα παιδιά όλα, μέιναν χωρίς σχολειό. Κι ο Βαγγέλης με τα χρυσά χέρια, εργάτης μια ζωή.

Κι έρχεται τώρα η Φωτεινή, μια παπαρούνα ξεχασμένη μέσα στα χαλάσματα της Βολισσού, να κλαίει. Να παρακαλάει να ξαναγυρίσουν πίσω στην πατρίδα, στο χωριό της...

Προς κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ-ΝΔ!

Το τέλος της αυτοδυναμίας και του δικομματισμού;

του Β. Εκλογικού

Είναι πλέον πασιφανές ότι το πολιτικό σύστημα που εγκαθίδρυσε η μεταπολίτευση καταρρέει. Η ανεπάρκεια διαδέχθηκε την διαφθορά και κανένα από τα δύο μεγάλα κόμματα δεν πείθει πλέον το εκλογικό σώμα για την ικανότητά του να κυβερνήσει σωστά τον τόπο. Το φαινόμενο της έντονα πολιτικοποιημένης Ελλάδας αποτελεί κι αυτό παρελθόν, αφού οι νέοι αποστρέφονται την πολιτική και οι μισοί ψηφοφόροι ψηφίζουν είτε το λιγότερο κακό είτε για να τιμωρήσουν ένα κόμμα. Η πιθανότητα κανένα από τα δύο μεγάλα κόμματα να μην κατακτήσει την αυτοδυναμία στις επόμενες εκλογές είναι πλέον ορατή και πρώτος έσπευσε να το προαναγγείλει ο Κ. Μητσοτάκης τασσόμενος υπέρ του γερμανικού μοντέλου συγκυβέρνησης. Υπέρ του σχηματισμού κυβερνήσεων από δύο κόμματα και κατά της αυτοδυναμίας τάχθηκε και ο Θόδωρος Πάγκαλος, συνεπικουρούμενος μάλιστα από τον Νικήτα Κακλαμάνη. Όλα αυτά οφείλονται βέβαια στην πασιφανή αδυναμία της ΝΔ να κυβερνήσει, λόγω της παντοδυναμίας του «συστήματος ΠΑΣΟΚ». Ούτε το ΠΑΣΟΚ όμως πείθει ούτε πρόκειται να πείσει ξανά το εκλογικό σώμα ώστε να κερδίσει τις εκλογές. Χάος, δηλαδή, στην κυριολεξία, που επιδεινώνεται από τις παγίδες που κρύβει ο ισχύων εκλογικός νόμος Σκανδαλίδη.

Οι αρχηγοί των δύο κυβερνητικών κομμάτων στην τελευταία τους συνάντηση.

Εντονες αναταράξεις στο πολιτικό σκηνικό προκαλεί ο νέος εκλογικός νόμος που θα ισχύσει για πρώτη φορά στις προσεχείς βουλευτικές εκλογές. Εικάζεται ότι κάλλιστα θα μπορούσε να σημάνει

το «τέλος εποχής» στη μεταπολιτευτική παρουσία των κομμάτων στην πολιτική σκηνή και να διαμορφώσει νέα δεδομένα, με απρόβλεπτες συνέπειες. Κι αυτό για τους εξής λόγους:

- Πρώτον, καθιστά ιδιαίτερα δύσκο-

λη –με βάση τα σημερινά δεδομένα– την απόκτηση άνετης και ασφαλούς πλειοψηφίας στη Βουλή από το πρώτο σε δύναμη κόμμα στις προσεχείς βουλευτικές εκλογές, αν και αυτό πριμοδοτείται με 40 βουλευτές που αφαιρούνται κυρίως από το δεύτερο σε δύναμη κόμμα.

- Δεύτερον, επιτρέπει τις προεκλογικές συνεργασίες μεταξύ των πολιτικών κομμάτων, γεγονός που σημαίνει ότι το δεύτερο σε δύναμη κόμμα, για παράδειγμα το ΠΑΣΟΚ, στην περίπτωση που κατέλθει στις εκλογές σε συνεργασία με ένα από τα μικρά κόμματα μπορεί να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση σε βάρος του πρώτου σε δύναμη κόμματος.

- Τρίτον, οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια σε ανανέωση προσώπων ενός σημαντικού τμήματος στη Βουλή, καθώς επιφέρει σημαντικές ανακατατάξεις στην κατανομή των ψήφων μεταξύ των εκλογικών περιφερειών της χώρας.

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Ο νέος εκλογικός νόμος, που ψηφίστηκε από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ λίγο πριν εγκαταλείψει την εξουσία (Φεβρουάριος 2004), αν και δεν έχει εφαρμοστεί στην πράξη, προκαλεί έντονες αντιδράσεις μεταξύ των βουλευτών των δύο μεγαλύτερων κυρίως κομμάτων, της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι έχουν εκφράσει τη δυσαρέσκειά τους για τις επιπτώσεις που θα έχει στο πολιτικό σκηνικό, ζητώντας ακόμη και την αντικατάστασή του με έναν νέο εκλογικό νόμο ο οποίος θα είναι καρπός συναίνεσης, έτσι ώστε να υπερσκελιστούν οι συνταγματικοί σκοπελοι και να ισχύσει στις προσεχείς εκλογές.

Στην πρωτοβουλία αυτή, που αποβλέπει ουσιαστικά στην κατάργηση του νόμου Σκανδαλίδη, πρωτοστατούν ο Α. Σπηλιωτόπουλος εκ μέρους της

Ο «αρχιτέκτων» Κ. Σκανδαλίδης

ΝΔ και ο Α. Λοβέρδος εκ μέρους του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι άρχισαν ήδη να συγκεντρώνουν υπογραφές βουλευτών με σκοπό να πιέσουν τις ηγεσίες των κομμάτων τους να προχωρήσουν σε αντικατάσταση ή τουλάχιστον τροποποίηση βασικών ρυθμίσεων του εκλογικού νόμου. Ο καθ' ύλην αρμόδιος υπουργός Εσωτερικών Π. Παυλόπουλος πάντως τους έχει διαμηνύσει ότι η κυβέρνηση μόνον σε μία περίπτωση προτίθεται ν' ανοίξει –προς το παρόν τουλάχιστον– θέμα εκλογικού νόμου: αν το ζητήσουν εγγράφως οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων.

ΤΟ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Η στάση αυτή της κυβέρνησης είναι απολύτως κατανοητή: τυχόν ανάληψη μονομερούς πρωτοβουλίας τη δεδομένη χρονική περίοδο για αλλαγή του εκλογικού νόμου θα οδηγούσε σε «αποδοχή της ήττας». Θα καταδείκνυε, με άλλα λόγια, στην κοινή γνώμη πως το κυβερνών κόμμα δέχεται ότι στις προσεχείς εκλογές δεν θα λάβει ποσοστό πάνω από 42%, που αποτελεί ασφαλή προϋπόθεση για τον σχηματισμό αυτοδύναμης κυβέρνησης με τον νέο εκλογικό νόμο, γεγονός που σημαίνει ότι παραδέχεται μείωση του ποσοστού του τουλάχιστον κατά 3,3 μονάδες σε σύγκριση με τις εκλογές του 2004 (όταν το ποσοστό της ΝΔ ήταν 45,36%) – κάτι το οποίο καταγράφεται και στις δημοσκοπήσεις, οι οποίες, ακόμη και στην περίπτωση που προσμετρηθούν όλοι οι αναποφάσιστοι στα δύο μεγάλα κόμματα, δεν δίνουν ούτε στη ΝΔ ούτε στο ΠΑΣΟΚ ποσο-

ΝΕΟΣ ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ:

Εφαρμογή σε αποτελέσματα προηγούμενων εκλογών

ΕΚΛΟΓΕΣ 1996

ΚΟΜΜΑ	%	Ψήφοι	ΕΔΡΕΣ με νέο νόμο				ΕΔΡΕΣ 96	+/-
ΠΑΣΟΚ	41,49%	2.813.245	113	(0,82) +1	+40	154	162	-8
Ν.Δ.	38,12%	2.584.765	104	(0,58) +1		105	108	-3
Κ.Κ.Ε.	5,61%	380.167	15	(0,38)		15	11	+4
ΣΥΝ	5,12%	347.051	14	(0,04)		14	10	+4
ΔΗΚΚΙ	4,43%	300.671	12	(0,13)		12	9	+3
ΣΥΝΟΛΟ	94,77%	6.425.899	258	260	300	300	300	-

ΕΚΛΟΓΕΣ 2000

ΚΟΜΜΑ	%	Ψήφοι	ΕΔΡΕΣ με νέο νόμο				ΕΔΡΕΣ 00	+/-
ΠΑΣΟΚ	43,79%	3.007.596	119	(0,52)	+40	159	158	+1
Ν.Δ.	42,74%	2.935.196	116	(0,65) +1		117	125	-8
Κ.Κ.Ε.	5,52%	379.454	15	(0,08)		15	11	+4
ΣΥΝ	3,2%	219.880	8	(0,73) +1		9	6	+3
ΣΥΝΟΛΟ	95,25%	6.542.126	258	260	300	300	300	-

ΕΚΛΟΓΕΣ 2004

ΚΟΜΜΑ	%	Ψήφοι	ΕΔΡΕΣ με νέο νόμο				ΕΔΡΕΣ 04	+/-
ΠΑΣΟΚ	45,36%	3.359.058	124	(0,06)	+40	164	165	-1
Ν.Δ.	40,55%	3.002.531	110	(0,89) +1		111	117	-6
Κ.Κ.Ε.	5,90%	436.573	16	(0,12)		16	12	+4
ΣΥΝ	3,26%	241.539	8	(0,92) +1		9	6	+3
ΣΥΝΟΛΟ	95,07%	7.039.701	258	260	300	300	300	-

στά πάνω από 42%.

Τα δεδομένα αυτά εξηγούν τις έντονες πιέσεις που δέχτηκε ο επίτιμος πρόεδρος της ΝΔ Κ. Μητσοτάκης να ανασκευάσει τις δηλώσεις του για μεταφορά του «γερμανικού μοντέλου» στην Ελλάδα. Από το περιβάλλον του πάντως λέγεται ότι ο Κ. Μητσοτάκης δεν έκανε τίποτε άλλο από το να πει ανοιχτά αυτό που ψιθυρίζουν όλοι σχεδόν οι βουλευτές στο περιστύλιο της Βουλής αλλά αποφεύγουν να δηλώσουν δημόσια. Ότι δηλαδή τα δύο μεγάλα κόμματα, που δεν έχουν σοβαρές προγραμματικές διαφορές, θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο συνεργασίας τους, καθώς στο μέλλον

θα πρέπει να ληφθούν σοβαρές αποφάσεις, κυρίως στα οικονομικά, που προϋποθέτουν την ευρύτερη δυνατή συναίνεση, ενώ από την άλλη πλευρά, με τον νέο εκλογικό νόμο δύσκολα θα κατορθώσει κάποιο εκ των δύο να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση. Η δήλωση του Κ. Μητσοτάκη ερμηνεύθηκε πάντως ως αποδοχή εκ μέρους του της πιθανότητας ενός εκλογικού Βατερλώ της ΝΔ και ως αναζήτηση σωσιβίου (προπαντός για την οικογένειά του) στη συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ.

Τι εναλλακτική λύση θα είχε η ΝΔ σε περίπτωση που παγιωνόταν η άποψη ότι το κυβερνών κόμμα δεν συγκεντρώνει πάνω από 42%; Να συνεργα-

Σενάριο με προεκλογικούς συνασπισμούς

ΚΟΜΜΑ	%	Ψήφοι	ΕΔΡΕΣ με νέο νόμο			
ΠΑΣΟΚ - ΔΗΚΚΙ	46,28%	3.192.194	123	(0,38)	+40	163
Ν.Δ. - ΣΥΝ	45,94%	3.155.076	121	(0,94) + 1		122
Κ.Κ.Ε.	5,52%	379.454	14	(0,66) + 1		15
ΣΥΝΟΛΟ	95,07%	7.039.701	258	260	300	300

Σενάριο ακυβερνησίας

Με βάση τον αριθμό των εγκύρων του 2004 (7.404.934)

ΚΟΜΜΑ	%	Ψήφοι	ΕΔΡΕΣ με νέο νόμο			
1° κόμμα	41,8%	3.095.262	110	(0,11)	+40	150
2° κόμμα	41,5%	3.073.047	109	(0,32)		109
3° κόμμα	6,8%	503.535	17	(0,91) + 1		18
4° κόμμα	4,6%	340.627	12	(0,11)		12
5° κόμμα	4%	296.197	10	(0,53) + 1		11
ΣΥΝΟΛΟ	98,7%	7.308.670	258	260	300	300

στεί προεκλογικά με το ΛΑΟΣ του Γ. Καρατζαφέρη, που όπως όλα δείχνουν θα σπάσει το φράγμα του 3% και θα εισέλθει στη Βουλή, καθώς καρπώνεται τις ψήφους δυσαρέσκειας όχι μόνο της ΝΔ αλλά και του ΠΑΣΟΚ ή ακόμη και του ΚΚΕ. Το σενάριο αυτό όμως θα ήταν καταστροφικό για το κυβερνών κόμμα. Θα προκαλούσε έντονες πολιτικές αναταράξεις στους κόλπους του, θα αμαύρωνε την ιδεολογική φυσιογνωμία του, θα τίνιζε στον αέρα την πολιτική του «μεσαίου χώρου» που καλλιέργησε με πολύ κόπο –ομολογουμένως– ο Κ. Καραμανλής και θα οδηγούσε ακόμη και σε διάσπαση.

Αντιθέτως, οι προοπτικές στον τομέα αυτό για το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης είναι πιο ευοίωνες: Το ΠΑΣΟΚ κάλλιστα θα μπορούσε να εξουδετερώσει τις αντιδράσεις, που αναμένεται να είναι πράγματι έντονες σε περίπτωση τυχόν προεκλογικής συνεργασίας του με τον ΣΥΝ, με το δέλεαρ της ανάληψης της εξουσίας. Όπως καταδεικνύει και η πορεία προς τις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές, ήδη πληθαίνουν στα δύο κόμματα οι φωνές που τάσσονται υπέρ της συνεργασίας. Ενδεικτική είναι η πρόσφατη δήλωση του Θ. Πάγκαλου ότι το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να δει και το θέμα της συνεργασίας με άλλα κόμματα

της Αριστεράς ή ακόμη και με τον Ν. Κωνσταντόπουλο, ο οποίος επανέρχεται συνεχώς στην πρότασή του για την οικόδομηση μετώπου των κομμάτων της Αριστεράς, ως αντίβαρο στην «επίσημη γραμμή» του κόμματος που εκφράζεται από τον Α. Αλαβάνο.

ΤΑ ΝΕΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Ποια είναι όμως τα νέα δεδομένα τα οποία εισάγει ο νόμος Σκανδαλίδη; Κατ' αρχάς, αυξάνει σημαντικά το ποσοστό της αναλογικότητας στην ανάδειξη της Βουλής, σε σύγκριση πάντα με τον «νόμο Κούβελα» ο οποίος ίσχυε από το 1990 ως το 2004 και υπήρξε ο μακροβιότερος –μεταπολιτευτικά– εκλογικός νόμος. Έτσι, το ποσοστό της αναλογικής εκπροσώπησης από 77% περίπου που ήταν στον «νόμο Κούβελα», εκτινάσσεται στο 87,5% στο νόμο Σκανδαλίδη, γεγονός που ευνοεί κυρίως τα μικρά κόμματα. Για παράδειγμα, με βάση τα αποτελέσματα των εκλογών του 2004 ο ΣΥΝ θα λάμβανε 3 περισσότερες έδρες και το ΚΚΕ 4, καθώς μία έδρα θα έχανε η ΝΔ και 6 έδρες το ΠΑΣΟΚ. Ο νέος εκλογικός νόμος δηλαδή ευνοεί τα μικρά κόμματα σε βάρος κυρίως του δεύτερου σε δύναμη κόμματος.

Δεύτερον, ο νέος εκλογικός νόμος «ιταλοποιεί» την πολιτική ζωή. Ως αντι-

στάθμισμα στην αύξηση του ποσοστού αναλογικής εκπροσώπησης ενισχύει σημαντικά το πρώτο κόμμα, το οποίο ανεξάρτητα του ποσοστού που λαμβάνει προμοδοτείται με 40 βουλευτές, δηλαδή με το 12,5% της Βουλής. Αυτό σημαίνει ότι στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1996, 2000 και 2004 το πρώτο κόμμα και με το νέο εκλογικό νόμο θα σχημάτιζε άνετα αυτοδύναμη κυβέρνηση, αν και θα μείωνε τον αριθμό των εδρών του.

Τρίτον, θέτει ως δίχτυ ασφαλείας για αυτοδύναμες κυβερνήσεις ποσοστό περίπου 42% (41,6% για την ακρίβεια), ανεξαρτήτως του πόσα κόμματα θα σπάσουν το φράγμα του 3%, που διατηρείται, και θα εισέλθουν στη Βουλή. Το εκλογικό μέτρο μάλιστα δεν προκύπτει επί του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων όπως συνέβαινε με τον «νόμο Κούβελα» με αποτέλεσμα το πρώτο κόμμα να καρπωνόταν το ποσοστό των κομμάτων που δεν συγκέντρωναν το 3%, αλλά επί του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβαν τα κόμματα τα οποία συγκέντρωσαν ποσοστό πάνω από 3%. Έτσι, για παράδειγμα, αν σε σύνολο εγκύρων 7.404.934 (εκλογές 2004) και σε σύνολο όσων πέρασαν το 3% 7.256.835 (98% των εγκύρων) το πρώτο κόμμα λάβει 3.117.477, ήτοι 42,1%, τότε λαμβάνει 111 έδρες συν 40 έδρες της προμοδότησης. Δηλαδή, 151 έδρες συνολικά, γεγονός που σημαίνει ότι αποκτά μεν αυτοδυναμία, αλλά η αυτοδυναμία αυτή βασίζεται σε έναν μόνον βουλευτή και ως εκ τούτου κρίνεται αρκετά επισφαλής.

Τέταρτον, σε περίπτωση που εισέλθουν πέντε κόμματα στη Βουλή, γεγονός που σημαίνει ότι θα σπάσουν το φράγμα του 3%, αφαιρώντας ψήφους και από το πρώτο κόμμα, τότε το σενάριο της ακυβερνησίας προβάλλει εντονότερα. Αν δηλαδή η ΝΔ πάρει 41,8%, κάτι το οποίο είναι πολύ κοντά στα ποσοστά που δίνουν σήμερα οι δημοσκοπήσεις, το ΠΑΣΟΚ 41,5%, το ΚΚΕ 6,8%, το ΛΑΟΣ 4,6% και ο ΣΥΝ 4%, τότε υπάρχει αυτοδυναμία με 150 μόλις έδρες για τη ΝΔ. Ποιο κόμμα θα μπορούσε να κυβερνήσει με 150 έδρες; Κανένα, σχεδόν, αφού αν βρεθεί ένας... νέος Συμπιλίδης μπορεί να ρίξει την κυβέρνηση.

Πώς ένα «απολιτίκ» κίνημα ανάγκασε σε πλήρη αναδίπλωση την κυβέρνηση

Το κύμα των φοιτητικών καταλήψεων και διαδηλώσεων, μετά από χρόνια νηνεμίας στον χώρο των πανεπιστημίων, αποτέλεσε για όλους μας μία έκπληξη. Γκρέμισε ως ένα βαθμό την αίσθηση ότι έχουμε να κάνουμε με μια γενιά απολιτίκ και απρόσωπη, που καταθέτει καθημερινά τα σφαχτάρια της στο βωμό του θεού του ατομικισμού. Παρουσίασε, αντίθετα, μια γενιά που διεκδικεί, διαδηλώνει, αντιδρά συλλογικά. Ίσως με αυταπάτες, αλλά ποια διεκδίκηση και ποια γενιά δεν κουβάλησε τις αυταπάτες της;

Από την άλλη, καθόλου δεν μας εξέπληξε η αντίδραση της κυβέρνησης. Σ' αυτή τη χώρα χρόνια τώρα ο διάλογος γίνεται με γκλομπ και τα προβλήματα λύνονται με δακρυγόνα. Ακόμα κι αυτή η ιδιότυπη, σημειωτόν υποχώρηση της υπουργού Παιδείας τι άλλο σημαίνει εκτός από την προσπάθεια της κυβέρνησης να αποφύγει τον ουσιαστικό διάλογο με πολιτικάντικα τρικ που κανέναν δεν πείθουν και τίποτα δεν βελτιώνουν.

Έχοντας ήδη ασκήσει κριτική τόσο στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα-έκτρωμα όσο και σε κάποιες παραμέτρους του διεκδικητικού κινήματος των φοιτητών, που δεν καταφέρνει πάντα να πείσει ότι αποφεύγει τη λατρεία της αδράνειας, δίνουμε αυτή τη φορά το λόγο στους ίδιους τους πρωταγωνιστές της περιόδου, τους φοιτητές. Τους ζητάμε να μας πουν όχι μόνο με τι διαφωνούν, αλλά και τι θέλουν.

ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιοι είναι οι λόγοι που κινητοποιούν σήμερα τους φοιτητές, προκαλώντας αυτό το κύμα διαδηλώσεων και καταλήψεων;

2. Έχει συζητηθεί ευρέως η μορφή αυτού του αγώνα, που εκφράζεται από τις καταλήψεις. Τι σηματοδοτεί η συγκεκριμένη μορφή διεκδίκησης;

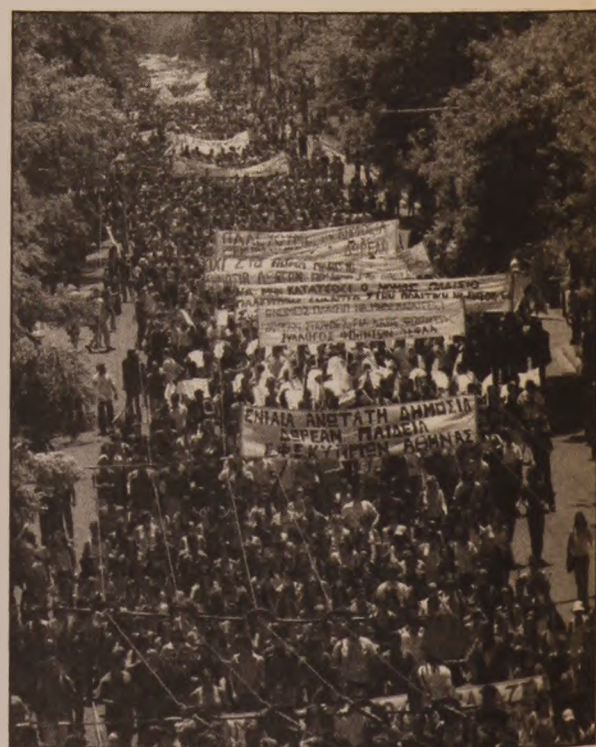
3. Ανεξάρτητα από τις διαφωνίες σας με το νόμο-πλαίσιο του υπουργείου Παιδείας, ποιες είναι οι προτάσεις σας για την εκπαίδευση, ποιες αλλαγές πρέπει να γίνουν σε θετική κατεύθυνση;

Σωτήρης Γεωργίου, μέλος της συντονιστικής επιτροπής κατάληψης του Πάντειου

1. Έχουμε να κάνουμε με ένα νόμο που σε ανοιχτή σύμπνοια με τη Συμφωνία της Μπολόνιας απειλεί να εκδιώξει από τα πανεπιστήμια τους λιγότερο «παραγωγικούς» φοιτητές, να εισαγάγει τον ανταγωνισμό ανάμεσα στους φοιτητές και να διδάξει την υποτέλεια στο κράτος και το κεφάλαιο. Ένα νόμο που προσδίδει στην εκπαίδευση ανοιχτά εμπορευματικό χαρακτήρα μέσω της εισαγωγής μάνατζερ και διδάκτρων, και που ορθώνει απροσπέλαστους φραγμούς στους οικονομικά ασθενέστερους, αποκλείοντάς τους από την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έχου-

με λοιπόν κάθε λόγο να αντιδρούμε στα σχέδια αυτά.

2. Αυτό που βρίσκω σημαντικό σε αυτόν τον αγώνα είναι η λογική της άμεσης δημοκρατίας, όπως εκφράζεται μέσα από τη λογική των κυρίαρχων Γενικών Συνελεύσεων, αλλά και η λογική επανοικειοποίησης του χώρου στον οποίο δρούμε και λειτουργούμε, που εκφράζεται μέσα από τις καταλήψεις των σχολών. Όμως ακόμα και εκεί υπάρχουν βήματα να γίνουν. Πρέπει να βγούμε από τη λογική των πολιτικοϊδεολογικών πλαισίων των παρα-

τάξεων που έχουν σα σταθερή πρακτική την προσπάθεια να «ηγεμονεύσουν στο κίνημα», σύμφωνα με τα κομματικά κορακίστικα. Ο λόγος και η δύναμη πρέπει να περάσουν στον ίδιον τον κόσμο, που τον αφορούν τα δικαιώματα και τα συλλογικά του συμφέροντα και όχι οι κομματικές στρατηγικές. Μόνον έτσι θα απαντήσουμε πραγματικά σ' αυτό το νόμο, αλλά και στην πολιτική της κρατικής καταστολής, που επέλεξε για ακόμα μια φορά η κυβέρνηση.

3. Είναι αυταπάτη να νομίζουμε ότι μπορεί να υπάρξει μια πολύ διαφορετική εκπαίδευση στο πλαίσιο μιας δεδομένης κοινωνίας. Αυτό λοιπόν που έχει αξία, πιστεύω, είναι να πει κανείς: Μια άλλη παιδεία σε μια άλλη κοινωνία. Στήν κατεύθυνση αυτή οι ταξικοί και οι εξεταστικοί φραγμοί στη μόρφωση αποτελούν εμπόδιο σε μια ελεύθερη παιδεία που θα συνηγορεί, χωρίς να επιβάλλει, στην ελευθερία του ανθρώπου. Μια παιδεία που δεν θα αναπαράγει τα σημερινά αντιδραστικά ιδεολογικά στερεότυπα και δεν θα υπάρχει για χάρη των συμφερόντων των εργοδοτών, αλλά προς όφελος των ανθρώπων αναγκών. Φυσικά αγωνι-

Μετά την απόσυρση, ουσιαστικά, του νόμου-πλαίσιου από την κυβέρνηση, οι φοιτητές γιόρτασαν τη νίκη τους με τον αποκλεισμό της Σόλωνος.

ζόμαστε και για μια παιδεία ουσιαστικά ενιαία, χωρίς διαχωρισμούς σε ΤΕΙ και ΑΕΙ, πτυχιούχους Α' και Β' κατηγορίας. Για μια τέτοια παιδεία αγωνιζόμαστε όχι μόνο στο πανεπιστήμιο, αλλά και έξω από αυτό.

Άλλωστε ο αγώνας των φοιτητών δεν είναι παρά τμήμα του κοινωνικού αγώνα και η αλλαγή της διαδικασίας της μόρφωσης είναι τμήμα του αγώνα για την κοινωνική απελευθέρωση.

Γιάννης Μπάρκας, μέλος της συντονιστικής επιτροπής κατάληψης στη Σχολή Πολιτικών Μηχανικών Αθήνας και μέλος του σχήματος «Εγκέλαδος» που υπάγεται στο Δίκτυο (ΣΥΝ)

1. Από αυτά που έχουν διαρρεύσει στον τύπο –γιατί επίσημα δεν υπάρχει κάτι–, ο νόμος-πλαίσιο κυνηγά τους λεγόμενους αιώνιους φοιτητές με τη θέσπιση του $n+2$, προβλέπει περιστολή του ασύλου, καθιερώνει το πολλαπλό σύγγραμμα επί πληρωμή, μειώνει τη φοιτητική συμμετοχή στη συνδιοίκηση. Για μας αυτές είναι αλλαγές σε αντιδραστική κατεύθυνση, που προσπαθούν να παρουσιάσουν τους φοιτητές ως υπεύθυνους για τα όποια προβλήματα του πανεπιστημίου. Είναι αλλαγές που οδηγούν στην πειθάρχηση και την εντατικοποίηση και τις οποίες αρνούμαστε.

2. Οι μορφές του αγώνα ανταποκρίνονται κάθε φορά στο πολιτικό επίπεδο του κόσμου και τη συγκυρία της περιόδου. Η κατάληψη δεν είναι το τελικό μέσο του φοιτητικού κινήματος. Αυτή τη στιγμή έχει αποφασιστεί από μαζικότερες γενικές συνελεύσεις των φοιτητών, μαζί με διαδηλώσεις. Και πρέπει να πούμε ότι δεν κλείνουμε απλά τα πανεπιστήμια. Μπλοκάρουμε βέβαια την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά ανοίγουμε τα πανεπιστήμια σε μια σειρά άλλων εκδηλώσεων, πολιτικών και πολιτιστικών. Η κατάληψη είναι το τελευταίο όπλο μας και ένα μέσο πίεσης προς την κυβέρνηση και το υπουργείο Παιδείας.

3. Βλέποντας κανείς τι αρνούμαστε, κατανοεί και τι θέλουμε. Όταν λέμε ότι ζητάμε τη διατήρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος, αυτό σημαίνει ότι είμαστε υπέρ του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Λέμε όχι στην εντατικοποίηση και την πειθάρχηση, και θέλουμε το πτυχίο να αποτελεί την αναγκαία και την ικανή συνθήκη για την εξεύρεση δουλειάς. Ζητάμε επίσης την κατάργηση της υπερεξειδίκευσης μέσω της καθιέρωσης της μίας σχολής ανά γνωστικό κλάδο, όπως επίσης και τη διεύρυνση του ασύλου, ως κεκτημένου δικαιώματος της κοινωνίας, στους εργασιακούς χώρους.

Περί πανεπιστημιακών και άλλων δεινών...

του Παναγιώτη Λάμπρου

Στη μνήμη του Σ.Α. που δε γνώρισα αλλά διάβασα.

Εν αρχή ην η κραυγή. Κραυγάζουμε.
John Holloway

Φταίει το ζαβό το ριζικό μας!
Φταίει το κεφάλι το κακό μας!
Ποιος φταίει; Κανένα στόμα
δεν τόβρε και δεν τόπε ακόμα.
Κ. Βάρναλης

...για ένα πουκάμισο αδειανό
για μιαν Ελένη
Γ. Σεφέρης

Ζούμε, όντως, ιστορικές στιγμές ή μήπως ένα σενάριο χιλιοπαιγμένο επί τα χείρω; Ο γαλλικός αέρας κατέβηκε και στην περιοχή μας ή βαυκαλιζόμαστε με αυταπάτες; Το θέμα και πρόβλημά μας δεν μπορεί να είναι άλλο από την ολομέτωπη νεοφιλελεύθερη επίθεση στο χώρο της παιδείας καθώς και από τη «δυναμική» φοιτητική και όχι μόνο αντίδραση.

Ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Οι διαπιστωμένες δυσκαμψίες του εκπαιδευτικού συστήματος και η ανάγκη εκσυγχρονισμού του κρίνεται σκόπιμο να αντιμετωπιστούν από την εξουσία με «κίνηση προς τα μπρος», τουτ' έστιν μεθερμηνευόμενον με προσφυγή στους νόμους της ελεύθερης αγοράς. Δεν πρόκειται βέβαια για κάτι καινοφανές. Με ήπια κλιμάκωση η προσπάθεια με τα ίδια ποιοτικά νεοφιλελεύθερα χαρακτηριστικά έχει «δρομολογηθεί» από την εποχή της «σοσιαλιστικής» διακυβέρνησης. Η στάση μια στο καρφί και μια στο πέταλο, της αντίστοιχης νεολαίας απέναντι στα τεκταινόμενα, είναι ενδεικτική. Απλώς σήμερα οι ντούροι ιδεολόγοι δεν δύνανται να αναμένουν περισσότερο. Έθεσαν τις νεοφιλελεύθερες μηχανές τους στο φουλ και όποιον χάρει ο χάρος.

Έτσι την πανθομολογούμενη ένδεια και ανεπάρκεια της δημόσιας εκπαίδευσης την υπερβαίνουν ωραία και καλά με την αναθεώρηση του άρθρου 16 καθιερώνοντας την ιδιωτική παιδεία η οποία αντιμετωπίζεται ως πανάκεια, αφού θα επιτρέψει και θέσει σε κίνηση τον πολυπόθητο ανταγωνισμό και κατά συνέπεια την πάγια καπιταλιστική αρχή: «ή βελτιώνεται ή σε τρώει η μαρμάγκα». Προβληματισμοί που αφορούν στην αντικειμενική αδυναμία των πολλών να αναζητήσουν εκπαίδευση στα ιδιωτικά ΑΕΙ απλώς δεν τίθενται. Άλλοι πάλι προβληματισμοί, που αφορούν στη δυνατότητα στησίματος φερέγγυων ιδιωτικών ΑΕΙ στον ελληνικό χώρο λαμβάνοντας υπόψη μια πραγματικότητα που δεν είναι τωρινή αλλά έχει να κάνει με τον τρόπο συγκρότησης του ίδιου μας του κοινωνικού σχηματισμού, τίθενται μεν από μια πλευρά, αλλά «συντεχνιακά» και κακόβουλα σύμφωνα με την εξουσία.

Υπάρχουν όμως και άλλα και κυρίως αυτά που αφορούν στο χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, το γνωστό φαινόμενο των άδειων αμφιθεάτρων, την αγία αντιγραφή, το καταπληκτικό καθεστώς του ενός εγχειριδίου, την ελληνική ιδιοτυπία των ιπτάμενων καθηγητών και τόσα άλλα. Αυτά απλά αντιμετωπίζονται με τη γνωστή καθόλα εκπαιδευτική-παιδαγωγική αρχή της απαγόρευσης και φυσικά τιμωρίας. «Εντατικοποίηση» των φοιτητικών σπουδών με παιχνίδια των χρόνων φοίτησης (4+2, 5+2,5 κ.λπ.), αποπομπή των «αιώνιων» φοιτητών, κατάργηση της παροχής δωρεάν συγγραμμάτων και άλλα τινά ελκυστικά και πάντα νεοφιλελεύθερα.

Δεν τελειώσαμε, υπάρχουν κι άλλα. Κι αυτά αφορούν στην κακοδιοίκηση των ανωτάτων ιδρυμάτων, τα φαινόμενα διαφθοράς και σήψης που αποκαλύ-

πτουν ένα χώρο που όζει, αδιανόητο ακόμη για πολλούς ιδαλγούς (το κάστρο της δικαιοσύνης κατέπεσε εν ακαρεί, το πανεπιστήμιο αποσαθρώνεται εδώ και δεκαετίες – στο τέλος θα μας μείνει ο στρατός και ο Χριστόδουλος). Κι εκεί οι προτάσεις θα δώσουν λύση αφού η κακοδαιμονία ανευρέθη και δε βρίσκεται αλλού παρά στους φοιτητές (μεγάλη η συμμετοχή τους στα εκλεκτορικά σώματα και κυρίως –κακά τα ψέματα αυτό είναι που καίει– κομματικά ελεγχόμενη και φυσικά κατευθυνόμενη). Τα πράγματα κι εδώ είναι απλά για τους κυβερνητικούς και μη θιασώτες της αγοράς. Αποφασίζουν και διατάσσουν τον περιορισμό της φοιτητικής συμμετοχής συνδυάζοντάς τον με τον απόλυτο έλεγχο της. Αφήνω τα υπόλοιπα για τα οποία δε μιλά σχεδόν κανείς ή όταν μιλά το κάνει από κεκτημένη ταχύτητα κι όχι επίγνωση. Σ' αυτά συγκαταλέγεται και το πανεπιστημιακό άσυλο που στ' όνομα της προστασίας και εκλογίκευσής του –αχ τι κάνει αυτή η εκλογίκευση– καταργείται στη λογική «πονάει κεφάλι, κόβει κεφάλι».

Θα έλεγε κανείς, και θα είχε απόλυτο δίκιο, πως η εξουσία νυν και πρώην τη δουλειά της κάνει με ζήλο και συνέπεια προς τις διακηρυγμένες και μη θέσεις και στρατηγικές της.

Και η altera pars; Καταρχάς αναζητείται, και κυριολεκτώ, γιατί πολλοί θα πουν πως είναι στο δρόμο και διαδηγώνεται, στ' αμφιθέατρα και διαλέγεται, ή ακόμη και διαπληκτίζεται όπως άλλωστε απαιτείται.

Ας πάρουμε καταρχάς τους διδάσκοντες. Η ΠΟΣΔΕΠ εμφανίζεται δυναμική και «ενωμένη». Ποιους ή καλύτερα πόσους εκπροσωπεί; Ποιος σήμερα θα μπορούσε να κλείσει τα μάτια του στην πολυσθένεια –για να καταφύγουμε και

στον εθνικό μας κοινωνιολόγο- των πανεπιστημιακών δασκάλων; Πώς μπορούν να συνυπάρξουν κάτω από την ίδια ομπρέλα ο γνωστός και μη εξαιρετός χειρουργός καθηγητής Ιατρικής και διευθυντής κλινικής με τον καθηγητή Ιστορίας περιφερειακού πανεπιστημίου; Ή για να το προχωρήσουμε περισσότερο: πώς θα παλέψουν από κοινού ο καθηγητής Ιστορίας που αποκλειστική του απασχόληση έχει το διδακτικό και επιστημονικό του έργο με τον καθηγητή Ιστορίας που συνεργάζεται με 3-4 έντυπα μαζικής κυκλοφορίας, παράγοντας σελίδες επί σελίδων εκλαϊκευτικής ιστορίας; – δεν έχω φυσικά τίποτα ούτε με την εκλαϊκευση της ιστορίας ούτε με τη διάχυσή της από εφημερίδες και περιοδικά, τουναντίον.

Έχουν άραγε αναλογιστεί αρκετοί πανεπιστημιακοί για το δικό τους μερίδιο ευθύνης σχετικά με τη διαδικασία ανάδειξης αρχών και άσκησης διοίκησης; Ποιος επέτρεψε στα μεγάλα και μικρά κόμματα να εμπλέκονται και να καθορίζουν πρόσωπα και πράγματα; Ποιος όχι μόνο επέτρεψε αλλά και έλαβε μέρος σε συμφωνίες φανερές και άδηλες; Ποιος οδηγήθηκε σε ποταπά αλισβερίσια με τοπάρχες και βουλευτές για την προώθηση των ευνοουμένων του; Ποιος ή ποιοι δε δίστασαν να εξοντώσουν ηθικά, επιστημονικά μα και φυσικά συναδέλφους τους στο βωμό αυτών των εξυπηρετήσεων; Ποιος διέφθειρε με το χειρότερο τρόπο τους φοιτητές και δη τους κομματικοποιημένους αποζητώντας την ποικίλη στήριξή τους; Ποιος δεν κρύβεται πίσω από τους φοιτητές με ήσυχη τη συνείδησή του αφού αυτοί έχουν «χρέος» στο ρίσκο και το κόστος που πληρώνουν είναι «μικρό» και «ανώδυνο»; Κι από την άλλη πόσο αντιπροσωπευτικός και πειστικός είναι ο λόγος του οργάνου των πανεπιστημιακών; Ποιες προσπάθειες καταβάλλει για ν' αντικρούσει τις κατηγορίες της εξουσίας για συντεχνιασμό και μάχες χαρακωμάτων καθώς και για να εξασφαλίσει τη συναίνεση στον αγώνα του, ανατρέποντας την καθημερινή προπαγάνδα και πλύση εγκεφάλου που το κοινωνικό σύνολο υφίσταται; Ποια είναι η συνολική εναλλακτική λύση- πρόταση για την έξοδο από το αδιαμφισβήτητο τέλμα των τελευταίων δεκαε-

τιών που ταλανίζει την τριτοβάθμια κι όχι μόνο εκπαίδευση;

Για να έρθουμε και στον άλλο και δικαίως πολυπροβαλλόμενο πόλο αντίστασης στη νεοφιλελεύθερη λαίλαπα: τους φοιτητές, που συνεχίζοντας τη «δυναμική» παράδοση του κινήματός τους διεκδικούν παλεύοντας τον άνισο αγώνα με τις δυνάμεις καταστολής, οι οποίες αποτελούν την τελική «εκπαιδευτική» πρόταση της νεοφιλελεύθερης εξουσίας. Έχω την αίσθηση όμως, και μακάρι να διαψευσθώ, πως το φαίνεσθαι του σύγχρονου φοιτητικού κινήματος απέχει παρασάγγας από το είναι του. Πόσο ενωμένο άραγε και πόσο μαζικό είναι αυτό το κίνημα; Μήπως η ποσοτική του ένδεια γίνεται προσπάθεια να καλυφθεί από ακραίες και προκλητικές ενέργειες που έχουν εξασφαλισμένη εκ των προτέρων την προβολή στα κεντρικά τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων; Πόσο μαζικό και συνειδητοποιημένο είναι όταν αποφασίζει βαρύνουσας σημασίας λαμβάνονται από δράκα φοιτητών που άγονται και φέρονται από τα κόμματα τα οποία εξακολουθούν να βλέπουν τη συνέλευση, την κατάληψη, τη διαδήλωση, τη σύγκρουση ως πεδία καταγραφής της επιρροής των δυνάμεών τους; Πόσο φερέγγυο μπορεί να είναι ένα τέτοιο κίνημα όταν στερείται επεξεργασιών και προτάσεων πάνω στα καυτά εκπαιδευτικά ζητήματα και η όποια αντίδρασή του κάλλιστα ερμηνεύεται ως οχύρωση σε όλα εκείνα που οδήγησαν στο βούλιαγμα το σημερινό πανεπιστήμιο; (μεταξύ των άλλων οι σημερινοί φοιτητές αρέσκονται στην ήσωνα προσπάθεια, στο πολιτικό πέντε που τείνει στο δέκα κ.ά.). Πόσο αξιόπιστο μπορεί να εμφανιστεί όταν υποκύπτει στις σειρήνες διαφθοράς των πελατειακών σχέσεων και στις άτεγκτες κομματικές γραμμές; Όταν δεν αμφισβητεί και δεν το απασχολεί το ίδιο του το είδωλο; Όταν τα υποκείμενά του αντιμετωπίζουν μυωπικά και ατομικιστικά όχι μόνο τις σπουδές τους αλλά και τα μετέπειτα επαγγελματικά τους αδιέξοδα; Τα κουρέλια για να τραγουδήσουν χρειάζονται πάνω απ' όλα νου και ψυχή. Από τα σύγχρονα απουσιάζει κι η ίδια η φωνή.

Απομένει κάτι ακόμη για να ολοκληρωθεί το παζλ της άλλης πλευράς. Κι αυτή είναι σύσσωμη η ελληνική κοινω-

νία, που για μια ακόμη φορά κωφεύει στα προβλήματα, αδιαφορεί για τις όποιες λύσεις, εμφανίζεται να παρακολουθεί αναίσθητη τα τεκταινόμενα. Η καθημερινή πλύση εγκεφάλου από το «μαγικό κουτί», ο παραδοσιακός τρόπος σύλληψης και κατανόησης της πολιτικής, μα κυρίως η καθημερινότητα που μας τρώει αχόρταγα, κάνουν καλά τη δουλειά τους.

Υπάρχει λύση; Αλίμονο εάν παραδεχόταν κανείς πως δεν υπάρχει λύση, πως δεν υπάρχει εναλλακτική πρόταση απέναντι σ' αυτή τη δέσμη μέτρων και πολιτικών που, ας μην ξεχνάμε, δεν αποτελούν μόνο ελληνικό φαινόμενο. Κανείς εχέφρων και ευαίσθητος άνθρωπος δε θα διαφωνούσε για παράδειγμα με την ενίσχυση του δημόσιου χαρακτήρα όχι μόνο της τριτοβάθμιας μα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Κανείς δεν θα αμφισβητούσε την ανάγκη γενναίας χρηματοδότησης της παιδείας – η Ελλάδα, παρά τους κομπασμούς της χθεςσινής και τωρινής εξουσίας, παραμένει ουραγός στις εκπαιδευτικές δημόσιες δαπάνες. Πόσο αξιόπιστες όμως φαντάζουν τέτοιες προτάσεις όταν αφενός δεν εντάσσονται σ' ένα γενικότερο πρόταγμα και αφετέρου δεν εξειδικεύονται και δε συγκεκριμενοποιούνται; Η λύση-πρόταση αναμφίβολα θα προκύψει μέσα από τη συνειδητοποίηση της ανάγκης συνεννόησης των φορέων εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, σε αгаστή σύμπνοια με την κοινωνία. Αυτό προϋποθέτει όμως ένα πανεπιστήμιο ανοιχτό, δημοκρατικό και πάνω απ' όλα δημιουργικό. Η λύση-πρόταση θα προκύψει μέσα από την αξιοποίηση της διεθνούς εμπειρίας και την επιδίωξη συνεννόησης και συνεργασίας έξω και πέρα από το εθνικό –επαρχιώτικο;– πεδίο μας. Η λύση-πρόταση θα προκύψει μέσα από την επεξεργασία θέσεων που θα κατατείνουν σ' ένα δημόσιο, σύγχρονο, αξιοκρατικό πανεπιστήμιο, αυτόνομο και προπάντων παραγωγικό, πρωταρχικό μοχλό ανάπτυξης και προόδου. Για να τελειώνουμε, η λύση-πρόταση θα προκύψει από την επεξεργασία μιας άλλης μορφής κοινωνίας που θα υπερβαίνει το σύγχρονο κυρίαρχο νεοφιλελεύθερο πρότυπο οργάνωσης. Γιατί το πανεπιστήμιο παράγει ή πρέπει να παράγει ιδεολογία.

Η μεταλλαγμένη συνέπεια των «φίλων» του περιβάλλοντος

του Περιβαλλοντικού

Θα έπρεπε να πανηγυρίζουμε βλέποντας την κυβέρνηση να ενισχύει την προστασία του περιβάλλοντος. Όμως τίποτε δεν είναι αθώο σ' αυτόν τον τόπο. Στην περίπτωση που εξετάζουμε αποδεικνύεται εξαιρετικά ελκυστική η ιδιότητα «σύζυγος εκδότη εφημερίδας»: όπως φαίνεται, οι εκάστοτε κυβερνήσεις επιβραβεύουν πλουσιοπάροχα τις εν λόγω κυρίες όταν αποτολμούν την κάθοδο στον επαγγελματικό στίβο.

Τα παράνομα κτίσματα που αντί να κατεδαφιστούν επεκτείνονται.

Αυτή τη φορά η κίνηση προέρχεται από τον χώρο της Δεξιάς και συγκεκριμένα από τη σύζυγο του εκδότη της *City Press* Γ. Κύρτσου, η οποία πριν από αρκετούς μήνες ανέλαβε τη διαχείριση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου (ΕΘΠΖ). Δεν είναι βεβαίως καθόλου τυχαίο ότι η θητεία της κ. Κύρτσου ως προέδρου του ΕΘΠΖ συμπίπτει με την περίοδο που η εφημερίδα έχει ρίξει εμφανώς τους τόνους στην κριτική της προς την κυβέρνηση. Προς δε τον υπουργό ΠΕΧΩΔΕ Γ. Σουφλιά, η εφημερίδα διάκειται σαφέστατα ευμενώς. Και πώς όχι, όταν ο κ. Σουφλιάς

πριμοδότησε το ΕΘΠΖ με 1,6 εκ. ευρώ μόνο για το 2006, ενώ μέχρι το 2008 έχει προγραμματιστεί να απορροφήσει άλλα 8 εκ. ευρώ; Όλα αυτά τη στιγμή που άλλες προστατευόμενες περιοχές της χώρας εκλιπαρούν για τη χορήγηση ελάχιστων χρημάτων για περίφραξη ή την πρόσληψη κάποιου φύλακα, ως ελάχιστο εμπόδιο στην αυθαιρεσία, τις λεηλασίες και το παράνομο κυνήγι.

Φυσικά θα μπορούσε να αντιταθεί ότι αυτό το πολύ σημαντικό για την Ελλάδα πάρκο, που αποτελεί τον κυριότερο τόπο ωοτοκίας της απειλούμενης με εξαφάνιση χελώνας *Caretta-Caretta*, θα έπρεπε επιτέλους να λάβει την

απαιτούμενη χρηματοδότηση για να αναπτυχθεί. Δεν θα υπήρχε αντίρρηση εάν όντως έτσι συνέβαινε· θα λέγαμε μάλιστα κι ένα μεγάλο μπράβο στο ΥΠΕΧΩΔΕ για τις προσπάθειες προστασίας του περιβάλλοντος σε περιοχές μοναδικές στον πλανήτη.

Το ζήτημα όμως είναι ο τρόπος χορήγησης και διαχείρισης των τεράστιων αυτών κονδυλίων. Διότι στο ΕΘΠΖ, με την ανοχή της πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ, συντελείται μια σειρά από πρωτοφανείς ενέργειες αυθαιρεσίας και αδιαφάνειας. Τις ενέργειες αυτές έχουν καταγγείλει ήδη οι περιβαλλοντικές οργανώσεις ΑΡΧΕΛΩΝ, MED-ASSET και WWF Ελλάς, που επί δεκαετίες αγωνίζονται για τη διάσωση του διεθνούς σημασίας προστατευόμενου βιοτόπου της θαλάσσιας χελώνας στον Κόλπο του Λαγανά στη Ζάκυνθο.

ΠΡΟΚΛΗΤΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η πιο προκλητική ενέργεια των υπευθύνων του ΕΘΠΖ και ειδικότερα της προέδρου του είναι η διά της πλαγίας οδού νομιμοποίηση των αυθαίρετων κτισμάτων που βρίσκονται ακριβώς πάνω στην παραλία ωοτοκίας της χελώνας, για τα οποία υπάρχουν ήδη αμετάκλητες αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων καθώς και απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξαιτίας της οποίας η Ελλάδα πολύ σύντομα παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και θα κληθεί να πληρώσει πρόστιμο πολλών εκ. ευρώ λόγω της «μη πλήρους εφαρμογής των δεσμεύσεων της για την προστασία των θαλάσσιων χελωνών στη Ζάκυνθο».

Παρά τις παραπάνω αποφάσεις που μιλούν για κατεδάφιση των 14 παράνομων οικημάτων, η κ. Κύρτσου έχει συνάψει ένα πρωτοφανές για τα περιβαλλοντικά πράγματα σύμφωνο «Μνημό-

Ο ΧΥΤΑ Ζακύνθου επεκτάθηκε κατά παράβαση της νομοθεσίας, που δεν επιτρέπει εγκατάσταση χώρου ταφής απορριμμάτων εντός προστατευόμενων περιοχών.

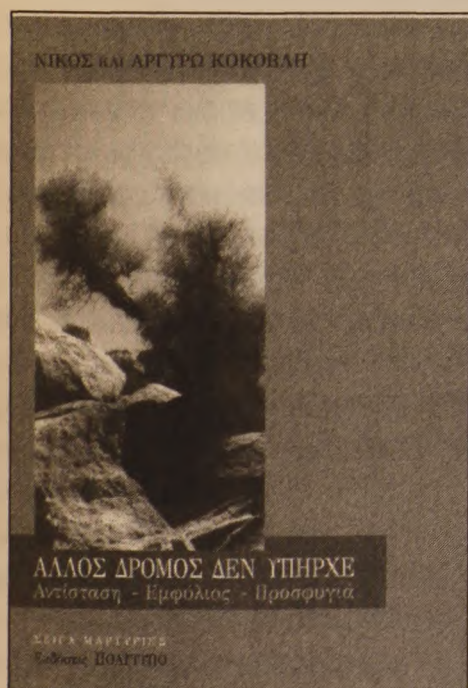
νιο Συνεργασίας και Κατανόησης»(!) με τους ιδιοκτήτες αυθαιρέτων κτισμάτων στην προστατευόμενη παραλία ωτοκίας της Δάφνης. Στο μνημόνιο, που νομιμοποιεί ουσιαστικά την αυθαι-

ρεσία και την παράνομη δόμηση, συμφωνείται ότι οι ιδιοκτήτες των παράνομων κτηρίων θα επιφέρουν με δικά τους έξοδα στα κτίσματά τους «τις αισθητικές ή και άλλες βελτιώσεις που

θα υποδείξει ο ΦΔ του ΕΘΠΖ». Στο πλαίσιο αυτό, τα αυθαίρετα της Δάφνης «βελτιώνονται», ενώ νέες κατασκευές υλοποιούνται από τον ίδιο το ΦΔ του Πάρκου. Φυσικά τα παράνομα οικήματα δεν μπορούν να βελτιωθούν, καθώς είναι ταβέρνες, μπαρ κ.λπ. όπου το βράδυ συγκεντρώνεται κόσμος, ακριβώς δίπλα στο χώρο που βγαίνουν οι θαλάσσιες χελώνες για να αφήσουν τα αβγά τους.

Σαν να μην έφτανε αυτό, η κ. Κύρτσου με απόφασή της και παρά τις διαφωνίες των περιβαλλοντικών οργανώσεων γνωμοδότησε θετικά για την επέκταση του ΧΥΤΑ Ζακύνθου που βρίσκεται εντός των ορίων του ΕΘΠΖ. Η απόφαση αυτή αποτελεί κατάφωρη παραβίαση της ισχύουσας ελληνικής νομοθεσίας (ΦΕΚ 1016 Β 1997, ΥΑ 114218), που δεν επιτρέπει την εγκατάσταση ΧΥΤΑ εντός θεσμοθετημένων περιοχών προστασίας.

Ενδεχομένως να αναρωτηθείτε πού πήγαν και πώς χρησιμοποιήθηκαν όλα αυτά τα χρήματα. Μέσα σε τόσους μήνες οι μόνες ενέργειες που έγιναν ήταν η πρόσληψη 40 ατόμων, φυλάκων, μια υποτυπώδης περίφραξη και μερικά φυλλάδια.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι.

Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη. Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14 χρόνια.

Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης. Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21

τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail: chparou@otenet.gr

Και αίφνης προέκυψεν ημίν Γεώργιος...

Ένα παλιό, προφητικό άρθρο του Αντί, γραμμένο πριν από 18 χρόνια

Χωρίς την πρόθεση να κάνουμε χιούμορ, αναρωτιόμαστε αν στο ΠΑΣΟΚ αποφάσισαν ότι η Δεξιά χρειάζεται στον τόπο. Γιατί πώς αλλιώς μπορεί να ερμηνευτεί η εκλογή του Γ.Α. Παπανδρέου στην προεδρία του κόμματος; Όταν ο Κώστας Σημίτης τον επέλεγε για νέο πρόεδρο, δεν γνώριζε άραγε πόσο ζυγίζει; Όταν όλα τα πρωτοκλασάτα στελέχη συναινούσαν και χειροκροτούσαν, δεν αναρωτήθηκαν για τις ικανότητες του Γιωργάκη; Μήπως βρίσκονταν σε τέτοια σύγχυση από τις διαδοχικές αποκαλύψεις σκανδάλων ώστε σκέφτηκαν «φτάνει το όνομα Παπανδρέου, αυτό απόμεινε στο κόμμα»;

Σήμερα πάντως στο ΠΑΣΟΚ είναι όλοι βαθιά προβληματισμένοι, καθώς βλέπουν ότι το μόνο που καταφέρνει ο αρχηγός είναι να αποπροσανατολίζει συνεχώς το κόμμα. Οι επιλογές του, κατά τη διατύπωση στελέχους, καθημερινά «δημιουργούν τρύπες και κενά, αντί να μπαλώνουν». Η επιλογή Καραχασάν ξεσήκωσε διαμαρτυρίες μέσα στο κόμμα, κυρίως γιατί σκάλισε τα θέματα της μειονότητας χωρίς να τα θεραπεύσει. Ακολούθησε η αστόχαστη σύμπλευση με την επιχειρηματολογία Στεφανόπουλου για προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, που διορθώθηκε ελαφρώς μετά τη συνάντηση του Γιωργάκη με τον Κάρολο Παπούλια, ο οποίος σύμφωνα με πληροφορίες του Αντί «του τράβηξε το αφτί» για κάτι που θεωρήθηκε νέα γκάφα του ΠΑΣΟΚ.

Στις σελίδες που ακολουθούν αναδημοσιεύουμε ένα άρθρο του Β. Γιαλαμά από το Αντί τχ. 377 της 1ης Ιουλίου 1988, άρθρο που γράφτηκε δηλαδή πριν από 18 χρόνια. Σήμερα δεν μπορούμε να αλλάξουμε ούτε μία λέξη. Ήταν προφητικό και επαληθεύτηκε σε κάθε του αράδα. Ο Γιωργάκης ήταν τότε το πιόνι του Γιώργου Κοσκωτά. Θυμίζουμε στους αναγνώστες μας ότι ο Γιωργάκης είχε υποβάλει μήνυση για συκοφαντική δυσφήμιση στο Αντί εξαιτίας όσων γράφαμε για τη στενή του σχέση με τον μεγαλοαπατεώνα Κοσκωτά. Δεν εμφανίστηκε όμως ποτέ στο ακροατήριο του δικαστηρίου και στο τέλος το περιοδικό αθώωθηκε πανηγυρικά και παμπηφεί. Πρέπει δε ιδιαίτερα να τονίσουμε όσα γράφονται στο παλιό εκείνο άρθρο για τους στενούς συνεργάτες του Γιωργάκη: στην πορεία όλοι εκείνοι αποδείχτηκαν πρώτης τάξεως λαμόγια. Η επισήμανση γίνεται γιατί ο Γιωργάκης πασχίζει να μας πείσει ότι επιδιώκει να αλλάξει το πρόσωπο του ΠΑΣΟΚ· αλλά το μόνο που άλλαξε, προς στιγμήν κι αυτό, ήταν ο ήλιος στις σημαίες του. Ο ίδιος ωστόσο είναι βαθιά χωμένος σε όλες τις αμαρτίες που βαραίνουν το «βαθύ ΠΑΣΟΚ».

Ο ανεπαρκής αρχηγός δημιουργεί κάθε μέρα και νέα προβλήματα. Αλλά μήπως θα μπορούσαν να διανοηθούν την αντικατάστασή του στο ΠΑΣΟΚ; Αυτό θα δημιουργούσε αλυσίδα νέων κλυδωνισμών. Περιμένουν λοιπόν να έρθει το θαύμα. Ποιο θα είναι το θαύμα; Κανείς δεν είναι προφήτης για να το περιγράψει. Όμως με ασφάλεια μπορούμε να κοιτάζουμε προς τα πίσω, αφού τα θέματα έχουν με κάποιο τρόπο καταγραφεί κι αξίζει να τα ξαναδούμε σήμερα. Ακολουθεί το άρθρο:

Ο γιος του πρωθυπουργού, ο Γ.Α. Παπανδρέου, εξετινάχθη πρόσφατα για άλλη μια φορά στο πολιτικό στερέωμα και στο πρόσωπό του αποτυπώθηκε η ουσία του τελευταίου ανασχηματισμού.

Ο Γ.Α. Παπανδρέου είναι ένας νέος ήπιου χαρακτήρα και με φυσική απλότητα. Βαρυνόμενος όμως με το ιστορικό όνομα και προωθούμενος από μια μητέρα υπερβολικά φιλόδοξη και από έναν πατέρα με το σύμπλεγμα της απιστίας και της προδοσίας που δεν μπορεί να εμπιστευθεί κανέναν πέραν της οικογενείας, ο πρωθυπουργικός γιος έχει κληθεί να παίξει ένα ρόλο που ενδεχομένως δεν αντέχει.

Η φυσική αφέλεια και αγαθότητά του επέτρεψε σε πολλούς φιλόδοξους νέους να τον περιστοιχίσουν και στον ίδιο να συνδέσει το όνομά του με τον περίφημο «δόκτορα» της Παλλήνης, τον Γ. Κοσκωτά.

Οι πρωτοβουλίες και οι ενέργειες του Γ.Α. Παπανδρέου δεν μετρούν τόσο και εν πάση περιπτώσει καλύπτονται από τον πατέρα του και έχουν την ευνοϊκή και συμπαθητική μεταχείριση των μέσων ενημέρωσης.

Το πρόβλημα είναι ίσως αλλού: Ο πρωθυπουργός παραμερίζει κάθε διαδικασία στην πολιτική, προκειμένου να αναδείξει το γιο του σε πολιτικό άνδρα πρώτου διαμετρήματος, ενώ ο τελευταίος αποδέχεται πατρική εύνοια και φιλική ανοχή θεωρώντας ότι δικαιούται το ρόλο του από την προσωπική του παρουσία και ιστορία.

Πράγματα προσβλητικά και για τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου αλλά και για τους άλλους έλληνες πολίτες...

«Θυμάστε πώς τον αποκαλούσαν όταν ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα; “Το παιντί” (αντικυβερνητικός τύπος). Μετά έγινε ο “Γιωργάκης”, τώρα

είναι "Γιώργος". Για να δούμε, θα γίνει και Γεώργιος Παπανδρέου... που διακαώς επιθυμεί;» (από την Ελευθεροτυπία της 26.6.88).

Να λοιπόν ποια είναι η είδηση. Ο κ. Γεώργιος Α. Παπανδρέου φιλοδοξεί να φύγει το «Α.» από το ονοματεπώνυμό του και να μείνει σκέτος Γεώργιος Παπανδρέου. Θέλει δηλαδή να μην είναι πλέον γιος του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, που γεννήθηκε στη Μινεσότα των ΗΠΑ, έζησε τα παιδικά του χρόνια στο Καστρί και στο Ψυχικό (κλεισμένος πάντα σε ένα προστατευτικό θερμοκήπιο – ούτε για εφημερίδα στο περιπτερο δεν πήγαινε μόνος του, λένε παιδικοί του φίλοι), σπούδασε στη Στοκχόλμη και στο Χάρβαρντ (κλεισμένος πάντα στο ίδιο θερμοκήπιο, λένε τώρα οι φίλοι του στο πανεπιστήμιο).

Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου θα ήθελε να ήταν ένα κανονικό παιδί και ένας συνηθισμένος εκπρόσωπος της γενιάς των 30άρηδων. Θα ήθελε να βρισκόταν στο «Πολυτεχνείο», να είχε φυλακισθεί, να μην είχε σπουδάσει στο Χάρβαρντ. Θα ήθελε, τέλος, να γνωρίζει προσωπικά τον περιπτερά της γειτονιάς του.

Το τελευταίο είναι και το πιο δύσκολο. Δεν ξέρουμε καν αν ο περιπτεράς υπάρχει. Τα άλλα, η προσωπική αγωνιστική ιστορία, οι προσωπικές απόψεις, το κύρος, κατασκευάζονται εύκολα. Διαβάζουμε λοιπόν στις εφημερίδες ότι «στα 15 του βρέθηκε αντιμέτωπος με τη χούντα» (είπε δηλαδή «δεν ξέρω» στους χωροφύλακες που πήγαν να συλλάβουν τον πατέρα του), στα 20 γοητεύτηκε από τον Πάλμε και απέκτησε σοσιαλδημοκρατική συνείδηση (μοναδικός στην Ελλάδα σήμερα), στα 30 βγήκε βουλευτής Αχαΐας με 21.700 ψήφους (όλοι δικοί του) και στα 36 του είναι ο πέμπτος υπουργός Παιδείας του ΠΑΣΟΚ.

Στα ίδια δημοσιεύματα του φιλοκυβερνητικού Τύπου δεν αναφέρεται βέβαια πουθενά ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου διόρισε τον Γεώργιο Α. Παπανδρέου βουλευτή Αχαΐας, παραμερίζοντας παλιούς κοινοβουλευτικούς όπως ο Βγενόπουλος και ο Φωτήλας, τον έκανε υφυπουργό Νέας Γενιάς, μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του ΠΑΣΟΚ, υποψήφιο για το υπουργείο Προεδρίας πριν από λίγες ημέρες και

υπουργό Παιδείας τώρα. Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου θέλει, όχι μόνο να τα ξεχάσει ο ίδιος όλα αυτά, αλλά να τα ξεχάσουν και οι υπόλοιποι των Ελλήνων.

Το έργο της αιογραφίας του –με δημοσιεύματα όπως αυτό που προαναφέρθηκε– ανέλαβε μια ομάδα δημοσιογράφων που ανήκουν στην ίδια γενιά με αυτόν. Ηλικίας όλοι κάτω των 38 ετών και με ένα πλούσιο ενεργητικό παρελθόν, οι δημοσιογράφοι αυτοί συγκεντρώνονται μια Πέμπτη κάθε μήνα στο σπίτι του κ. Γ.Α. Παπανδρέου, στην οδό Γκύζη, στο Ψυχικό. «Στο σπίτι που ξεκίνησε και ο πατέρας μου για πρωθυπουργός», όπως λέει και ο διάδοχός του. Οργανωτής και συγκεντρωσιάρχης είναι ο Γιώργος Σεφερτζής, νέος ικανός και φιλόδοξος, που κατέχει σήμερα το πόστο της γεν. γραμματείας Νέας Γενιάς.

Στην ομάδα ανήκουν βέβαια δημοσιογράφοι από όλο σχεδόν το φάσμα των μέσων ενημέρωσης. Ένας κάποιος αντιφεμινισμός διακρίνεται στη σύνθεση της ομάδας, επειδή οι γυναίκες μέλη της είναι μόνο δύο. Συνυπάρχουν αρμονικά πάντως και οι εκπρόσωποι του δεξιού Τύπου, αλλά ίσως και να μην χρειάζονται. Η «Ακρόπολις», η «Βραδυνή» και η «Καθημερινή» είναι πλέον «έντυπα που στηρίζουν το Γιώργο». Άλλωστε ανήκουν και στον κ. Κοσκωτά· δουλειά εύκολη λοιπόν και «του χεριού μας».

Η τελετουργία των συγκεντρώσεων της Πέμπτης είναι πάντα η ίδια. Αφού δειπνήσουν οι νεαροί δημοσιογράφοι θα συγκεντρωθούν γύρω από τον «υπουργό» ο οποίος θα αρχίσει να τους αναπτύσσει τα πολιτικά του ορά-

ματα. «Πρέπει να διώξουμε το κατεστημένο του ΠΑΣΟΚ, να προχωρήσουμε σε συναινετικές διαδικασίες (παράδειγμα τα πρόσφατα ανοίγματα προς τη Νέα Δημοκρατία), να... να...».

Το κατεστημένο του ΠΑΣΟΚ είναι φυσικά ο κ. Μένιος Κουτσόγιωργας, ο οποίος παρ' όλα αυτά εξακολουθεί και υποστηρίζει τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου, ίσως επειδή ελπίζει σε μια θέση προσωρινού «αντιβασιλέα», αφού αποχωρήσει ο κ. Α.Γ. Παπανδρέου. Ένας άλλος στόχος στον αγώνα κατά του «κατεστημένου του ΠΑΣΟΚ» είναι και ο κ. Αντώνης Λιβάνης.

Σύμμαχοι στον αγώνα για ανανέωση του ΠΑΣΟΚ είναι οι κ. Τζουμάκας, Τσούρας και Βάσω Παπανδρέου, ενώ η στάση της ομάδας απέναντι στον κ. Κ. Λαλιώτη δεν έχει ξεκαθαριστεί ακόμα. Βλέπετε ο κ. Λαλιώτης υπήρξε κι αυτός «παιδί», έστω και πνευματικό, του κ. Α. Παπανδρέου. Στο αντίπαλο στρατόπεδο, αυτό της Νέας Δημοκρατίας, η δύναμη που επιλέχθηκε ως «αντίπαλη» είναι ο δήμαρχος του Πειραιά κ. Α. Ανδριανόπουλος και όχι ο κ. Μιλτιάδης Έβερετ.

Παρά τις ικανότητες της ομάδας –τόση πείρα στις διαδικαστικές λειτουργίες έχουν τα παιδιά– ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου ηττήθηκε πρόσφατα στην μάχη που έδωσε για να πάρει το υπουργείο Προεδρίας. Ενώ –όπως έγραψε το Αντί στο περασμένο του τεύχος– όλα είχαν αποφασισθεί και ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου είχε κιόλας μοιράσει τις ηγετικές θέσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στις οποίες θα επήγαιναν οι εκλεκτοί του, το κατεστημένο του ΠΑΣΟΚ αντεπιτέθηκε και έμειναν με το Παιδείας.

ΠΑΛΗ ΓΕΝΕΩΝ

Σύμμαχος του κατεστημένου του ΠΑΣΟΚ ήταν αυτή τη φορά και η γενιά των «μεγαλοδημοσιογράφων», οι οποίοι διαμαρτύρονται επειδή ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου προωθεί τους δικούς του και τους δίνει επιπλέον και αποκλειστικές πληροφορίες. Ενδεικτικό της σύγκρουσης είναι και το εξής περιστατικό: Πριν από την επίσκεψη του κ. Οζάλ το τμήμα Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης του ΠΑΣΟΚ –επικεφαλής του οποίου είναι ο κ. Καφίρης– με την ευθύνη του κ. Γ.Α. Παπανδρέου οργάνωσε μια ενημέρωση των δημοσιογράφων, για τα εθνικά θέματα, την οποία έφερε εις πέρας ο κ. Καψής. Όταν όμως ο κ. Καψής πήγε για την ενημέρωση διαπίστωσε ότι το ακροατήριό του ήταν «κάτι πιτσιρικάδες» «τα τσικό της δημοσιογραφίας» και διαμαρτυρήθηκε.

Βέβαια το μεγάλο ατού του κ. Γ.Α. Παπανδρέου στον χώρο του Τύπου είναι ο κ. Κοσκωτάς. Και το γεγονός ότι το συγκρότημα Κοσκωτά δρα με συγκεκριμένη πολιτική βούληση και ο ισολογισμός του θυμίζει κρατικό προϋπολογισμό.

Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου άλλωστε ήταν αυτός που συνέβαλε στην ανάδειξη του κ. Κοσκωτά από αφανές μέλος της «Κίνησης Νέων Επιχειρηματιών» σε συνομι-

λητή του κ. Α.Γ. Παπανδρέου και επιφανή επιχειρηματία. Τότε ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου χρειάστηκε τη βοήθεια της μητέρας του για να φέρει σε επαφή τον κ. Κοσκωτά με το Καστρί. Τώρα όμως αυτονομήθηκε και μεταβιβάζει ο ίδιος τις εντολές του Καστριού που αφορούσαν τον κ. Κοσκωτά, όπως τότε που είπε στον κυβερνητικό επίτροπο της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδας κ. Γ. Παπακωνσταντίνου ότι η «επιθυμία του πατρός του ήταν η τράπεζα να πάει στον κ. Κοσκωτά».

Η ΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Στόχος της επιχείρησης «Νέοι Επιχειρηματίες» ήταν η δημιουργία των περιφημων «νέων τζακιών», της γενιάς δηλαδή των νέων επιχειρηματιών που θα έπαιρναν τα ηνία από τα χέρια των «Μποδοσάκηδων» και των «Κατσάμπηδων» και θα εκσυγχρόνιζαν, επιτέλους, τον εγχώριο καπιταλισμό. Έτσι θα μπορούσε να υλοποιηθεί και η ρήση του κ. Γιώργου Γεννηματά, σύμφωνα με την οποία το ΠΑΣΟΚ έπρεπε πρώτα να αναπτύξει στην Ελλάδα τον καπιταλισμό. Βέβαια ο σοσιαλισμός έμεινε στο ράφι, όπως όλοι γνωρίζουμε, και η επιχείρηση «εστέφθη με απόλυτη επιτυχία». Σήμερα τα παλιά μεγαθήρια του ελληνικού κατεστημένου έχουν ξεδοντιαστεί και

ξεπέσει ούτως ή άλλως, ενώ ακούγεται μόνο το όνομα Κοσκωτάς, ο οποίος ξεκίνησε και αυτός από τους «Νέους Επιχειρηματίες» και μάλιστα ως επιρροή.

[Σ.Σ. Το γεγονός ότι στην επιχείρηση «Νέοι Επιχειρηματίες» σημειώθηκαν και μερικά «ατυχήματα» για τον κ. Γ.Α. Παπανδρέου, όπως η περίπτωση του κ. Μαργέλλου (συμμαθητής του στο Κολέγιο Αθηνών) ο οποίος πρωταγωνίστησε στο γνωστό σκάνδαλο του σταριού ή η υπόθεση της ΑΓΡΕΞ και του προσωπικού του φίλου κ. Σακελλάρη και τα σκάνδαλα Καραχάλιου και Μαυράκη, οι οποίοι, όπως και ο προηγούμενος, ήταν «άνθρωποι του Γιώργου», μόνον στην απειρία του υιού του κ. Α. Παπανδρέου μπορεί να αποδοθεί.]

Μια «καλή επιλογή» από μεριάς επιτελών του Καστριού, απεδείχθη πάντως και ο κ. Γιάννης Παπανικολάου –από τους ένθερμους υποστηρικτές κι αυτός του Κοσκωτά– νέος, δραστήριος και με μάτια ανοιχτά προς κάθε επιχειρηματική πρωτοβουλία που χρειάζεται και κυβερνητική συνδρομή.

Εκτός των σχέσεων με τον κ. Κοσκωτά, ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου συνδέεται μέσω της κ. Βάσως Παπανδρέου και με ένα άλλο δυναμικό κλάδο της οικονομίας, στον οποίο ηγείται ένας επίσης γνωστός

Υστερόγραφο μετά 18 έτη: Ο Γ.Α. Παπανδρέου,

Σε άλλο παλαιό άρθρο αναφέρεται ότι ο Γ.Α. Παπανδρέου «...είπε στον κυβερνητικό επίτροπο της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδας κ. Γ. Παπακωνσταντίνου ότι η «επιθυμία του πατρός του ήταν η τράπεζα να πάει στον κ. Κοσκωτά»». Σχετικά μ' αυτό θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι ο μεν Γ. Κοσκωτάς βρέθηκε βεβαίως στη φυλακή, ο κ. Παπακωνσταντίνου όμως είναι σήμερα γενικός διευθυντής του ΠΑΣΟΚ, ενώ εκείνος που μεταβίβαζε τις επιθυμίες του πατρός του στο σκάνδαλο Κοσκωτά βρέθηκε ακόμη ψηλότερα, στη θέση του προέδρου του ΠΑΣΟΚ. Ως γνωστόν οι πολιτικοί δεν ευθύνονται ποτέ για τη διαπλοκή.

Όσο για την «Ένωση Νέων Επιχειρηματιών» στην οποία αναφέρεται επανειλημμένα εκείνο το άρθρο, όπως αποδείχθηκε στις δυο σχεδόν δεκαετίες που πέρασαν, ήταν το lobby που στήριξε τις πολιτικές φιλοδοξίες του νεαρού τότε Γιωργάκη. Η διαμόρφωση της «Ένωσης Νέων Επιχειρηματιών», ή τα «Νέα Τζάκια», όπως τη χαρακτήρισε τότε το Αντί, άρχισε με «κλειστές διαλέξεις» του Γ. Παπανδρέου στο κτήριο της Interamerican του κ. Δ. Κοντομηνά το 1986. Μικρομεσαίου βεληνεκούς τότε, ο κ. Κοντομηνάς κυριαρχεί σήμερα στο τηλεοπτικό και επιχειρηματικό σκηνικό, ενώ ο τηλεο-

πτικός του σταθμός ΑΛΦΑ διακρίνεται στις από τηλεοράσεως εκπαραθυρώσεις κυβερνητικών στελεχών της ΝΔ.

Προσκεκλημένοι σ' εκείνες τις κλειστές συγκεντρώσεις ήταν διάφοροι «νέοι» επιχειρηματίες της εποχής, όπως ο Γ. Κοσκωτάς και ο Θ. Μαργέλλος. Ο κ. Μαργέλλος, πρωταγωνίστησε μαζί με τον Λούβαρη στο γνωστό «σκάνδαλο του καλαμποκιού», για το οποίο και καταδικάστηκε, ενώ πρόπερσι συνόδευσε τον Γ. Παπανδρέου σε κείνο το ινκόγκνιτο πρωτοχρονιάτικο ταξίδι στο Παρίσι. Να λοιπόν που έχουν όλα την εξήγησή τους και αποδεικνύεται ότι κανείς δεν κάνει τίποτα χωρίς υπόγειες διασυνδέσεις.

Μέλη του πρώτου ΔΣ της Ένωσης Νέων Επιχειρηματιών, ήταν οι εξής: Πρόεδρος Θανάσης Λαβίδας, Αντιπρόεδρος Χάρης Κυριαζής, Διευθύνων Σύμβουλος Δ. Καλλιτσάντσης, Μέλη: Γ. Παπαθανασίου, Δ. Κοντομηνάς και Βαρβάρα Βερνίκου.

- Ο κ. Λαβίδας είναι μεγαλομέτοχος της Λαβιφάρμ και σημαίνον μέλος του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου, με ιδιαίτερα στενές σχέσεις με τον «υπερατλαντικό παράγοντα».

- Ο κ. Δ. Καλλιτσάντσης είναι γνωστός από τις σχέσεις

επιχειρηματίας, ο κ. Κόκκαλης. Ο κ. Κόκκαλης έχει γίνει γνωστός από τις προμήθειες τηλεπικοινωνιακού υλικού και τις σχέσεις του με τον κ. Φάνη Τόμπρα και, όπως γράφαμε στο προηγούμενο τεύχος, μαζί με τους Ολυμπιακούς ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου θα έπαιρνε παραλίγο και τον ΟΤΕ, αλλά ο πολύς συγκεντρωτισμός βλάπτει τελικά.

Ο κ. Γ.Α. Παπανδρέου συνδέθηκε στενά με τον κ. Κόκκαλη μέσω του κουμπάρου του (και φίλου του κ. Κατσάνεβα) Ελευθερίου Κόντου, επικεφαλής της ΕΛΙΝΤΑ, όπως ονομάζεται σήμερα η παλιά ΙΖΟΛΑ. Πόσο στενά και αποδοτικά συνεργάζονται τα πρόσωπα αυτά αποδεικνύεται από την υπόθεση των ταμειακών μηχανών: Όταν η κ. Βάσω Παπανδρέου ήταν στο υπουργείο Βιομηχανίας εξέδωσε μέσω ΕΟΜΜΕΧ τις προδιαγραφές των περίφημων ταμειακών μηχανών. Όπως αποδείχθηκε αργότερα, μετά το σχετικό θόρυβο για «σκάνδαλο», από τις προδιαγραφές αυτές ευνοούνταν αποκλειστικά οι εταιρείες INTRAKOM του κ. Κόκκαλη και AGINT που ανήκει στην ΕΛΙΝΤΑ.

Με την οικογένεια Παπανδρέου, ο κ. Κόκκαλης συνδέθηκε στενά μέσω του κ. Αθ. Νάνου που είναι παιδικός φίλος του κ. Νίκου Παπανδρέου και παιδί της

πιάτσας. Πανέξυπνος αλλά και με έντονα ψυχολογικά προβλήματα ο κ. Νάνος δούλεψε στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας κοντά στον κ. Γερ. Αρσένη. Όταν όμως ο «τσάρος» της οικονομίας έγινε κι αυτός ένας απλός βουλευτής, ο κ. Νάνος είδε τα ιδανικά του να συντρίβονται και αποφάσισε να ασχοληθεί μόνο με τις επιχειρήσεις. Στις ημέρες μας η χαμένη αθώοτης εξαργυρώνεται πάντα πολύ καλά, εφόσον υπάρχουν πάντα επιχειρηματίες όπως οι κ. Κοσκωτάς και Κόκκαλης, πρόθυμοι να αξιοποιήσουν την πείρα και τις επαφές όσων κατάλαβαν από πολύ νωρίς ότι η «Αλλαγή δεν έχει μέλλον».

Θα τα καταφέρει τελικά ο κ. Γ.Α. Πα-

πανδρέου; Αν ζούσαμε στην Αγγλία ή στις Ηνωμένες Πολιτείες θα λέγαμε με βεβαιότητα «όχι». Εκεί οι γιοι των πρωθυπουργών και των αρχηγών κρατών πετυχαίνουν στο ρόλο του «ραλίστα» ή του καλλιτέχνη.

Εδώ, στον καθυστερημένο Νότο, οι παραδόσεις είναι ακόμα κυρίαρχες. Κάθε πατέρας πρέπει να φροντίζει το μέλλον του γιου του και αν ο τελευταίος δεν τα πάει καλά με τα άλλα επαγγέλματα πρέπει να του μάθει τουλάχιστον το πατρογονικό επάγγελμα. Είναι και πολύ αποδοτικό. Πάντως η πείρα του Νότου έχει δώσει παραδείγματα για εγγονούς πρωθυπουργών. Ένας από αυτούς είναι και ο κ. Νικήτας Βενιζέλος.

ΚΑΙ ΑΙΦΝΗΣ ΠΡΟΕΚΥΨΕΝ ΗΜΙΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ...

Το αναδημοσιευόμενο άρθρο από το Αντί της 1ης Ιουλίου 1988.

η «Ένωση Νέων Επιχειρηματιών», ο κ. Κοντομηνάς και άλλοι

τους με τον κ. Μπόμπολα.

• Ο Χ. Κυριαζής είναι ιδιοκτήτης του ομίλου πληροφορικής Delta Singular και υπήρξε συνεργάτης του Στ. Μάνου στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Εκτός των προηγούμενων, στους 44 επιχειρηματίες-ιδρυτικά μέλη του lobby υπέρ του Γ.Α. Παπανδρέου ήταν όπως διαπιστώνουμε από το Καταστατικό της Ένωσης Νέων Επιχειρηματιών μεταξύ άλλων και οι εξής:

• Ο Πέτρος Δούκας, υφυπουργός Οικονομικών της σημερινής κυβέρνησης Καραμανλή και γαμπρός του Μ. Έμπερτ.

• Πάνος Τσουπίδης, πρώην διευθύνων σύμβουλος της Δωρικής Τράπεζας και νυν πρόεδρος του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, κατ' επιλογή ως λέγεται του κ. Αλογοσκούφη.

• Ο βιομήχανος Νίκος Κιολεΐδης, που προτιμήθηκε ιδιαίτερα από τον πρώην υπουργό Άμυνας Σπ. Σπηλιωτόπουλο στις αναθέσεις εξοπλιστικών προμηθειών.

• Θεοδόσης Δ. Μπουντουράκης, πρώην διευθυντής αμοιβαίων κεφαλαίων Interamerican. – Επίσης οι:

• Οδυσσέας Κυριακόπουλος, μέχρι πρότινος πρόεδρος του ΣΕΒ • Ο Κώστας Καίσαρης, γνωστός από το εμπόριο

κοσμημάτων και τις κοσμικές σπήλες. • Ο μεγαλοεπιχειρηματίας Λεωνίδας Ιωάννου. • Μηνάς Τανές, της Αθηναϊκής Ζυθοποιίας • Κωνσταντίνος Σ. Μπουτάρης • Νικόλαος Φιλίππου Βαρλής • Θανάσης Μαρτίνος, εφοπλιστής • Αδαμάντιος Λαδένης • Κ. Κουλουβάτος • Ν.Α. Κανελλόπουλος • Π.Δ. Κανελλόπουλος • Δημήτρης Δασκαλόπουλος της ΔΕΛΤΑ • Ιωάννης Ε. Αργυρός κ.ά.

Για λόγους χώρου δεν είναι δυνατόν να ασχοληθούμε σήμερα λεπτομερώς με τις δραστηριότητες του καθενός από τους προαναφερθέντες. Η ανάγνωση και μόνο των ονομάτων πείθει για τις επιχειρηματικές προσβάσεις του Γ. Παπανδρέου. Πόσο τυχαία να είναι άραγε η συμμετοχή στην «Ένωση Νέων Επιχειρηματιών» ηχηρών ονομάτων του σημερινού επιχειρηματικού γίγνεσθαι – βεβαίως σε σύμπραξη πάντα με το δημόσιο; Ακόμη και επιφανείς εκπροσώπους της σημερινής ΝΔ διακρίνει κανείς ανάμεσα στους υποστηρικτές του νεαρού Γιωργάκη, γεγονός που εξηγεί πολλά σημερινά φαινόμενα και ίσως αυτό που λένε όλοι καθημερινά μεταξύ τους: «μας κυβερνά ακόμα το σύστημα ΠΑΣΟΚ». Μήπως λοιπόν η λεγόμενη «πολιτική αφέλεια» και «αγαθосύνη» του Γιωργάκη είναι σταχτή στα μάτια;

B.Z.

Ο Ρόντος, τα Δ. Βαλκάνια και η κακή, ψυχρή ώρα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής

του Π. Διπλωματικού

Δημοσιεύτηκε στον «Κόσμο του Επενδυτή» (και αναδημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα www.prol.gr) μια συνέντευξη του Άλεξ Ρόντος, ο οποίος δηλώνει «εμπειρογνώμων στις διεθνείς σχέσεις στα Βαλκάνια». Κι αν ο τίτλος του είναι ακατανόητος στα ελληνικά, αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι στην ηλικία του κ. Ρόντου δύσκολα αποκτάς δεύτερη μητρική γλώσσα.

Οι υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδας και της Τουρκίας κατά την τελευταία συνάντησή τους στην Κωνσταντινούπολη όπου συμφώνησαν για το θερινό μορατόριουμ των ασκήσεων στο Αιγαίο.

Ο κ. Άλεξ Ρόντος, στο διάστημα της παρουσίας του «παρά τω Γιωργάκη», γινόταν ο περίγελως των διπλωματών στις συσκέψεις του ΥΠΕΞ, εξαιτίας των ανεπαρκέστατων ελληνικών του – με τον προϊστάμενό του υπουργό επικοινωνούσαν στη μητρική τους γλώσσα, τα αγγλοαμερικανικά δηλαδή. Οι διπλωμάτες συνήθιζαν στις συσκέψεις να χρησιμοποιούν εκφράσεις της καθαρεύουσας, όπως «συνελόντι ειπείν»

και τα όμοια, και τότε ο ταλαίπωρος κ. Ρόντος εκνευριζόταν μη μπορώντας να επικοινωνήσει.

Εκείνο που είναι βεβαίως σημαντικότερο των γλωσσικών δυσκολιών του κ. Ρόντου είναι οι απόψεις του. Εκφράζεται με κατηγορηματικό τρόπο για πράγματα τα οποία δεν γνωρίζει ή τα οποία πληροφορείται μέσα από μια συγκεκριμένη οπτική (που δυστυχώς κατηύθυνε την ελληνική εξωτερική πολιτική επί σειρά ετών). Εκφραστής και

επικεφαλής αυτής της ανύπαρκτης, επικίνδυνης και ανθελληνικής εν τέλει πολιτικής ήταν ο κ. Γ. Παπανδρέου, του οποίου ο κ. Ρόντος χρημάτισε μυστικοσύμβουλος. Την περίοδο της παντοδυναμίας του διδύμου, το σύνολο του υπουργείου Εξωτερικών, όταν δεν αγωνιούσε, διακατείχετο από μια μελαγχολική αναμονή της επόμενης λανθασμένης κίνησης. Καθώς –γεγονός θλιβερό– η κ. Μπακογιάννη πορεύεται στα βήματα των Ρόντου/Παπανδρέου, είναι φανερό ότι μιλάμε για ενδημική πλέον αδυναμία του ΥΠΕΞ να διαμορφώσει μια αξιόπιστη και αποτελεσματική ελληνική εξωτερική πολιτική – κι όχι μόνο στα Δ. Βαλκάνια.

Είχαμε τονίσει σε προηγούμενο σημείωμά μας στο Αντί ότι η μηχανική αποστήθιση και αναπαραγωγή των αμερικανο-βρετανικών απόψεων για τα Δ. Βαλκάνια δεν συγκροτεί αυτόχρημα μια καλή ελληνική εξωτερική πολιτική. Και εάν κάποιος αντιλέξει ότι εν τέλει η Ελλάδα κατά τα κρίσιμα χρόνια των μεγάλων αλλαγών στα Δ. Βαλκάνια δεν υπέστη βλάβη στα εθνικά της συμφέροντα ακολουθώντας την αμερικανο-βρετανική εξωτερική πολιτική, δύο αντεπιχειρήματα μπορούν αμέσως να προβληθούν:

α) Δεν βλάπτεται ζωτικά η Ελλάδα στην υπόθεση της ΠΓΔΜ ακολουθώντας επί σειρά ετών τη γνωστή στάση (που ουσιαστικά συνοψίζεται στη μη θέση: «θα κάνω ό,τι μου πει η ΕΕ»);

β) Χάνει κάποιος κι όταν δεν κερδίζει κάτι. Και μάλιστα, χάνει ακόμη περισσότερο όταν κερδίζει ο αντίπαλός του. Θα χάσει δε, μετά βεβαιότητα, αν αποστρέψει το πρόσωπό του όταν ο αντίπαλος ετοιμάζεται να φαλκιδεύσει τα δίκαια και τα συμφέροντά του.

Συγκεκριμένα:

ΘΕΜΑ ΠΡΩΤΟ: ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ

Οι Αμερικανο-Βρετανοί, Ρόντος, Παπανδρέου, Μπακογιάννη και οι συν αυτοίς αναμασούν την κουραστική επωδό: «οι Αλβανοί του Κοσσυφοπέδιου πρέπει να δώσουν εγγυήσεις στους Σέρβους ότι μπορούν να επιβιώσουν». Διερωτάται ρητορικά ο κ. Ρόντος: «Μπορούν να υπάρξουν τέτοιες εγγυήσεις; — Όχι βέβαια, απαντά ο ίδιος. Γι' αυτό και η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να παραμείνει εκεί κάμποσα χρόνια». Τώρα, πώς αυτό συμβιβάζεται με το ότι «οι Αμερικανοί θέλουν επί της ουσίας (sic) να αποχωρήσουν από τα Βαλκάνια» μόνο τα παπαγαλάκια της κ. Ραίς το ξέρουν.

Πάντως στους Αλβανούς δεν κοστίζει τίποτε όχι μόνο να εγγυηθούν αλλά και να πρωτοστατήσουν στη «συμφιλίωση», αφού τα τελευταία πέντε χρόνια αποδεκάτισαν και με κάθε τρόπο εκδίωξαν τους Σέρβους από τις εστίες τους, έχοντας την υποστήριξη της «διεθνούς» (βλ. αμερικανο-βρετανικής) κοινότητας, η οποία έφθανε πάντοτε καθυστερημένα.

Α, η Ελλάδα δεν ήταν εκεί, δεν ήξερε τίποτε για το έγκλημα...

ΘΕΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ: «ΜΕΓΑΛΗ ΑΛΒΑΝΙΑ»

Ο κ. Ρόντος εμφανίζεται αδυσώπητος «Αν οι Αλβανοί θελήσουν να "ολοκληρωθούν" ως κράτος, όπως συνέβη με όλες τις χώρες της περιοχής και την Ελλάδα, τίποτε δεν μπορούμε να αποκλείσουμε!» Τι να πρωτοπεί κανείς: Αιδώς, κ. εμπειρογνώμονα.

Άγνοια; Μακάρι. Γιατί η ανοησία ή άλλα ενδεχόμενα είναι χειρότερα. Πώς, κ. εμπειρογνώμονα, θα γίνει πραγματικότητα η «Μεγάλη Αλβανία»; Δεν θα θιγεί κανένας στην περιοχή; Η Ελλάδα, για παράδειγμα, μήπως θα θιγεί από μια τέτοια εξέλιξη;

Δεν υπάρχει όμως η Ελλάδα σ' αυτές τις αναλύσεις. Η Ελλάδα παρατηρεί τις εξελίξεις, όπως ακριβώς το Λουξεμβούργο και η Ελβετία. «Το θέμα είναι —συνεχίζει ο κ. Ρόντος— αν μπορεί αυτή η ολοκλήρωση να είναι βελούδινη». Αυτό είναι το θέμα βέβαια. Το θέμα δεν είναι ούτε τα ελληνικά σύνορα, τα οποία κατά πάσα πιθανότητα θα αμφισβητηθούν, στην επόμενη στροφή, ούτε το ένα εκατομμύριο των Αλβανών που

βρίσκονται στην Ελλάδα κι αποτελούν βραδυφλεγή βόμβα, αφού μετά βεβαιότητα θ' αποτελέσουν την επόμενη «μειονότητα», ούτε η επίσημη αλβανική θέση για τη διεκδίκηση της «Τσαμουριάς».

ΘΕΜΑ ΤΡΙΤΟ: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ Δ. ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Το μέγα επίτευγμα της ελληνικής (Σημιτικής) εξωτερικής πολιτικής. Ακόμη και η ελάχιστη ενασχόληση με την πραγματικότητα των Δ. Βαλκανίων αρκεί για να δείξει το μέγεθος της πομφόλυγος. Ποια ευρωπαϊκή προοπτική; Οι μεγάλες χώρες της ΕΕ κατοχύρωσαν απολύτως τα συμφέροντά τους στα Δ. Βαλκάνια, πριν από την εμφάνιση της «ευρωπαϊκής πολιτικής». Γιατί να νοιαστούν τώρα για το Κοσσυφοπέδιο ή τα Σκόπια; Μήπως τότε ο βαθυστόχαστος αναλυτής εννοεί την Πορτογαλία, τη Μάλτα ή τη Λιθουανία, όταν αναφέρεται στην ΕΕ; Αυτές οι χώρες μάλλον δεν μπορούν να προωθήσουν άλλη εναλλακτική για τα Δ. Βαλκάνια πέραν της «δυνατότητας απορρόφησής» τους, όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά στο «Σύμφωνο Σταθερότητας και Συνεργασίας».

Η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που θα έπρεπε να έχει πολιτική για τα Δ. Βαλκάνια —και δεν έχει— είναι η Ελλάδα. Αυτή θα έπρεπε να έχει πρόταση και για το Κοσσυφοπέδιο και για την Αλβανία (μεγάλη ή μικρή) και για τη ΠΓΔΜ (διαμελισμένη ή μη) με όραμα για τα Βαλκάνια και στρατηγική υλοποίησης. Εκτός κι αν ο κ. Ρόντος αντιτείνει το περίφημο Σχέδιο για την Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων, το οποίο κατέληξε «τσόντα» σε κάποια άλλα ταμεία με πόρους υπερατλαντικούς.

ΘΕΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΣΕΡΒΙΑ

Εδώ ο κ. Ρόντος συναντά πολλούς εκσυγχρονιστές ομοϊδεάτες του. Σήμερα που η Σερβία εισπράττει το «ουαί τοις ηττημένοις» και μετρά ακόμη τις απώλειές της, έχει πολλούς εκβιαστές, ελάχιστους υποστηρικτές κι ακόμη λιγότερους φίλους. Αρκούν, κ. Ρόντο, τα κροκοδείλια δάκρυα για τη σερβική μειονότητα που πρέπει να προστατευτεί στο Κοσσυφοπέδιο και η αμέριμνη αντιμετώπιση του διαμελισμού της

«Σολανίας»; Μια ενεργητική υποστήριξη της Σερβίας από την Ελλάδα σήμερα, γιατί θα ήταν λάθος; Η Σερβία εξακολουθεί να είναι η πιο σοβαρή και συγκροτημένη πολιτική, οικονομική και κοινωνική οντότητα στην περιοχή και η τακτική των «ίσων αποστάσεων» εκ μέρους της επίσημης ελληνικής εξωτερικής πολιτικής είναι τουλάχιστον λανθασμένη.

ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ

Η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν χρειάζεται απολογητές του State Department. Ας αφήσουν τους ταπεινούς εργάτες της ελληνικής διπλωματίας και τους λίγους, δυστυχώς, πραγματικούς εμπειρογνώμονες της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής να κάνουν τη δουλειά τους. Μπορεί κι αυτοί να κάνουν λάθη και να έχουν σοβαρές αδυναμίες. Σε κάθε περίπτωση πάντως δεν παπαγαλίζουν και δεν είναι επικίνδυνοι για τα ελληνικά συμφέροντα. Τα παπαγαλάκια όμως είναι.

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

Ελλάδα - Τουρκία - Κύπρος όλοι «κερδισμένοι»

του Τάκη Διαμαντή

Οι εξελίξεις της περασμένης εβδομάδας στα ελληνοτουρκικά θέματα εμφανίσθηκαν τελικώς ως επιτυχείς, τόσο για την Ελλάδα και την Κύπρο όσο και για την Τουρκία. Και είναι πιθανό –σύμφωνα βεβαίως με τις επίσημες δηλώσεις, διότι ακόμα δεν έχει αποδειχθεί στην πράξη– να εξασφάλισαν ήρεμα νερά στο Αιγαίο γι' αυτό το καλοκαίρι. Από την άλλη όμως είναι βέβαιο, παρά τις διαψεύσεις, ότι ταυτόχρονα «φόρτωσαν» με πολλά μποφόρ τα νερά των σχέσεων της Αθήνας με τη Λευκωσία, ανατρέποντας για πρώτη φορά την αρχή του «η Λευκωσία αποφασίζει και η Αθήνα στηρίζει», που ίσχυε εδώ και δεκαετίες.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι η επίσκεψη που πραγματοποίησε στην Τουρκία το περασμένο Σάββατο η υπουργός Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη και η

συνάντησή της με τον τούρκο ομόλογό της Αμπντουλλάχ Γκιουλ ήταν επιβεβλημένη, μετά το τραγικό αεροπορικό δυστύχημα πάνω από την Κάρπαθο, με θύμα έναν έλληνα πιλότο, και λίγο πριν

από τη σημαντική σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο με θέμα την τουρκική πορεία ένταξης.

Στο πλαίσιο αυτό, θα ανέμενε κανείς ότι η κ. Μπακογιάννη θα προσπαθούσε, με αντάλλαγμα την δεδομένη ελληνική υποστήριξη, να αποσπάσει από τον κ. Γκιουλ κάποιες δεσμεύσεις σε ό,τι αφορά τουλάχιστον την αρχή της καλής γειτονίας, ώστε να πάψουν επιτέλους οι επικίνδυνες κόντρες πάνω από το Αιγαίο, αλλά και, όπως συνηθίζεται, να θέσει κάποια θέματα αναφορικά με το Κυπριακό.

Αντ' αυτού, περιορίστηκε σε τρεις συμφωνίες, δύο από τις οποίες είχαν

Επικοινωνιακά παιχνίδια ΠΑΣΟΚ-ΝΔ

Πολύς λόγος έγινε τον τελευταίο καιρό, με αφορμή τις δηλώσεις του τέως προέδρου της Δημοκρατίας Κωστή Στεφανόπουλου, σχετικά με το θέμα της προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για τις ελληνοτουρκικές διαφορές.

Στο πλαίσιο αυτό, χαρακτηριστικό είναι ένα εκτενές δημοσίευμα του *Βήματος* της Κυριακής 11/6, με την υπογραφή του Αλέξη Παπαχελά, στο οποίο περιλαμβάνονται στοιχεία για μια απόπειρα της κυβέρνησης Σημίτη, τον Δεκέμβριο 2003, να συνυπογράψει με την Τουρκία συνυποσχετικό για προσφυγή στη Χάγη.

Σύμφωνα με το δημοσίευμα,

η Ελλάδα και η Τουρκία, έπειτα από 22 γύρους διαπραγματεύσεων, είχαν φτάσει τότε πολύ κοντά σε μια συμφωνία, την οποία μάλιστα στελέχη της κυβέρνησης Σημίτη χαρακτήριζαν καλή για τα ελληνικά συμφέροντα, προσθέτοντας χαρακτηριστικά ότι «καλύτερη δεν θα πετύχουμε ποτέ».

Το δημοσίευμα διευκρινίζει ότι την εποχή εκείνη η Άγκυρα δεν είχε εγείρει ζήτημα μειονότητας στη Θράκη και στο θέμα των γκρίζων ζωνών ήταν πολύ «διακριτική», ενώ αναφορικά με την υφαλοκρηπίδα είχε τοποθετηθεί στα 8-9 μίλια, όπου θα βρισκόταν και το σημείο εναρμόνισης του εναέριου με τον θαλάσσιο χώρο.

Για τη συμφωνία εκείνη είχε δημιουργηθεί μια επιτροπή από τρεις καθηγητές πανεπιστημίου, τους Χρ. Ροζάκη, Αργ. Φατούρο και Χάρη Παμπούκη, οι οποίοι, σε συνεργασία με τον Γιώργο Κασιμάτη και ξένους νομικούς διεθνούς κύρους, μετά από ενέργειες δυο χρόνων που στοίχισαν γύρω στα 400.000 δολ., προετοίμασαν τη βάση της συμφωνίας.

Μόνο που την τελευταία στιγμή (παραμονές ήδη των εκλογών του Μαρτίου 2004), ο Κώστας Σημίτης έκανε πίσω, «αποφασίζοντας ότι δεν άντεχε πολιτικά τον συμβιβασμό και αφήνοντας το θέμα για αργότερα», όπως σημειώνει το δημοσίευμα.

Ουσιαστικά, το δημοσίευμα του *Βήματος*, το οποίο έμμεσα συνηγορεί υπέρ των απόψεων του Κωστή Στεφανόπουλου, αποτελεί και μια απάντηση στις κατηγορίες της κυβέρνησης του Κ. Καραμανλή σε βάρος του ΠΑΣΟΚ ότι μετά τη συμφωνία του Ελσίνκι, το 2000, δεν έκανε τίποτε για την υλοποίηση των επιταγών της συμφωνίας εκείνης, κατάληξη της οποίας θα ήταν το Δικαστήριο της Χάγης.

Θέλει έτσι να δείξει ότι η κυβέρνηση του Κώστα Σημίτη, στην οποία υπουργός Εξωτερικών ήταν ο νυν αρχηγός του ΠΑΣΟΚ Γιώργος Παπανδρέου, έκανε αρκετά με στόχο την επίλυση των προβλημάτων που έχει η χώρα μας

ήδη αναγγελθεί και αφορούν στην άμεση επικοινωνία των δυο χωρών σε στρατιωτικό επίπεδο, καθώς και μια τρίτη που αφορά στην επιμήκυνση του διαστήματος κατά το οποίο η Τουρκία δεν θα πραγματοποιεί στρατιωτικές ασκήσεις στο Αιγαίο.

Η «ΚΑΛΗ ΘΕΛΗΣΗ»

Προηγούμενως η Αθήνα είχε σπεύσει να χαιρετίσει ως ένδειξη καλής θέλησης την απόφαση της τουρκικής πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας να αναβάλουν γι' αργότερα μια στρατιωτική άσκηση που είχε προγραμματισθεί για τις ημέρες της επίσκεψης. Κάποιοι μάλιστα χαρακτήρισαν ως θετικό σημείο το γεγονός ότι... τις ημέρες που η κ. Μπακογιάννη βρισκόταν στην Τουρκία κανένα τουρκικό μαχητικό αεροσκάφος δεν πέταξε πάνω από το Αιγαίο.

Η απόφαση για την αναβολή της άσκησης, ωστόσο, δείχνοντας ότι εντέλει οι πολιτικοί και οι στρατηγοί στη γείτονα μπορούν να συνεννοούνται στα εθνικά τους θέματα, είναι φανερό ότι ήταν περιστασιακή και καλά υπολογισμένη: Συνέτεινε βεβαίως στη δημιουργία καλού κλίματος κατά την επίσκεψη Μπακογιάννη, ταυτόχρονα

όμως δημιούργησε καλό κλίμα και ενόψει της συνόδου των υπουργών της Ένωσης, για τους οποίους ένα θέμα κεφαλαιώδους σημασίας αποτελεί και ο περιορισμός του στρατού από την πολιτική ζωή της Τουρκίας. Μόνο που θεωρείται βέβαιο ότι η απόφαση πολιτικών και στρατηγών της Άγκυρας δεν πρόκειται να είναι μόνιμη. Και αυτό έσπευσαν οι ίδιοι οι Τούρκοι να μας το θυμίσουν με ένα μπαράζ παραβιάσεων του εναέριου χώρου μας από την επομένη κιόλας της –υποτίθεται «επιτυχούς»– συνόδου των υπουργών της Ένωσης.

Γεγονός που δείχνει περίτρανα επίσης ότι οι Τούρκοι δεν πρόκειται να πάρουν στα σοβαρά τις συμφωνίες που έκαναν με την ελληνίδα υπουργό, οι οποίες τους είναι ουσιαστικά χρήσιμες μόνο για την έμμεση παγίωση ενός, άτυπου έστω, καθεστώτος συνδιαχείρισης του Αιγαίου που θέλουν να επιβάλουν στην Ελλάδα. Άλλωστε, μέχρι τώρα, μας έχουν αποδείξει ότι δεν κάνουν καμία κίνηση αν δεν έχουν εξασφαλίσει ουσιαστικά οφέλη και ότι γράφουν στα παλιά τους παπούτσια κάθε διεθνή νόμο ή απόφαση διεθνούς οργανισμού όταν δεν εξυπηρετεί τα

συμφέροντά τους, πόσο μάλιστα μια συμφωνία με έλληνα υπουργό, όπως έχει γίνει ήδη με το περίφημο μνημόνιο Παπούλια-Γιλμάζ.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ «ΒΟΜΒΑ»

Αν όμως κατά την επίσκεψη της κ. Μπακογιάννη στην Τουρκία δεν πέταξε κανένα τουρκικό μαχητικό πάνω από το Αιγαίο, η ειδυλλιακή συνάντησή της με τον Αμπντουλλάχ Γκιουλ έγινε υπό την σκιά της απροειδοποίητης πρωτοβουλίας που πήρε η Λευκωσία να ασκήσει «βέτο» στο άνοιγμα –και ταυτόχρονα το... κλείσιμο– του πρώτου από τα 35 συνολικά κεφάλαια που περιλαμβάνει η διαδικασία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, αν προηγούμενως δεν είχε ζητηθεί από την Άγκυρα δέσμευση για την επίσημη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Εν τω μεταξύ είχε ήδη γίνει γνωστό ότι στο κείμενο που θα παρουσίαζε το Συμβούλιο στην τουρκική αντιπροσωπεία υπήρχε σειρά σοβαρών προειδοποιήσεων αναφορικά με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις αλλά και με τις σχέσεις που θα πρέπει κανονικά να αναπτύξει η Τουρκία με την Κυπριακή Δημοκρατία.

με το θέμα της προσφυγής στη Χάγη

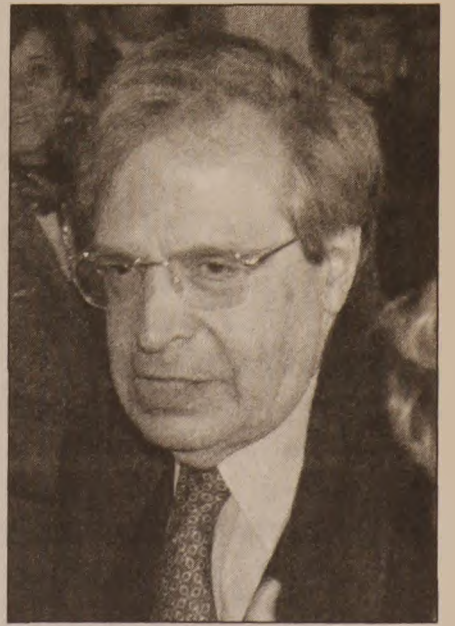
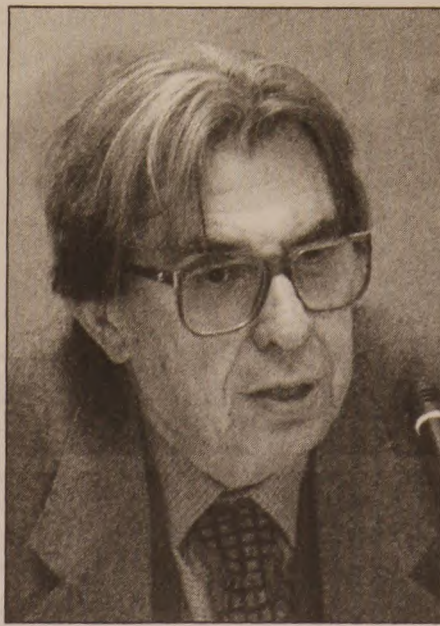
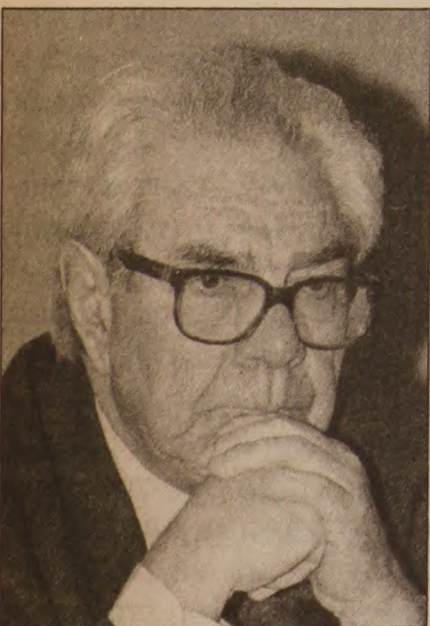
με την Τουρκία. Ωστόσο, όπως αποδεικνύεται, ο τρόπος που λειτούργησε προσωπικά ο τότε πρωθυπουργός

ήταν τελικά λανθασμένος και άρα αναποτελεσματικός, αφού, από την επίλυση του προβλήματος, προτίμησε να

μην επωμισθεί το πολιτικό κόστος που ενδεχομένως θα είχε μια τέτοια ενέργεια για το κόμμα του, ιδιαίτερα ενόψει

των βουλευτικών εκλογών τις οποίες μάλιστα γνώριζε ότι επρόκειτο να χάσει.

Τ.Κ.Δ.

Οι Γιώργος Κασσιμάτης, Χάρης Παμπούκης, Αργύρης Φατούρος και Χρήστος Ροζάκης ήταν οι εμπειρογνώμονες που εργάστηκαν για την επανεξέταση των θεμάτων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο
σύγγραμμα της
Έλλης Σκοπετέα που
εξετάζει το ιστορικό
υπόβαθρο του
εθνικισμού όπως
διαμορφώθηκε στην
Ελλάδα και τη Σερβία
τον 19ο και τον 20ό
αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο
που παραμένει
σύγχρονο και αναλύει
τις αιτίες των
σημερινών εξελίξεων
στην βαλκανική
χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60, Αθήνα
τηλ.: 210-72.32.819

Φαίνεται όμως ότι η κυπριακή ηγεσία επιθυμούσε να μην περιληφθούν στο κείμενο απλώς τα γνωστά ευχολόγια αλλά μια ουσιαστικότερη πίεση προς την Τουρκία. Γι' αυτό και, με δεδομένη τη θέση της Αθήνας να μην πιέζει την γείτονα αλλά αντίθετα να επιμένει στην στήριξη με όλα τα μέσα της ενταξιακής της πορείας, η Λευκωσία αποφάσισε να δράσει μόνη της.

Έτσι η πρωτοβουλία της «έσκασε» σαν βόμβα τόσο στην Κωνσταντινούπολη όπου βρισκόταν η κ. Μπακογιάννη, όσο και στο Λουξεμβούργο όπου επρόκειτο να συνέλθει το Συμβούλιο Υπουργών της Ένωσης.

Αποτέλεσμα ήταν να ξεκινήσει ένας μαραθώνιος έντονων διαβουλεύσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος που ανέκυψε, στον οποίο μάλιστα η Λευκωσία βρέθηκε ουσιαστικά μόνη, με την Αθήνα σε θέση μεσολαβητή να προσπαθεί να βρει κάποια μορφή συμβιβασμού, ενώ στο μεταξύ ο Γκιουλ περίμενε... στο ακουστικό του, απειλώντας να μην μεταβεί στο Λουξεμβούργο αν περνούσε το βέτο της Λευκωσίας.

Η «ΕΥΤΥΧΗΣ» ΚΑΤΑΛΗΞΗ

Ο συμβιβασμός που επιτεύχθηκε τελικά, για την άρση του κυπριακού βέτο, ήταν να περιληφθεί στο κείμενο μια παράγραφος που δεχόταν μεν το άνοιγμα και το κλείσιμο του πρώτου κεφαλαίου των τουρκικών διαπραγματεύσεων, με την υποσημείωση ότι στην πορεία της διαδικασίας κάθε κεφάλαιο που κλείνει θα μπορεί να ανοίξει όταν το ζητήσει κάποια χώρα μέλος, αν και, όπως είναι γνωστό, για να υλοποιηθεί ένα τέτοιο αίτημα, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να έχει την ομόφωνη συναίνεση όλων των χωρών μελών της Ένωσης.

Παράλληλα, στο κείμενο επαναλαμβάνονται οι γνωστές προειδοποιήσεις προς την Τουρκία σε σχέση με την υποχρέωσή της να αναγνωρίσει την Κυπριακή Δημοκρατία και να κυρώσει το πρωτόκολλο τελωνειακής ένωσης, ώστε να ανοίξει τα λιμάνια και τα αεροδρόμιά της για τα κυπριακά αεροπλάνα και πλοία.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, είναι λογικό η Άγκυρα να θεωρεί «καλή» την κατάληξη της συνόδου του Συμβουλίου Υπουργών: Η διαπραγματευτική

διαδικασία πέρασε την πρώτη της φάση χωρίς σοβαρούς κλυδωνισμούς χάρη στους Βρετανούς και κάποιους συμμάχους τους, ενώ για τα γνωστά προβλήματα με την Ελλάδα και την Κύπρο το Συμβούλιο περιορίστηκε στις επίσης γνωστές νουθεσίες και προειδοποιήσεις.

Είναι βέβαιο όμως ότι στην Άγκυρα έμεινε ως αρνητικό συμπέρασμα από την πρωτοβουλία της Λευκωσίας η διαπίστωση ότι κατά τη μακρά πορεία των τουρκικών ενταξιακών διαπραγματεύσεων θα έχει πολύ συχνά να αντιμετωπίσει τον κίνδυνο ενός κυπριακού βέτο. Εξού και ο πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν έσπευσε να υποβαθμίσει την Κυπριακή Δημοκρατία, λέγοντας ότι δεν είναι δυνατόν η Ευρωπαϊκή Ένωση να επηρεάζεται από τα «καμώματα» ενός μόνο τμήματος της Κύπρου, ενώ ο υπουργός Εξωτερικών Αμπντουλλάχ Γκιουλ, φανερά εξοργισμένος, καταφέρθηκε εναντίον της Ένωσης επειδή δέχτηκε την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Στο πλαίσιο αυτό, η έκφραση ικανοποίησης από την Αθήνα και τη Λευκωσία προκαλεί ερωτήματα, εκτός αν στηρίζεται στην προσδοκία η Ένωση να φανεί σκληρότερη προς την Άγκυρα στην έκθεση για την πορεία της Τουρκίας σε σχέση με τις υποχρεώσεις και τις δεσμεύσεις της έναντι της ΕΕ, που πρόκειται να παρουσιαστεί τον ερχόμενο Οκτώβριο.

Τα παιδιά της Παλαιστίνης θύματα μιας κρίσης χωρίς τέλος

Σε μια αμμουδιά της «ελεύθερης» Λωρίδας της Γάζας ένα κοριτσάκι σε κατάσταση σοκ κλαίει και χτυπιέται δίπλα στα πτώματα της οικογένειάς του. Η εκδρομή και το παιχνίδι στην ηλιόλουστη παραλία μετατρέπεται σε κόλαση από το βομβαρδισμό του ισραηλινού στρατού. Οικογένειες ξεκληρίζονται και τα νοσοκομεία γεμίζουν τραυματισμένα παιδάκια. Στις 9 Ιουνίου 2006 οι εικόνες αυτές κάνουν το γύρο του κόσμου.

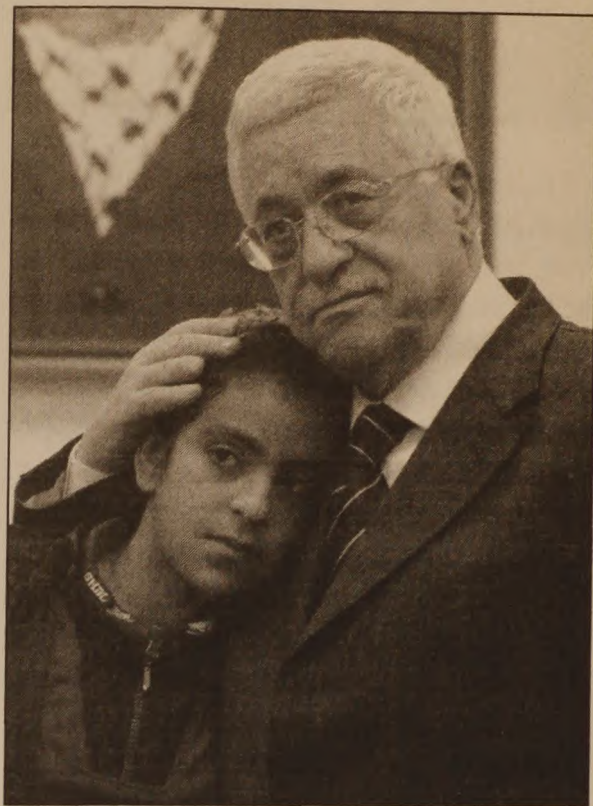

Το Σεπτέμβριο του 2000 ένα τραγικό αγοράκι, ο 12χρονος Μοχάμεντ αλ-Ντούρα, γίνεται παγκοσμίως γνωστό γιατί η δολοφονία του έτυχε να καταγραφεί από την τηλεοπτική κάμερα. Οι περισσότερες δολοφονίες παιδιών περνούν απαρατήρητες από τα διεθνή δίκτυα: ένα σκοτωμένο παιδί στην Παλαιστίνη γίνεται απλώς στατιστικό νούμερο. Αρκετά από τα τραυματισμένα παιδιά μένουν ανάπηρα, άλλα τυφλώνονται από σφαίρες καουτσούκ και όσο για τα τραύματα στην ψυχή τους... δεν επουλώνονται ποτέ.

Όσο ήμουν στη Δυτική Όχθη, σχεδόν κάθε μέρα είχα την τύχη να ζω με παιδιά, να μιλάμε, να παίζουμε, να τα φω-

τογραφίζω. Στο Μπιλαΐν και τη Σάφα, δύο χωριά δυτικά της Ραμάλας, τα κοριτσάκια μου μάθαιναν λέξεις στα αραβικά και σαν μαθήτρια επαναλάμβαναν τους αριθμούς και τα χρώματα. Τα παιδιά χάριζαν σοκολάτες σε εμάς τους ακτιβιστές και ήθελαν να τα φωτογραφίζουμε να κάνουν το σήμα της νίκης, με ή χωρίς τις σφεντόνες τους.

Στον προσφυγικό καταυλισμό Μπαλάτα, κοντά στη Ναμπλούς, η κατάσταση είναι πολύ πιο δύσκολη απ' ό,τι στα χωριά. Τα παιδιά που ζουν στους καταυλισμούς αντιμετωπίζουν τις πιο σκληρές συνθήκες: ανθυγιεινή διαβίωση, υγρασία, ανέχεια, ανεπαρκής εκπαίδευση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, συχνές αιματηρές επιδρομές του ισραηλι-

νού στρατού. Συχνά χάνουν γονείς και αδέρφια που δολοφονούνται ή φυλακίζονται για χρόνια. Βλέπουν συγγενείς και φίλους να πυροβολούνται και να εξευτελίζονται από τους στρατιώτες, τα σπίτια τους να καταλαμβάνονται ή να κατεδαφίζονται. Κάποια παίζουν με πλαστικά όπλα και οι στρατιώτες βρίσκουν αφορμή να τα πυροβολούν με τη δικαιολογία ότι δήθεν δεν ξεχωρίζουν αν είναι αληθινά. Συνηθισμένο παιχνίδι είναι το *Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι* (κατά το καουμπόυδες και Ινδιάνοι) στο οποίο όποιος κάνει τον Ισραηλινό βάραι τους υπόλοιπους...

Τα παιδιά της κατεχόμενης Παλαιστίνης θέλουν να παίζουν, να γελούν, να αισθάνονται ασφάλεια μέσα στο σπίτι τους με την οικογένειά τους, να πηγαίνουν στο σχολείο, όπως θέλουν όλα τα παιδιά του κόσμου. Όταν όμως γεννιούνται και μεγαλώνουν υπό στυγνή ισραηλινή κατοχή (με την ένοχη σιωπή της διεθνούς κοινότητας), ακόμα και οι απλές καθημερινές χαρές φαίνονται άπιαστο όνειρο.

ΜΑΡΙΑ Α.

κοσμο δρομιο

ΓΑΛΛΙΑ ΑΣ ΝΙΚΗΣΕΙ Ο... ΔΕΞΙΟΤΕΡΟΣ!

Σε μάχη εντυπώσεων έχει εξελιχθεί η εκστρατεία για τις προεδρικές εκλογές της Γαλλίας του 2007. Οι δύο επικρατέστεροι για το χρίσμα της υποψηφιότητας, η σοσιαλίστρια Σεγκολέν Ρουαγιάλ και ο δεξιός Νικολά Σαρκοζί ανταγωνίζονται σε συντηρητικές δηλώσεις νεοφιλελεύθερου χαρακτήρα. Και μπορεί ο Σαρκοζί να είναι γνωστός για τις συντηρητικές του θέσεις, αλλά η 52χρονη Ρουαγιάλ τρόμαξε την περασμένη εβδομάδα τους σοσιαλιστές συντρόφους της, υπερθεματίζοντας σε θέσεις της γαλλικής Δεξιάς.

Συγκεκριμένα τάχθηκε κατά του 35ώρου και πήρε ακραίες θέσεις και

σε θέματα τήρησης της τάξης, προτείνοντας την άμεση κατάταξη στο στρατό των νέων που εμφανίζουν παραβατική συμπεριφορά.

Βέβαια, η χαρισματική και φωτογενής Σεγκολέν, η οποία τους τελευταίους μήνες δεν έχει αφήσει εξώφυλλο για εξώφυλλο που να μην έχει εμφανιστεί, αναγκάστηκε να ανασκευάσει, υπερψηφίζοντας το πρόγραμμα του κόμματός της, το οποίο τάσσεται υπέρ του 35ώρου.

Σε κάθε περίπτωση, η γαλλίδα πολιτικός γνωρίζει ότι, δεδομένης της συντηρητικής στροφής της γαλλικής κοινωνίας, μόνον οι ψήφοι των σοσιαλιστών

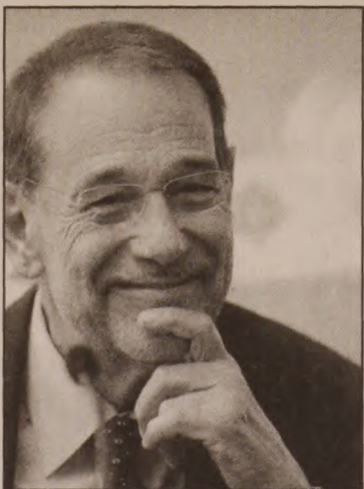
δεν φτάνουν για να την οδηγήσουν στο Προεδρικό Μέγαρο των Ηλυσίων. Κατά συνέπεια, δεν είναι λίγοι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι αν εξασφαλίσει τελικά το χρίσμα τον ερχόμενο Νοέμβριο, θα συνεχίσει να εκφράζει πολυσυλλεκτικές θέσεις, ώστε να αντλήσει ψήφους και από τις δεξαμενές της Δεξιάς και ακόμα της Ακροδεξιάς.

ΙΡΑΝ ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Ανοιχτή εξακολουθεί να παραμένει η υπόθεση του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, καθώς η Δύση περιμένει την απάντηση της Τεχεράνης στις προτάσεις που της παρουσίασε την περασμένη εβδομάδα ο Χαβιέ Σολάνα για λογαριασμό των πέντε μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γερμανίας.

Με τις προτάσεις αυτές δίνονται στην Τεχεράνη σοβαρά κίνητρα –μεταξύ αυτών και παροχή βοήθειας με σκοπό την ανάπτυξη σταθμών βαρέος ύδατος– ώστε να περιοριστεί στην παραγωγή πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς και μόνον σκοπούς.

Η ιρανική ηγεσία ωστόσο καθυστερεί σκόπιμα την απάντηση στις προτάσεις που της έγιναν, προβάλλοντας ως δικαιολογία ότι το κείμενο των προτάσεων περιέχει ασάφειες ως προς το θέμα του εμπλουτισμού ουρανίου, πράγματος που θεωρεί αναφαίρετο δικαίωμα της χώρας. Μάλιστα, με δηλώσεις αξιωματούχων της, αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να συνεχίσει το πρόγραμμά της εμπλουτισμού ουρανίου.

ΗΠΑ ΕΠΙΜΕΝΕΙ ΝΑ ΠΡΟΚΑΛΕΙ Η ΚΛΙΚΑ ΜΠΟΥΣ

Η κυνικότητα της κυβέρνησης του αμερικανού προέδρου Τζορτζ Μπους έφτασε στο αποκορύφωμά της την εβδομάδα που πέρασε, με αφορμή την αυτοκτονία τριών αράβων κρατουμένων στο κολαστήριο του Γκουαντανάμο.

Οι τρεις αυτόχειρες, δυο Σαουδάραβες και ένας Υεμενίτης, βρέθηκαν νεκροί στα κελιά τους, απαγχονισμένοι με τα ρούχα τους. Οι συγγενείς τους αποκλείουν το ενδεχόμενο να αυτοκτόνησαν, και υποστηρίζουν ότι πέθαναν από βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση.

Απαντώντας στις κατηγορίες αυτές, και ενώ όλο και περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί και χώρες από κάθε γωνιά του πλανήτη ζητούν το κλείσιμο του Γκουαντανάμο, ο στρατιωτικός διοικητής της βάσης ναύαρχος Χάρις και η υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Κόλιν Γκράφι επέμειναν ότι οι τρεις αυτοκτόνησαν, ισχυριζόμενοι μάλιστα πως η αυτοκτονία τους δεν ήταν πράξη απελπισίας αλλά «πράξη ασύμμετρου πολέμου εναντίον των ΗΠΑ», όπως είπε ο πρώτος, ή μια «καλή κίνηση δημοσίων σχέσεων», όπως είπε η δεύτερη.

Λίγες μέρες νωρίτερα ο πρόεδρος Μπους με την ίδια κυνικότητα δήλωνε ότι οι αεροπορικές μεταφορές κρατουμένων από τη CIA, για τις οποίες έχει ξεσηκωθεί ολόκληρη η Ευρώπη, γίνονταν και στο παρελθόν, χωρίς κανένας να έχει διαμαρτυρηθεί ποτέ, και, φυσικά, δεν πρόκειται να σταματήσουν, όσο αυτό θα θεωρείται απαραίτητο για την ασφάλεια των ΗΠΑ.

ΙΣΡΑΗΛ Η ΕΙΡΗΝΗ ΚΡΑΤΗΣΕ ΠΟΛΥ...

«Έτοιμος για οδυνηρές και διχαστικές παραχωρήσεις» δηλώνει ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Εχούντ Ολμέρτ, λίγες μόλις ημέρες μετά την επίσκεψή του στο Λευκό Οίκο και τις δηλώσεις του ότι «δεν μπορεί να περιμένει τους Παλαιστίνιους για πάντα», ενώ στο μεταξύ ο ισραηλινός στρατός κλιμακώνει τις επιθέσεις του εναντίον παλαιστινιακών στόχων στη Λωρίδα της Γάζας.

Ο κ. Ολμέρτ έχει ήδη αρχίσει τις επαφές του με ευρωπαίους ηγέτες, προκειμένου να εξασφαλίσει τη στήριξη της διεθνούς κοινότητας για τις μονομερείς πρωτοβουλίες που πρόκειται να αναλάβει.

Πάντως, η κατάσταση στην ούτως ή άλλως εκρηκτική Μέση Ανατολή επιδεινώνεται μέρα με τη μέρα, καθώς η εκχειρίδα που είχε κηρύξει η Χαμάς προς το Ισραήλ έληξε μετά την ισραηλινή επίθεση με ρουκέτες την περασμένη εβδομάδα στην περιοχή της Γάζας, όπου σκοτώθηκαν οκτώ άτομα, μεταξύ των οποίων και τρία παιδιά.

Η Χαμάς επιμένει στην άρνησή της να αναγνωρίσει το Ισραήλ, αλλά αντιτίθεται και στον πρόεδρο Μαχμούντ Αμπάς, ο οποίος επιχειρεί να τη φέρει προ τετελεσμένου με το δημοψήφισμα που έχει προκηρύξει για τις 26 Ιουλίου, με κύριο θέμα την αναγνώριση του ισραηλινού κράτους, έστω και στα σύνορα του 1967.

Τόσο οι ελιγμοί του Αμπάς όμως, όσο και η αδιάλλακτη

στάση της Χαμάς δείχνουν απλώς ότι το χάσμα ανάμεσα στις δυο πλευρές συνεχώς βαθαίνει, ενώ στο μεταξύ δυσκολεύει διαρκώς και η θέση στην οποία έχει περιέλθει η Παλαιστίνη εξαιτίας του διεθνούς οικονομικού αποκλεισμού. Δημιουργείται έτσι ένα εκρηκτικό μίγμα, που εκδηλώνεται με τις κλιμακούμενες εμφύλιες διαμάχες των Παλαιστινίων και το οποίο «βολεύει» την κυβέρνηση του Ισραήλ στην άσκηση της αδιάλλακτης πολιτικής της. Δεν είναι δε λίγοι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι η κατάσταση στην Παλαιστίνη μπορεί να εκτραπεί ακόμα και σε μια τρίτη Ιντιφάντα.

ΙΡΑΚ ΤΟ ΧΑΟΣ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ...

Όλο και βαθύτερα στη δίνη του εμφυλίου πολέμου βυθίζεται το Ιράκ. Λίγες μόλις ημέρες μετά τη δολοφονία του ηγέτη της αλ-Κάιντα στη χώρα Αμπού Μουσάμπ αλ-Ζαρκάουι, η οργάνωση του Οσάμα μπιν Λάντεν έχει ήδη αρχίσει να χτυπά με επιθέσεις αυτοκτονίας και παγιδευμένα αυτοκίνητα.

«Αυτά που θα δει ο πρίγκιπας Οσάμα να συμβαίνουν στο

Ιράκ θα φέρουν μεγάλη χαρά στην ψυχή του», προειδοποιούσε η ανακοίνωση της περασμένης Κυριακής, ενώ την επόμενη ημέρα η οργάνωση σε ανακοίνωσή της μέσω του διαδικτύου έκανε γνωστό ότι αντικαταστάτης του Ζαρκάουι ορίστηκε ο σείχης Αμπού Χάμζα αλ-Μουχάτζιρ, ένας «καλός αδελφός, που έχει ιστορία στον ιερό πόλεμο και γνώσεις», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Η ανακοίνωση του ονόματος του νέου αρχηγού της αλ-Κάιντα στο Ιράκ συνέπεσε με μια νέα αεροπορική επιδρομή των αμερικανικών δυνάμεων κατοχής στη Μπακούμπα, κοντά στην περιοχή που σκοτώθηκε ο Ζαρκάουι, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν επτά άτομα, ανάμεσα στα οποία ήταν και δυο παιδιά, ενώ την ίδια στιγμή στη Βαγδάτη, από έκρηξη βόμβας με στόχο λεωφορείο που μετέφερε εργαζόμενους στο υπουργείο Βιομηχανίας, σκοτώθηκαν έξι και τραυματίστηκαν 12.

Ήδη, με αφορμή τον θάνατο του Ζαρκάουι, αμερικανοί και άλλοι δυτικοί αξιωματούχοι υποστηρίζουν ότι η δράση των ανταρτών στο Ιράκ δεν πρόκειται να σταματήσει, αντίθετα θα συνεχιστεί και μάλιστα είναι ενδεχόμενο να ενταθεί, γεγονός που εκλαμβάνεται και ως δημιουργία κλίματος που δικαιολογεί τη συνέχιση της παραμονής των δυνάμεων κατοχής στη χώρα.

Σε κάθε περίπτωση η ιρακινή κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο να καλέσει μέλη ανταρτικών οργανώσεων να συμμετάσχουν σε συνομιλίες που πρόκειται να αρχίσουν στις 22 Ιουλίου σε μια προσπάθεια εθνικής συμφιλίωσης.

Ιστορικά περί Τσάμηδων

του Αντώνη Ν. Βενέτη

Στο τχ. της 5-5-2006 του Αντί, ο κ. Αυγουστίνος Ηλιόπουλος, με τεκμηριωμένα στοιχεία και ήπιο λόγο ανασκευάζει πλήρως τις θέσεις του γνωστού καθηγητή της Ιστορίας Γ. Μαργαρίτη που προβάλλει στις σελίδες του βιβλίου του *Οι ανεπιθύμητοι συμπατριώτες, Τσάμηδες – Εβραίοι*, σχετικά με την εξόντωση των Εβραίων της Θεσσαλονίκης από τους Γερμανούς στην κατοχή. Δυστυχώς ο κ. καθηγητής την ίδια μεθοδολογία ακολουθεί και για τους Τσάμηδες της Θεσπρωτίας (βλ. και συνέντευξή του στα *Νέα* της 10-9-2005).

Έτσι ο κ. καθηγητής την αποχώρηση των Τσάμηδων από την Θεσπρωτία το 1944, δεν την αποδίδει στην στάση και συμπεριφορά που κράτησαν σ' όλη τη διάρκεια της κατοχής, όταν συνολικά και σαν κοινότητα ετάχθησαν και ταυτίστηκαν απολύτως με την φασιστική Ιταλία και ύστερα με τη ναζιστική Γερμανία, αλλά την αποδίδει σ' ένα –υποτιθέμενο– τυφλό μίσος του ντόπιου ελληνικού πληθυσμού προς αυτούς, που είχε σαν στόχο την αρπαγή των περιουσιών τους! Απονέμει δε εύσημα στο καθεστώς του Έμπερ Χότζα «που αρνήθηκε (;) να προχωρήσει σε αντίποινα εις βάρος της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας» και έτσι έδωσε ένα μάθημα «πολιτισμού» στην Ελλάδα...

Γιατί όμως ο Έμπερ Χότζα

να πάρει μέτρα κατά της ελληνικής μειονότητας; Κατά τη διάρκεια της κατοχής, η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων προσχώρησε στις αντάρτικες ομάδες του Χότζα και πολέμησε σκληρά τις κατοχικές δυνάμεις (βλ. το βιβλίο του Μενέλαου Δαλιάνη, *Η Εθνική αντίσταση της ελληνικής μειονότητας 1940-1944*, εκδόσεις Ιωλκός). Την ίδια περίοδο ποια ήταν η στάση και η συμπεριφορά των Τσάμηδων στην Θεσπρωτία. Παραθέτω ένα μικρό απόσπασμα από το βιβλίο του ΕΛΑΣίτη και Φιλισταίου Π. Παπασταύρου *Στο Στόμα του Λύκου* (εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή):

«Γύρω στις δεκαπέντε χιλιάδες αριθμούσε εκείνη η μειονότητα των λεγόμενων Τσάμηδων. Από τις πρώτες ημέρες του πολέμου είχαν ταχθεί στο πλευρό των Ιταλών. Το ίδιο έκαναν και με τους Γερμανούς αργότερα. Ντυμένοι με τις στολές των κατακτητών, λήστευαν, βασάνιζαν, ατίμαζαν, τρομοκρατούσαν την ύπαιθρο. Ο φόβος και ο τρόμος σκέπαζε όλη την Θεσπρωτία. Οι πράξεις βίας και τρομοκρατίας σε καθημερινή βάση... Όχι λίγες φορές δε δίσταζαν, έτσι για πλάκα, να βάζουν στο σημάδι από απόσταση τσοπαναραίους και στρατοκόπους...»

Είναι σαφές ότι τα πραγματικά περιστατικά, των δύο μειονοτήτων –Τσάμηδων στην Ελλάδα και Ελλήνων στην Αλβανία– δεν είναι

Η ιστορική μονή του Αγίου Γεωργίου Καμίτσιανη (Τσαμανιά), στους πρόποδες της Μουργκάνας.

όμοια για να μπουν στη ζυγαριά της σύγκρισης. Ο κ. καθηγητής το πράττει, συγκρίνει ανόμοιες καταστάσεις και συμπεριφορές και καταλήγει, θα έλεγα με μια υποκρυπτόμενη αλλά σαφή ηδονή, πως «για όλα φταίνε οι Έλληνες» και φαίνεται αυτό να το απολαμβάνει...

Επειδή όμως κατάγομαι από το Νομό Θεσπρωτίας θα ήθελα να εκθέσω ορισμένες απόψεις για το ζήτημα των Τσάμηδων.

Προ του 1913 οι Τσάμηδες ήταν οι επικυρίαρχοι της περιοχής της Θεσπρωτίας, εκπροσωπούσαν την σουλτανική εξουσία και θεωρούσαν τους εαυτούς τους αγάδες, αφεντικά, και τους Έλληνες ραγιάδες. Η νοοτροπία αυτή, υπεροχής και υπεροψίας, τους χαρακτήριζε στις σχέσεις τους με τον ντόπιο ελληνικό πληθυσμό. Γι' αυτό κατείχαν τα πιο εύφορα μέρη της Θε-

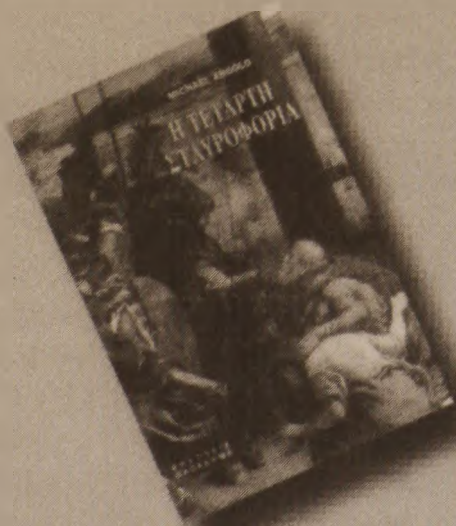
σπρωτίας, ενώ οι Έλληνες είχαν εκτοπισθεί στα βουνά. Η απελευθέρωση της Ηπείρου το 1913 ήταν ένα ισχυρό σοκ για τους Τσάμηδες, οι οποίοι, ψυχολογικά, ουδέποτε απεδέχθησαν την ισότητα πλέον με τον ντόπιο ελληνικό πληθυσμό. Η Ελλάδα δεν πήρε ποτέ ιδιαίτερως δυσμενή μέτρα εις βάρος τους, και όσο και αν φαίνεται απίστευτο, η νομική μεταχείρισή τους ορισμένες φορές ήταν και ευνοϊκή (βλ. τη μελέτη του δικηγόρου Γιάννη Κτιστάκη, δημοσιευμένη στο νομικό περιοδικό *Δίκη* που εκδίδει ο καθηγητής κ. Κ. Μπέης, «Περιουσίες Τσάμηδων και Αλβανών στην Ελλάδα» Δ, 2006, 171). Ο μακαρίτης ο πατέρας μου ενεθυμείτο ότι το 1918 ήρθαν οι Μπέηδες των Τσάμηδων στην Μουργκάνα, συνοδευόμενοι από έλληνες χωροφύλακες για να εισπράξουν τα φύλα-

κτρα, γιατί ισχυρίζοντο ότι τα χωριά της Μουργκάνας ήταν τσιφλίκια τους, γιατί τα είχαν υπό την προστασία τους και επομένως θα έπρεπε να τους καταβάλλουν τα ανάλογα φύλακτρα, όπως σημειώνει εξάλλου και ο κ. Κτιστάκης στην μελέτη του. Η καταβολή των φυλάκτρων το 1918 προδήλως έγινε διότι γενικός Διοικητής Ηπείρου ήταν ο μετέπειτα ύπατος αρμοστής της Ελλάδος στη Σμύρνη Αριστείδης Στεργιάδης, μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, που οι πρόσφυγες της Μ. Ασίας τού προσάπτουν πλείστα όσα. Σημειώνει ο πατέρας μου, ιερέυς, Νικόλαος Βενέτης (1908-1993) στις «σκόριπες αναμνήσεις» του. «Το 1917 ήρθαν οι αγάδες στο χωριό για να εισπράξουν το γεώμορο, αναδρομικά από το 1913. Θυμάμαι ακόμα τη στιχομυθία των αγάδων με τον πατέρα μου "Μωρέ Χρήστο δώσε το φόρο για να ζήσουν ειρηνικά τα παιδιά μας". Ο πατέρας μου [Χρήστος Βενέτης, πλανόδιος μπαλωματής] τους έδωσε 11 ναπολεόνια, σημαντικό ποσό για την εποχή εκείνη. Οι αγάδες εσυνοδεύοντο από χωροφύλακες κατόπιν εντολής του Α. Στεργιάδη που ήταν Γενικός Διοικητής Ηπείρου (Εφημερίς Καλαμας 1-3-1994, εκδότης Βαγγέλης Μυγδάλης)». Η τελευταία φορά που βρέθηκαν στο χωριό μου -Λειά, Φιλιατών- οι Τσάμηδες, ήταν και η πιο οδυνηρή. Ήταν η 20-4-1944, εσυνόδευαν το Γερμανικό Τάγμα που επέδραμε στην Μουργκάνα για να την εκκαθαρίσει από τις αντάρτικες ομάδες. Ενόψει της επιδρομής των Γερμανών και Τσάμηδων, οι χωριανοί εγκατέλειψαν το χωριό. Οι Τσάμηδες κάψανε τα

περισσότερα σπίτια του χωριού, το λιθόκτιστο Δημοτικό σχολείο και την εκκλησία της «Παναγίας», κτίσμα του 17ου αιώνα. Η μοναδική γυναίκα -γριά- που παρέμεινε, η τυφλή Αναστασία Χαϊδή, όταν διεπίστωσε ότι καίγεται το σπίτι της, έβαλε τις φωνές, οι Τσάμηδες την πέταξαν στο φλεγόμενο σπίτι και κήκε ζωντανή... Τα χωριά της Μουργκάνας, όλα ελληνοχώρια, ουδέποτε εδέχθησαν τον ισχυρισμό των Τσάμηδων ότι ήταν «τσιφλίκια» τους. Η διαμάχη αυτή κράτησε περίπου 80 χρόνια και τελικά το 1930 δικαιώθηκαν τα χωριά της Μουργκάνας από την Κοινωνία των Εθνών, όπου είχαν προσφύγει οι Τσάμηδες. Η Κοινωνία των Εθνών, ο προπολεμικός δηλαδή ΟΗΕ, εδέχθη ότι οι αγάδες των Τσάμηδων εστερούντο νομίμου τίτλου ιδιοκτησίας επί των 16 χωριών της Μουργκά-

νας. Παρά ταύτα η ελληνική κυβέρνηση, της οποίας πρωθυπουργός ήταν ο Ε. Βενιζέλος, αποζημίωσε, νομίζω, τους αγάδες με 5.000 χρυσές λίρες. Έχω στο αρχείο μου σχετικό άρθρο του γνωστού τότε δικηγόρου Ιωαννίνων Γ. Νιαβή, ο οποίος στην κατοχή υπήρξε υψηλόβαθμο στέλεχος του ΕΑΜ, με τον τίτλο «Τα 16 χωριά», δημοσιευμένο στην εφημερίδα των Ιωαννίνων *Ελευθερία* της 28-7-1927, που κλείνει, ενόψει εκδικάσεως της υποθέσεως, ως εξής: «Θα κριθεί ήδη αν η βία δύναται να κατισχύσει του Δικαίου». Στο αρχείο μου επίσης έχω μια εξαιρετική μελέτη του γνωστού λογίου Χρ. Χρηστοβασίλη με τον τίτλο «Ιστορικό της αρπαγής των δεκαέξι χωριών της επαρχίας Φιλιατών», έκδοση 1914. Είχαν λοιπόν -οι Τσάμηδες- μια αντίληψη αγάδων και πίστευαν ότι με την

ισοτιμία που τους επέβαλε το ελληνικό κράτος τούς αδίκησε εμφανώς. Γι' αυτό εστράφησαν προς τους Αλβανούς και τους Ιταλούς, οι οποίοι υπέθαλπαν τις προσδοκίες τους για προσάρτηση της Θεσπρωτίας στην Αλβανία, και έτσι πίστευαν ότι θα επιστρέψουν οι παλιές καλές μέρες και θα καταστούν πάλι αγάδες και αφέντες των ραγιάδων. Και ετάχθησαν συνολικά, σαν κοινότητα, με τους Ιταλούς και Γερμανούς και μάλιστα η συμπαρατάξη μαζί τους ήταν και ένοπλη, σχηματίστηκαν δηλαδή στρατιωτικές μονάδες από τους Τσάμηδες οι οποίοι πολεμούσαν με τις κατοχικές δυνάμεις και καταπίεζαν πλέον καταφανώς τον ντόπιο ελληνικό πληθυσμό. Η καταπίεση έλαβε εξαιρετικά άγρια μορφή, με εμπρησμούς χωριών, κλοπή κοπαδιών, ληστείες και εκτελέ-

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ MICHAEL ANGOLD

Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου

Η ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ

Μετάφραση Αθανάσιος Ν. Κονδύλης, επιμέλεια Χαρ. Α. Μπάλας, σχ. 8ο, σελίδες 368 με 6 χάρτες και 11 έγχρωμες εικόνες εκτός κειμένου, βιβλιογραφία και ευρετήριο

Η πτώση της Κωνσταντινούπολης στους Βενετούς και στους στρατιώτες της Τέταρτης Σταυροφορίας τον Απρίλιο του 1204, ήταν ένα από τα κεντρικά γεγονότα του Μεσαίωνα. Σήμαινε ότι είχαν τελειώσει οι ημέρες του Βυζαντίου ως μεγάλης δύναμης και επιβεβαίωσε το γεγονός ότι οι Δυτικοί θα κυριαρχούσαν

στην Ανατολή. Το βιβλίο εξετάζει πόσο σημαντική ήταν η Τέταρτη Σταυροφορία στην ιστορία της Ανατολής. Το βασικό θέμα είναι η αντιπαλότητα του Βυζαντίου με τη Δύση μέσα στο πλαίσιο των Σταυροφοριών. Οι διαφορές ως προς τα συμφέροντα είχαν ως αποτέλεσμα να επιβαρυνθεί σύντομα αυτή η αντιπαλότητα με αμοιβαία έλλειψη εμπιστοσύνης. Το 1204, η κορύφωση της όξυνσης επέφερε κοσμογονικές αλλαγές δημιουργώντας καταστάσεις που δύσκολα μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές ακόμη και δυο χρόνια πριν, όταν η Τέταρτη Σταυροφορία ξεκίνησε από τη Βενετία.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Από το 1960

Προσφορά στον Πολιτισμό και στην Παιδεία
Ιπποκράτους 8 Αθήνα Τηλ.: 210.36.27.318
www.papadimasbooks.gr • papadimas@atp.gr

Το Λιθόκτιστο Δημοτικό Σχολείο του χωριού Λεια Φιλιατών. Κατασκευάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1930 με δαπάνες του Λειώτη Τζων Κώστα και του ελληνικού Δημοσίου. Οι Τσάμηδες οι οποίοι εσυνόδευσαν το Γερμανικό Τάγμα που επέδραμε στη Μουργκάνα τον Απρίλιο του 1944, το κάψανε ολοσχερώς.

Η φωτογραφία είναι του τέλους της δεκαετίας του 1950, όταν είχε εν μέρει επισκευασθεί. Διακρίνεται ο ιερέας της κοινότητας Νικόλαος Βενέτης και ο ανάπηρος του Αλβανικού μετώπου Λεων. Χαραμόπουλος.

σεις ελλήνων χωρικών – π.χ. εκτέλεσαν την Ελένη Λώλου, από το χωριό Πηγαδούλια Φιλιατών, για να της πάρουν το άλογο και κάρφωσαν το κεφάλι της σε γκορτσιά! Εξετέλεσαν ακόμα και τον μετριοπαθή συμπατριώτη τους, πρόεδρο της μουσουλμανικής κοινότητας Σολοπιάς, ο οποίος τους είχε συμβουλεύσει να μην διαρρήξουν τη σχέση τους με τους ντόπιους Έλληνες.

Ανεκήρυξαν αυτόνομη την Θεσπρωτία, κατέλυσαν τις αρχές και εδήωναν, λεηλατούσαν και εξόντωναν τον ντόπιο ελληνικό πληθυσμό.

Με την αποχώρηση των Γερμανών και την κάθοδο των ελληνικών αντάρτικων ομάδων στην περιοχή τους, εγνώριζαν ότι είχε έρθει η

ώρα της ανταπόδοσης για όσα είχαν διαπράξει στην κατεχόμενη Θεσπρωτία επί τετραετία περίπου. Έτσι, φρονίμως ποιούντες, κατέφυγαν στη γειτονική Αλβανία. Βεβαίως έγιναν και από τις ελληνικές αντάρτικες ομάδες έκτροπα και αντεκδικήσεις, όπως ακριβώς κατά την προέλαση του Κόκκινου Στρατού 13.000.000 Γερμανοί εγκατέλειψαν τις ανατολικές επαρχίες και κατέφυγαν στη Δύση και 2.000.000 εξοντώθηκαν ή πέθαναν κατά τη μετακίνησή τους δυτικά, συνεπεία της προέλασης του Σοβιετικού Στρατού. Έτσι οι Σουδήτες της Τσεχοσλοβακίας –πάνω από 3.000.000– οι οποίοι, όπως οι Τσάμηδες, ταυτίστηκαν με τους Γερμανούς, εγκατέλειψαν τις πα-

νάρχαιες εστίες τους και κατέφυγαν στη Δ. Γερμανία.

Και θα κλείσω το κείμενό μου πάλι με ένα μικρό απόσπασμα του Π. Παπασταύρου, από το βιβλίο Στο στόμα του λύκου. Δεν τον γνωρίζω προσωπικά. Αλλά έζησε τα γεγονότα, υπήρξε ΕΛΑΣίτης και καταθέτει την μαρτυρία του χωρίς υπερβολές και εξάρσεις και η αξιοπιστία του είναι εμφανής. Και, επίσης, με μια γενικότερη παρατήρηση.

«Δύο περίπου μήνες αργότερα έφυγαν οι Γερμανοί με κατεύθυνση την Αλβανία. Μαζί τους έφυγαν και όλοι οι Τσάμηδες. Οι δυνάμεις του ΕΔΕΣ, κατόπιν συμφωνίας, καταλάμβαναν όλη την περιοχή της κάτω Θεσπρωτίας, τη λεγόμενη Τσαμουριά. Οι φήμες για αντεκδι-

κήσεις οργιάζαν. Έτρεμαν οι Τσάμηδες για τις συνέπειες των εγκλημάτων που είχαν διαπράξει. Το ΕΑΜ τους είχε δώσει μια ευκαιρία. Την απεμπόλησαν. Έγιναν ηθελήμένα εχθρικό και ξένο σώμα για τον τόπο. Οραματίζονταν την Μεγάλη Αλβανία που τους έταξε ο κατακτητής. Πολέμησαν με λύσσα και άνανδρα το φιλειρηνικό και φίλο σ' αυτούς λαό της Θεσπρωτίας. Με τη φυγή τους, εκτός από τον φόβο που τους διακατείχε για τη συνεργασία με τον κατακτητή, ίσως να αποζήτησαν και τη λύτρωση για τα εγκλήματα που είχαν διαπράξει.

Κάποιοι μεταγενέστεροι ισχυρισμοί ότι τάχα δεν έφταιγαν όλοι, ότι λίγοι ήταν εκείνοι που διέπραξαν βιαιότητες και εγκλήματα, δεν ευσταθούν. Ήταν γνωστή η πολιτική των ηγετών τους. Ποτέ δεν δικάστηκε κάποιος για τα εγκλήματα που διέπραξε. Ποτέ δε συνελήφθη να περάσει από δίκη. Κανένας δεν κατηγορήθηκε. Δεν καταδικάστηκαν δημόσια αυτές οι εγκληματικές πράξεις. Αν ήθελαν την ειρηνική συμβίωση με το Θεσπρωτικό Λαό θα την είχαν. Μπορούσαν να κρατήσουν μια στάση φιλική, ειρηνική. Είχαν τη δύναμη. Εκείνο που τους έλειπε ήταν η θέληση».

Είναι λοιπόν προφανές ότι το ζήτημα των Τσάμηδων δεν είναι διμερές πρόβλημα μεταξύ Ελλάδος και Αλβανίας. Είναι πανευρωπαϊκό. Αφορά τις συνέπειες του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Λύση του, σύμφωνα με τις επιθυμίες των Τσάμηδων, σημαίνει επιστροφή των Σουδητών στην Τσεχία, των Γερμανών στο Ντάντσιχ, Πομερανία, Σιλεσία, Ανατολική Πρωσία, αναδιάταξη των συνόρων της Ευρώπη κ.λπ.

Κώστας Πασχάλης

Βασίλης Ραφτούδης

1914-1948

.....

Άνοιξη του 1948, ένα ασύλληπτο δράμα ξετυλίγεται στα βουνά της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Οι μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας (ΔΣΕ) πολεμούν ηρωικά, αλλά απεγνωσμένα.

Οι δυνάμεις του κυβερνητικού στρατού είναι ασύγκριτα υπέρτερες και υπερσύγχρονα εξοπλισμένες. Θα υπάρξουν λάθη και αδυναμίες από τη μεριά του ΔΣΕ στη διεξαγωγή του αγώνα.

Το μάτι, όμως, του "επαγγελματία" θα πέσει στον λαϊκό αγωνιστή, τον ήρωα του Αλβανικού μετώπου και της Εθνικής Αντίστασης, Βασίλη Ραφτούδη.

Σε άθλια κατάσταση από την "ανακριτική διαδικασία" παραδίδεται στον στρατιωτικό διοικητή του Αρχηγείου Θράκης, υποστράτηγο του ΔΣΕ, Λάμπρο Κανακαρίδη. Καπιτεργάτης στο επάγγελμα, από τα παλαιότερα στελέχη του ΙΚΕ, γνωστός για την βιαιότητα του χαρακτήρα του, θα διαβάσει την απόφαση.

"Είμαι αθώος" θα φωνάξει ο Ραφτούδης, αλλά οι σφαίρες του εκτελεστικού αποσπάσματος διαπερνούν ήδη το ανυπεράσπιστο κορμί του.

Ήταν μόνο 34 χρονών.

.....

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Φιλίστωρ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΙΝΗΣ, Σόλωνος 76, τηλ. 210-3648170

Το Αντί εκτός από έγκυρο είναι και γρήγορο

Η συμμετοχή στο εθνικό μας Rally Acropolis ήταν ένα παιδικό όνειρο από τότε που περίμενα ξημερώματα στο πρακτορείο λεωφορείων να έρθουν τα περιοδικά από την Αθήνα για να δω τι ώρα θα περνούσαν ο Μουνάρι και ο Τοϊβόνεν από τον «Ταρζάν» και να οργανώσω στη συνέχεια το ετήσιο ομαδικό σκασιαρχείο, για να δούμε τα περάσματα των «θεών» από τα κακοτράχαλα ελληνικά βουνά και να γράψουμε σε μαγνητόφωνο τον ήχο των εξατμίσεων για να τον ακούμε κάθε βράδυ (τότε δεν υπήρχαν DVD).

Από τότε κύλησε πολύ νερό στ' αυλάκι, αλλά τα παιδικά όνειρα πρέπει να πραγματοποιούνται. Έτσι, το Αντί συμμετείχε στο φετινό, 53ο Rally Acropolis με την οικονομική υποστήριξη των «Εκδόσεων Ηλέκτρα» και το Νο «94» Mitsubishi Evo8. Πλήρωμά του οι συνεργάτες του περιοδικού Panos και Vas. Παρ' όλο που ήταν η πρώτη συμμετοχή τους σε rally, το πλήρωμα έδειξε τις δυνατότητές του με τους χρό-

Το Αντί στο Ολυμπιακό Στάδιο.

νους που σημείωσε στις Ειδικές Διαδρομές 1 και 18 (ΟΑΚΑ 1&2) και τα θεαματικά περάσματά του που ξεσήκωσαν τον κόσμο.

Οι επιδόσεις της συμμετοχής μας στις υπόλοιπες ειδικές διαδρομές θα ήταν ίσως ανάλογες εκείνων στο ΟΑΚΑ αν δεν είχε την ατυχία να τρέχει πίσω από πολύ αργότερους αγωνιζόμενους τους οποίους «έπιανε» μέσα στην ειδική διαδρομή, όπως συνέβη στις ειδικές διαδρομές στον Υμηττό

και τα Σκούρτα. «Πιάναμε» το προπορευόμενο αυτοκίνητο από τα πρώτα χιλιόμετρα της ειδικής και τότε είχαμε δύο επιλογές: ή να επιχειρήσουμε να το προσπεράσουμε, πράγμα πολύ επικίνδυνο έως αδύνατο, ή να μείνουμε πίσω του, πράγμα εξίσου επικίνδυνο επειδή δεν βλέπαμε από τη σκόνη.

Παρότι επισημάναμε το σοβαρό αυτό πρόβλημα στους κριτές, δεν μας δόθηκε το επιπλέον λεπτό εκκίνησης που ζητούσαμε, με αποτέλεσμα να έχουμε τη «στιγμή μας» στα τελευταία χιλιόμετρα της 3ης ειδικής διαδρομής στα Σκούρτα, όταν για να αποφύγουμε προπορευόμενο πλήρωμα που είχε σχεδόν σταματήσει σε μια αριστερή κατηφορική φουρκέτα, βγήκαμε από το δρόμο. Αποτέλεσμα ήταν να σπάσει το ψυγείο λαδιού και να υποστούν σοβαρές ζημιές το ηλεκτρικό σύστημα και η τετρακίνηση. Παρά τις ηρωικές προσπάθειες των μηχανικών μας, η βλάβη δεν αποκαταστάθηκε ολοκληρωτικά παρά μόνο πριν από την εκκίνηση του 3ου Σκέλους, όταν πλέον αυτό που μετρούσε ήταν μόνον ο τερματισμός. Τέλος πάντων, that's motor sport. Ελπίζουμε το επόμενο Rally Acropolis να είναι καλύτερο και μαλακότερο.

Οργώνοντας τις ειδικές διαδρομές του Ακρόπολις.

B.Z.

επισημαίνουμε

Θεσμοί και δεσμά

Ανοιχτή επιστολή στον Χρήστο Ζαχόπουλο, γ.γ. του ΥΠΠΟ

Το ΥΠΠΟ παρουσιάζεται, το υποστηρίζουμε μετά λόγου γνώσεως, δεσμευμένο από χρόνιες κακοδαιμονίες και ακατάλληλα πρόσωπα. Ακόμη κυριαρχούν σ' αυτό οι βασικές επιλογές της Μελίνας –π.χ. το «δράμα» των Ελγινείων– και τα πρόσωπα που προώθησε ο Ευ. Βενιζέλος ως τοποτηρητές της προσωπικής του πολιτικής καριέρας. Η Ν.Δ. έκανε ένα δειλό άνοιγμα αξιοκρατίας κι έπειτα το έκλεισε αναλογιζόμενη τα δικά της παιδιά. Παρένθεση: Ξεχνάει όμως ότι μόνο τα παιδιά της χελιδόνας φέρνουν την άνοιξη. Κλείνει η παρένθεση. Έτσι, από το Εθνικό Θέατρο ως την Εθνική Πινακοθήκη βασιλεύουν οι εκλεκτοί του διδύμου Μελίνας-Βαγγέλη ενώ στην δύσμοιρη ΕΛΣ το όποιο άνοιγμα κι η όποια αλλαγή μέλλεται να κριθούν από τον νέο χρόνο και μετά. Η Ορχήστρα των Χρωμάτων κρούει αλλεπάλληλους κώδωνες κινδύνου και οι τελευταίοι ανεξάρτητοι πολιτιστικάριοι συνειδητοποιούν πως αν θέλουν να επιβιώσουν πρέπει να ρίξουν γέφυρες προς ΔΟΛ μεριά. Ο Χρήστος Λαμπράκης με το Μέγαρο και το Μέγαρο Plus βρίσκεται στο κέντρο **και** της νεοδημοκρατικής προπαγάνδας περί τον πολιτισμό και άρα μπορεί να αισθάνεται κυρίαρχος και αλώβητος. Η εξουσία του δεν αμφισβητείται ούτε κι απ' την νέα διακυβέρνηση. (Αν δεν με πιστεύετε, ρωτήστε τον κ. Ρουσόπουλο). Απλώς οι νέοι ένοικοι του Μαξίμου επιμένουν στους πολιτικούς όρους του παιχνιδιού και στις επαγγελματικές σχέσεις των εμπλεκομένων αποφεύγοντας τις φιλίες και τα κοσμικά σάλια των Πασόκων. Ο παρονομαστής όμως, φευ, παραμένει ο ίδιος. Ο πολιτισμός στην Ελλάδα είναι μια «επιχείρηση» μ' έναν αποκλειστικό παραγγελιοδότη. Ακόμη.

Οφείλουμε πάντως ν' αναγνωρίσουμε μια θετική εξέλιξη από πλευράς ΥΠΠΟ σχετικά με τη δημιουργία νέων θεσμών υπέρ των οποίων επί χρόνια χύνει μελάνι και αίμα η παρούσα στήλη. Ανακοινώθηκε λοιπόν αρμοδίως η θεσμοθέτηση ενός Εθνικού Συμβουλίου για τον Πολιτισμό, δηλαδή ενός ανωτάτου καθοδηγητικού οργάνου που θα χαράζει την ακολουθητέα πολιτική στους επιμέρους τομείς, θέατρο, κινηματογράφο, εικαστικά, μουσική, χορό κ.λπ., και θα ποδηγετεί τον εκάστοτε υπουργό ώστε αυτός ν' αναλαμβάνει την πολιτική ευθύνη επί θεμάτων και πρωτοβουλιών που έχουν ήδη εισηγηθεί οι επαΐοντες. Πολύ ορθά! Μένει τώρα να δούμε πώς θα στελεχωθεί αυτό το Συμβούλιο και πόσο τα κόμματα, όλου του φάσματος, θα κρατηθούν εκτός, ώστε να πρυτανεύσει η αξιοκρατία έστω και για μια φορά. Γιατί είναι αστείο τα κόμματα να σπρώχνουν στην κυριολεξία κάποιες περιπτώσεις «ημετέρων» –όπως ο έρμος αδελφός του Π. Μπακογιάννη που είχε τοποθετηθεί στο Δ.Σ. του Εθνικού Θεάτρου από τον «πλουραλιστή» Βενιζέλο για να παυθεί από τον Βουλγαράκη– στο όνομα της δημοκρατίας ή της «ποσόστωσης»! Απ' την άλλη, αν δει κανείς τις επιτροπές που συγκρότησε η νέα διακυβέρνηση αξιοποιώντας λ.χ. τον Γιώργο Κατσαρό ή την Μαρία Αλιφέρη, αντιλαμβάνεται πόσος πολύς πόνος μάς περιμένει ακόμη. Εγώ όμως *dum spiro spero*. Γι' αυτό και περιμένω φερ' ειπείν τον Σπύρο Βραχωρίτη σ' αυτό το Εθνικό Συμβούλιο Πολιτισμού αλλά και τον Γιώργο Δοντά, την Πέπη Ρηγοπούλου ή τον Θόδωρο Αντωνίου. Αναφέρω πρόχειρα κάποια ονόματα ακριβώς για να ερεθίσω μια δημόσια συζήτηση.

Ο δεύτερος πολύ σημαντικός θεσμός που ανακοινώθηκε είναι το Συμβούλιο των Μουσείων, ο χώρος δηλαδή της «βαριάς βιομηχανίας» του πολιτισμού μας. Γιατί τα μουσεία μας παρά τον πλούτο τους πάσχουν από νεποτισμό, συντηρητικό πνεύμα και έλλειψη ενδοσυνεννόησης και κοινής πολιτικής. Στοιχίζουν συχνά πάρα πολύ, έχοντας συχνότερα άθλιο ή λαϊκίστικο management. Αν γινόταν κάτι τέτοιο, θα μείωνε δραστικά το κόστος τους πολλαπλασιάζοντας την προσφορά τους. Συχνά τα μουσεία σ' όλη την επικράτεια καθηλώνονται από ένα δημοσιοϋπαλληλικό πνεύμα και έλλειψη πρωτοβουλιών. Οι εξαιρέσεις φωτεινές αλλά λίγες. Το συμβούλιο αυτό, αν δεν τορπιλισθεί εν τη γενέσει του, με τα ίδια εκείνα πρόσωπα που χρεώνονται την πολιτιστική μας υστέρηση εξ ολοκλήρου, θα μπορέσει πραγματικά να δημιουργήσει τη διαφορά στην καλλιτεχνική μας ζωή. Αρκεί μόνο να υπάρξει λίγη περισσότερη τόλμη...

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- **Απόψε και αύριο βράδυ**, Παρασκευή και Σάββατο 16-17 Ιουνίου, στο Θέατρο Βράχων του Βύρωνα πραγματοποιείται, για δεύτερη χρονιά, η μουσική συνάντηση **Mare Nostrum**, με δεξιότητες και συγκροτήματα από διάφορες χώρες της Μεσογείου.

- **Επισκεφθείτε** την ωραία έκθεση φωτογραφίας «**Πλανήτης Ποδόσφαιρο**», που γίνεται με αφορμή το Μουντιάλ στο φουαγιέ του Ινστιτούτου Γκάιτε Αθηνών (Ομήρου 14-16) έως και τις 28 Ιουλίου: συμμετέχουν 50 φωτογράφοι διεθνούς κύρους.

- **Στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης** γίνεται τις ημέρες αυτές (και έως 24/9) έκθεση του γερμανού ζωγράφου **Helmut Middendorf**, από τους εκπροσώπους του γερμανικού νεο-εξπρεσιονισμού. Εν συνεχεία η έκθεση θα μεταφερθεί στην Αθήνα.

- «**Μεσογειακή τριλογία** σύγχρονης τέχνης. Αθήνα, Κάιρο, Παρίσι» τιτλοφορείται η έκθεση που γίνεται έως 30/6 στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα Μερκούρη» στο Θησείο, με τη συμμετοχή 37 καλλιτεχνών από τη Γαλλία, την Ελλάδα και την Αίγυπτο.

- **Αν βρεθείτε στα Χανιά**: Από 21 Ιουνίου έως 2 Ιουλίου στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου (Μεγάλο Αρσενάλι, Παλιό Λιμάνι Χανίων) γίνεται η έκθεση «**Σύγχρονη Σλοβενική Αρχιτεκτονική**»: θα παρουσιάσει τη δουλειά έξι γραφείων νέων αρχιτεκτόνων που δραστηριοποιούνται στη Σλοβενία.

- **Στον Άγιο Νικόλαο** της Κρήτης, στο Ίδρυμα Γ. & Α. Μاميδάκη, από σήμερα 16/6 έως και 30 Σεπτεμβρίου γίνεται η έκθεση γλυπτικής του **Γιάννη Παρμακέλη** «Μηχανικά 1978-2006».

- **Στις γκαλερί**: δείτε την έκθεση γλυπτικής της **Μαρίας Βλαντή**, που γίνεται στη «Μέδουσα» (Ξενοκράτους 7, Δεξαμενή). Στην ίδια γειτονιά, στη γκαλερί «3» (Φωκυλίδου 3) επισκεφθείτε την έκθεση ζωγραφικής της **Ελένης Νικοδήμου** (έως 27/6). Στη Γλυφάδα, στην «Περιπλάνηση» (Δούσμανη 5) εκθέτει –χαρακτικά, γλυπτά και ζωγραφική με θέμα «Ιχθύες»– ο **Κώστας Γαϊτής**.

Ενμέρει ανεπίδοτη αλληλογραφία Δημήτρη Χατζή - Τάσου Λειβαδίτη

Στο αφιέρωμα «Τάσος Λειβαδίτης», του περιοδικού *η λέξη*, 130, νοέμβρης-δεκεμβρης '95, 787, δημοσιεύτηκε σε φωτομηχανική αναπαραγωγή μια κάρτα [από Βουδαπέστη 20.2.1967] του Δημήτρη Χατζή στον Τάσο Λειβαδίτη. Απευθύνθηκα, τότε, στην λέξη και ο Αντώνης Φωστιέρης με ενημέρωσε για την ύπαρξη, στα χέρια της κυρίας Λειβαδίτη, μιας ακόμα κάρτας [από Βερολίνο 23.12.1961] και μου έστειλε ένα φωτοαντίγραφο. Πρόσφατα, σε νέο υλικό που κατατέθηκε στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ουγγαρίας –ειδήσεις γι' αυτό το υλικό,

στο περιοδικό *Αρχειοτάξιο*, 8, Ιούνιος 2006– εντοπίστηκαν δύο γράμματα, ένα του Τάσου Λειβαδίτη προς τον Δημήτρη Χατζή, και η ανεπίδοτη απάντηση του παραλήπτη, ο οποίος την χρονολογεί από Βουδαπέστη 20.4.1967 και σημειώνει με το μολύβι *Λειβαδίτης Δεν πρόφτασα να το στείλω*. Όσο μπορώ να ξέρω, αυτές οι τέσσερις ανταλλαγές είναι όλη, έως αυτή την ώρα, η καταγραμμένη αλληλογραφία ανάμεσα στους δύο δημιουργούς.

Νίκος Γουλανδρής

• Berlin [Σάββατο] 23.12.1961, Αγαπητέ ποιητή (που με ξέχασες εντελώς). Δέξου τις πιο θερμές ευχές μου για τον καινούργιο χρόνο. Δημ. Χατζής

• Βουδαπέστη [Δευτέρα] 20.2.1967, Ποιητή. Πήρα τα δύο βιβλία σου – ύστερα από χρόνων πολλών σιωπή σου. Σε ευχαριστώ πολύ που με θυμήθηκες. Και σε ευχαριστώ και για τη χαρά, τη συγκίνηση που μου έδωσαν τα βιβλία. Και για την “οργή” που μου έδωσε η αλλαγή που έκανες στους ανεκτίμητους “Τελευταίους”: Έβγαλες το προσωπικό Λειβαδίτη που ήταν στα Αποσπάσματα βάζοντας στη θέση του το γενικό, Ποιητής. Δική σου δουλειά. Εγώ μια φορά – σε λατρεύω. Δημ. Χατζής

• [Αθήνα, νωρίτερα από 20 Απριλίου 1967], Αγαπητέ Δημήτρη, Σου χρωστάω μερικά λόγια για την τόσο παρατεταμένη σιωπή μου, μα δεν χρειάζεται να σου πω και πολλά, φτάνει μόνο αυτό: ότι και τους εδώ «φίλους», έχω να τους δω πάνω από ένα χρόνο (και τα εισαγωγικά μ' όλη τη βαρύνουσα σημασία τους). Καλώς ή κακώς, δεν ξέρω, ο ερχομός της ωριμότητας με τράνταξε, ήμουν γεννημένος μόνο για πολύ νέος, και το πέρασμα του χρόνου, σ'ό-

λους οδυνηρό, σε μένα κατέληξε σε νευρασθένεια. Δε βγαίνω έξω, παρά μόνο τη νύχτα για να χωθώ σε καμμιά ταβέρνα, δε θέλω ούτε να βλέπω ανθρώπους, ούτε να με βλέπουνε. Συχώρα μου τις εξομολογήσεις, μα απευθύνομαι σε κάποιον που μπορεί να με καταλάβει: υπήρξα στη νειότη μου όχι μόνο ωραίος, μα και ωραιοπαθής. Και ξαφνικά ο χρόνος, μ'έσπρωξε σ'ένα χώρο άγνωστο, όπου πρέπει να μάθω από την αρχή να ζω. Και που πάντα, για να κάνω χιούμορ, θα μένω μεταξέστέος. Είναι μια ιδιαίτερη ικανότητα να ζεις μετά από μια ορισμένη ηλικία – και την ικανότητα αυτή δεν την έχω.

Θα μου πεις, σ αυτές τις περιπτώσεις η αυτοκτονία είναι το μόνο φάρμακο, μα έλα που ο θάνατος μου φαίνεται κάτι το αποκρουστικό; Κομφούζιο. Αυτής της ψυχολογικής ανωμαλίας είναι κυήματα και τα διηγήματα που σούστειλα κι επειδή κάπως με ξεδόσανε, τ'αγάπησα. Γι'αυτό στενοχωρήθηκα που δεν είδα στην κάρτα σου καμμιά ιδιαίτερη μνεία – κι ειδικά απόνα δάσκαλο του είδους. Πολύ θάθελα, απλά και ξεκάθαρα, τις σκέψεις σου για το Εκκρεμές. Όσο για το Λειβαδίτη ή Ποιητής (στους Τελευταίους) σκέφτηκα πως ο Λειβαδίτης δεν είναι μόνο ο ποιητής –

είναι και η Κλυταιμνήστρα κι όλοι οι άλλοι, προς τί, λοιπόν, ο διαχωρισμός.

Τώρα τελευταία (κάνα δυο μήνες) με το μόνο που κάνω συντροφιά είναι ο γλυκός Φραγκιάς, και συχνά μιλάμε για σένα. Τα διηγήματά σου είναι επτά αριστουργήματα, χωρίς καμμιά υπερβολή, σε βεβαιώνω. Τα αγάπησα απ' την πρώτη στιγμή. Σε φιλώ. Τάσος

• Λειβαδίτης, Βουδαπέστη [Πέμπτη] 20.4.1967, Δεν πρόφτασα να το στείλω Αδερφέ Τάσο.

Με χαρά και συγκίνηση πήρα το γράμμα σου, ύστερα από τέσσερα ή πέντε χρόνια σιωπής.

Δε μου χρειάζονται εξηγήσεις και συγνώμες γι'αυτήν τη σιωπή. Πάνω-κάτω τα ήξερα πάντα τα ψυχικά σου βάσανα – όχι βέβαια στο βαθμό που τα δείχνει το γράμμα σου, μα τέτοια, τόσα, τέτοιας μορφής. Αντί να σε παρηγορήσω ή να σε «συμβουλέψω» θα σου πω πολύ απλά πως το θεωρώ μαθηματικά βέ-

1. Όπως φαίνεται από την απάντηση του Δ.Χ., αναφέρεται στη συλλογή *Ανυπεράσπιστοι*, διηγήματα, εκδόσεις Θεμέλιο 1966 [τυπώθηκε τον Νοέμβριο 1966 και κυκλοφόρησε αρχές 1967].

[illegible][illegible]

βαιο πως θα μείνεις «μετεξεταστέος» στη ζωή, πως δεν είναι ζήτημα ηλικίας, πως δηλαδή ποτέ «δεν θα μάθεις να ζεις» ούτε από την αρχή ούτε από τη μέση: Ο χώρος είναι άγνωστος, δοσμέ- νος άγνωστος.

Εγώ, χωρίς να επικοινωνώ μαζί σου, χωρίς να έχω καμιά απαίτηση να μου γράφεις και –προ παντός– χωρίς να έχω τίποτα να σου προσφέρω –και όχι μονάχα εξ αιτίας της απόστασης που μας χωρίζει– πάντοτε σε αγαπώ. Και σε αγαπώ όχι μονάχα για την ποίησή σου. Μα σ’αγαπώ –ακριβώς και γι’αυτό το «μετεξεταστέος», για την αμάθειά σου στη ζωή, την αδυναμία προσαρμογής σ’αυτόν τον άγνωστο, όπως τον γράφεις χώρο.

Από κει και πέρα εγώ βρίσκω αυτή την «άλλως ανωφεληή» ζωή σου πέρα για πέρα δικαιωμένη. Στη μεγάλη σου ποίηση έφτασες όχι μόνο να το ξέρεις –δεν είναι το πιο σπουδαίο– μα να το πεις, πως «δεν πειράζει» – δεν πειράζει δηλαδή η ήττα, η αθλιότητα, η βλακεία, η πτώση (και όχι μονάχα των άλλων). Εγώ τόμαθα, τόχω μάθει, το ξέ-

ρω πριν από σένα – μα δεν κατάφερα να το πω. Γι' αυτό σε αγαπώ τόσο πολύ, σε θαυμάζω τόσο και σε καμαρώνω. Μερικές φορές διαβάζοντας τα δικά σου ποιήματα έχω εντονότατη την αίσθηση πως αυτό, ακριβώς αυτό, ακριβώς έτσι ειπωμένο ήθελα –κι έπρεπε να τόλεγα εγώ – ή αλλιώς: λέω πως αν έφτανα να τόλεγα αυτό, θα τη θεωρούσα τη ζωή μου δικαιωμένη.

Έχουμε ωστόσο υποσχεθεί – πριν από πέντε χρόνια –το θυμάσαι;²– να μη γράφουμε ο ένας στον άλλον επιστολές. Το γράμμα σου μου δίνει την ευκαιρία να παραβώ την υπόσχεσή μας, τη σύμβασή μας και να σου γράψω για τους «Τελευταίους», για το «Εκκρεμές» – και δυό λόγια για τους «Ανυπεράσπιστους».

Όταν είχα διαβάσει την 25η ραψωδία σου και τα βρήκα όλα –εκτός από την ομπρέλλα (στην ουγγρική μετάφραση, χωρίς να σου ζητήσω την άδεια, την έσβυσα, σαν εντελώς παρένθετη)– τα βρήκα όλα υπέροχα και –πάλι– δυστυχώς δεν έχω άλλη λέξη – μεγάλα – σκεφτόμουνα πού θα μπορούσες τάχα να

πας παραπέρα. Με τέτοια ποιήματα έχει κάποτε κανένας την αίσθηση πως η ποίηση τελειώσε – δεν έχει άλλο να πει, δεν χρειάζεται. Ύστερα είδα τα «Φραγμένα» – το είχες ξεπεράσει και κείνο. Ήθελα τότε από τη χαρά μου να σου γράψω – δεν είχα πια τη διεύθυνσή σου. Τα έδωσα στον Gaucheron³ που είχε περάσει από δω και ζητούσε τη γνώμη μου για ελληνικά ποιήματα. Δεν ξέρω αν μπόρεσε να κάνει την πεζή, όπως σχεδίαζε μετάφραση στα γαλλικά.

Παίρνοντας τους «Τελευταίους», ξαναδιάβασα –όρθιος ακόμα, με το παλτό ακόμα– το αγαπημένο έξοχο ποίημα. Ξαναβρήκα ολοκληρωμένους, τελειωμένους, τους υψηλούς τόνους των Φραγκμένων. Σου έγραψα αμέσως, την ίδια στιγμή (μαζί με εκείνη την παρατήρηση για το Λειβαδίτης-ποιητής – οι εξηγήσεις σου δεν με έπεισαν καθόλου, ο Λειβαδίτης μου έλειψε, μα μπορεί και να είναι εντελώς ιδιωτικό δικό μου, συναισθηματικό, όχι κριτικό) – σου έγραψα αμέσως –τί άλλο μπορεί να γράψει ένας κατάπληκτος από τη χαρά της τέχνης και από προσωπική ικανοποίηση άνθρωπος; – πως «εγώ

2. Προς το παρόν, τα στοιχεία λείπουν για να μπορεί να γίνουν υποθέσεις, αν η ανταλλαγή αυτή έγινε σε αλληλογραφία ή σε

άλλες περιστάσεις.

3. Ζακ Γκοσερόν [Jacques Gaucheron, 1920-], γάλλος ποιητής.

σε λατρεύω».

Να το ξαναπώ τώρα πιο ήρεμος και έχοντας από τότε ξαναδιαβάσει άλλες μερικές φορές το βιβλίο; Οι «Τελευταίοι» είναι μέγιστο ποίημα της μεγάλης μας νεοελληνικής μοντέρνας ποίησης. Αυτής της ποίησης της φτασμένης σε μια κορυφή που δεν είναι η κορυφή μιας παρνασσικής αταραξίας, δεν είναι η κορυφή μιας στωικής αυτοϊκανοποίησης μες'την πληρότητά της, δεν είναι ούτε της απελπισίας η κορυφή –είναι εκείνη η κορυφή που είναι μαζί το έσχατο βάθος και το απέραντο πλάτος μαζί – από όπου μπορεί κανένας «γυμνός, ανέστιος και πένης» να «αντικρύζει το θεό του» και αλλάζοντας πια ανάμεσα στο Φιλοκτήτη, τον Οδυσσέα ή τον Νεοπτόλεμο πρόσωπα και προσωπεία, να φτάσει στην ταύτιση της ήττας και της νίκης, εκεί από όπου «εμείς που δεν είχαμε τίποτα» μπορούμε στους άλλους «να τους διδάξουμε τη γαλήνη» (ο Σεφέρης), εκεί όπου «η μοναξιά του άντρα γίνεται άστρα» (ο Ελύτης) για να ανεβούν οι μεγάλοι σου στίχοι της Καμπάνας ή των Τελευταίων – «εκεί που όλα τελειώνουν» – όπως θα μπορούσα εδώ ναντιγράψω ως το τέλος, έναν – έναν προς έναν τους καρφωτούς στίχους του μεγάλου ποιήματος

Θέλεις, λοιπόν, να πεθάνεις, Τάσο; Κάμε το – με μία ελάχιστη διαφορά: Δεν είσαι απ'αυτούς που πεθαίνουν, είσαι απ'αυτούς που ψοφούνε, που προ-όριστα να ψοφούν

Στο μεταξύ διάβασα το «Εκκρεμές». Είναι αυτό που γράφεις στο γράμμα σου – έκφραση αυτής της «αδιέξοδης» (αυτή τη στιγμή) της ψυχής σου. Αλλά ποιας κατάστασης είναι, δεν έχει καμιά σημασία, μονάχα η έκφραση λογαριάζεται, το αποτέλεσμα. Και το αποτέλεσμα είναι άριστο (τόγραψαν ήδη και ο Ραυτόπουλος και ο Βαρίκας – άλλους δεν είδα). Η ανάπτυξή τους είναι μέσα στο δικό τους κλίμα, η [ευρηματική] τους επίσης, χωρίς καμιά στιγμή να παραστράτισουν (μέγας κίνδυνος) από τη μια στο λυρισμό, από την άλλη σε κάποια –οποιαδήποτε– ρεαλιστική θεματικότητα. Στο δυσκολότατο είδος τους (όπου ο καθένας νομίζει πως μπορεί να κάνει «ό,τι θέλει») είναι τόσο η επιτυχία των κομματιών αυτών που σε

καμιά σελίδα δε μπορεί να βρει κανένας κάτι που να πει «αυτό εδώ μπορούσε και να λείπει». Είναι ολότελα φανερό πως η άσκησή σου στην ποίηση –και τί άσκησι!– σε προφύλαξε. Αν η τέχνη είναι ο ρυθμός μιας κατασκευής (εγώ αυτό πιστεύω) – ο ρυθμός αυτών των κομματιών όχι μονάχα δε σπάζει πουθενά μα φαίνεται νάναι μετρημένος με το υποδεκάμετρο (το «υποδεκάμετρο» είναι η τέχνη). Το «Εκκρεμές» δεν είναι «δοκιμή» σου στην πρόζα: Είναι ώριμο έργο έμπειρου τεχνίτη.

Το είδος των κομματιών στο «Εκκρεμές» είναι άλλο είδος. Έτσι δε μιλώ καθόλου σαν «ένας δάσκαλος του είδους». Μιλώ μονάχα σαν (αρκετά ετοιμασμένος) αναγνώστης και σαν θαυμαστής της τέχνης σου.

Έτσι πρέπει να τελειώσω όχι χωρίς να πω δυο λόγια και για τους «Ανυπεράσπιστους»: Εσύ λίγο να γλυστρήσεις (δεν γλίστρησες) και να ξέφυγες από την απροσωπία και την αφαίρεση των ανθρώπων σου στο «Εκκρεμές», θα είχες αποτύχει ή τουλάχιστον δεθάρχεις πετύχει έτσι που πέτυχες. Εγώ –αντίθετα– αν μπορούσα να βάλω τους ανθρώπους των «Ανυπεράσπιστων», μέσα σε «χώρο και χρόνο», θα τολμούσα να το θεωρώ και εγώ αυτό το βιβλίο ένα άρτιο έργο. Ο χρόνος και ο χώρος υπάρχουν – αλλά υπάρχουν «κάπως», υπάρχουν τεχνητά, μονάχα για να υπάρχουν. Αυτό, το δικό μου «είδος», απαιτούσε ο χρόνος και ο χώρος να έχουν καθοριστική σημασία, τα προβλήματα των ανθρώπων τους να είναι μέσα σε κοινωνικές ανάγκες επικαιρότερες, πιο καίριες, κοινωνικές καταστάσεις αμεσότερα (αναγκαιότερα) συνδεμένες με το πρόβλημά τους. Δέχομαι με ταπεινοσύνη τους επαίνους. Ο ίδιος ωστόσο ξέρω πως θελητά ή αθέλητα, από δειλία ή από ανεπάρκεια, έβαλα τα προβλήματά τους, ζωντανά προβλήματα, σε ανώδυνες καταστάσεις, κατέφυγα –ή ξέφυγα– σε μια ουδέτερη θεματική. Αυτός είναι ο μεγάλος φόβος, ο μεγάλος μου καϋμός – και σου το λέω εσένα: Αν δε μπορέσω να βρω το έδαφος μιας σύγχρονης θεματικής, να βάλω μέσα σ'αυτήν, την γνήσια (αυτό το ξέρω), σύγχρονη και πικρή προβληματική μου, Τάσο,

εμένα ξέγραψε με από συγγραφέα.

Προσπαθώ να τα καταφέρω. Κάποτε ελπίζω. Κάποτε απελπίζομαι, φοβάμαι. Κάποτε νομίζω πως η Ελλάδα είναι η σωτηρία – όχι η Ελλάδα των «μεγάλων παραδόσεων» και των «γαλάζιων ουρανών» – μα μια Ελλάδα του μαρτυρίου – νομίζω δηλαδή πως εμείς οι τωρινοί, οι νικημένοι Έλληνες, έχουμε να πούμε δυο λόγια στο σημερινό κόσμο. Διαβάζω εσάς, εσένα, κοντεύω να βεβαιωθώ. Ύστερα βλέπω πάλι, διαβάζω τόσα επαρχιωτικά, τόσοι λαϊκισμούς, τόση χωριάτικη επανάπαυση – τότε φοβάμαι πως και αυτή η «Ελλάδα» δεν ήτανε –δεν είναι– παρά ένα δημιούργημα της [διαψευσμένης] μας ανθρωπιάς, – αλλιώς ανύπαρκτη, η «χώρα του Ηρακλείδη και του Βάλα» (χωρίς να είναι υποχρεωτικό πως ο Ηρακλείδης και ο Βάλας είναι αποκλειστικά και μόνον οι «αντιδραστικοί» μας).

.....
Όλα όσα σου έγραψα, σταμάτησα μια στιγμή και τα ξανακοίταξα. Τα βρίσκω άταχτα, μισά, κακοειπωμένα και προ παντός: βιαστικά. Από την ίδια στιγμή που πήρα το γράμμα σου, άλλο έχω στο νου μου:

Δεν είσαι μόνος εσύ που έχεις ανάγκη. Υπάρχουν και άλλοι που μπορεί να έχουν ανάγκη από σένα. Εννοώ τον εαυτό μου. Από τη στιγμή που διάβασα πως βρήκες τον Αντρέα (καλή σας τύχη και των δυο σας) αυτό έχω στο νου μου: Τάσο μου, γλυκέ, βασανισμένε αδερφέ. Να πάρεις τον Αντρέα (και αυτός έχει ανάγκη) και ναρθήτε το καλοκαίρι –έστω και για λίγες μέρες– στη Δαλματία που θα είμαι (δεν ξέρω ακόμα πού ακριβώς – και δεν έχει σημασία), από τα μέσα του Ιούλη ως το τέλος του Αυγούστου – ναρθήτε σε μένα και πολύ σας παρακαλώ.

Να τον πάρεις και ναρθήτε. Τίποτε άλλο. Ωφελώντας εμένα, μπορεί να έχετε και εσείς ωφέλεια – την αίσθηση της σιγουριάς, την αίσθηση –έστω και για λίγο– πως για «τάλλα», για τα «μετεξεταστέος» – πειράζει βέβαια – πειράζει πολύ – μα την ψυχή μας [...] ζωντανή: όχι μονάχα για να χαίρεται την ομορφιά – μα και για να τη φκιάχνει. ΕΛΑΤΕ. Σε φιλώ χίλιες φορές. Δημ. Χατζής

Το χρονικό μιας προαναγγελλθείσας θύελλας

Ο Πέτερ Χάντκε και το Βραβείο Χάινε

του Κώστα Θ. Καλφόπουλου

Οπως εύστοχα παρατηρούσε αρθρογράφος της *Neue Zürcher Zeitung*, ό,τι ξεκίνησε σαν τίτλος σεμιναρίου ή συγκριτική μελέτη της γερμανικής φιλολογίας κατέληξε σαν κακόγουστη φάρσα με θύμα τον Πέτερ Χάντκε και αφορμή την εφετινή υποψηφιότητά του για το Βραβείο Χάινε, που απονέμει η πόλη του Ντύσελντορφ. Κι ό,τι θεωρήθηκε «γαλλική ιδιοτροπία» επαληθεύτηκε ως «γερμανική κύρωση» σε βάρος του σημαντικότερου εν ζωή γερμανόφωνου συγγραφέα. Τα γεγονότα εξελίχθηκαν σαν βίντεο σε fast forward, μια τεχνική που δανείζεται ο Κιούμπρικ στο *Κουρδιστό πορτοκάλι* ή, πάλι, σαν σκηνή σε αργή κίνηση, όπως στις ταινίες του Πέκινπα: η κριτική επιτροπή ανακοινώνει τον Πέτερ Χάντκε για το Βραβείο Χάινε, ο Χάντκε αποδέχεται κατ' αρχήν την υποψηφιότητα, οι πρώτες αντιδράσεις, μεταξύ των οποίων και του Μαρσέλ Ράιχ-Ρανίτσκι, βλέπουν το φως της δημοσιότητας, οι πολιτικοί που συμμετέχουν στο Δημοτικό Συμβούλιο απορρίπτουν σχεδόν ομόφωνα και μετά βδελυγμίας την πρόταση, η *Franfurter Allgemeine*, η *Süddeutsche* και η *Zeit* συμφωνούν όσον αφορά τη λογοτεχνική αξία του υποψήφιου, το *Spiegel* διαφωνεί εντόνως ως προς τις πολιτικές θέσεις του συγγραφέα, ο Χάντκε διαψεύδει δηλώσεις που του έχουν αποδοθεί ως «υποστηρικτή ενός δικτάτορα και μιας γενοκτονίας», στο τέλος όλα καταρρέουν σαν πύργος από τραπουλόχαρτα, η υποψηφιότητα ουσιαστικά ακυρώνεται, ένα σημαντικό λογοτεχνικό βραβείο παραμένει έκθετο και έρμαιο της πολιτικής.

Με τη γραπτή δήλωση του Πέτερ Χάντκε ότι αρνείται εν τέλει να παραλάβει το Βραβείο Χάινε φαίνεται πως κλείνει ο φαύλος κύκλος που άνοιξε πρόσφατα με αφορμή την επίμαχη υποψηφιότητα του αυστριακού συγγραφέα. Ανεξάρτητα από την τελική απόφαση που θα ληφθεί στις 22 Ιουνίου, ο Χάντκε είναι ο ουσιαστικός χαμένος στον αγώνα ανάμεσα στην ηθική και την εξουσία, όπως σωστά περιέγραψε σε κύριο σχόλιο ο εκ των εκδοτών της *Franfurter Allgemeine* Φρανκ Σίρμαχερ, καθώς τιμωρήθηκε για δύο λόγους: για τη στάση του στο ζήτημα της Γιουγκοσλαβίας και, εμμέσως, για τη λακωνική επιχειρηματολογία της επιτροπής, που φάνηκε «ανάμεσα στις γραμμές» να επικροτεί αυτή τη στάση. Ουσιαστικά, είναι το «ανυπεράσπιστο άτομο μπροστά στη γυμνή επιθετικότητα», όπως περιέγραφε ακριβώς τριάντα χρόνια πριν ο Ράιχ-Ρανίτσκι, σε μία αρνητική βιβλιοκριτική, τους αμήχανους ήρωες του *Αριστερόχειρας γυναίκα*.

Το ζήτημα είναι ότι τόσο η ηθική όσο και η εξουσία υπήρξαν αποκλειστικό προνόμιο της πολιτικής. Τόσο στην περίπτωση του Μάρτιν Βάλζερ, όταν στάθηκε κριτικά απέναντι στις

«γερμανικές ενοχές», όσο και στην περίπτωση της σύγκρουσής του με τον Ράιχ-Ρανίτσκι με αφορμή τον *Θάνατο ενός κριτικού*, η αντιπαράθεση είχε κάτι από τη γερμανική *Gelassenheit*, μία αρετή που ισοσταθμίζει τον βρετανικό αυτοσαρκασμό και τη γαλλική υπεροψία, και που πάντως τείνει να εκλείψει από τη χώρα των ποιητών και των φιλοσόφων.

Στη «διαμάχη για τον Χάντκε» συνοψίζεται η «κατάσταση πραγμάτων» της πνευματικής ζωής στην ενοποιημένη Γερμανία. Το δηκτικό πνεύμα του προσβεβλημένου, μέχρι πρότινος, προσκεκλημένου, όπως αποτυπώνεται στην επιστολή του προς τον Δήμαρχο της Κολωνίας, στην πνευματώδη απάντηση του παραλήπτη της επιστολής, στην αδυναμία (*Ohnmacht*) στον χώρο των λογοτεχνών (με εξαίρεση τον Μπότο Στράους), στα *Ressentiments* που μεταφέρθηκαν από την πρώην Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας (όπως στις περιπτώσεις του Χάινερ Μύλλερ και της Κρίστα Βολφ) στην ενιαία Γερμανία, στη σύγκρουση ανάμεσα στη λογοτεχνία και την πολιτική, και, τέλος, στην αποδυνάμωση των θεσμών, ακόμα και σε λογοτεχνικό επίπεδο, μέσω της πολιτικής παρέμβασης. Από αυτή τη διαμάχη μόνον απώλειες μπορούν να μετρηθούν.

Αν η «υπόθεση Χάντκε» λήξει με νίκη της πολιτικής εις βάρος της δημιουργίας, η Γερμανία δεν θα έχει κανένα λόγο όχι μόνο να απονέμει βραβεία στο όνομα του Χάινε ή του Μπύχνερ αλλά και να επανεκδίδει πλέον τα έργα του Χάντκε, του Μπεν, του Σμιτ ή του Μπρεχτ. Τις υποψηφιότητες θα μπορεί να εισηγείται απευθείας μια διακομματική επιτροπή που στο όνομα του πολιτικά ορθού θα θυσιάζει την ανεξαρτησία του πνεύματος και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Αξίες για τις οποίες αγωνίστηκε με πάθος και συνέπεια ο Χάινε, αλλά δεν ασπάζονται προφανώς οι πολιτικοί που θέλουν να απονέμουν βραβεία προς τιμήν του.

αρχι ΤΕΚΤΟ νίκη

Το μνημείο του εβραίου φιλοσόφου Μαϊμονίδη στην Κόρδοβα, «στολισμένο» με τη σβάστικα.

Για μια φανταστική πόλη

στον Μιχάλη Κατζουράκη

Χορτασμένος από την επιτήδευση και τη σκηνογραφία του τουριστικού προϊόντος στην παλιά πόλη της Κόρδοβας, ένας φίλος συνταξιδιώτης εγκατέλειψε την παρέα και προτίμησε να περιπλανηθεί σε μια νεότερη γειτονιά της πόλης παραδίπλα, ανέγγιχτη από τον τουρισμό. Επιστρέφοντας δήλωσε πως εκεί ανέπνευσε: είχε δει πραγματικά παιδάκια να παίζουν, πραγματικές μαμάδες να κυκλοφορούν στους δρόμους με τα ψώνια, πραγματικά σπίτια και μαγαζιά. Ήταν μια ανακούφιση, είπε, επιτέλους να η αλήθεια.

Από περιέργεια πήγα να δω. Ήταν μια γειτονιά όπου ζει μόνιμα ένα μέρος του πληθυσμού της πόλης, μια γειτονιά προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους. Περιοχή «γενικής κατοικίας» θα λέγαμε εδώ, όπου κυριαρχεί η κατοικία με όλα τα απαραίτητα για τις τοπικές ανάγκες μικρομάγαζα. Όποιο στενό και να στρίψεις θα δεις τα ίδια ακριβώς πράγματα, σε άπειρες παραλλαγές. Τριώροφα σπίτια με χαρακτηριστικές εισόδους στολισμένες με φρικαλέα αχουλέχος (χρωματιστά πλακάκια), μικρά ανοίγματα και μπαλκόνια. Τα κτήρια ρίχνουν τις ίδιες σκιές στο δρόμο όπου παρκάρουν τα ίδια αυτοκίνητα, η ίδια σκόνη κάθεται στα πεζοδρόμιά της. Πουθενά

κάτι για να σταματήσει το μάτι σου. Υπέροχη ομοιογένεια και κοινωνική συνοχή.

Απροσδιόριστης ηλικίας κομμάτι της πόλης, ανώνυμο και ομοιόμορφο, χωρίς κανένα «μνημείο», χωρίς κανένα «ιστορικό κτήριο» που οφείλει κανείς να επισκεφθεί. Ο οδηγός της πόλης δεν αναφέρει τίποτα γι' αυτή τη γειτονιά, ούτε καν για τις εκκλησίες της, σίγουρα τα πιο επιβλητικά της κτίσματα. Σε κανένα δρόμο δεν υπάρχει έστω μια επιγραφή για κάποιον διάσημο που έζησε ή δούλεψε εκεί. Ακόμα κι αν δεν είχαμε ακούσει ποτέ το όνομά του, θα ήταν μια μικρή παρηγοριά: ότι εδώ κάποτε έγινε κάτι ιδιαίτερο. Η ανιαρή πεζότητα του κοινότοπου ως

γήινος «νατουραλισμός».

Έτσι με άλλο μάτι επέστρεψα στην «παλιά πόλη», έτοιμος να την δω με ανανεωμένο ενδιαφέρον. Ούτε εδώ υπήρξαν πάντως εκπλήξεις: ό,τι ήταν να θαυμάσουμε το είχαμε ήδη θαυμάσει, ό,τι ήταν να μας ξαφνιάσει, είχε γίνει από χθες-προχθές. Η «κατάκτηση» της παλιάς πόλης με τον τουριστικό οδηγό στο χέρι ήταν άλλωστε ζήτημα μερικών ωρών. Δεν υπήρχαν πια μυστικά. Τι στο καλό, είχαμε επισκεφτεί τη Μεθκίτα, το μεγαλύτερο τζαμί του κόσμου με τον κήπο του, είχαμε δει τη συναγωγή και το άγαλμα του σοφού εβραίου Μαϊμονίδη, το Αλκάθαρ με τους υπέροχους κήπους του. Γυρίσαμε και τα μαγαζιά, πολύ μαγαζιά. Ήταν ο γνώριμός μας τόπος, κατάλληλα προσαρμοσμένος στις δικές μας ανάγκες-λίγο θέαμα, λίγο ψευδαίσθηση, επίτηδες αποσπασματικές εντυπώσεις και ανταγωνιστικές σχέσεις μικρής διάρκειας. Ό,τι κοίταζες το είχες λίγο αργότερα ξεχάσει, καθώς τώρα σου τραβούσε την προσοχή κάτι εξίσου φανταχτερό ή γυαλιστερό. Προχωρούσες με την ελπίδα πως το επόμενο μαγαζί θα

είχε κάτι άλλο, κάτι ανώτερο, που θα περίμενε μόνο εσένα να το ανακαλύψεις. Ότι η επόμενη πλούσια διακοσμημένη πρόσοψη κτηρίου θα ξεπερνούσε την προηγούμενη σε τέχνη. Ότι εκείνη η μικροσκοπική τρύπα έκρυβε ίσως ένα μουσειάκι ελάχιστο, με πέντε εκλεκτά πράγματα. Ήταν διασκεδαστικό αυτό το σουλάτσο, ενώ γύρω σου άκουγες όλες τις γλώσσες του κόσμου, κι έβλεπες τα μπουλούκια από τα γκρουπ να στριμώχνονται μέσα στα στενά.

Δοκιμάσαμε έτσι τις μυρωδιές, την τοπική κουζίνα και το κρασί, αγοράσαμε ενθύμια και δώρα. Θα μπορούσα έτσι να περπατώ ακούραστα, χωρίς ιδιαίτερο στόχο μέσα στην παλιά πόλη της Κόρδοβας και πάντα να βρίσκω κάτι ευχάριστο για να δω. Είμαι ο τυπικός τουρίστας, καλόβολος, φιλοπερίεργος, αποφασισμένος να περάσει καλά και να διασκεδάσει καθώς περιεργάζεται αυτή την πόλη, που σε λίγο θα είναι σκέτη ανάμνηση. Χαίρομαι αυτή την έξω από τα συνηθισμένα ζωή, που δεν είναι παρά ένα διάλειμμα στην μόνιμή μου ζωή, κάπου εκεί μακριά. Εδώ είμαι περαστικός κι έχω πληρώσει για να νιώσω τις χαρές αυτής της ιδιαίτερης παρουσίας. Δεν νοιάζομαι να μάθω πολλά πράγματα για τα όσα βλέπω, μου αρκούν τα λίγα κι απαραίτητα που μου δίνει ο οδηγός – άλλωστε, είπαμε, αύριο θα είμαστε κάπου αλλού. Η Κόρδοβα ένας μόλις σταθμός στο ταξίδι. Μια ακόμα καρφισωμένη πεταλούδα στη συλλογή.

Αυτό, δεν είναι εξίσου «αλήθεια»; Γιατί η ανούσια, αδιάφορη γειτονιά της πόλης να είναι πιο αληθινή από αυτό το «προϊόν» προς κατανάλωση; Εγώ, δεν είμαι αληθινός άραγε; Μήπως ζω μέσα σε μια ψευδαίσθηση, κομμάτι της συνειδητό, καθώς μετέχω στη διαδικασία προσφοράς της παλιάς πόλης σε εύπεπτο περιτύλιγμα; Αλλά ακόμα και αν το δεχτούμε αυτό, μήπως το ίδιο δεν συμβαίνει στην «άλλη» περίπτωση, της λεγόμενης αυθεντικής πόλης; Υπάρχει ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στην άθλια μονιμότητα της ζωής που δοξάζουν οι κάτοικοί της και στην σχεδιασμένη απάτη όπου ζω εγώ, ο τουρίστας, ως «παιχνίδι»; Εγώ τουλάχιστον έπαιζα!

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Άμεσες και παράπλευρες απώλειες (αφορμές για αφύπνιση)

«ECOFILMS» ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΡΟΔΟΥ

Είναι τρόπος εντιμότητας το να ομολογεί κανείς, ως μέλος της παγκόσμιας κοινότητας, ότι δεν νιώθει αισιόδοξος για το πώς και κατά πού πορεύονται τα πράγματα πάνω στον πλανήτη. Τα ψήγματα αφορμές αισιοδοξίας καταπνίγονται από τα απειλητικά μηνύματα –παρόντα και μέλλοντα– και τις συμφορές που επέρχονται κατά κύματα. Βέβαια, το ατομικό και το συλλογικό ένστικτο αυτοσυντήρησης μας κρατάει όρδιους, όμως με τη συντριπτική πλειοψηφία να περιμένει την «εξ ύψους βοήθεια» ή τη σωτηρία από τις ρεπλικές πολιτικούς που μας κυβερνούν, κατά κανόνα εξωνημένους. Κάποιοι αντιστέκονται. Λίγοι μεν αλλά αντιστέκονται. Και είναι καθήκον μας να τους γνωρίζουμε.

Μεθαύριο, 20 του μηνός, και για 6 μέρες, θα βρεθούμε μάρτυρες μιας τέτοιας εκδοχής. Ο συνειδητά κοινωνικοποιημένος κινηματογράφος θα δώσει και φέτος το –στο μέτρο του δυνατού– ασυμβίβαστο παρόν του. Το γνωστό και έξω από τη χώρα μας πλέον Φεστιβάλ «Rodos Ecofilms», παιδί ψυχής της Λουκίας Ρικάκη και της χούφτας των άξιων συνεργατών της, σε συνθήκες αφατρίαστων από κάθε σκοπιμότητα επιλογών και ιδεολογημάτων, θα παρουσιάσει ευρύ δείγμα, συχνά συνταρακτικό, της τρέχουσας κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Όπως σημειώνει η καλλιτεχνική διευθύντρια, η φετινή χρονιά, πέρα από τα μεγάλα οικολογικά προβλήματα, έχει θεματολογικό στόχο τον πόλεμο, τα κινήματα αντίστασης, τις παράπλευρες απώλειες, και επίκαιρο επετειακό αφιέρωμα, με τρεις ταινίες, στα 20 χρόνια μετά την πυρηνική τραγωδία του Τσέρνομπιλ.

Από τις 114 ταινίες που περιλαμβάνει το πρόγραμμα, από 39 χώρες, ελάχιστες είναι αυτές που δεν αναφέρονται, δεν αποκαλύπτουν και δεν καταγγέλλουν κάποια απώλεια· άμεση ή παράπλευρη. Απώλειες ζωής, αναπηρίες, ανεπούλωτες ψυχικές απώλειες, ορφάνιες, βιασμούς του φυσικού κύκλου, απώλειες συνείδησης, απώλειες ελπίδας, που σφίγγουν σαν σε μέγγενη τους λαούς ένα γύρω στη γη. Και το ντοκιμαντέρ είναι ένα πολύτιμο εργαλείο γνώσης και πρόκλησης για αλήθεια και αφύπνισης των «ανυποψίαστων», γιατί κανείς μας δεν μπορεί πλέον να ισχυριστεί ότι είναι αθώος.

Μαύρη, φέτος, επέτειος τα 20 χρόνια από την έκρηξη στο πυρηνικό εργοστάσιο του Τσέρνομπιλ, στην Ουκρανία, τότε μέλος της ΕΣΣΔ. Τα ντοκιμαντέρ *Λουντμίλα και Ανατόλι* του Γκούναρ Μπέργκνταλ και, κυρίως, το *Pripyat*, (το όνομα της –νεκρής σήμερα– πόλης των 48.000 τότε κατοίκων

που εργαζόντουσαν στο Τσέρνομπιλ) του Νικολάους Γκερχάλτερ, αποκαλύπτουν με φορτισμένο συγκινησιακό τρόπο, πώς, με την ραδιενέργεια πάντοτε παρούσα, στην «απαγορευμένη ζώνη» των 30 χιλιομέτρων γύρω από το εργοστάσιο απόμειναν και «ζουν» μόνο 80 οικογένειες ηλικιωμένων. Το κερασάκι στην τούρτα είναι το τρίτο ντοκιμαντέρ του αφιερώματος, το *Australians' Atomic Confessions* του Γκρέγκορι Γιανγκ. Αιφνιδιάζει τη μνήμη μας –τόσο επίκαιρα με την υποκριτική πίεση που ασκείται στο Ιράν να μην αναπτύξει πυρηνική ενέργεια– υπενθυμίζοντάς μας ότι 7 μόλις χρόνια μετά τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι η Αγγλία πραγματοποιούσε μυστικά, μέχρι το 1967, ατομικές –περίπου 600– δοκιμές για πυρηνικά όπλα, σε περιοχές της Αυστραλίας, σχεδόν εξαφανίζοντας πανάρχαιες φυλές όπως αυτές των Αβοργίνων και των Τόρρες.

Ιράν, Ιράκ, Αζερμπαϊτζάν, το «τρίγωνο» του πετρελαίου, και η δίχως προσχήματα λυσσώδης προσπάθεια των ανεπτυγμένων χωρών καθώς και των αυριανών κυρίαρχων του παιχνιδιού, Κίνας και Ινδίας, να το ελέγξουν – ένα τόσο αμοραλιστικό όσο και αιματηρό παζλ που εικονοποιούν τα τρία ντοκιμαντέρ: *Ταινία της εξόριστης οικογένειας του ιρανού Arash*, *Το αίμα του*

αδερφού μου: Μια ιστορία θανάτου στο Ιράκ, του Άντριου Μπέρεντς και η *Πηγή του Μάρτιν Μάρετσεκ*. Διαφθορά, μαύρο χιούμορ και ανθρώπινες τραγωδίες συμπορεύονται. «Μαύρος χρυσός» που ανταλλάσσεται με ισόποσο αίμα και παγκόσμιο κίνδυνο καινούργιων ολοκαυτωμάτων. Ακριβώς αυτόν τον παγκόσμιο θρήνο επιχειρεί, ακόμα και με ανθρωπιστικά στοιχεία διδασκισμού, να δώσει το δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ του Joop Van Wijk *Απόηχοι πολέμου*. Φριχτές αλήθειες που έχουν στο επίκεντρό τους παιδιά που βιώνουν τις εμφύλιες συρράξεις στη Λατινική Αμερική και την Αφρική, που βομβαρδίζονται στο Αφγανιστάν, ή που περιμένουν τον πατέρα πυροσβέστη που χάθηκε στους Δίδυμους Πύργους. Εδώ χάνει τη σημασία του (για τα παιδιά) ποιος είναι ο φταίχτης. Αυτά είναι οι παράπλευρες απώλειες.

Μια άλλη εκδοχή «παράπλευρης απώλειας» είναι η μυθοπλαστική (με τους τρόπους του ντοκιμαντέρ) ταινία του Ζ. Φερλχάτι *Φυλακισμένη Μνήμη*, η οποία εκτυλίσσεται στο σύγχρονο Μαρόκο. Απώλεια, παραίτηση, μνήμη του επί δεκαετίες φυλακισμένου, ως πολιτικού κρατούμενου, καθηγητή και η αδυναμία να ξαναβρεί τον μίτο της προηγούμενης ζωής του.

Τέτοιες «απώλειες», άμεσες και παράπλευρες, συγκροτούν το μέγιστο μέρος αυτής της σπουδαίας διοργάνωσης. Ανθρώπινες ιστορίες, ανθρώπινα πορτρέτα, οικολογικές επιβαρύνσεις, οικονομικές κρίσεις, αναζητήσεις της ψυχής, όπως είναι οι θρησκευτικές καταφυγές, είναι τα «πυρομαχικά» ενός «πολέμου» παρότρυνσης για αφύπνιση.

Σίγουρα ένα φεστιβάλ στη Ρόδο, το καλοκαίρι, πρέπει να πλαισιώνεται και από παράλληλες εκδηλώσεις που φαιδρύνουν την σκληρή όψη της καθημερινότητας, όπως τα δείγματα που προαναφέρθηκαν, δίχως να χαμηλώνουν τους στόχους και την ποιότητα. Κατά τις αντοχές του, άλλωστε, ο καθένας. Αυτή η οπτικο-εικαστική γιορτή ποτέ δεν απογοήτευσε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Κρυμμένοι

ΜΙΚΑΕΛ ΧΑΝΕΚΕ: ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ
(ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ 2005)

Ο Μίκαελ Χάνεκε είναι γνωστός από τις ταινίες *Η δασκάλα του πιάνου* και *Άγνωστος κώδικας*. Η τελευταία του δημιουργία *Κρυμμένος* προβλήθηκε στην Ελλάδα τον Γενάρη του 2006 κι αναμένεται να παρουσιαστεί ξανά στις οδόνες των δερινών σινεμά.

Ο αυστριακός σκηνοθέτης φαίνεται ότι προτιμά, γενικότερα, να κινηματογραφεί υποθέσεις που αφορούν σε ζητήματα κοινωνικής συνειδητοποίησης. Εν προκειμένω, ο παραγωγός μιας τηλεοπτικής εκπομπής με αντικείμενο τη λογοτεχνία αρχίζει να λαμβάνει βιντεοκασέτες οι οποίες περιέχουν αποσπάσματα της καθημερινότητάς του. Η ζωή του ίδιου και της οικογένειάς του περνάει σε περίοδο κρίσης με απρόβλεπτες συνέπειες. Μυστικά από την παιδική του ηλικία έρχονται στο φως με τρόπο τέτοιο που δυναμιτίζουν τη σχέση του ζευγαριού. Η κρυμμένη στο παρελθόν διένεξη του πρωταγωνιστή με έναν αλγερινό μετανάστη αναδεικνύει μέσα από δραματικές καταστάσεις το σύγχρονο πρόσωπο του ρατσισμού και της αναλγησίας. Στον αλλογενή εργάτη καταλογίζεται αβασάνιστα ότι, υποκινούμενος από φυλετικό και ταξικό μίσος, ζητάει εκδίκηση για μια παλιά ιστορία εγκλεισμού του σε ορφανοτροφείο.

Εξ αρχής, ο εικονολήπτης με τη βιντεοκάμερα παρατηρεί το σπίτι του πρωταγωνιστή έχοντας επιλέξει γωνία λήψης από την οδό Ίριδος (Rue de Iris). Πρόκειται απλώς για τον υπονοούμενο ταραξία της οικογενειακής θαλπωρής; Υποδηλώνεται άραγε ο ίδιος ο σκηνο-

Τρίμηνη Επιθεώρηση

Εκπαιδευτικών

Θεμάτων

**Σύγχρονη
Εκπαίδευση**

Το έγκυρο επιστημονικό
περιοδικό

26 χρόνια "Σύγχρονη Εκπαίδευση":
μαχητική, συνεπής και
συνεχής παρουσία
στον εκπαιδευτικό χώρο
για ενημέρωση στις εξελίξεις των
Επιστημών της Αγωγής

Σύγχρονη Εκπαίδευση

Τ.Θ. 250 85 - 100 26 Αθήνα

e-mail: sygekp@hol.gr

Τηλ. 210-88.23.762

θέτης; Μήπως με το βλέμμα των δύο παραπάνω προσώπων, μυθοπλαστικού και πραγματικού –τα οποία μένουν πάντα πίσω απ την κάμερα– τείνει ή αναμένεται να ευθυγραμμιστεί και η ματιά του θεατή; Πρόκειται δηλαδή για ένα είδος συλλογικής ίριδας-συνείδησης, η οποία, σε τελική ανάλυση, αναλογίζεται –με αφορμή τα φαινόμενα– σε υπαρξιακό και κοινωνικό επίπεδο;

Αναπόφευκτα, η εμπιστοσύνη ανάμεσα στο ζευγάρι κλονίζεται ολοένα και περισσότερο. Η σύζυγος, συνειδητοποιώντας την έλλειψη ειλικρίνειας από την πλευρά του άντρα, βυθίζεται στην αμφιβολία. Τα ερωτήματά της επεκτείνονται από το αισθηματικό έως το ηθικό υπόστρωμα της σχέσης. Η γυναίκα, εστιάζοντας στον διαπροσωπικό χαρακτήρα του δράματος, ανησυχεί και δεν προσπαθεί να συγκαλύψει το πρόβλημα. Επιχειρεί να μάθει τι συμβαίνει, δίχως όμως ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η συμπεριφορά του τυπικά προοδευτικού διανοούμενου δεν βοηθάει καθόλου, αντίθετα συσκοτίζει την κατάσταση.

Σπουδαίοι στους πρωταγωνιστικούς ρόλους κρίνονται οι ώριμοι Ντανιέλ Οτέιγ και Ζυλιέτ Μπινός. Ο Μίκαελ Χάνεκε παρακολουθεί τις στιχομυθίες τους με κοντινά κάδρα, επικεντρώνοντας στις αντιδράσεις των προσώπων, όταν φωτίζονται αποσπασματικά ορισμένες σκοτεινές πτυχές της ιστορίας. Αντίθετα, όταν η εξέλιξη του μύθου επιβάλλει την προσμονή κάποιου ασαφούς ή αμφίσημου γεγονότος, τα πλάνα αποκτούν εύρος και διάρκεια. Στο σώμα της ταινίας εγγράφονται επίσης εφιαλτικά φλας μπακ, θεματικές παραβολές και σκηνές συμβάντων, όπου συχνά –κι εσκεμμένα– δεν γίνεται άμεσα κατανοητό αν πρόκειται για καταγραφές του απρόσωπου εικονολήπτη/ταραξία ή όχι. Ο δημιουργός απεικονίζει εκφραστικά τις επιπτώσεις που έχουν οι κρυφές πράξεις του πρωταγωνιστή, αρμόζοντας τους κρίσιμους κινηματογραφικούς χρόνους έτσι ώστε να κυλούν παράλληλα.

Η σχέση ενεργειών και επιπτώσεων χρήζει ιδιαίτερης επισήμανσης, επειδή θα ήταν βέβαια παράλογο να καταλογιστεί η ευθύνη στον ανήλικο ήρωα, σε μια προσωπικότητα, δηλαδή, που δεν

είχε ολοκληρωθεί. Μολονότι κινηματογραφεί ωμά τη σκληρή συμπεριφορά των παιδιών, ο Χάνεκε προσωποποιεί τον υπεύθυνο εστιάζοντας στη δράση του συνειδητοποιημένου ενήλικα.

Ο ρατσισμός, οι διακρίσεις, η απάνθρωπη αντίδραση απέναντι στη διαφορετικότητα αποτελούν σαφή οδηγητικά θέματα στην υφή της ταινίας. Από κοινού με τη δολοφονική πολιτική του γαλλικού κράτους κατά των αλγερινών μεταναστών, υπήρξε και υπάρχει η προσωπική στάση του κάθε πολίτη –υποκείμενου στην ιδεοληψία και πρακτική της φυλετικής ή κοινωνικής υπεροχής. Εικάζεται μάλιστα πως εξαιτίας αυτής της θέσης το έργο δεν προτάθηκε για Oscar καλύτερης ξένης ταινίας από τις αρμόδιες γαλλικές αρχές. Είναι χαρακτηριστικό πως η κορύφωση της τραγωδίας βρίσκει τον άνθρωπο της διανόησης, επιτυχημένο επαγγελματία και υπεράνω πάσης υποψίας οικογενειάρχη ανάλγητο κι άλαλο μπροστά στο αποτέλεσμα των αθέατων ενεργειών του –ως εκπροσώπου μιας ολόκληρης τάξης πραγμάτων–: τον νεκρό μετανάστη. Και είναι περισσότερο κατακριτέος αυτός ο «Κρυμμένος» –και ο κάθε «Κρυμμένος»–, αφού οδηγείται ως το σημείο εκείνο λόγω του πλέγματος των ιταμών και ιδιοτελών συμφερόντων που έχει επιτρέψει να κατευθύνουν τη ζωή του. Απ' την άλλη μεριά, ο δεύτερης γενιάς αλλοεθνής –αλλά πάντα «ξένος» γάλλος πολίτης– αυτοκτονεί από ευθιξία, διαμαρτυρόμενος συγχρόνως για την αντιμετώπισή του από αναμενόμενους κι αναπά-

ντεχους εχθρούς.

Κρίνοντας το ύφος του αυστριακού σκηνοθέτη ειδικότερα στο ζήτημα των αντιπροσωπευτικών χαρακτήρων, θα υποστηρίζαμε ότι ο Μίκαελ Χάνεκε αντλεί από τα κορυφαία διδάγματα της οικείας του γερμανικής λογοτεχνίας λαμβάνοντας ως αρχή τον Γκαίτε και φτάνοντας ως τον Τόμας Μαν. Σχολιάζοντας δε τη σχέση του δημιουργού με τον συμπατριώτη του συγγραφέα Ρόμπερτ Μούζιλ, θα συμπληρώναμε ότι ο ήρωας της ταινίας –πνευματικά δέσμιος στα νήματα της μικροαστικής του συμβατικότητας– κάθε άλλο παρά «Άνθρωπος χωρίς ιδιότητες» είναι.

Μέσα στα παραπάνω ζοφερά, εμφανίζεται και μια αχτίδα ελπίδας, μια δυνατότητα, η οποία μένει να αποδειχθεί αν θα γίνει πραγματικότητα. Πρόκειται για τη βούληση μιας ανήσυχης νέας γενιάς που αντιπροσωπεύεται από τα παιδιά του πρωταγωνιστή και του αυτόχειρα εργάτη. Η αντίστιξη με την παλαιά σχέση του διδύμου των πατέρων είναι προφανής. Το τελευταίο πλάνο της ταινίας δείχνει τους δύο νέους να συναντιούνται –με πρωτοβουλία του καλλιεργημένου τρίτης γενιάς μετανάστη– εμπρός από το σχολείο που φοιτά ο γιος του «Κρυμμένου». Αν υπάρχει ένας δρόμος να λυθούν τα προβλήματα πάνω στα οποία εστιάζει το φιλμ, δεν μπορεί παρά να είναι αυτός της ανθρώπινης επαφής, της κατανόησης και της διεκδίκησης μιας αξιοπρεπούς κι ελευθερωμένης ζωής.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ

ΕΙ
ΚΑ
ΣΤΙ
ΚΑ

Άνθη, τρίβολοι των αισθήσεων και των συμβολισμών

«ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΗ», ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ (ΝΕΟ ΚΤΗΡΙΟ)

Στα 6 πρώτα χρόνια του καινούργιου αιώνα έχουν κιόλας πραγματοποιηθεί τρεις διεθνείς εκθέσεις με θέμα τα λουλούδια. Εύστοχα το Μουσείο Μπενάκη παίρνει, με πρωτοβουλία του, τη σκυτάλη και παρουσιάζει τη δική του, πολυσημική εκδοχή πάνω στο ίδιο θέμα με τη συμμετοχή (απάνδισμα, πιο ταιριαστά) 24 ελλήνων και 18 ξένων καλλιτεχνών, ενός οπωσδήποτε αντιπροσωπευτικού διανύσματος αξιολογικής κλίμακας. Στο σύνολό τους σχεδόν, οι καλλιτέχνες αυτοί έχουν αρχίσει να μετέχουν με το έργο τους στην επαναφορά του θέματος «λουλούδια» από την πολυπρισματική δεκαετία του '60, η οποία δικαίως πιστώθηκε αλλά και χρεώθηκε με ανατροπές, πολιτιστικές «επαναστάσεις», «επαναναγνώσεις» καθώς και με απαρχές υποβόσκουσας ιδεολογικής κοπώσεως σε κάθε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Οι «Λάρητες» του Νέρωνα είχαν ήδη αρχίσει να είναι «ανήσυχοι».*

Από τη ζωγραφική των λουλουδιών, βασικό θέμα των ολλανδικών νεκρών φύσεων, που άνθησε τον 17ο αιώνα στις Κάτω Χώρες, και την εμπορική της αξιοποίηση, στη σύγχρονη επαναφορά της, η διαφορά είναι όχι μόνον εντυπωσιακή. Τα εκφραστικά μέσα επεκτείνονται. Εκτός από τη ζωγραφική και τη γλυπτική προστίθενται τώρα οι κατασκευές, οι εγκαταστάσεις, οι περφόρμανς, η body art, η video art, η φωτογραφία, και βέβαια η ψηφιακή τέχνη. Στα «γαρίφαλα σε γύψο» του Βλάση Κανιάρη, ή «Το δωμάτιο του Μάρλον Μπράντο στο Παρίσι» του Γιάννη Παπαγιάννη, ή τις γλυπτικές «φοβικές εγκαταστάσεις» της Κατερίνας Τσεκούρα, ή τις κεραμικές κατασκευές στη Σίφνο της Νίκης Καναγκίνη «Μπομπουνιέρες για γάμους και βαφτίσια», ή τις καρέκλες από τεχνητά λουλούδια

του Σαμαρά, οι έννοιες και οι χρήσεις βρίσκονται στην απέναντι των «καιρών» όχθη. Ακόμα μεγαλύτερη αποδεικνύεται η απόσταση π.χ. των λουλουδιών του πατριάρχη της pop art Andy Warhol από εκείνη του Jan van Huysum (1682-1740), ή από τις λουλουδο-μεταλλάξεις που επιχειρεί η Αγγλίδα Anya Gallaccio. Το χάσμα γίνεται πιο εμφανές σε περιπτώσεις όπως π.χ. το «Σκυλάκι» του Jeff Coons, μια τεράστια εγκατάσταση με τη χρήση 20.000(!) λουλουδιών, ή με τα ερωτισμικά άνθη της Georgia O'Keeffe, ή της αμερικανίδας πορνοακτιβίστριας Anwie Srinkle, ή με τα «Ανθισμένα αιδοία» του ιάπωνα φωτογράφου Araki. Στη «Μακριά ζωγραφιά» (2001) των Ρώσων Vladimir Dubossarsky και Alexander Vinogradov, μια γιγαντιαία τοιχογραφία (2x33 μ.) 22 αυτόνομων ελαιογραφιών, ο θεατής μπορεί να δει μια αφηγηματική και εννοιολογική σύνοψη κοινωνικο-πολιτικών μύθων και

Νίκη Καναγκίνη: «Μπομπουνιέρες για γάμους και βαφτίσια» (Κεραμικές φόρμες. Κατασκευές, εγκατάσταση Μοναστήρι, Φυρόγια, Σίφνος).

διαψεύσεων μέσα σε ανεμοστρόβιλους ανθέων, αυτών των «γεννητικών οργάνων» του φυτικού βασιλείου.

Η έκθεση στο κτήριο της οδού Πειραιώς αποτελεί, ως σύλληψη και ως αποτέλεσμα, από μόνη της μια «ανθηρή» έμπνευση από τις πιο ελκυστικές –και χρήσιμες– του τελευταίου καιρού, κυρίως για την απουσία μουσειακής αναδρομής. Δεν την χαρακτηρίζει ο υπερφίαλος και κουραστικός γιγαντισμός μήτε ο μη αφομοιώσιμος πληθωρισμός, ενώ η ίδια η εγκατάσταση, στο

* Κ.Π. Καβάφης, «Τα βήματα».

Helen Chadwick: «Κατουρολούλουδο»
(Μπρούντζος, 0,70 x 0,60 x 0,65 μ.).

σύνολό της, με τους διακριτικούς φωτισμούς και τη χωροτακτική ποικιλία, συνιστά ένα αυτοτελές εικαστικό επίτευγμα. Παρά (και) τις σοβαρές περιπτώσεις έργων προβληματισμού, σε τίποτα δεν μειώνεται η μετάδοση στον θεατή συναισθημάτων ευφορίας. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για ένα καθαρά καλοκαιρινό happening.

Το ίδιο επιτυχημένος και ο κατάλογος της έκθεσης. Ολόφρεσκο cachet και με δύο εκτενή, σε πρωτοπρόσωπη γραφή, κείμενα αναδρομής και σχολιασμού του θέματος, αλλά χωρίς διάθεση εγκυκλοπαιδισμού. Το μεν πρώτο, που αναφέρεται στα λουλούδια στη σύγχρονη τέχνη και την ξένη συμμετοχή στην Έκθεση, οφείλεται στον Σταύρο Τσιγκόγλου, ενώ το δεύτερο, που αναφέρεται στην ελληνική συμμετοχή, ανήκει στην Ελένη Κυπραίου. Ένας κομψός κατάλογος, χρηστικός και όχι διακοσμητικός για το αστικό τραπέζακι του καφέ ή του τσαγιού. Να τονιστεί ο άψογος συντονισμός του στησίματος της «λουλουδένιας» έκθεσης. Από τα καλύτερα δείγματα της πλούσιας εμπειρίας και του ταλέντου της Μαρίας Παναγίδου αλλά και της Μαργαρίτας Γρηγοράκη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Μια βιβλιοπαρουσίαση στα Τίρανα

Την Πέμπτη 8 Ιουνίου έγινε στα Τίρανα, στην αίθουσα «Πυραμίδα», η παρουσίαση του τόμου της *Ανθολογίας Βαλκανικής Ποίησης ΑΙΜΟΣ*, που έχει ήδη τυπωθεί στην αλβανική γλώσσα.

Παρόντες ήταν πολλοί πνευματικοί άνθρωποι της αλβανικής πρωτεύουσας. Ο έλληνας πρέσβης κ. Κώστας Κοκόσης απηύδηνε έναν σύντομο χαιρετισμό και στη συνέχεια μίλησαν ο ακαδημαϊκός Άλφρεντ Ούτσι, ο καθηγητής Υμέρι Σιράκου και ο ποιητής Ανδρέας Ζαρμπαλάς, που επιμελήθηκε την αλβανική έκδοση. Την παρουσίαση έκλεισε η Άντεια Φραντζή, που μίλησε εκ μέρους της ελληνικής επιτροπής σύνταξης του τόμου. Οι ηθοποιοί Γιετμίρα Ντούσα και Σοκόλ Αγκελί διάβασαν ποιήματα σε αλβανική μετάφραση.

Την παρουσίαση κάλυψαν η τηλεόραση και τα Μέσα Ενημέρωσης.

Στη συνέχεια μεταφέρουμε απόσπασμα από το κείμενο της ομιλίας της Άντειας Φραντζή. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιεύσουμε τα κείμενα των Άλφρεντ Ούτσι και Υμέρ Σιράκου.

Νιώθω ιδιαίτερη συγκίνηση που βρίσκομαι στα Τίρανα με μια εξαιρετική αφορμή, την έκδοση της *Ανθολογίας Βαλκανικής Ποίησης ΑΙΜΟΣ* στην αλβανική γλώσσα.

Η ανθολογία αυτή που μόλις κυκλοφόρησε απαρτίζεται από επτά ενότητες που συγκροτούν τις αντίστοιχες ανθολογίες ποίησης της Αλβανίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της Σερβίας-Μαυροβουνίου, της βουλγαρικής ποίησης, της σλαβομακεδονικής, της ρουμανικής και της ελληνικής ποίησης. Σύντομα θα κυκλοφορήσουν και οι επόμενοι έξι τόμοι στις αντίστοιχες γλώσσες.

Η ανθολογία αυτή έχει μια μακρά προϊστορία. Ήταν πριν από δεκατρία χρόνια όταν σ' ένα συνέδριο στους Δελφούς ο αείμνηστος βούλγαρος ποιητής και μεταφραστής Στέφαν Γκέτσεφ διατύπωσε τη σκέψη ότι πλάι σε πολλά άλλα προβλήματα που χώρισαν για χρόνια τους λαούς των Βαλκανίων υπήρχε ένα βασικό ζήτημα που συνεργούσε αρνητικά και αυτό ήταν η αδυναμία επικοινωνίας εξαιτίας των γλωσσικών διαφορών. Πρότεινε μάλιστα τη γλώσσα της ποίησης ως το ιδανικό πεδίο για να αναπτυχθεί η ενδοεπικοινωνία μεταξύ των βαλκανικών λαών. Η ποίηση είναι η γλώσσα της καρδιάς, της συγκίνησης, της συμπιλίωσης. Είναι η γλώσσα της ειρήνης και της ανθρωπιάς. Και να, σήμερα

έχουμε στα χέρια μας τον πρώτο καρπό.

Για την ανθολογία αυτή δούλεψαν πολλοί άνθρωποι – είναι ένα έργο συλλογικό. Σε κάθε μια από τις βαλκανικές χώρες δημιουργήθηκαν επιτροπές ειδικών (πανεπιστημιακών καθηγητών, κριτικών της λογοτεχνίας, ποιητών) οι οποίοι διαμόρφωσαν την ανθολογία της χώρας τους, ενώ παράλληλα εργάστηκαν για την αναζήτηση των κατάλληλων μεταφραστών για όλες τις υπόλοιπες γλώσσες και τον έλεγχο του μεταφραστικού αποτελέσματος. Συνέταξαν επίσης το εισαγωγικό κείμενο που αφορά στη λογοτεχνική περίοδο στην οποία αναφέρεται η ανθολόγηση και που είναι σε γενικές γραμμές ο 19ος και ο 20ός αιώνας, καθώς και ένα σύντομο χρονολόγιο των σημαντικών ιστορικών γεγονότων της αντίστοιχης περιόδου.

Κλείνοντας θα ήθελα να συμπληρώσω ότι το βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα και που είναι το πρώτο στη σειρά των επτά τόμων που συγκροτούν συνολικά την ανθολογία, δεν κυκλοφόρησε πρώτο επειδή η Αλβανία είναι η πρώτη στην αλφαβητική σειρά. Είναι το πρώτο, γιατί στην Ελλάδα υπάρχουν άνθρωποι που πιστεύουν βαθιά στην ανάγκη να τιμήσουν το λαό της Αλβανίας και να πράξουν το καλύτερο για να αρθούν οι παρεξηγήσεις μεταξύ των δύο λαών.

ANTEIA ΦΡΑΝΤΖΗ

Στη μνήμη των καιρών δοσμένο

Οι απαρηγόρητες σελίδες της ιστορίας μας

Ολυμπία Βασιλικής Γ. Παπαδούκα,
Γυναικείες φυλακές Αβέρωφ,
εκδόσεις Διογένη, Αθήνα 2006.

«Ό,τι διαβάσεις σ' αυτό το βιβλίο είναι η πικρή αλήθεια από τη ζωή μας στις Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ, τα ματωμένα χρόνια 1947, 48, 49, 50, που για χάρη της αγάπης στην ελευθερία, την πατρίδα, στον άνθρωπο και την ειρήνη –όσες σωθήκαμε από το απόσπασμα– βρεθήκαμε εκεί φυλακισμένες μα λεύτερες στην ψυχή και τα ιδανικά μας... Είναι, ας πούμε, ένα είδος χρονικού –όχι βέβαια πλήρες– της ζωής της φυλακισμένης Αντίστασης στο Αβέρωφ», γράφει στους αναγνώστες της η **Ολυμπία Παπαδούκα**.

Πώς περνούν τόσα μαύρα χρόνια στη φυλακή αγκαλιά με το θάνατο καθημερινά; Πώς κρατούν όρθια την ψυχή τους και παρηγορούν τις άλογες απώ-

λειες και τον πόνο; Πώς γεμίζουν τις μέρες τους, τις ασχολίες τους, την απαντοχή τους;

Η Ολυμπία Παπαδούκα μαζεύει λέξη λέξη τα τελευταία τους λόγια, ιερή παρακαταθήκη, απομνημονεύει όλη εκείνη την άφθαστη συμπεριφορά τραγικού μεγαλείου, ευθύνης κι αξιοπρέπειας.

Καταγράφει ένα μέρος της εποποιίας των γυναικών σε τούτον τον τόπο, το τραγικότερο: της αδικίας από την αδελφοφάγο απληστία των νικητών. Από το μεγαλείο του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα στο χαμό, αντί την ανοικοδόμηση!...

Κι η γυναίκα, η μάνα, το παιδί, τα πλέον κατασπαραγμένα θύματα στα χαλάσματα, χρόνους πολλούς μετά την αδικία...

* * *

«Όπου μπορείς κάνε καλό», αφιερώνει με την ταλαιπωρημένη γραφή της η μάνα **Βασιλική Παπαδούκα** στη φωτογραφία που αφήνει στα παιδιά της. Γραφή και εντολή. Δοσμένη στην ανάγκη του καθενός, την αλληλεγγύη μια ζωή. Συμπαραστάτης άγρυπνος και σ' αυτή την περίοδο σ' όλα τα παιδιά των φυλακών, στις μαυροφορεμένες και κατεστραμμένες από το θάνατο και τους διωγμούς.

Κι η Ολυμπία είναι πάντα «ένας άνθρωπος σεμνός και ηρωικός», γράφει η **Βούλα Δαμιανάκου**: αθόρυβα, επώδυνα, επίμοχθα, κατασπαταλώντας τις ασθενείς δυνάμεις της, ξεπουλώντας ό,τι είχε και δεν είχε –και τι νάχε ένας κατεστραμμένος του αγώνα;– με όλη την ευθύνη εκείνου που δεν ξέχασε από πού και γιατί ξεκινήσαμε κάποτε, όλοι εμείς που λεγόμαστε αγωνιστές, αντιστασιακοί, προοδευτικοί αριστεροί, κατέγραψε κι αποθησαύρισε όλο αυτό το υλικό για να το παραδώσει στη μνήμη των καιρών...

Προσωπικές μαρτυρίες, φρικτές εμπειρίες, ματοβαμμένη μνήμη κι εφιαλτική για ολόκληρη τη ζωή τους «στριμώχτηκαν, βασανίστηκαν, δεινοπάθησαν, μαρτύρησαν, εκτελέστηκαν οι γυναίκες της χώρας μας, όλες οι τάξεις κι όλες οι ηλικίες. Γριές χούφταλα, μανάδες αστραποκαμένες, γυναίκες νέες, χήρες, ανήλικες κοπελίτσες καταδικασμένες σε θάνατο, νήπια ορφανά που συμμερίζονταν τη μοίρα των μανάδων τους», έγραψαν τις πιο απαρηγόρητες σελίδες της ιστορίας μας.

Στην παρουσίαση της επανέκδοσης του βιβλίου της Ολ. Παπαδούκα (με τη συγκινητική συνδρομή της **Μαρίας Φαφαλιού-Δραγώνα**, από τις εκδόσεις Διογένης του Πέτρου Κουλουφάκου) κατάμεστη η αίθουσα από την κατατρεγμένη γενιά της αντιφασιστικής αντίστασης, που σου δίνουν την εντύπωση νέων που ξαναγυρνούν στη νέα σχολική χρονιά στο σχολείο. Οι σύντροφοι στο μεγάλο αγώνα καταμετρούνται, αγκαλιάζονται, θυμούνται, αστειεύονται για χαρούμενα στιγμιότυπα στην κοινή ζωή τους Αποφεύγουν τα δάκρυα ή στέγνωσαν;! Μιλάνε για τους καιρούς, τις φυλακισμένες και την Ολυμπία, σεμνές φυσιογνωμίες του κινήματος: Ο **Παναγιώτης Αρώνης**, η **Φιφή Πρωτογερέλη**, η **Ελένη Κουμουλάκου**. Στο τέλος θυμούνται τα τραγούδια που η Ολυμπία τους είχε για εγερτήρια. Και τα τραγουδούν όλοι μαζί, με προεξέχουσα του χορού την Ολυμπία τους.

«ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ»

Ποια είναι η Ολυμπία Παπαδάκου; Στα τρία βιβλία της βιογραφεί στιγμές αγίων, αλλά ποτέ δεν έβαλε βιογραφικά δικά της και το προσέξαμε μόνο όταν συνάδελφοι, Παρασκευή μεσημέρι καθώς ήταν στη Στοά Βιβλίου, βιάζονταν να παραδώσουν ύλη και μας ζη-

τούσαν βιογραφικά της πριν από τις ομιλίες, για να προλάβουν και το μεσημεριανό δελτίο.

«Η Ολυμπία έχει τελειώσει το Ωδείο. Είναι ηθοποιός, συνήθως σκέπτεται μεγαλοφώνως, τη διακρίνει το χιούμορ και ο αυτοσαρκασμός, κολλάει παρατσούκλια στις δεσμοφύλακες, τις καλόγριες, στα στελέχη του κομματικού μηχανισμού, στις καλύτερες φίλες της – λέει η Ελένη Κουμουλάκου. Είναι Αρβανίτισσα, αγύριστο κεφάλι. Εμείς τη λέμε "μούτι", που στ' αρβανίτικα σημαίνει "σκατό". Είναι αθυρόστομη. Δεν αντέχει το κομματικό κοστούμι. Της πέφτει πολύ στενό. Κάποια στιγμή αποφασίζει ότι θα γράψει ένα βιβλίο. Ρωτάει, κρατάει σημειώσεις, έχει συμπάθεια κι εμπιστοσύνη στις αντάρτισσες. Πώς δίνανε τις μάχες; Πώς χάνονταν οι μάχες; Γιατί χάθηκε ο πόλεμος; Επικίνδυνες οι ερωτήσεις, πλησιάζεις σε ναρκοπέδιο. Μοναχικός καβαλάρης, είναι αλλιώςτική, διαφορετική. Αυτό πληρώνεται ακριβά. Υποθέτω πως όλοι έχουμε διαβάσει Το Αστείο του Κούντερα. Η Ολυμπία έχει πάρα πολλά αστεία. Είναι βλέπεις και ο τύπος της. Ε, δεν θα 'ρχόταν η ώρα της;

Ήρθε: μια μέρα ο Σταθμός της Ελευθερίας Ελλάδας μάς πληροφορεί από κάποια χώρα του υπαρκτού, ότι η Ολυμπία Παπαδούκα είναι εχθρός του λαού, χαφιές και όλα τα σχετικά, μαζί με άλλες τρεις συγκρατούμενές μας. Ήταν εκείνη η μαύρη εποχή... Τον εχθρό τον αντιμετωπίζεις, τι κάνεις όμως με το σύντροφό σου; Εδώ είναι η τραγωδία.

Ξέραμε όλες ότι από δω μέσα είχε φύγει το σκονάκι... Η Ολυμπία, δεν ιδρώνει τ' αφτί της, δίνει και παίρνει αγάπη».

* * *

Στο Στρατοδικείο γλύτωσε από την «εις θάνατο» καταδίκη γιατί η μεγάλη μας ηθοποιός-δασκάλα της **Μαρίκα Κοτοπούλη** πρόταξε τα στήθη της στους δικαστές: *Κύριε Πρόεδρε, θα ήμουν περήφανη να είχα μια τέτοια κόρη σαν την κατηγορούμενη!* Κι από κοντά, δίπλα της, η 25χρονη τότε **Έλλη Λαμπέτη**.

Όταν βγαίνει από τη φυλακή ύστερα από τρία χρόνια, διατηρεί επαφές, αλληλογραφία κι επισκεπτήρια. Στις κρατούμενες γιαγιάδες προσφέρει ό,τι έχει και δεν έχει, φιλοξενεί, αναζητά χρήματα για τα εισιτήριά τους στους

Ο «Φοίνικας» στη μπροστινή αυλή των Γυναικείων Φυλακών Αβέρωφ, στη λεωφόρο Αλεξάνδρας.

τόπους τους, συμπάρασταση στις πρώτες ανάγκες ζωής, ώσπου να ξαναβρούν τους δρόμους τους. Στο μεταξύ κυνηγάει και το βιβλίο της μαζί με τις μνήμες της... Στο εξοχικό του αδελφού της στη Γλυφάδα θα φυτέψει 17 πευκάκια, όσες και οι εκτελεσμένες συντρόφισσές τους. Το σπίτι πουλήθηκε. Κάθε 9 του Μάρτη, ημέρα που ντουφέκισαν την 19χρονη **Μαρία Ρέππα** και την 23χρονη **Γεωργία Πολυγέ-νους**, άρχισαν να πηγαίνουν στο Α' Νεκροταφείο. Λένε τραγούδια της φυλακής κ.ά. χαρούμενα κι ένα ρεμπέτικο που τραγουδούσε η Γεωργία. Μέσα σ' ένα ωραίο κουτί που γράφει το όνομα Ισμήνην εναπόθεσαν τα οστά της **Ισμήνης Σωτηροπούλου**.

Η Ολυμπία πάντα αφήνει ένα λουλούδι στον τάφο της **Ελένης Παπαδάκη**. «Συγγνώμη Ελένη που σε σκοτώσαμε, αλλά δε σε σκοτώσαμε εμείς...»

Την άκρη για το σκοτεινό θάνατό της στα Δεκεμβριανά την είχε βρει η ακα-

ταπόνητη Ολυμπία στα 1977, με τη συμπάρασταση μιας τριάδας άξιων δημοσιογράφων μας. Μπαίνει σε μια περιπέτεια... Οι εφημερίδες αρνούνται να δημοσιεύσουν οτιδήποτε. Φοβούνται, λέει, την αναμόχλευση παθών. Μόνο ο **Γιάννης Κάτρης** στα *Νέα*, η *Αυγή* και η **Λένα Δουκίδου** στην *Ελευθεροτυπία* το παλεύουν. Συνεντεύξεις, φωτογραφίες, αναπαραστάσεις, διασταύρωση στοιχείων με βασικό αφηγητή τον αξιωματικό του ΕΛΑΣ **Ν. Ανδρικήδη**, που φρόντισε έγκαιρα να δικάσουν οι δύο φονιάδες και να εκτελεστούν για παραδειγματισμό, αλλά σε λίγους μήνες θα συλληφθεί, κατηγορούμενος για... δύο φόνους, εκείνους της εκτέλεσης των φονιάδων της Παπαδάκη, και θα καταδικαστεί σε θάνατο από τους νικητές! Πενήντα και πλέον κασέτες, ένα σπουδαίο υλικό, φυλάχθηκε, αλλά θα χαθεί μες στον καιρό παράδοξα...

ΑΘΗΝΑ ΚΑΚΟΛΥΡΗ

Θωμάς Γκόρπας
Τα ποιήματα [1957-1983]
εκδ. Κέδρος, 2006

«ΕΠΟΧΕΣ: Ο Πορφύρας και τόσοι άλλοι ήταν λυρικοί μεγάλοι στον καιρό τους. Εμείς ούτε λυρικοί είμαστε ούτε μεγάλοι κι ο καιρός μας είναι απέραντος. Δεν είμαστε το πουλί που πάει αλλά εκεί που το πουλί πάει ... Δεν είμαστε το παιδί που κλαίει αλλά αυτά για τα οποία κλαίει και θα μάθει αργότερα ... Δεν είμαστε η γυναίκα η όμορφη αλλ' αυτό που η γυναίκα η όμορφη παθαίνει και δεν το λέει και κλαίει μόνη ...».

Τηλέμαχος Χυτήρης
Κίτρινη σκόνη
εκδ. Κέδρος, 2006

«Ισοβίως ως άμμος / Μια απρόσμενη ομορφιά / Καταπίνει την αλμύρα // Εδώ στην ξέρα / Στο μισό σκοτάδι / Μυρίζει ακόμα θάλασσα».

Μαρία Κέντρου-Αγαθοπούλου
Σεντόνια της αγρύπνιας
εκδ. Μεταίχμιο, 2006

«ΔΕΝ ΕΡΧΕΤΑΙ ΕΝΑ ΞΗΜΕΡΩΜΑ: Κρυώνει όποιος τη νύχτα ονειρεύεται πουλιά / Κόκκινα πουλιά σκοτωμένα στο προσκεφάλι του // Είναι ένα κρύο σώμα // Θέλεις να το πετάξεις απ' το κρεβάτι σου / Το σπρώχνεις πέρα το γκρεμίζεις κάτω / Με τα μάτια κλειστά μες στο σκοτάδι // Όμως εκείνο τρυπώνει στο ρολόι σου / Φοράει τα γυαλιά σου / Και με τα νύχια τα μαλλιά σου ξεριζώνει // Δεν έρχεται ποτέ ένα ξημέρωμα ένα νεράκι δροσερό / Με πλεύση το

κορμί σου // Να πλύνει το σώμα του νεκρού τα μάτια να του κλείσει / Και σε μιαν άκρη της καρδιάς να ρίξει κρασί και μέλι».

Λέξεις σαν ίχνη
Ινδιάνικα ποιήματα και γνωμικά
απόδοση, επιμέλεια, σημειώσεις:
Γιώργος Λίλλης, Μάρθα Ρουσάκη
εκδ. Γαβριηλίδης, 2006

«Ποίηση: / όπου δυο λέξεις / συναντιούνται / για πρώτη φορά.» ...

«Μ' ένα μεγάλο πουλί πάνω μου / οδοιπορώ στον ουρανό. // Ένα μικρό τριζόνι / σ' ένα κοτσάνι καλαμποκιού ριζοβολά / τριγύρω χοροπηδά και τραγουδά. // Ένα μικρό τριζόνι / σ' ένα κολοκύθι ριζοβολά / τριγύρω χοροπηδά και τραγουδά».

Ουίλιαμ Μπλαίηκ
Τα τραγούδια της πείρας
Songs of experience
εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια:
Γιώργος Μπλάνας
εκδ. Ερατώ, 2004

«Η ΛΑΣΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΒΟΤΣΑΛΟ: "Η Αγάπη δε ζητάει να ικανοποιηθεί, / ούτε βάζει πάνω απ' όλα το συμφέρον το δικό της. / Παρατάει την άνεσή της, όταν ο άλλος την καλεί / κι όπου Κόλαση, εκεί πέρα φέρνει τον Παράδεισό της" // τραγουδούσε ένα κομμάτι Λάσπη, τσαλαπατημένο / απ' τα ζωντανά που βγήκαν να βοσκήσουνε χορτάρι. / Κι απ' το ποταμάκι δίπλα, ένα Βότσαλο πλυμένο / άρχισε να κελαρύζει, τάχα για να σιγοντάρει: // "Η Αγάπη θέλει πάντα να ικανοποιηθεί, / και φροντίζει πάνω απ' όλα τη χαρά και τη βολή Της. / Κρύβεται στην άνεσή της, όταν ο άλλος την καλεί / κι όπου Παραδείσιος Τόπος φέρνει αυτή την Κόλασή της"».

Δημήτρης Τσεκούρας
Η ομορφιά σου
εκδ. Ελληνικά γράμματα, 2006

«Στην πόλη Πατρίδα οι άνθρωποι είναι πολλοί. Περισσεύουν. Οι άνθρωποι έχουν ιστορίες και τις μεταφέρουν μαζί τους όπου κι αν πηγαίνουνε. Τις μεταφέρουν στον ώμο τους και ο ώμος τους σιγά σιγά αρχίζει να γέρνει. Οι ιστορίες των ανθρώπων είναι όλες ίδιες. Στην αρχή φαίνεται πως δεν μοιάζουνε. Όμως είναι πανομοιότυπες. Οι ιστορίες

των ανθρώπων σημαδεύονται από μια μεγάλη χαρά, μια ακόμη μεγαλύτερη λύπη και στο τέλος –πάντα– ο Θάνατος. Siempre. Κι όλο αυτό διαρκεί το πολύ ογδόντα χρόνια. Σε ορισμένους βέβαια ανθρώπους οι ρυθμοί επιταχύνονται. Ίσως να πρόκειται για την πιο Ανακουφιστική Τιμωρία».

Βικτωρία Παπαδάτου
Το τραγούδι μου θλίψη
εκδ. Ηριδανός, 2006

«ΣΤΗ ΓΕΦΥΡΑ: Πλοία, νερά, διαβάτες / μοναχικοί ως το χάραμα / στη γέφυρα // Ασύμμετρη ηδονή / η δόνηση του ανέμου / απ' το πουλί που πέταγμα / επιχειρεί. // Πάνω στην ίδια θάλασσα / μακριά / καθρέφτισε και πάλι το φεγγάρι / ετούτη τη γλυκειά κι ονειρεμένη / τη χρυσαφένια του ομορφιά!».

Τσέσλαφ Μίλος
Ποιήματα
εισαγωγή, μετάφραση:
Αντώνης Μακρυδημήτρης
εκδ. Γαβριηλίδης, 2005

«ΚΑΘΗΚΟΝ: Με φόβο και τρόμο σκέφτομαι πως θα είχα κάνει το καθήκον μου / Μόνο αν έβαζα τον εαυτό μου να κάνει μια δημόσια ομολογία / Να αποκαλύψει μιαν υποκρισία, δική μου και της εποχής μου: / Μας επέτρεψαν να σκούζουμε στη γλώσσα των νάνων και των δαιμόνων / Όμως οι λόγοι οι γενναίοι, οι καθαροί, ήταν απαγορευμένοι / Με μια ποινή τόσο αυστηρή που όποιος τολμούσε να τους συλλαβίσει / Λογάριαζε τον εαυτό του σαν ένα άνθρωπο χαμένο».

Εύα Μυλωνά-Κέπετζη
Συνωμοτικά
εκδ. Δέλεαρ 2002

«ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ: Είσαι το οξυγόνο μου / είσαι ένα δηλητήριο που παίρνω σε μικρές δόσεις / είσαι ένα κομμάτι από ένα παλιό μου όραμα / είσαι μια σφήνα καρφωμένη στο μυαλό μου / σα τσιμπίδι χειρουργείου. // Είσαι ένα χνουδωτό αιλουροειδές με μάτια κίτρινα / που κάθεσαι στο στήθος μου / είσαι ο γενναίος στα "κλασσικά εικονογραφημένα" / είσαι η χαλκομανία της παιδικής ηλικίας / που βάφει πορφυρούς τους σφυγμούς μου, / είσαι η σημαία που ανακατώνει το αίμα μου».

ο συλλέκτης

βιβλίο

Ιστορία του ελληνικού Τύπου

Ο Ελληνικός Τύπος 1784 έως σήμερα.
Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις,
Επιμέλεια: Λουκία Δρούλια,
έκδοση του Ινστιτούτου Νεοελληνικών
Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος
Ερευνών, Αθήνα 2005, σελ. 606.

Κώστας Σαρδελής,
Βλάσης Γαβριηλίδης 1848-1920. Μεγάλος
αναμορφωτής της ελληνικής
δημοσιογραφίας και πνευματικός ηγέτης,
έκδοση του Μορφωτικού Ιδρύματος
της ΕΣΗΕΑ, Αθήνα 2005, σελ. 498.

Σε μια χρονική περίοδο που, και στη χώρα μας, στον ευαίσθητο χώρο της ενημέρωσης τα ηλεκτρονικά μέσα έχουν κυριαρχήσει πλήρως και τα τηλεοπτικά κανάλια συναγωνίζονται σε αναξιопιστία και ευτέλεια, κυκλοφόρησαν δύο πολυσέλιδοι τόμοι στους οποίους ερευνάται και φωτίζεται η ιστορία του ελληνικού Τύπου και αποτιμάται η προσφορά σημαντικών προσωπικοτήτων.

Ο πρώτος τόμος κυκλοφορεί από το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών και περιλαμβάνει τα Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα από τις 23 ως τις 25 Μαΐου 2002 με θέμα: «Ο Ελληνικός Τύπος 1784 έως σήμερα. Ιστορικές και θεωρητικές προσεγγίσεις».

Το συνέδριο αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου Προγράμματος με τίτλο «Εγκυκλοπαίδεια του ελληνικού Τύπου», στο πλαίσιο του οποίου σύμφωνα με την υπεύθυνη Λουκία Δρούλια «προετοιμάζεται να κυκλοφορήσει [Εγκυκλοπαίδεια του ελληνικού Τύπου] σε μορφή έντυπου δημοσιεύματος με 2000-2500 επιλεγμένα λήμματα, στα οποία προτάσσονται σύντομα εισαγωγικά κείμενα για την ιστορία του ελληνικού Τύπου κατά τους δύο πρώτους αιώνες του βίου του. Μετά το σώμα των λημμάτων ακολουθούν Παραρτήματα με το ιστορικό της ίδρυσης των συνδικαλιστικών ή άλλων δημοσιογραφικών σω-

ματείων, των πρακτορείων διακίνησης του Τύπου κ.λπ., καθώς και μια επιλεκτική βιβλιογραφία περί Τύπου». Παράλληλα συγκροτείται μια Βάση Δεδομένων Ανοικτού Ορίζοντα ως υποδομή της Εγκυκλοπαίδειας στην οποία καταχωρείται όλος ο ελληνικός Τύπος της ελληνικής επικράτειας, καθώς και της διασποράς και της ομογένειας, και προβλέπεται να περιλάβει πάνω από 50.000 εγγραφές εφημερίδων, περιοδικών και δημοσιογράφων. Η βάση αυτή θα είναι προσβάσιμη από το διαδίκτυο.

Η έντυπη Εγκυκλοπαίδεια όπως και το συνέδριο θέτουν ως χρονολογία έναρξης του ελληνικού Τύπου το 1784, έτος έκδοσης της πρώτης ελληνικής εβδομαδιαίας εφημερίδας, που εκδόθηκε στη Βιέννη αλλά δεν σώζεται σε κανένα γνωστό αντίτυπο, ούτε μαρτυρείται ο τίτλος της. Υπάρχουν όμως αρκετές πληροφορίες για την κυκλοφορία της, η οποία φαίνεται ότι παύθηκε κατόπιν οδηγίας του τότε Μεγάλου Βεζίρη προς τον αυστριακό πρεσβευτή στην Κωνσταντινούπολη.

Τη μακρά πορεία που έχει διαγράψει ο ελληνικός Τύπος από το 1784 έως και σήμερα επιχειρούν να ιχνηλατήσουν οι περίπου 70 ειδικοί ερευνητές και μελετητές με τις εργασίες και τις εισηγήσεις τους, που δημοσιεύονται στον παρόντα τόμο μοιρασμένες σε 5 μεγάλες ενότητες: Ο ελληνικός Τύπος· Ο Τύπος, ο κόσμος του και η ροή της είδησης· Πρωτεύουσες και περιφέρεια· Διασπορά και ομογένεια· Ο Τύπος ως εργαλείο έρευνας – Συλλογές και ηλεκτρονικά αρχεία. Προηγούνται οι ανακοινώσεις των François Moureu και Λέοντα Καραπαναγιώτη και έπεται ένα στρογγυλό τραπέζι με θέμα: «Ο Τύπος ως εκφραστής και διαμορφωτής συλλογικών ρευμάτων και νοοτροπιών».

Είναι γνωστό ότι ο Τύπος αποτελεί βασικό συστατικό του πολιτισμού και της δημοκρατίας μας, μέρος της ιστορίας μας, καθώς διαμορφώνει και συντηρεί τη συλλογική μνήμη, βοηθά στην αυτοσυνειδησία της κοινωνίας, παίζει αποφασιστικό ρόλο στον προσδιορισμό του έθνους και της εθνικής ταυτότητας, στην ανάπτυξη του έθνους και της

Από το Ισραήλ και από την Παλαιστίνη μάς φτάνει το βιβλίο της έμπρακτης συνεργασίας και συνεννόησης των συγγραφέων **Έτγκαρ Κέρετ** και **Σαμίρ Ελ Γιούσεφ: Το μπλουζ της Γάζας** (μετάφραση: **Μάγκυ Κοέν, Νίκος Χατζής**, εκδ. Καστανιώτη, 2005). Οι ιστορίες των δύο συγγραφέων περιγράφουν μορφές ζωής στο Ισραήλ και τον Λίβανο την περίοδο της πρώτης Ιντιφάντα και καταγράφουν με σαρκασμό αλλά και με σοφία τα δεινά που επισωρεύει η συνεχής αναμέτρηση μεταξύ των λαών τους και τη δυσοίωση προοπτική για όλο τον κόσμο μέσα από την αδυναμία να βρεθούν οι όροι συνύπαρξης.

Βασικό εργαλείο για τη μελέτη του μικρασιατικού ελληνισμού το βιβλίο των **Κυριακής Μαμώνη και Λήδας Ιστικοπούλου Σωματειακή οργάνωση του ελληνισμού στη Μικρά Ασία (1861-1922)** (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2006), περιλαμβάνει το σύνολο των σωματείων της Μικράς Ασίας με αναλυτική αναφορά στις επιμέρους περιοχές. Η εργασία αυτή είναι πολύτιμη γιατί μέσα από τη σωματειακή οργάνωση γίνεται κατανοητός ο πολιτικός, πολιτιστικός, κοινωνικός και οικονομικός βίος των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων της Ανατολής.

Για τη ζωή της παλιάς Αθήνας έχουμε αρκετά βιβλία. Ωστόσο το ανθολόγιο του **Κώστα Χρ. Χατζιώτη Από τη ζωή της παλιάς Αθήνας. Πρωταπριλιάτικα και άλλες ευτράπελες ιστορίες** (εκδ. Ίκαρος,

2005) παρουσιάζει την ιδιαιτερότητά του καθώς επικεντρώνεται στις εύθυμες ιστορίες και τις τολμηρές φράσεις που δημοσιεύονται στις μεγάλες αθηναϊκές εφημερίδες από τα τέλη του 19ου αιώνα ως το 1950. Διασκεδαστική αλλά και σαρκαστική, η ματιά των σχολιαστών της εποχής αναδεικνύει την εικόνα της αθηναϊκής κοινωνίας, τις νοοτροπίες, τη ροπή στην κριτική αλλά και την ευτράπελη πλευρά των ανθρώπων.

Δραστική αλλαγή στην εικόνα που έχουμε για τον **Έντγκαρ Άλλαν Πόε** προκύπτει μέσα από την ανάγνωση των σατιρικών διηγημάτων του. Γνωστός κυρίως από τα ποιήματα και τα δοκίμιά του, καθώς επίσης και από τα διηγήματα τρόμου, επιστημονικής φαντασίας και τις αστυνομικές του ιστορίες, ο Πόε αναδεικνύεται σε σφοδρό λιβελλογράφο. *Ο σατιρικός Πόε* (εισαγωγή, μετάφραση, σχόλια: **Νίκος Μαυρέλος**, εκδ. Σοκόλη, 2005) είναι ένα εξαιρετικά διαφωτιστικό βιβλίο, το οποίο παρουσιάζει μια επιλογή σατιρικών διηγημάτων που μας προσφέρουν και πλήθος στοιχείων για τη συγγραφική και κριτική στάση του Πόε. Μέσα από την εμπεριστατωμένη εισαγωγή και την άψογη μετάφραση του Νίκου Μαυρέλου αναδύεται ο δηκτικός και πικρός τόνος του ποιητή, η ειρωνική αξιοποίηση των πηγών και η παιγνιώδης χρήση της γλώσσας.

Ειρωνική και παρωδιακή η προσέγγιση της Χαλιμάς από τους **Théophile Gautier, Edgar Allan Poe,**

Διασποράς, είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την εξέλιξη της κοινωνίας. Ο ιστορικός, ο κοινωνιολόγος, ο κριτικός της λογοτεχνίας, ο ανθρωπολόγος, ο γλωσσολόγος, ο πολιτικός επιστήμονας, ο δημοσιογράφος μπορούν να αντλήσουν πολυτιμότητα υλικό από τα κείμενα του τόμου καθώς και μια πλούσια βιβλιογραφία για περαιτέρω έρευνα. Εξαιρετικοί και οι προβληματισμοί της συζήτησης μεταξύ των Αικατερίνης Κουμαριανού, François Moureu, Sally Miller, Ριχάρδου Σωμερίτη, Χριστίνας Ντουνιά, Φίλιππου Ηλιού και Βασίλη Παναγιωτόπουλου – συζήτησης που δεν περιορίστηκε σε θέματα ιστορίας του Τύπου, αλλά έθιξε ουσιαστικά ζητήματα «πολιτικής θεωρίας και πολιτικής ηθικής της κοινωνίας μας», σύμφωνα με την επισήμανση του Πασχάλη Κιτρομηλίδη. Θα έλεγα ότι η συζήτηση αυτή έχει και μια άλλη ιδιαίτερη αξία, αφού συμμετείχε ο Φίλιππος Ηλιού, λίγο καιρό πριν φύγει από κοντά μας. Να ένα απόσπασμα από τον καίριο και ακέραιο στοχασμό του: «Η ζωή και η πρακτική μάς δείχνουν ότι μέσα από τον Τύπο όπως έχει διαμορφωθεί τώρα διαχέονται τα στοιχεία εκείνα που οδηγούν αν όχι στην αποχαύνωση πάντως στην εξουδετέρωση της λειτουργίας των ενεργών πολιτών. Και σ' αυτό το πράγμα μόνο οι εφημερίδες γνώμης, στο μέτρο που μπορούν και στο μέτρο που έχουν τις δυνάμεις να αντέξουν, μπορεί να φέρουν μια άλλη φωνή και μια άλλη απελπισμένη ελπίδα».

Στο δεύτερο βιβλίο, ο βραβευμένος δημοσιογράφος και συγγραφέας Κώστας Σαρδελής παρουσιάζει την πολυκύμαντη ζωή και το πολυδιάστατο έργο του Βλάση Γαβριηλίδη (Κωνσταντινούπολη 1848 - Αθήνα 1920), ο οποίος πέρασε στην ιστορία ως δάσκαλος, αναμορφωτής της ελληνικής δημοσιογραφίας.

Στο πρώτο μέρος ο συγγραφέας παρακολουθεί βήμα-βήμα τη ζωή και τη δράση του Βλάση Γαβριηλίδη: στην Πόλη που τον γέννησε και τον μεγάλωσε και στην Αθήνα όπου καθιερώθηκε ως μαχόμενος δημοσιογράφος και συγγραφέας. Τη γνωριμία του με τον Κλεάνθη Τριαντάφυλλο, με τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, τον Αλέξανδρο Μωραϊτίδη, τον Κωστή Παλαμά, τον πρωταγωνιστικό του ρόλο στην ποιητική γενιά του 1880, η οποία ανανέωσε την ποίησή μας, τη συγγραφική, εκδοτική και δημοσιογραφική του προσφορά: συγγραφέας 10 βιβλίων, εκδότης και δημοσιογράφος σε 17 εφημερίδες και 8 περιοδικά, όπως ο *Ραμπαγός*, το *Μη χάνεσαι*, η *Ακρόπολις*, ο *Πατριώτης* (η πρώτη εφημερίδα στη δημοτική γλώσσα) κ.ά. «Στον Βλάση Γαβριηλίδη ανήκει δικαίως η τιμή του μεγαλύτερου πνευματικού αναμορφωτή μετά την επανάσταση του 1821. Ο Γαβριηλίδης και

όταν δημοσιογραφούσε συγγραφέας ήταν δεν ήταν άλλο ο συγγραφέας και άλλο ο δημοσιογράφος. Και ο συγγραφέας Βλάσης Γαβριηλίδης λειτουργούσε στο πλαίσιο του λαϊκού διαμορφωτή που κινητοποιούσε όλες τις δυνάμεις για τη διάδοση των ιδεών του σε πλατύτερα λαϊκά στρώματα», σημειώνει ο Κώστας Σαρδελής.

Στο δεύτερο μέρος ο συγγραφέας ανθολογεί μια σειρά από άρθρα από τον *Ραμπαγός*, το *Μη χάνεσαι*, την *Ακρόπολις* 1 και την *Ακρόπολις* 2, απολαυστικά δείγματα σκέψης και γραφής του Βλάση Γαβριηλίδη.

Το βιβλίο του Σαρδελή χαρακτηρίζεται από πρωτοτυπία, αφού μέχρι τώρα δεν είχαμε καμιά μελέτη ούτε επιλογή από την αρθρογραφία αυτής της σπουδαίας προσωπικότητας, που χάραξε με τη δράση της τα τελευταία χρόνια του 19ου αιώνα και τις αρχές του 20ού.

Μέσα από τις σελίδες του τόμου φωτίζεται μια ολόκληρη εποχή ανακατατάξεων και αναθεωρήσεων από τις πιο ταραγμένες της πολιτικής, οικονομικής, πνευματικής ιστορίας της Ελλάδας. Σε όλες αυτές τις καθοριστικές αλλαγές ο Γαβριηλίδης ήταν παρών, μαχόμενος δημοσιογράφος, ασυμβίβαστος με την εξουσία, και δεν τον λύγισαν ούτε οι φυλακές ούτε τα δικαστήρια, γιατί έμεινε ακατάβλητο το όραμά του «για την πνευματική απολύτρωση του λαού, για την Εθνική Αναγέννηση και τον εξευρωπαϊσμό της Ελλάδας, για τη φανατική διεκδίκηση των δικαιωμάτων του πολίτη», όπως γράφει στον πρόλογό του ο Βαγγέλης Ψυρράκης, γραμματέας του Μορφωτικού Ιδρύματος της ΕΣΗΕΑ.

Στις μέρες μας φουντώνει ολοένα και περισσότερο ο δημοσιογραφικός και τηλεοπτικός πολιτισμός. Μια δημοσιογραφία όμως που, όπως καταδεικνύουν και πολλές έρευνες, τείνει να ταυτισθεί με την εμπορευματοποίηση, τη σκανδαλοθηρία, την παραπληροφόρηση, τη διαστρέβλωση, τον εκμαυλισμό, τον κιτρινισμό, τον συμβιβασμό και την υποταγή στις κάθε λογής εξουσίες και σε ποικιλόμορφα συμφέροντα.

Τα δύο βιβλία για τα οποία μιλήσαμε παραπάνω, επισημαίνουν εμμέσως και αμέσως σ' αυτούς που ασκούν το λειτούργημα του δημοσιογράφου την τεράστια ευθύνη τους. Να το πω και με τα λόγια του Χρήστου Μαλεβίτση: «Κάποτε τη συνείδηση της ανθρωπότητας τη φώτιζαν οι προφήτες, οι φιλόσοφοι, οι μεγάλοι ποιητές, οι συγγραφείς, οι επιστήμονες. Σήμερα, όμως, το έργο αυτό το έχουν αναλάβει, σχεδόν αποκλειστικά, τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας. Η ευθύνη βαρύνει όλους μας, πρόσωπα και θεσμούς».

Παναγιώτης Στυλ. Σκορδάς

Ο τροφικός τρόμος!

Βάσω Κανελλοπούλου

Μεταλλαγμένα: το παρελθόν, το παρόν και το άγνωστο μέλλον,

«Ευώνυμος Οικολογική Βιβλιοθήκη»,

Αθήνα 2006, σελ. 220.

Αυτό που ο μέσος, αόριστα υποψιασμένος πολίτης αποκαλεί συνοπτικά οικολογική άποψη των πραγμάτων, στην πραγματικότητα αποτελεί τη συνταρακτική όσο και καθοριστική για το μέλλον της ζωής στον πλανήτη σύγκρουση (ως διχογνωμία εμφανίζεται μέχρι στιγμής) στους κόλπους της παγκόσμιας κοινότητας για τις επιλογές και τα άγνωστα όρια που επιχειρεί η *in vitro* επιστημονική έρευνα.

Οι απαρχές βρίσκονται στη δεκαετία του '70 με την ανακάλυψη του τρόπου της κοπής του έλικα του DNA και στη συνέχεια με την δημιουργία του πρώτου οργανισμού με ανασυνδυασμένο DNA. Οι εν προκειμένω αναφαινόμενες ή οι μελλοντικές συνέπειες δεν έχουν να κάνουν π.χ. με τις παρεμβάσεις της γενετικής μηχανικής στο προεμβρυακό στάδιο της δημιουργίας του ανθρώπου, αλλά με την τροφική αλυσίδα. Δεν σχετίζονται δηλαδή με τις πανάρχαιες μεθόδους της βελτιωτικής διασταύρωσης μεταξύ συγγενικών φυτών. «*Η σύγχρονη τεχνική της γενετικής μηχανικής κάνει μια απότομη, όσο και αιφνιδιαστική ρήξη. Ξεπερνά τα όρια μεταξύ συγγενών οργανισμών, διασταυρώνοντας αδιακρίτως μεταξύ τους βακτήρια, φυτά και ζώα. Δημιουργεί καινοφανείς οργανισμούς που θα ήταν απίθανο να προκύψουν ποτέ από μια τυχαία φυσική διεργασία. Παίρνει γονίδια από έναν δότη-οργανισμό, π.χ. σκορπιό, και τα ενσωματώνει σε έναν άλλο όχι απαραίτητα συγγενικό, π.χ. πατάτα. Τα προϊόντα που προκύπτουν ονομάζονται διαγονιδιακά ή Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί (Γ.Τ.Ο.) με μεθόδους γενετικής μηχανικής ή –όπως τα ονομάζει η κοινή γνώμη– μεταλλαγμένα.*

Κυκλοφορούν εκπληκτικές υποσχέσεις για τα οφέλη (που θα προκύψουν) από τα μεταλλαγμένα, όπως: αύξηση της παραγωγικότητας, μείωση των φυτοφαρμάκων, ανακούφιση της πείνας και ενισχυμένη θρεπτική αξία των τροφίμων». Στην πράξη τίποτα δεν έχει επαληθευτεί από τις υποσχέσεις, ενώ, αντίθετα, παραμένουν αναπάντητα επιστημονικά, ηθικά και οικονομικά ερωτήματα.

Τα προαναφερθέντα είναι δάνεια από την εισαγωγή του αποκαλυπτικού, μαχητικού και εμπεριστατωμένου βιβλίου της Βάσως Κανελλοπούλου *Μεταλλαγμένα: το παρελθόν, το παρόν και το άγνωστο μέλλον*. Γνωστή η συγγραφέας για την πολύχρονη ενασχόλη-

σή της (κυρίως μέσω της ΕΡΤ), ως δημοσιογράφος, σεναριογράφος και παραγωγός κυρίως περιβαλλοντικών ντοκιμαντέρ. Η ακτιβιστική εμμονή της στα οικολογικά προβλήματα, από το 1982, έχει ως αποτέλεσμα 70 εκπομπές, ενώ από τετραετίας αποτελεί μέλος της συντακτικής επιτροπής του ένθετου περιοδικού «Δαίμων της Οικολογίας» της Κυριακάτικης Αυγής. Ήδη έχουν δημοσιευτεί 15 άρθρα της για τα μεταλλαγμένα τρόφιμα, αυτόν τον όχι και τόσο μελλοντικό εχθρό της διατροφής, και όχι μόνο.

Το βιβλίο λειτουργεί με διπλή χρησιμότητα. Από τη μια μεριά, η πλούσια τεκμηρίωσή του συμπληρώνει την ενημέρωση και τα γνωστικά εργαλεία των ειδικών και από την άλλη, η γλαφυρή και κατανοητή περιγραφή του φωτίζει το «νεφέλωμα» μεταλλαγμένα προς χάριν του καθημερινού συνανθρώπου μας, ο οποίος έχει ήδη αρχίσει να βρίσκεται μπροστά σε μια άγνωστων, μη κατανοητών γι' αυτόν συνεπειών πάνω στη ζωή του.

Στο πρώτο μέρος, σε 12 κεφάλαια εξετάζονται οι βασικές πλευρές του ζητήματος των μεταλλαγμένων: το ιστορικό της εισόδου τους στη ζωή μας, η εφαρμογή και η χρήση τους σε συγκεκριμένες χώρες, π.χ. ΗΠΑ, Αργεντινή, Βραζιλία, Καναδάς, Κίνα, τι περιέχεται στο καθημερινό μας γεύμα, ποιοι αποφασίζουν, ποιες είναι οι εταιρείες κολοσσοί με τα τεράστια οικονομικά (και συνακόλουθα πολιτικά) συμφέροντα, τι είναι ο πόλεμος των σπόρων, ποια είναι τα στρατόπεδα που αντιπαρατίθενται, ποια είναι η κατάσταση στην Ελλάδα κ.ά. Ένα δεύτερο μέρος περιλαμβάνει συνεντεύξεις με τις επιστημονικές θέσεις, το δίκαιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και του γνωστού Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης. Το βιβλίο κλείνει με το εκτεταμένο παράρτημα στο οποίο περιέχονται κείμενα και κανονισμοί του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κύρωση και το περιεχόμενο του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης για τη βιοασφάλεια, του 2004, βιβλιογραφία ελληνική και ξένη καθώς και Διαδικτυακοί Τόποι (διευθύνσεις) σχετικοί με το αντικείμενο των μεταλλαγμένων.

Ένα βιβλίο πολύτιμο για τη λειτουργική προσπελασιμότητά του, τη σοβαρότητα στη ροή της γραφής του, συνέπεια της συγκροτημένης σκέψης, που αντανakλά την υπεύθυνη και δημιουργική ανησυχία απέναντι στον αναγνώστη. Υπόδειγμα απλούστευσης η οποία δεν διακινδυνεύει την επιστημονική του αξιοπιστία. Θα λέγαμε ότι πρόκειται για την ορθή αντίληψη του οικολογικού προβληματισμού ως σύγχρονης δημοκρατικής στάσης απέναντι στον πολίτη.

Δημήτρης Χαρίτος

Nicolae Davidescu, παράγει τρία διαφορετικά διηγήματα και τρεις διαφορετικές απαντήσεις στο ίδιο υποθετικό ερώτημα: Ποια είναι η τύχη της Σεχραζάντ μετά το τέλος των αφηγήσεών της; *Η 1002η νύχτα* (εισαγωγή, επιμέλεια: **Ευαγγελία Stead-Δασκαλοπούλου**, μεταφράσεις: **Έφη Γιαννοπούλου, Άρης Μπερλής, Ευαγγελία Stead-Δασκαλοπούλου**, εκδ. Άγρα, 2006) είναι μια σπουδή πάνω στις δυνατότητες της μυθοπλασίας στα όρια αλλά και στο απεριορίστο της. Το τρία διηγήματα διασταυρώνονται με τα ερωτήματα που θέτει η αφήγηση και αναζητούν τους τρόπους για μια νέα ανάγνωση.

Ζωή και έργο του Καρυωτάκη βρίσκονται στο επίκεντρο του βιβλίου του **Σπύρου Λ. Βρεττού**, ο οποίος κατορθώνει να θέσει σε ένα ενιαίο πλαίσιο την τελευταία φάση του έργου του ποιητή και να συνδέσει τα κείμενα με την αντίστοιχη περίοδο της ζωής του πριν από το τέλος. Είναι βέβαια γνωστό πως η αυτοκτονία του Καρυωτάκη δημιούργησε πολλαπλές επικαλύψεις στο έργο του και συχνές παραναγνώσεις. Ωστόσο, στο βιβλίο του **Κώστας Καρυωτάκης. Το εγκώμιο της φυγής** (εκδ. Γαβριηλίδης, 2006) ο συγγραφέας κατορθώνει να διατηρήσει μια σχετική ισορροπία αξιοποιώντας τη βιβλιογραφία και επιμένοντας στην ανάγνωση των κειμένων και στην επισήμανση εκείνων των σημείων που καθιστούν σαφέστερη την τελευταία φάση του έργου του.

«Νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεῖ»(;)

τοῦ Ἀνδρέα Παναγόπουλου

Μία από τις πιο διαδεδομένες πλάνες στὸν χῶρο τῶν γραμμάτων ἀποτελεῖ ὁ λόγος αὐτός τοῦ λατίνου ποιητῆ Πουβενάλη (εἶναι αὐτός πού θαύμαζε περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς Λατίνους ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ ἴδιος πού εἶπε τὸ περίφημο «et ira facit versus», δηλαδή «καὶ ἡ ὀργή φτιάχνει στίχους»). Γιὰ νὰ ποῦμε ὅμως τὴν ἀλήθεια, δὲν φταίει ὁ Πουβενάλης, γιατί αὐτός μέ τόν παρεξηγημένο λόγο του δὲν διαβεβαιώνει τάχα πῶς ὅσοι ἔχουν γερό σῶμα ἔχουν καὶ γερό μυαλό. Ὁχι, δὲν ἦταν τόσο ἀνόητος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλά σέ ἓνα ποίημά του, ὅπου ἀναφέρει τί καὶ τί πρέπει νὰ ζητάει κανεῖς στήν προσευχή του, γράφει: «orandum est, ut esset mens sana in corpore sano», δηλαδή «νὰ εὐχεται κανεῖς νὰ ὑπάρχει γερό μυαλό μέσα σέ ὑγιές σῶμα». Δηλαδή τεράστια διαφορὰ, ὅση ἀνάμεσα σ' αὐτό πού εἶσαι καί σ' αὐτό πού εὐχεσαι νὰ εἶσαι.

Στὴ χώρα μας προφανῶς –ἀπὸ ὅ,τι θυμᾶμαι ἀπὸ τὰ δικά μου γυμνασιακά χρόνια– ἡ παρερμηνεῖα ὀφείλεται στοὺς γυμναστές, ὅταν βρέχει καὶ «ἀπασχολοῦν» τὰ παιδιά μέσα στήν τάξη, ὅποτε θεωροῦν τὸν ἑαυτό τους ἐπαγγελματικά ὑποχρεωμένο νὰ ὑποστηρίξουν καὶ θεωρητικά (φεῦ!) ὅσα διδάσκουν ἐμπρακτα στήν αὐλὴ τοῦ σχολείου – τότε, ὅχι μεγαλύτερη οὔτε λιγότερο θλιβερή ἀπὸ τὴν Αὐλὴ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰάκωβου Καμπανέλη.

Στὸ ἐξωτερικό, ἐξαιτίας τῆς ἐμπορευματοποίησης τῶν πάντων καὶ τῆς ἀχαλίνωτης διαφήμισης (π.χ. παντελόνια τζήν «Ἰησοῦς» καὶ «Ἀκολούθα με!»), ἡ κατάσταση εἶναι πολὺ χειρότερη. Διαβάζω σέ διαφήμιση ὅτι ἡ λέξη asics προέρχεται ἀπὸ τὸ λατινικό ρητό (sic!) «anima sana in

corpore sano), δηλαδή οἱ καλοὶ κύριοι τῆς ἐταιρείας (τίποτα λόγιοι τοῦ ὀρθίου-κάθετου πολιτισμοῦ) ἄλλαξαν τὸ mens σέ anima, γιὰ νὰ γίνει εὐχη καὶ «εὐκολη» ἢ συντομογραφία, ἀφοῦ σύμφωνα μέ τοὺς σαρωτικούς νόμους τῆς διαφήμισης καὶ τῆς ἐμπορευματολογίας, μπορεῖς νὰ πιπιλᾷς asics, δὲν μπορεῖς ὅμως νὰ κάνεις τὸ ἴδιο μέ τὸ msics, ὅποτε καλέστε τοὺς «φιλολογοῦντας» τοῦ διαφημιστικοῦ τμήματος καὶ ποιός Πουβενάλης; Ἀσε πού: πρῶτον, πολλοὶ ἀθλητικοὶ τύποι, ἄντρες καὶ γυναῖκες, εἶναι πιο καθυστερημένοι διανοητικά καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμπρηστές τῶν δασῶν μας τὰ καλοκαίρια, ἐνῶ πολλοὶ σακάτηδες καὶ ἀσθενικοὶ ἔχουν πολὺ γερό μυαλό, καί, δεύτερον, ὁ νοῦς (ἢ ὅπως μᾶς δίδαξε ὁ Freud, anima εἶναι τὸ θηλυκὸ μέρος τοῦ νοῦ, τὸ συναισθηματικό, animus τὸ ἀρσενικό, τὸ διανοητικό). Ἀλλά ποῦ καιρός γιὰ διάβασμα; Στὴν ἐποχὴ μας ὁ χρόνος εἶναι μόνο χρῆμα. Ὁ Ἐλύτης ὅμως διαφωνεῖ: «Δῶσε λίγο ἀπὸ τὸ χρόνο σου δωρεάν, ἂν θέλεις νὰ σοῦ μείνει μία στάλα ἀξιοπρέπεια». Ὁχι, κύριοι τῆς asics· τὸ jogging εἶναι καλό, ἐσεῖς δὲν εἴστε!

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ἄν σᾶς ἐνδιαφέρει καθ' οἷονδήποτε τρόπο ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα, παρακολουθεῖτε τὴν ἐκπομπή «Ἐμεῖς καὶ οἱ ἀρχαῖοι» στό ΤΗΛΕΦΩΣ κάθε Δευτέρα 12:00-1:00 (τὰ μεσάνυχτα), κάθε Τετάρτη 2:00-3:00 μ.μ. καὶ κάθε Σάββατο 8:00-9:00 μ.μ.

ΑΙΜΟΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Ἀλὶ Ποντρίμια (1942)

Τὸ μῆλο τῆς μητέρας

Δὲν εἶχα ξυπνήσει ἀκόμα
ὅταν στὸ πῆλινο πιάτο
φανερώθηκε τὸ μῆλο τῆς μητέρας

ποὺ κάθεται πλάι στὸ κρεβάτι μου ἀφηρημένη
καὶ τὸ φῶς ἀποκαλύπτει τὴν ἔξοχη μορφή της

Μὲ βλέπει τὸ μῆλο καὶ μοῦ λέει
θὰ μ' ἀγκαλιάσεις ἢ θὰ μὲ δαγκώσεις

Ὡρα πολλὴ στὰ χέρια τὸ κρατάω
τὸ σκουπίζω μὲ τοῦ γάμου τὸ μαντίλι
ὅλο προσοχὴ καὶ πόνο

Αὐτὸ λαμποκοπάει

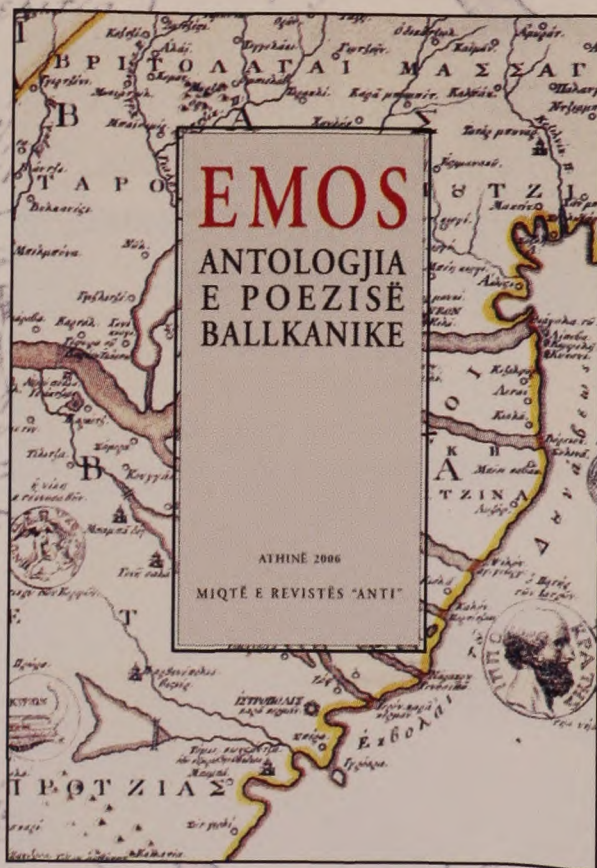
καὶ χαμογελάει

Ἐγὼ σιγὰ σιγὰ μεταμορφώνομαι
γίνομαι σπόρος του

Κι ὅσο τὸ κρατοῦσα
ἢ μέσα, ἢ κοκκινωπὴ του λάμψη
μὲ εἶχε σκεπάσει ἀκέρειον

Θεέ μου
τὸ καθάριζα τὸ ἔκοβα
χωρὶς νὰ τὸ λυπᾶμαι

Ἡ μητέρα θὰ μὲ θυμηθεῖ ξανά.

Προεγγραφές - Παραγγελίες:

Τηλ.: 210-7232713, 210-7249300 fax: 210-7226107

e-mail: chrapou@otenet.gr

Ονειρεύομαι να τα ζήσω όλα σε ένα μόνο ταξίδι

Η συναρπαστική εμπειρία του Νότιου Αιγαίου

Η ομορφιά της ανέγγιχτης φύσης και του απέραντου γαλάζιου του ουρανού και της θάλασσας κόβουν την ανάσα. Μνημεία, ναοί και μοναστήρια ζωντανεύουν αιώνες ιστορίας κάτω από το εκτυφλωτικό φως. Οι τοπικές γιορτές και οι μοναδικές μεσογειακές γεύσεις είναι μέρος της καθημερινής ζωής.

Οι κρυστάλλινες παραλίες, τα θαλάσσια σπορ, η νυχτερινή ζωή, όλα ταιριάζουν με τις διακοπές που κάποτε ονειρευτήκατε.

Μόνο που στα 48 νησιά του Νότιου Αιγαίου, το όνειρό σας αποδεικνύεται πέρα για πέρα αληθινό. Και τόσο συναρπαστικό...

www.notioaigaio.gr

Κυκλάδες & Δωδεκάνησα

Dream Islands

ΝΗΣΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
Επανάσου 35, 841 00 Σύρος
ΤΗΛ: 2281 096214, FAX: 2281 085090

Η παρούσα καμπάνια χρηματοδοτείται κατά 75% από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) και κατά 25% από το Ελληνικό Δημόσιο.